

WOJSKOWA AKADEMIA TECHNICZNA
im. Jarosława Dąbrowskiego

ROZPRAWA DOKTORSKA

mgr Ewa ŻABOKLIKA

**BEZPIECZEŃSTWO DUŻEJ AGLOMERACJI
MIEJSKIEJ NA PRZYKŁADZIE
MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY**

Promotor:

mjr dr hab. Marcin GÓRNIKIEWICZ

Promotor pomocniczy:

dr Patrycja BRYCZEK-WRÓBEL

STRESZCZENIE

W dysertacji pt. „**Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy**” podjęto wysiłek badawczy w celu oceny bezpieczeństwa stolicy Polski, biorąc pod uwagę różnorodne aspekty funkcjonowania miasta. Główne cele pracy obejmowały identyfikację i ocenę zagrożeń wynikających z urbanizacji, wzrostu populacji oraz złożoności infrastruktury. Badano m.in. kwestie bezpieczeństwa publicznego, takie jak przestępczość, zagrożenia związane z transportem, bezpieczeństwo ekologiczne, a także gotowość miasta na sytuacje kryzysowe, takie jak klęski żywiołowe czy zagrożenia terrorystyczne. Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej, takiej jak Miasto Stołeczne Warszawa, jest wieloaspektowym zagadnieniem, obejmującym aspekty społeczne, ekonomiczne, infrastrukturalne oraz środowiskowe. Celem niniejszej pracy jest zidentyfikowanie kluczowych zagrożeń, dotyczących miasta oraz ocena skuteczności obecnie stosowanych strategii i rozwiązań w zakresie zarządzania bezpieczeństwem w dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy. Ponadto, w ramach dysertacji podjęto próbę sformułowania rekomendacji mających na celu poprawę stanu bezpieczeństwa w Warszawie oraz zwiększenie efektywności działań podejmowanych przez władze miejskie i odpowiednie służby. Rozprawa doktorska wpisuje się w nauki o bezpieczeństwie nie tylko ze względu na nowe horyzonty poznawcze w niej zawarte, wynikające z przemyśleń autorki na tle wnikliwej analizy literatury przedmiotu oraz materiału empirycznego, ale także, ze względu na próbę ukazania koncepcji zmian w obszarze bezpieczeństwa systemu informacyjnego. W ramach tego celu, autorka stawia sobie następujące zadania: analiza zagrożeń: identyfikacja i klasyfikacja głównych zagrożeń naturalnych, antropogenicznych oraz technologicznych, które mogą wpłynąć na bezpieczeństwo mieszkańców Warszawy; oraz ocena systemu zarządzania bezpieczeństwem: zbadanie funkcjonowania systemu zarządzania kryzysowego w Warszawie, w tym roli służb ratowniczych, administracji miejskiej oraz innych podmiotów zaangażowanych w zapewnianie bezpieczeństwa; jak również przedstawienie wniosków oraz rekomendacji mających na celu usprawnienie systemu bezpieczeństwa w Warszawie, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości wdrożenia innowacyjnych rozwiązań oraz współpracy międzysektorowej.

Struktura rozprawy doktorskiej obejmuje części: teoretyczną i empiryczną. Dysertacja składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, bibliografii, spisu

rysunków, spisu tabel, spisu wykresów oraz załączników. W celu weryfikacji postawionych hipotez w drugim, trzecim i czwartym rozdziale zostały przeanalizowane arkusze wypowiedzi kadry kierowniczej, komendantów oraz zastępców komendantów Policji, Straży Pożarnej oraz Straży Miejskiej, jak również akty prawne i dokumenty dotyczące bezpieczeństwa w aglomeracji warszawskiej.

W rozdziale pierwszym pt. „Założenia metodologiczne”, został przedstawiony przedmiot oraz cel badań, główny problem badawczy i wchodzącego w jego zakres problemy szczegółowe, hipoteza główna oraz hipotezy szczegółowe, a także metody, techniki oraz narzędzia badawcze. Zaprezentowano również obszar badań i scharakteryzowano próbę badawczą.

Drugi rozdział pt. „Miasto Stołeczne Warszawa jako aglomeracja monocentryczna” został poświęcony istocie systemu bezpieczeństwa w mieście stołecznym Warszawa oraz uzyskaniu odpowiedzi na pytanie o to w jakim zakresie Miasto Stołeczne Warszawa jest przygotowana na przeciwdziałanie zagrożeniom mogącym wynikać z sytuacji kryzysowych. Rozdział ten ma na celu przedstawienie wielowymiarowego obrazu bezpieczeństwa stolicy, uwzględniając zarówno jej historyczne znaczenie, współczesną strukturę demograficzną i gospodarczą oraz wyzwania, z jakimi tak rozległa aglomeracja musi się mierzyć. W nawiązaniu w rozdziale tym zdefiniowano pojęcie aglomeracji, a w konsekwencji zaprezentowanych na łamach tego rozdziału rozważań przedstawiono istotę aglomeracji miasta stołecznego Warszawy oraz opisano, czym jest bezpieczeństwo aglomeracji miejskiej wobec zagrożeń mogących wynikać z różnych sytuacji kryzysowych.

W rozdziale trzecim pt. „Potencjalne zagrożenia dla aglomeracji warszawskiej” zostały nakreślone zagadnienia dotyczące zagrożeń dla Warszawy. Rozdział ten koncentruje się na analizie potencjalnych zagrożeń, które mogą wpłynąć na funkcjonowanie oraz rozwój aglomeracji warszawskiej. Warszawa jako największe miasto w Polsce, jest narażona na różnorodne wyzwania związane zarówno z jej położeniem geograficznym, jak i z procesami społecznymi, gospodarczymi a także technologicznymi. Zrozumienie tych zagrożeń jest kluczowe dla opracowania skutecznych strategii zarządzania kryzysowego oraz dla zapewniania długoterminowego bezpieczeństwa miasta i jego mieszkańców. Rozdział ten jest kompleksową analizą zagrożeń, z którymi może borykać się aglomeracja warszawska, z naciskiem na zróżnicowane aspekty, od środowiskowych, przez infrastrukturalne, po społeczne i polityczne.

Rozdział czwarty pt. „Miejsce i rola formacji mundurowych w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańcom garnizonu warszawskiego” poświęcony jest analizie, jaką służby mundurowe odgrywają rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa mieszkańcom garnizonu warszawskiego. Warszawa, jako stolica Polski i największa aglomeracja, stanowi kluczowy obszar dla funkcjonowania wielu różnych służb mundurowych, które mają na celu ochronę porządku publicznego, zapobieganie przestępczości, a także reagowanie na sytuacje kryzysowe. W tej części pracy zostaną przedstawione: Policja, Straż Miejska oraz Straż Pożarna, ich struktura organizacyjna oraz zakres odpowiedzialności w kontekście bezpieczeństwa publicznego w Warszawie. Podkreślona została ich kluczowa rola w utrzymaniu porządku publicznego, reagowaniu na zagrożenia oraz zapewnianiu stabilności i bezpieczeństwa mieszkańcom.

Rozdział piąty „Rekomendacje dla systemu bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej” zawiera zestaw rekomendacji mających na celu wzmocnienie systemu bezpieczeństwa w dużej aglomeracji miejskiej, w kontekście Warszawy, ze szczególnym uwzględnieniem jej specyfiki. Rekomendacje te wynikają z analizy zagrożeń, jakie mogą wystąpić w obszarze miejskim oraz z oceny obecnych rozwiązań w zakresie zarządzania kryzysowego i współpracy służb. Celem jest przedstawienie praktycznych propozycji, które mogą przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców, poprawy efektywności działań służb mundurowych oraz lepszego przygotowania na sytuacje nadzwyczajne. Została opracowana koncepcja usprawnienia systemu bezpieczeństwa przepływu informacji. Rozdział zamyka podsumowanie kluczowych rekomendacji dla systemu bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej, z uwzględnieniem ich praktycznego wdrożenia w kontekście Warszawy. Podkreślono, że zintegrowane podejście, obejmujące zarówno modernizację technologii, rozwój zasobów ludzkich, jak i aktywną współpracę ze społecznością lokalną i partnerami międzynarodowymi, jest kluczowe dla zapewnienia długotrwałego bezpieczeństwa i odporności miasta na różnorodne zagrożenia. W każdym rozdziale sformułowano wnioski, które były wynikiem weryfikacji przyjętych hipotez.

Słowa kluczowe: Aglomeracja miejska, Miasto Stołeczne Warszawa, Zagrożenia miejskie, Bezpieczeństwo publiczne, Infrastruktura miejska, Zarządzanie kryzysowe, Prewencja bezpieczeństwa.

SUMMARY

The doctoral dissertation entitled **"Security of a large urban agglomeration on the example of the Capital City of Warsaw"** was an attempt to evaluate the level of security in the capital of Poland, taking into account various aspects of the functioning of the city itself. The main objectives of the research included the analysis of threats resulting from urbanization, population growth and the complexity of infrastructure. Besides, public security issues such as crime, transport-related threats, ecological security, as well as the preparedness of the city for crisis situations such as natural disasters or terrorist threats were also scrutinized. The security of a large urban agglomeration, such as the Capital City of Warsaw, is a multi-faceted issue that covers various elements, including social, economic, infrastructural and environmental aspects. **The aim of this research is a comprehensive analysis of the security system in a large urban agglomeration on the example of the Capital City of Warsaw.** The thesis aims to identify the key threats the city struggles with and evaluate the effectiveness of currently used security management strategies and solutions. In addition, it seeks to provide recommendations aimed at improving the security situation in Warsaw and increasing the effectiveness of actions taken by city authorities and relevant services. The doctoral dissertation is part of security studies not only because of the original cognitive horizons it presents, resulting from the author's reflections against the background of a thorough analysis of the subject literature and empirical material, but also because of the attempt to present the concept of changes in the area of information system security. As part of this goal, the author sets herself the following tasks: Threat analysis: Identification and classification of the main natural, anthropogenic and technological threats that may affect the safety of Warsaw inhabitants and Evaluation of the security management system: Examination of the functioning of the crisis management system in Warsaw, including the role of rescue services, city administration and other entities involved in ensuring security, as well as Presenting conclusions and recommendations aimed at improving the security system in Warsaw, with particular emphasis on the possibility of implementing innovative solutions and inter-sectoral cooperation.

The structure of the doctoral dissertation includes theoretical and empirical parts. The dissertation consists of an introduction, four chapters, conclusion, bibliography, list of figures, list of tables and an appendix. In order to verify the hypotheses put forward in the second, third and fourth chapter, sheets of statements of the management staff,

commanders and deputy commanders of the Police, Fire Brigade and City Guard, as well as legal acts and documents regarding security in the Warsaw agglomeration were analyzed. In the first chapter entitled "Methodological assumptions", the subject and purpose of the research were discussed. The research problem, working hypotheses and detailed hypotheses were presented. Issues concerning methods, techniques and research tools were raised. The research area was also presented and the research sample was characterized.

The second chapter entitled "The Capital City of Warsaw as a monocentric agglomeration" was devoted to the essence of the security system in the Capital City. This chapter aims to present a multidimensional picture of the capital, taking into account its historical significance, contemporary demographic and economic structure, and the challenges the city must strive against. This chapter defines the concept of agglomeration, presents the core of the agglomeration of the capital city of Warsaw and describes what the security of an urban agglomeration is.

In the third chapter entitled "Potential threats to the Warsaw agglomeration" outlines issues related to threats to Warsaw. This chapter focuses on the analysis of potential risks that may affect the functioning and development of the Warsaw agglomeration. Warsaw, as the largest city in Poland, is exposed to various challenges related to both its geographical location and social, economic and technological processes. Understanding these threats is key to developing effective crisis management strategies and ensuring the long-term security of the city and its residents. This chapter is a comprehensive analysis of the threats that the Warsaw agglomeration may face, with an emphasis on various aspects, from environmental, through infrastructure, to social and political ones.

Chapter four entitled "The place and duties of uniformed formations in ensuring the security of the inhabitants of the Warsaw garrison" is devoted to the analysis of the role that uniformed formations play in ensuring the security of the inhabitants of the Warsaw garrison. Warsaw, as the capital of Poland and the largest agglomeration, is a key area for the functioning of many different uniformed services that aim to protect public order, prevent crime, and respond to crisis situations. This part of the research will present the main uniformed formations, their organizational structure and scope of responsibility in terms of public security in Warsaw. Their key role in maintaining public order, responding to threats and ensuring stability and security of residents was emphasized.

Chapter five "Recommendations for the security system of a large urban agglomeration" contains a set of recommendations aimed at strengthening the security system in a large urban agglomeration, with particular emphasis on the specificity of Warsaw. These recommendations result from the analysis of threats that may occur in urban areas and from the evaluation of current solutions in terms of crisis management and cooperation between services. The aim is to present practical proposals that may contribute to increasing the security of residents, improving the effectiveness of uniformed services and better preparation for emergency situations. A concept for improving the information flow security system was developed. The chapter ends with a summary of key recommendations for the security system of a large urban agglomeration, including their practical implementation as exemplified by Warsaw. It was emphasized that an integrated approach, including technology modernization, human resources development, and active cooperation with the local community and international partners, is crucial to ensuring long-term security and resilience of the city to various threats. In each chapter, conclusions were outlined as the result of verification of the adopted hypotheses.

Keywords: Urban agglomeration, Capital City of Warsaw, Urban threats, Public security, Urban infrastructure, Crisis management, Safety prevention.

SPIS TREŚCI	Str.
STRESZCZENIE	3
WSTĘP	10
Rozdział I. Założenia metodologiczne	14
1.1. Uzasadnienie wyboru tematu i podjęcia badań	14
1.2. Przedmiot i cel badań	16
1.3. Problem badawczy	19
1.4. Hipoteza badawcza	21
1.5. Metody badawcze, narzędzia i techniki	23
1.6. Dobór i charakterystyka próby badawczej	26
Rozdział II. Miasto Stołeczne Warszawa jako aglomeracja monocentryczna	28
2.1. Charakterystyka dużych aglomeracji miejskich	28
2.2. Charakterystyka M. St. Warszawy	50
2.3. Funkcje Warszawy jako stolicy Polski	56
2.4. Wnioski	69
Rozdział III. Potencjalne zagrożenia dla aglomeracji warszawskiej	75
3.1. Zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego	75
3.2. Katastrofy i awarie techniczne	92
3.3. Zagrożenia naturalne	106
3.4. Wnioski	117
Rozdział IV. Miejsce i rola formacji mundurowych w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańcom aglomeracji warszawskiej	123
4.1. Rola Policji w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańcom aglomeracji warszawskiej	124
4.2. Rola Straży Pożarnej w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańcom aglomeracji warszawskiej	142
4.3. Rola Straży miejskiej w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańcom aglomeracji warszawskiej	155
4.4. Wnioski	167
Rozdział V. Rekomendacje dla systemu bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej	170
5.1. Zadania administracji publicznej w obszarze zarządzania kryzysowego	170
5.2. Stołeczne Centrum Bezpieczeństwa Miasta Warszawa	182
5.3. Koncepcja konsolidacji sił i środków w sytuacjach zagrożeń	184
5.4. Wnioski	193
ZAKOŃCZENIE	198
BIBLIOGRAFIA	203
Spis tabel	216
Spis rysunków	217
Spis wykresów	218
Załącznik nr 1	219
Załącznik nr 2 (wywiady eksperckie Policja)	220
Załącznik nr 3 (wywiady eksperckie Straż Pożarna)	257
Załącznik nr 4 (wywiady eksperckie Straż Miejska)	281

WSTĘP

Bezpieczeństwo w dużych aglomeracjach miejskich, takich jak Warszawa, jest jednym z kluczowych aspektów zapewniających stabilność, jakość życia mieszkańców oraz rozwój gospodarczy. Dynamiczny rozwój miast, wzrost liczby ludności, zróżnicowanie społeczne i kulturowe, a także intensyfikacja działań infrastrukturalnych, stawiają przed władzami miejskimi szereg wyzwań związanych z zarządzaniem bezpieczeństwem. Zachowanie bezpieczeństwa publicznego w Warszawie wymaga współpracy wielu instytucji oraz zaangażowania społecznego. Ciągłe inwestycje w infrastrukturę, rozwijanie systemów monitoringu oraz edukacja obywateli przyczyniają się do poprawy jakości życia w stolicy Polski. Regularna analiza sytuacji bezpieczeństwa oraz dostosowywanie strategii do zmieniających się realiów są kluczowe w utrzymaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa w aglomeracji miejskiej. Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej to złożony temat, który obejmuje wiele aspektów, takich jak bezpieczeństwo publiczne, ochrona zdrowia, zarządzanie kryzysowe, a także bezpieczeństwo społeczne i infrastrukturalne. W dużych miastach, gdzie gęstość zaludnienia jest wysoka, a struktura społeczna i gospodarcza zróżnicowana, zagrożenia mogą przybierać różnorodne formy – od przestępczości przez klęski żywiołowe, aż po zagrożenia wynikające z działalności człowieka, takie jak wypadki komunikacyjne czy awarie techniczne¹. Wśród kluczowych aspektów bezpieczeństwa w aglomeracjach miejskich należy wskazać²:

1. Zarządzanie kryzysowe:

- o Duże miasta muszą posiadać sprawny system zarządzania kryzysowego, który jest zdolny do szybkiego reagowania na różne typy zagrożeń, takie jak pożary, powodzie, ataki terrorystyczne, awarie infrastruktury krytycznej, czy pandemie.
- o Niezbędna jest koordynacja działań różnych służb ratowniczych (policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe) oraz administracji miejskiej, aby zapewnić szybkie i skuteczne reagowanie w sytuacjach kryzysowych.

2. Infrastrukturę krytyczną:

¹ B. Wiśniewski, *Przygotowania obronne resortu spraw wewnętrznych*, WSPol, Szczytno 2014, s. 135.

² Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. 2007 nr 89 poz. 590).

- o Ochrona infrastruktury krytycznej, która obejmuje systemy energetyczne, wodociągowe, komunikacyjne i informatyczne, jest fundamentalnym elementem utrzymania bezpieczeństwa w mieście,
- o Awarie w tych obszarach mogą prowadzić do poważnych zakłóceń w funkcjonowaniu miasta i negatywnie wpływać na życie mieszkańców.

3. Przestępczość i bezpieczeństwo publiczne:

- o Utrzymania bezpieczeństwa publicznego poprzez walkę z przestępczością, zarówno drobną, jak i zorganizowaną, jest jednym z głównych wyzwań dla aglomeracji miejskich,
- o Ważne jest także przeciwdziałanie zagrożeniom terrorystycznym oraz zwiększenie bezpieczeństwa w miejscach publicznych poprzez monitoring, patrole policji i działania prewencyjne.

4. Zagrożenia naturalne:

- o Duże miasta są narażone na różnorodne zagrożenia naturalne, takie jak powódzie, wichury czy trzęsienia ziemi, które mogą powodować znaczne zniszczenia,
- o Istotne jest przygotowanie miasta na tego typu zdarzenia poprzez odpowiednie planowanie przestrzenne, budowę odpornej infrastruktury na kataklizmy oraz edukację mieszkańców w zakresie działań prewencyjnych.

5. Bezpieczeństwo socjalne i zdrowotne:

- o Duże aglomeracje są miejscem, gdzie zróżnicowanie społeczne i gospodarcze może prowadzić do problemów takich jak bezdomność, ubóstwo, nierówności, co pośrednio wpływa na bezpieczeństwo w mieście.
- o Ważnym elementem jest zapewnienie dostępu do usług zdrowotnych i socjalnych, a także wsparcie dla grup najbardziej narażonych na marginalizację.

6. Wykorzystanie technologii:

- o Nowoczesne technologie, takie jak monitoring wizyjny, systemy GIS, narzędzia do analizy danych, a także aplikacje mobilne dla mieszkańców, odgrywają coraz większą rolę w zarządzaniu bezpieczeństwem w miastach.

- o Integracja tych technologii z systemami zarządzania kryzysowego pozwala na bardziej efektywne monitorowanie sytuacji i szybsze reagowanie na zagrożenia.

Bezpieczeństwo w aglomeracjach miejskich, takich jak Warszawa, wymaga kompleksowego podejścia i ścisłej współpracy między różnymi podmiotami, w tym administracją lokalną, służbami ratunkowymi, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami. Tylko skoordynowane działania pozwalają skutecznie zarządzać ryzykiem i zapewnić mieszkańcom odpowiedni poziom bezpieczeństwa, do stabilnego rozwoju miast. Bezpieczeństwo jest podstawową potrzebą każdego człowieka i wartością nadrzędną, którą każdy naród obrał sobie za cel. Stanowi elementarną powinność ponad innymi przejawami aktywności społecznej. Aby je zapewnić stosowane są różne środki i narzędzia.

Struktura pracy doktorskiej składa się z dwóch głównych części: teoretycznej i empirycznej. Dysertacja zawiera wprowadzenie, cztery rozdziały, podsumowanie, wykaz literatury, spis ilustracji, spis tabel oraz załączników.

W rozdziale pierwszym pt. „Założenia metodologiczne”, została podjęta tematyka przedmiotu oraz celu badań. Przedstawiony został problem badawczy, hipoteza robocza oraz hipotezy szczegółowe. Zostały opisane kwestie metod, technik oraz narzędzi badawczych. Zaprezentowano również obszar badań i scharakteryzowano próbę badawczą.

Drugi rozdział pt. „Miasto Stołeczne Warszawa jako aglomeracja monocentryczna”, został poświęcony istocie systemu bezpieczeństwa w mieście stołecznym Warszawa. Rozdział ten ma na celu przedstawienie wielowymiarowego obrazu stolicy, uwzględniając jej historyczne znaczenie, współczesną strukturę demograficzną i gospodarczą oraz wyzwania, z jakimi miasto musi się mierzyć. W rozdziale tym zdefiniowano pojęcie aglomeracji, przedstawiono istotę aglomeracji miasta stołecznego Warszawy oraz opisano, czym jest bezpieczeństwo aglomeracji miejskiej.

W rozdziale trzecim pt. „Potencjalne zagrożenia dla aglomeracji warszawskiej” zostały nakreślone zagadnienia dotyczące zagrożeń dla Warszawy. Rozdział ten koncentruje się na analizie potencjalnych zagrożeń, które mogą wpłynąć na funkcjonowanie oraz rozwój aglomeracji warszawskiej. Warszawa jako największe miasto w Polsce, jest narażona na różnorodne wyzwania związane zarówno z jej położeniem geograficznym, jak i z procesami społecznymi, gospodarczymi oraz

technologicznymi. Zrozumienie tych zagrożeń jest kluczowe dla opracowania skutecznych strategii zarządzania kryzysowego także dla zapewnienia długoterminowego bezpieczeństwa miasta i jego mieszkańców. Rozdział ten jest kompleksową analizą zagrożeń, z którymi może borykać się aglomeracja warszawska, z naciskiem na zróżnicowane aspekty, od środowiskowych, przez infrastrukturalne, po społeczne i polityczne.

Rozdział czwarty pt. „Miejsce i rola formacji mundurowych w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańcom garnizonu warszawskiego” poświęcony jest analizie roli, jaką formacje mundurowe odgrywają w zapewnianiu bezpieczeństwa mieszkańcom garnizonu warszawskiego. Warszawa, jako stolica Polski i największa aglomeracja, stanowi kluczowy obszar dla funkcjonowania wielu różnych służb mundurowych, które mają na celu ochronę porządku publicznego, zapobieganie przestępczości, a także reagowanie na sytuacje kryzysowe. W tej części pracy zostaną przedstawione główne formacje mundurowe, ich struktura organizacyjna oraz zakres odpowiedzialności w kontekście bezpieczeństwa publicznego w Warszawie. Podkreślona została ich kluczowa rola w utrzymaniu porządku publicznego, reagowaniu na zagrożenia oraz zapewnieniu stabilności i bezpieczeństwa mieszkańcom.

Rozdział piąty „Rekomendacje dla systemu bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej” zawiera zestaw rekomendacji mających na celu wzmocnienie systemu bezpieczeństwa w dużej aglomeracji miejskiej, w kontekście Warszawy, ze szczególnym uwzględnieniem jej specyfiki. Rekomendacje te wynikają z analizy zagrożeń, jakie mogą wystąpić w obszarze miejskim oraz z oceny obecnych rozwiązań w zakresie zarządzania kryzysowego i współpracy służb. Celem jest przedstawienie praktycznych propozycji, które mogą przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców, poprawy efektywności działań służb mundurowych oraz lepszego przygotowania na sytuacje nadzwyczajne została opracowana koncepcja usprawnienia systemu bezpieczeństwa przepływu informacji. Rozdział zamyka podsumowanie kluczowych rekomendacji dla systemu bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej, z uwzględnieniem ich praktycznego wdrożenia w kontekście Warszawy. Podkreślono, że zintegrowane podejście, obejmujące zarówno modernizację technologii, rozwój zasobów ludzkich, jak i aktywną współpracę ze społecznością lokalną i partnerami międzynarodowymi, jest kluczowe dla zapewnienia długotrwałego bezpieczeństwa i odporności miasta na różnorodne zagrożenia. W każdym rozdziale sformułowano wnioski, które były wynikiem weryfikacji przyjętych hipotez.

Rozdział I. Założenia metodologiczne

Rozdział ten stanowi fundament teoretyczny i praktyczny dla przeprowadzonych badań, opisując kluczowe założenia metodologiczne, które stanowiły podstawę procesu badawczego. Celem tego rozdziału jest przedstawienie przyjętego podejścia badawczego oraz uzasadnienie wyboru określonych metodologii.

1.1. Uzasadnienie wyboru tematu i podjęcia badań

Bezpieczeństwo w dużych aglomeracjach miejskich, takich jak Warszawa, jest zagadnieniem o kluczowym znaczeniu zarówno dla władz miejskich, jak i mieszkańców. Miasta o dużej gęstości zaludnienia i złożonej infrastrukturze są narażone na szeroki wachlarz zagrożeń, począwszy od przestępczości i terroryzmu, poprzez awarie infrastruktury krytycznej, aż po katastrofy naturalne. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa w takich miastach jest niezbędne do ich prawidłowego funkcjonowania i zrównoważonego rozwoju. Szybki rozwój miasta, wzrost liczby mieszkańców oraz intensywna urbanizacja zwiększają złożoność i liczbę zagrożeń, przed którymi stoi miasto. W związku z tym, badania nad systemem bezpieczeństwa Warszawy są nie tylko aktualne, ale również niezbędne, aby zrozumieć, w jaki sposób miasto może skutecznie reagować na różnorodne wyzwania. Współczesne aglomeracje miejskie, takie jak Warszawa, są narażone na coraz bardziej złożone i zróżnicowane zagrożenia, które często są trudne do przewidzenia. Obejmują zagrożenia takie jak cyberprzestępczość, zmiany klimatyczne, rosnące ryzyko terroryzmu, a także problemy związane z zanieczyszczeniem środowiska i zmianami demograficznymi. Analiza i zrozumienie tych zagrożeń są kluczowe dla opracowania efektywnych strategii zarządzania kryzysowego. Wzrastająca liczba i różnorodność zagrożeń wymagają zintegrowanego podejścia do bezpieczeństwa, które uwzględnia współpracę różnych służb mundurowych, instytucji publicznych oraz społeczności lokalnych. Warszawa jako duża aglomeracja stanowi idealny przykład do analizy skuteczności istniejących mechanizmów współpracy oraz do identyfikacji obszarów wymagających poprawy³.

Wyniki badań mogą stanowić cenny wkład w rozwój polityki miejskiej i strategii zarządzania kryzysowego w Warszawie. Przedstawienie rekomendacji opartych na

³ B. Wiśniewski, *System bezpieczeństwa państwa. Konteksty teoretyczne i praktyczne*, WSPol, Szczytno 2013, s.122-124.

rzetelnych badaniach może pomóc w kształtowaniu przyszłych działań mających na celu poprawę bezpieczeństwa mieszkańców oraz infrastruktury miasta.

Mimo rosnącej liczby badań nad bezpieczeństwem miejskim na świecie, w polskim kontekście, zwłaszcza na przykładzie Warszawy, nadal można odkryć obszary wymagające pogłębionych badań. Termin bezpieczeństwo jest różnie rozumiany. W szerokim znaczeniu określane jest jako „stan niezagrożenia, spokoju, pewności, stan i poczucie pewności, stan wolności od zagrożeń, stan wolności od strachu lub ataku”⁴. Kwintesencję bezpieczeństwa stanowi gwarancja przetrwania podmiotu w stanie nienaruszonym, która daje możliwość fizycznego istnienia odnosząca się do stanu braku zagrożenia, oraz możliwość swobodnego rozwoju obywatela dotycząca cech, wartości i celów takich jak: pewność istnienia, przetrwania, warunki rozwoju tożsamości i aktywności, funkcjonowania, zaspokajanie podstawowych potrzeb, integralność i niepodległość, równowaga z konfliktogennym otoczeniem, zapobieganie konfliktom i obrona przed nimi, zachowanie tożsamości oraz życie w dobrobycie i szczęściu⁵.

Bezpieczeństwo wewnętrzne jest jednym z ważniejszych elementów funkcjonowania państwa. W najprostszym rozumieniu: „bezpieczeństwo, jest to wolność od zagrożeń”. Nie ulega wątpliwości, że jest ono podstawową potrzebą praktycznie wszystkich ludzi, a przez to staje się najistotniejszym celem generowanych poprzez nich działań. W kontekście państwa stanowiącego ogół obywateli bezpieczeństwo stanowi zdolność narodu do ochrony wewnętrznych wartości przed każdego rodzaju zagrożeniami zewnętrznymi⁶:

- politycznymi;
- wojskowymi;
- technicznymi;
- społecznymi;
- humanitarnymi;
- gospodarczymi.

⁴ E. Nowak, M. Nowak, *Zarys teorii bezpieczeństwa narodowego*, Difin, Warszawa 2011, s. 12.

⁵ K. Loranty, *Bezpieczeństwo Społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, AON, Warszawa 2004, s. 5.

⁶ M. Tryboń, I. Grabowska-Lepczak, M. Kwiatkowski, *Bezpieczeństwo człowieka w obliczu zagrożeń XXI wieku*, „Zeszyty Naukowe SGSP” 2011, nr 41, s. 192.

Właśnie dlatego wyróżnić można różne rodzaje bezpieczeństwa, jak np.: globalne i narodowe oraz regionalne, jak również ekonomiczne, militarne czy polityczne, psychiczne, a także fizyczne, socjalne, strukturalne lub personalne⁷.

W. Kitler przedstawia bezpieczeństwo narodowe jako najważniejszą wartość, potrzebę narodową i priorytetowy cel działania państwa, jednostek i grup społecznych, a jednocześnie proces obejmujący różnorodne środki, gwarantujące trwałą, wolną od zakłóceń byt i rozwój narodowy, obronę i ochronę państwa jako instytucji politycznej oraz ochronę jednostek i całego społeczeństwa, ich dóbr i środowiska naturalnego przed zagrożeniami, które w znaczący sposób ograniczają jego funkcjonowanie lub godzą w dobra podlegające szczególnej ochronie⁸. Podjęcie tego tematu badawczego wypełnia lukę w istniejącej literaturze i dostarcza wartościowych wniosków, które mogą być wykorzystane nie tylko w Warszawie, ale również w innych polskich miastach. Wybór tematu jest również uzasadniony osobistymi zainteresowaniami badawczymi, które skupiają się na problematyce zarządzania kryzysowego i bezpieczeństwa publicznego. Praca nad tym tematem umożliwi pogłębienie wiedzy w tych obszarach oraz przyczyni się do rozwoju praktycznych rozwiązań, które mogą mieć realny wpływ na poprawę bezpieczeństwa w aglomeracjach miejskich. Wybór tematu „Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy” jest uzasadniony zarówno ze względu na istotność problematyki dla funkcjonowania współczesnych miast, jak i ze względu na potrzeby badawcze w kontekście polskich realiów. Wyniki tych badań mogą mieć szerokie zastosowanie, przyczyniając się do poprawy systemu bezpieczeństwa w Warszawie oraz w innych aglomeracjach miejskich.

1.2. Przedmiot i cel badań

Przechodząc do przybliżenia metodologicznych podstaw niniejszej dysertacji, należy przede wszystkim określić podstawowe pojęcia z tej dziedziny, każda z nauk opracowała odrębny system pojęciowo-narzędziowy. Jednym z istotnych wyzwań, jakie stoją przed wszystkimi autorami każdej rozprawy doktorskiej jest trafna identyfikacja przedmiotu badań, a w ramach tego sytuacji problemowej. Przedmiotem badawczym według Alberta Maszkego⁹ są wszystkie zjawiska, które podlegają pewnym procesom,

⁷J. Kaczmarek, W. Łepkowski, B. Zdrodowski (red.), *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 2008, s. 14.

⁸ W. Kitler, *Bezpieczeństwo Narodowe RP, Podstawowe kategorie, Uwarunkowania, System*, AON, Warszawa 2011, s. 25.

⁹ A.W. Maszke, *Metodologiczne podstawy badań empirycznych*, Wydaw. UR, Rzeszów 2004, s. 44.

na których podstawie są formułowane pytania badawcze. Przedmiot badań naukowych mogą stanowić informacje, procesy, obiekty, osoby i grupy ludzkie, zjawiska, struktury, motywacje, osobowość, wiedza, postawy i doświadczenia konkretnych ludzi czy grup społecznych, a zatem elementy i działania podlegające wyjaśnieniu i opracowaniu w toku procesu badań¹⁰. Sformułowany w pracy naukowej problem badawczy swoją treścią merytoryczną i logiczną musi przede wszystkim zapewnić możliwości określenia przedmiotu badań i wyłonić możliwość opracowania obranego zadania.

Dobór odpowiedniej metody badawczej uzależniony jest od przedmiotu badań, rozmiaru próby badawczej, czasu realizacji, dostępnych narzędzi czy celu analizy. W badaniach prowadzonych na dużej liczbie respondentów dokładniejsze wyniki można otrzymać z wykorzystaniem metod ilościowych. Natomiast prowadząc badanie dotyczące specjalistycznej wiedzy użyteczniejsze okażą się badania jakościowe, które pozwolą zbliżyć się do zrozumienia badanego wycinka rzeczywistości. Badania jakościowe to badania, pozwalające na „generalizację wyników badania na całą badaną populację będącą przedmiotem badania. Do ich realizacji wykorzystywane są narzędzia standaryzowane (najczęściej kwestionariusze wywiadu lub ankiety)”¹¹. Natomiast badania ilościowe, to rodzaj badań przeprowadzanych głównie na reprezentatywnych, dużych próbach. Uzyskane w trakcie ich realizacji dane są poddawane analizie, do której niezbędne są różnorodne metody statystyczne. Ze względu na cel oraz przedmiot badań badania dzielimy na badania opisowe i badania wyjaśniające. Badania opisowe, to badania, które mają na celu ilościową charakterystykę populacji, zjawisk, zdarzeń, obiektów itp. Badania opisowe z uwagi na stosowane metody i techniki, mogą być synonimem badań ilościowych¹². Natomiast badania wyjaśniające to badania, których celem jest sprecyzowanie przyczyn zachowania badanych osób, motywów formujących ich poglądy oraz opinie, czynniki powodujące określone zjawiska, zdarzenia itp. Badania wyjaśniające z uwagi na wykorzystywane metody i techniki, mogą być synonimem badań jakościowych¹³. Stefan Nowak przedmiot badań określa jako „obiekt badań czy zjawisko, o jakim w odpowiedzi na postawione pytania chcemy sformułować twierdzenia. Przedmiot badań musi odnosić się do tematu i tego, co zamierzamy zbadać, i jaki rodzaj

¹⁰ M. Kwiecińska, *Przedmiot badań w naukach o obronności*, „Obronność – Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej” 2016, nr 3 (19), s. 140, podaję za: J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice 1995, s. 19.

¹¹ E. Babbie, *Podstawy badań społecznych*, PWN, Warszawa 2003, s. 46.

¹² tamże s. 49.

¹³ J. Brzeziński, *Metodologia badań psychologicznych*, PWN, Warszawa 2019, s. 35.

badań przeprowadzamy. Przedmiot badań jest zadaniem, które mamy do wykonania poprzez badanie naukowe i zróżnicowane działania, służące do poznania w sposób dokładny, rzetelny i wyczerpujący wybranej do badań rzeczywistości”¹⁴.

Przedmiotem badań empirycznych prezentowanej rozprawy doktorskiej jest *System bezpieczeństwa aglomeracji Warszawskiej*. Podkreślenia wymaga fakt, że chociaż o bezpieczeństwie mówi się i pisze od kilkunastu lat, to jednak w dalszym ciągu nie ma zwartych, uporządkowanych i satysfakcjonujących opracowań dotyczących zwłaszcza teoretycznych oraz metodologicznych podstaw badań nad bezpieczeństwem¹⁵. Kształtowanie bezpieczeństwa społeczności lokalnej jest zadaniem wszystkich instytucji, które są odpowiedzialne za bezpieczeństwo publiczne. To właśnie bezpieczeństwo zapewnia prawidłowy rozwój nie tylko społeczności lokalnej, ale także każdej jednostki¹⁶. Władze samorządowe powinny zapewnić sobie realny wpływ na budowanie lokalnych strategii bezpieczeństwa, w których będą określone konkretne zadania dla konkretnych instytucji według ich kompetencji, co bardzo ważne, zapewnić sobie też zdolność do systematycznej okresowej oceny stopnia i jakości ich realizacji. W celu zachowania bezpieczeństwa i porządku publicznego, zachowania życia, zdrowia ludzi, a także mienia, zapewnienia poczucia bezpieczeństwa działania służb muszą być uzupełnione działaniami społeczności lokalnych i wsparte przez samorządy lokalne.

Celem badań w niniejszej pracy jest zidentyfikowanie kluczowych zagrożeń, dotyczących miasta oraz ocena skuteczności obecnie stosowanych strategii i rozwiązań w zakresie zarządzania bezpieczeństwem w dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy. Dodatkowo, w ramach tegoż celu zostanie poddane ocenie funkcjonowanie systemów zarządzania bezpieczeństwem w Warszawie, w tym efektywność współpracy służb mundurowych, instytucji miejskich oraz organizacji pozarządowych, a także propozycja rekomendacji ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa mieszkańców oraz turystów odwiedzających miasto. Zatem w niniejszej dysertacji zostanie podjęty wysiłek badawczy na rzecz rekomendacji mających na celu poprawę stanu bezpieczeństwa w Warszawie oraz zwiększenia efektywności działań podejmowanych przez władze miejskie i odpowiednie służby.

¹⁴ S. Nowak, *Metodologia badań społecznych*, PWN, Warszawa 2010, s.30-35.

¹⁵ B. Jagusiak, *Teoretyczne i metodologiczne problemy badań nad bezpieczeństwem* [w:] Studia nad bezpieczeństwem. Teoria i praktyka. Człowiek – technika – środowisko (red.) Konieczny J., Skarżyński M., Poznań 2014, s. 25.

¹⁶ S. Z. Bukowski, *Teorie rozwoju policji. Wybrane aspekty* [w:] Poczucie bezpieczeństwa publicznego i ocena pracy Policji w percepcji mieszkańców Słupska, (red.) Stefański M., Słupsk 2013, s. 25.

W ramach tego celu, autorka wyznacza następujące zadania:

1. **Przegląd zagrożeń:** Identyfikacja i klasyfikacja głównych zagrożeń naturalnych, antropogenicznych oraz technologicznych, które mogą wpłynąć na bezpieczeństwo mieszkańców Warszawy.
2. **Ocena systemu zarządzania bezpieczeństwem:** Zbadanie funkcjonowania systemu zarządzania kryzysowego w Warszawie, w tym roli służb ratowniczych, administracji miejskiej oraz innych podmiotów zaangażowanych w zapewnianie bezpieczeństwa.
3. **Ocena efektywności działań prewencyjnych:** Przeanalizowanie istniejących polityk, programów i inicjatyw mających na celu zapobieganie zagrożeniom oraz zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców.
4. **Formułowanie rekomendacji:** Przedstawienie wniosków oraz rekomendacji mających na celu usprawnienie systemu bezpieczeństwa w Warszawie, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości wdrożenia innowacyjnych rozwiązań oraz współpracy międzysektorowej.

1.3. Problem badawczy

Sprecyzowanie problemów badawczych to zasadniczy warunek podejmowania badań naukowych przedstawiających zakres i cel przedsięwzięć badawczych. W metodologii badań naukowych wymienia się trzy rodzaje podstawowych źródeł problemów badawczych: potrzeby społeczne, preferencje osobiste badacza oraz znajomość aspektów naukowo-metodologicznych. T. Pilch problemem badawczym określa „*pewien z pozoru prosty zabieg werbalny, który polega na precyzyjnym rozbijaniu tematu na pytania i problemy*”¹⁷. Natomiast zdaniem M. Łobockiego problemy badawcze to „*pytania, na które szukamy odpowiedzi na drodze badań naukowych*”¹⁸. J. Pieter problemem badawczym nazywa „*swoiste pytanie określające, jakość i rozmiar pewnej niewiedzy (pewnego braku dotychczasowej wiedzy) oraz cel i granice pracy naukowej*”¹⁹.

W niniejszej dysertacji przyjęto następujący główny problem badawczy zawierający się w pytaniu: *Jakie zmiany należy wprowadzić w systemie bezpieczeństwa w Warszawie, aby poprawić skuteczność działania służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo aglomeracji?*

¹⁷ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych*, Żak, Warszawa 2001, s. 43.

¹⁸ M. Łobocki, *Metody i techniki badań pedagogicznych*, Impuls, Kraków 2000, s. 24.

¹⁹ J. Pieter, *Ogólna metodologia pracy naukowej*, PAN, Warszawa - Wrocław 1967, s. 67.

Obszerna problematyka, do której odnosi się zaprezentowany wyżej główny problem badawczy wymagała sformułowania czterech odrębnych szczegółowych problemów badawczych. Uzyskiwane na nie w toku prowadzonych badań odpowiedzi pozwoliły na sformułowanie wiarygodnego rozwiązania głównego problemu badawczego. Ponadto badaniom nad rozwiązaniem każdego z podanych wyżej szczegółowych problemów badawczych poświęcono odrębny rozdział merytoryczny, a uzyskane rozwiązanie danego problemu zostało zawarte we wnioskach wieńczących każdy z tych rozdziałów.

Pierwszy szczegółowy problem badawczy został zawarty w pytaniu:

W jakim zakresie Warszawa jako aglomeracja monocentryczna jest przygotowana na zapewnianie bezpieczeństwa mieszkańcom wobec zagrożeń wynikających z sytuacji kryzysowych?

Badaniom nad rozwiązaniem tego problemu zadedykowano drugi rozdział niniejszej dysertacji.

Drugi szczegółowy problem badawczy został zawarty w pytaniu:

Jakie potencjalne zagrożenia mogą dotyczyć aglomeracji warszawskiej?

Badaniom nad rozwiązaniem tego problemu zadedykowano trzeci rozdział niniejszej dysertacji.

Trzeci szczegółowy problem badawczy został zawarty w pytaniu:

Jaka jest rola formacji mundurowych w zapewnianiu bezpieczeństwa mieszkańcom aglomeracji warszawskiej?

Badaniom nad rozwiązaniem tego problemu zadedykowano czwarty rozdział niniejszej dysertacji.

Czwarty szczegółowy problem badawczy został zawarty w pytaniu:

Jakie rekomendacje mogłyby się przyczynić do wzmocnienia dotychczasowego systemu bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie aglomeracji warszawskiej?

Badaniom nad rozwiązaniem tego problemu zadedykowano piąty rozdział niniejszej dysertacji.

1.4. Hipoteza badawcza

Niezbędnym elementem procesu badawczego jest ustalenie hipotez badawczych. Jerzy Apanowicz uważa, że hipoteza jest „[...] przypuszczeniem lub prawdopodobieństwem istnienia (obecności) lub niedanej rzeczy, zdarzenia czy też zjawiska (procesu) w określonym miejscu lub czasie”²⁰. Za takim sądem przemawia także stanowisko Stanisława Stachaka twierdzącego, że „hipoteza jest jedną z dwóch albo więcej wariantowych odpowiedzi na postawione pytanie, wysuniętą na próbę dla sprawdzenia”²¹.

Formułowanie hipotez badawczych jest bardzo trudnym zadaniem. Wynika to z kilku powodów, a przede wszystkim:

- podejścia *ex ante*, a więc sformułowania pewnych twierdzeń jeszcze przed przeprowadzeniem badań;
- złożoności badanych problemów, zwłaszcza w naukach o zarządzaniu; – konieczności zapewnienia im odpowiednich cech, o których była wyżej mowa²².

Hipotezy mogą być także formułowane na podstawie dotychczasowej niepełnej lub niepewnej wiedzy, logicznego wyjaśniania faktów, rozumowania opartego na analogii, wniosków wynikających ze wstępnego rozpoznania problemu badawczego, interpretowanych z przekonujących przesłanek, a nawet z wykorzystaniem intuicji. Jednak nie mogą to być dowolne sądy, gdyż winny one stanowić odpowiedzi na stawiane problemy badawcze, a do tego charakteryzować się określonym prawdopodobieństwem ich prawdziwości. Niekiedy nie da się postawić jednej przekonującej hipotezy, co wymaga zaproponowania wariantowych rozwiązań²³.

Hipoteza główna: Wzrost liczby mieszkańców oraz rozwój infrastruktury w dużej aglomeracji miejskiej, takiej jak Miasto Stołeczne Warszawa, zwiększają złożoność zagrożeń bezpieczeństwa, co wymaga ciągłego dostosowywania i wzmacniania systemu bezpieczeństwa miasta stołecznego Warszawy oraz współpracy między służbami mundurowymi i lokalnymi społecznościami.

²⁰ J. Apanowicz, *Metodologiczne uwarunkowania pracy naukowej*, Difin, Warszawa 2005, s. 38.

²¹ S. Stachak, *Podstawy metodologii nauk ekonomicznych*, Książka i Wiedza, Warszawa 2006, s. 23.

²² K. Kuciński, *Metodologia nauk ekonomicznych, dylematy i wyzwania*, Difin, Warszawa 2011, s. 41.

²³ A. Jeszka, *Problemy badawcze i hipotezy w naukach o zarządzaniu*, „Organizacja i Kierowanie”, nr 5, 2013, s. 17–21.

Hipotezy szczegółowe:

1. Warszawa jako aglomeracja monocentryczna jest przygotowana do identyfikowania i przeciwdziałania zagrożeniom wynikającym z zaistnienia określonej sytuacji kryzysowej, co jest warunkowane jej rozbudowaną infrastrukturą oraz rozległymi zasobami, w tym ludzkimi, a także spajającymi te składowe w jeden system i wypracowywanymi przed dekadę mechanizmami zarządzania oraz organizacji zasobami stolicy podczas różnorodnych kryzysów. Infrastruktura miejska w Warszawie, mimo dynamicznego rozwoju, jest podatna na awarie i przeciążenia, co zwiększa ryzyko wystąpienia sytuacji kryzysowych.
2. Potencjalne zagrożenia jakie mogą dotyczyć aglomeracji Warszawskiej stanowią pochodne zarówno katastrof naturalnych (wywoływanych między innymi przez postępujące zmiany klimatyczne), katastrof technicznych, jak i działalność człowieka (przestępczość, zamieszki, terroryzm).
3. Służby mundurowe to jeden z fundamentalnie istotnych czynników bezpieczeństwa stolicy, gdyż ich aktywność i widoczna w mieście obecność, wpływają na samopoczucie mieszkańców stolicy, a przez to pozwalają kontrolować emocje tłumów w trakcie występowania zagrożeń mogących wywoływać panikę, co spotęgowałoby rzeczywiste zagrożenia i mogłoby wygenerować jeszcze większe straty.
4. W wyniku wstępnie przeprowadzonych badań, głównie w oparciu o źródła pisane, można przyjąć, za skuteczną rekomendację służącą utrzymaniu i zwiększeniu poziomu bezpieczeństwa aglomeracji Warszawskiej ze względu na ograniczone ilościowo formacje mundurowe i kadry urzędnicze odpowiedzialne za bezpieczeństwo, byłoby systemowe i ukierunkowane edukowanie jej mieszkańców odnośnie zagrożeń, mechanizmów współdziałania w trakcie ich występowania oraz metodyki samoorganizacji, aby skuteczniej identyfikować i przeciwdziałać tym zagrożeniom.

Te hipotezy zostaną poddane weryfikacji w ramach przeprowadzonych badań, które mają na celu zbadanie stopnia przygotowania Warszawy na różnego rodzaju zagrożenia oraz ocenić skuteczność obecnych mechanizmów bezpieczeństwa.

1.5. Metody badawcze, narzędzia i techniki

Metoda badawcza to przyjęty przez badacza sposób poznania naukowego. Jak zauważył Jerzy Apanowicz, „precyzując pojęcie metody badawczej, należy przyjąć, że jest to sposób pracy badawczej charakteryzujący się zarówno określonymi czynnościami postępowania (procedurą badawczą), jak i zastosowaniem odpowiednich narzędzi badawczych. Istota metody badawczej powinna zmierzać do skoordynowania sposobu postępowania z zakładanym celem badań”²⁴. J. Sztumski definiuje metodę badawczą jako system założeń i reguł pozwalający na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do którego się świadomie zmierza²⁵. T. Kotarbiński metodę badawczą charakteryzuje jako sposób systematycznie stosowany w danym przypadku z intencją zastosowania go także przy ewentualnym powtórzeniu analogicznego działania²⁶. Jednakowo metoda badawcza i technika są ściśle powiązane z procesem badawczym. Metoda jest pojęciem szerszym niż technika i wskazuje na zakres i charakter prowadzonych badań. Techniki odnoszą się do zawężenia czynności i dotyczą szczegółowych rozstrzygnięć zbierania, gromadzenia i oceny danych, doboru próby badawczej i sposobu przeprowadzenia badań społecznych²⁷. Technika jest sposobem zbierania danych i realizacji określonej metody²⁸.

W pracy zostaną zastosowane metody badawcze teoretyczne i empiryczne. Metody empiryczne pozwolą uzyskać materiał badawczy (między innymi zawarty w poddanych badaniu źródłach pisanych wskazanych w bibliografii), wyodrębnić składniki istotne w procesie badawczym, a następnie z wykorzystaniem metod teoretycznych dokonać opracowania zebranych danych poprzez analizę treści i wyodrębnienie elementów składowych w celu uzyskania materiału niezbędnego do dalszych badań. Metody teoretyczne w badaniach społecznych są zatem kluczowymi narzędziami, które pozwalają badaczom na opisywanie, zrozumienie i interpretowanie zjawisk społecznych w sposób abstrakcyjny, systematyczny i konceptualny. W odróżnieniu od metod empirycznych, które koncentrują się na zbieraniu i analizowaniu danych, metody teoretyczne skupiają się na rozwijaniu, testowaniu i stosowaniu teorii oraz koncepcji. Za dokumenty można uznać każdy dowód ludzkiej działalności uchwytnej

²⁴ J. Apanowicz, *Metodologia ogólna*, op. cit., s. 60.

²⁵ J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Śląsk, Katowice 2005, s. 60.

²⁶ T. Kotarbiński, *O pojęciu metody*, PWN, Warszawa 1957, s. 667.

²⁷ J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Śląsk, Katowice 2010, s. 68.

²⁸ T. Majewski, *Ankieta i wywiad w badaniach wojkowych*, AON, Warszawa 2002, s. 8.

materialnie, np.: obraz, nagranie, wideo, fotografię, przedmiot, itp. Takie postrzeganie dokumentu należy rozpatrywać w szerokiej perspektywie. Natomiast w wąskiej perspektywie mamy do czynienia z pewnym typem unormowanej prezentacji pisemnej, którą są np. sprawozdania, opisy statystyczne, transkrypcje wywiadów itp.²⁹.

Analiza jako metoda badawcza odnosi się do systematycznego badania i interpretacji zjawisk, struktur, procesów lub danych w celu zrozumienia ich istoty, funkcjonowania, wzajemnych relacji oraz wpływu na inne zjawiska. Jest to szeroko stosowana metoda, która może być wykorzystywana w różnych dyscyplinach naukowych, zarówno w badaniach jakościowych, jak i ilościowych.

Kluczowe aspekty analizy jako metody badawczej:

1. Cel analizy

- **Zrozumienie:** Analiza pozwala na głębokie zrozumienie badanych zjawisk poprzez rozbicie ich na mniejsze, łatwiejsze do zbadania części.
- **Opis:** Służy do opisu i wyjaśnienia zjawisk, procesów lub struktur.
- **Ocena:** Pozwala na ocenę zależności między elementami danego zjawiska oraz identyfikację kluczowych czynników wpływających na jego przebieg.

2. Rodzaje analizy

- **Analiza ilościowa:** Skupia się na przetwarzaniu i interpretacji danych liczbowych, statystyk i innych form danych ilościowych. Umożliwia identyfikację trendów, korelacji i zależności liczbowych.
- **Analiza jakościowa:** Polega na badaniu danych nienumerycznych, takich jak teksty, wywiady, obserwacje, obrazy. Celem jest zrozumienie znaczeń, kontekstów i perspektyw uczestników badań.
- **Analiza treści:** Koncentruje się na systematycznym badaniu zawartości komunikatów, takich jak teksty pisane, mówione lub wizualne, w celu identyfikacji wzorców, tematów i znaczeń.
- **Analiza porównawcza:** Polega na porównywaniu różnych przypadków, sytuacji, grup lub zjawisk, aby zidentyfikować podobieństwa i różnice oraz zrozumieć przyczyny tych różnic.

²⁹ J. Sztumski, *Wstęp do...*, op. cit, s. 140-147.

- **Analiza statystyczna:** Jest częścią analizy ilościowej, która wykorzystuje metody statystyczne do przetwarzania i interpretacji danych, umożliwiając badaczom wnioskowanie na podstawie zebranych próbek³⁰.

Analiza jest niezbędna w procesie poznania, gdyż umożliwia zrozumienie całości przez eksplorację i wnikliwe poznanie częściowych zagadnień (relacje, stosunki, związki). Dlatego zostanie ona zastosowana do studiowania literatury przedmiotu. W ramach tych działań autorka zgromadzi i wyselekcjonuje informacje zawarte w literaturze i dokumentach normatywnych, co umożliwi pogłębienie wiedzy w obszarze złożonej problematyki badawczej. Stosowanie analizy jako metody badawczej umożliwi prezentację i uzasadnienie ważności oraz aktualności sprecyzowanych problemów.

Wywiad jako technika badawcza jest jednym z najważniejszych rozwiązań gromadzenia danych w badaniach społecznych. Umożliwia uzyskanie głębokiego wglądu w myśli, uczucia, doświadczenia i opinie respondentów. Wywiady są szczególnie cenione za ich elastyczność i możliwość dostosowania się do kontekstu badania oraz badanych osób³¹.

1. Rodzaje wywiadów

- **Wywiad strukturyzowany:** Charakteryzuje się zestawem ściśle określonych pytań, które są zadawane wszystkim respondentom w tej samej kolejności. Pytania są zamknięte, a odpowiedzi często podlegają kwantyfikacji. Stosowany jest głównie w badaniach ilościowych.
- **Wywiad półstrukturyzowany:** Jest bardziej elastyczny niż wywiad strukturyzowany. Zawiera zestaw przygotowanych pytań, ale badacz może wprowadzać dodatkowe pytania w zależności od przebiegu rozmowy. Często stosowany w badaniach jakościowych.
- **Wywiad niestrukturyzowany (swobodny):** Ma charakter otwarty, przypomina luźną rozmowę, w której badacz zadaje ogólne pytania i pozwala respondentowi na swobodne dzielenie się swoimi myślami. Umożliwia badanie głębokich, skomplikowanych zagadnień, ale trudniej go analizować.
- **Wywiad narracyjny:** Respondent opowiada o swoich doświadczeniach w formie opowieści, co umożliwia zrozumienie jego perspektywy i kontekstu, w którym te doświadczenia miały miejsce.

³⁰ M. Łobocki, *Metody i techniki badań pedagogicznych*, Impuls, Kraków 2006, s. 153.

³¹ N. Denzin, Y. S. Lincoln (red.), *Metody badań jakościowych*. Tom 2. Warszawa PWN 2009, s. 15–55.

- **Wywiad grupowy (fokusowy):** Prowadzony z grupą osób, które dyskutują na określony temat pod przewodnictwem moderatora. Umożliwia badanie interakcji i dynamiki grupowej.

Wywiad jako metoda badawcza jest potężnym narzędziem umożliwiającym dogłębną eksplorację złożonych zjawisk społecznych. Dzięki możliwości elastycznego dostosowania pytań i interaktywnej formie, wywiady pozwalają na uzyskanie bogatych, wielowymiarowych danych, które mogą dostarczyć cennych informacji na temat badanych zjawisk. Jednakże, wymaga to od badacza wysokich umiejętności interpersonalnych, a także staranności w planowaniu, przeprowadzaniu i analizowaniu wyników, aby uniknąć subiektywności i zapewnić rzetelność badania. W niniejszej pracy jako narzędzie badawcze wykorzystano wywiad ekspercki. **Wywiady eksperckie** są specyficznym rodzajem wywiadu, który jest często stosowany w badaniach naukowych, w tym w rozprawach doktorskich. Wywiady eksperckie to rozmowy prowadzone z osobami, które posiadają specjalistyczną wiedzę, doświadczenie lub autorytet w danej dziedzinie. Ekspertami mogą być naukowcy, praktycy, decydenci, analitycy lub inne osoby, które mają dostęp do unikalnej wiedzy lub doświadczeń związanych z badanym tematem. W niniejszej pracy wywiady zostały przeprowadzone z Komendantami Policji, Komendantami Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej oraz wśród kierowniczej kadry Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawy.

Porównanie jest metodą badawczą polegającą na zestawieniu cech wspólnych i różnicujących dany przedmiot badań lub zjawisko³².

Integralnym elementem prowadzonego procesu badawczego będzie metoda **wnioskowania** (rozumowanie), czyli inferencja. Wnioskowanie zostanie wykorzystane we wszystkich rozdziałach, w części poświęconej wnioskowi oraz w zakończeniu rozprawy³³.

1.6. Dobór i charakterystyka próby badawczej

W badaniu dotyczącym bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej, na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy, właściwy dobór próby badawczej jest kluczowy dla uzyskania reprezentatywnych i wiarygodnych wyników. Celem jest zrozumienie różnych aspektów bezpieczeństwa miejskiego na przykładzie miasta

³² J. Pieter, *Ogólna metodologia pracy naukowej*, PAN, Warszawa - Wrocław 1967, s. 67.

³³ M. Pelc, *Wybrane problemy metodologiczne wojskowych badań naukowych*, AON, Warszawa 1998, s. 18-19; M. Pelc, *Elementy metodologii badań naukowych*, AON, Warszawa 2012, s. 49.

stołecznego Warszawy, z uwzględnieniem opinii ekspertów oraz przedstawicieli służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. Próba objęła osoby, które mają bezpośrednie doświadczenia lub wiedzę związaną z bezpieczeństwem w Warszawie. Należą do nich pracownicy służb mundurowych (policja, straż miejska, straż pożarna).

W badaniu zastosowano dobór celowy, aby zapewnić udział przedstawicieli różnych grup społecznych oraz zawodowych, których opinie są kluczowe dla tematu badania. Wybrano osoby, które mogą dostarczyć wartościowych informacji na temat zagrożeń oraz mechanizmów zapewnienia bezpieczeństwa w Warszawie. Przeprowadzono wywiady eksperckie wśród:

1. kierowniczej kadry Policji: 1) Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2) Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3) Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy) – **przeprowadzono 17 wywiadów.**
2. kierowniczej kadry Straży Pożarnej: 1) Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej m. st. Warszawa (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy) oraz 2) Jednostek Ratowniczo-Gaśniczych z terenu Warszawy (dowódcy i/lub zastępcy) – **przeprowadzono 12 wywiadów.**
3. kierowniczej kadry Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawy (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy) – **przeprowadzono 7 wywiadów.**

Badania zrealizowano jesienią 2021 r.

W przedstawionym rozdziale podczas procesu poznania naukowego, poprzez zastosowanie metody naukowej, metod badawczych oraz właściwych technik i narzędzi autorka dysertacji starała się rozstrzygnąć postawione problemy badawcze, uzyskując prawdę naukową. Należy jednak stwierdzić, że uzyskana prawda nie posiada wartości bezwzględnej i można ją określić, jako prawdę naukową. Natomiast jej wartość mierzona jest obiektywnością badacza i zastosowaniem wystarczających metod badawczych, technik oraz narzędzi do jej osiągnięcia.

Rozdział II Miasto Stołeczne Warszawa jako aglomeracja monocentryczna

2.1. Charakterystyka dużych aglomeracji miejskich

Procesy urbanizacyjne oraz stale rozwijający się przemysł wpływają na zagęszczenie sieci łączących poszczególne miasta w Polsce. Przyczyniają się do powstawania zespołów miejskich nazwanych aglomeracjami. Duże miasta i aglomeracje miejskie, w tym centra rozwoju regionalnego są nie tylko ośrodkami administracyjnymi, lecz przede wszystkim stanowią motor wzrostu, stymulują rozwój społeczny i gospodarczy regionu i kraju. Stanowią centra rozwoju, innowacji i technologii, są siedzibą największych przedsiębiorstw, urzędów administracji publicznej oraz znaczącymi ośrodkami akademickimi i kultury. Niezwykle istotna jest rola dużych miast jako centrów rozwoju regionu, ich znaczenie jako generatorów nowych miejsc prac i rozwoju przedsiębiorczości. W Polsce szybko rozwija się tylko pięć największych aglomeracji: warszawska, wrocławska, trójmiejska, poznańska i krakowska oraz 30 mniejszych ośrodków. Różnica w poziomie rozwoju i zamożności między tymi pierwszymi a pozostałymi powiększa się, a najbiedniejsze miejscowości zaczynają się stopniowo zanikać. Termin „aglomeracja miejska”, przejęty z geografii francuskiej, pojawił się w Polsce w latach 1960. w odniesieniu do układu osadniczego dużego miasta. Pierwsze określenie tego pojęcia znajduje się w pracy K. Dziwońskiego i L. Kosińskiego³⁴. W ich ujęciu aglomeracja miejska jest obszarem koncentracji przestrzennej ludności. Pierwszą rozszerzoną definicję aglomeracji jako wielkomiejskiego układu osadniczego przedstawiła natomiast Elżbieta Iwanicka-Lyra³⁵. Według niej pod pojęciem aglomeracji wielkomiejskiej należy rozumieć *„zwarty obszar obejmujący rdzeń, miasta, osiedla i te otaczające go jednostki podziału administracyjnego, które charakteryzują się wyższymi niż przeciętnie wskaźnikami cech uznanych w danych warunkach społeczno-ekonomicznych za mierniki urbanizacji; zaawansowane, bardziej, niż gdzie indziej, procesy urbanizacji są wynikiem ścisłych powiązań rdzenia i obszarów otaczających”*. Według Elżbiety Iwanickiej-Lyry wielka aglomeracja miejska ma następujące ogólne własności: (1) jest obszarem zurbanizowanym, obejmuje miasta i zurbanizowane obszary wiejskie; (2) składa się z rdzenia (głównego miasta) i powiązanego

³⁴ K. Dziwoński, L. Kosiński, *Rozmieszczenie ludności w Polsce w XX w.*, Przegląd Geograficzny, 36, 1, 1964, s. 3–36.

³⁵ E. Iwanicka-Lyra, *Delimitacja aglomeracji wielkomiejskich w Polsce*, Prace Geograficzne, IGiPZ PAN, 76, Warszawa 1969, s. 22.

z nim obszaru otaczającego; (3) jest obszarem zwartym przestrzennie. W latach 1970. i 1980. koncepcja aglomeracji miejskiej nawiązywała wyraźnie do ówczesnej fazy intensywnej urbanizacji w Polsce. Był to okres dynamicznego wzrostu liczby ludności i rozszerzenia obszarów zurbanizowanych oraz ekstensywnej industrializacji. W większości dużych miast zachodził proces względnej centralizacji, tzn. zwiększała się liczba ludności zarówno głównego miasta jak i strefy podmiejskiej, przy czym wyższe było tempo wzrostu ludności głównego miasta. Różnice między głównym ośrodkiem miejskim aglomeracji a otaczającymi go obszarami zurbanizowanymi były związane ze stopniem koncentracji ludności i gospodarki – głównie przemysłowej – w rdzeniu aglomeracji. Układ był zdominowany, ludnościowo i funkcjonalnie, przez główne miasto. W tym okresie w geografii miast przedstawiono wiele nowych propozycji definicji aglomeracji miejskiej (tab. 1). Definicje te akcentują zdecydowaną przewagę aspektu morfologicznego nad aspektem funkcjonalnym urbanizacji w koncepcji aglomeracji i podkreślają rolę aglomeracji miejskiej jako węzła regionu społeczno-ekonomicznego. W odniesieniu do koncepcji aglomeracji miejskiej podjęto również próbę interpretacji systemowej aglomeracji.

Tabela 2.1 Definicje aglomeracji miejskiej

Autorzy	Definicja
Stanisław Leszczycki i inni (1971)	„Aglomeracja miejska to zintegrowany funkcjonalnie i przestrzennie zespół jednostek osadniczych złożony z wielkiego miasta (lub miast), stanowiącego centrum aglomeracji i przyległych mniejszych miast i osiedli, a także wsi, w których przekształciły się formy zabudowy i struktura zawodowa ludności w sposób pozwalający na zakwalifikowanie ich do obszarów zurbanizowanych. Ponadto w skład aglomeracji wchodzi obszary rolne, leśne i rekreacyjne obsługujące jej mieszkańców”.
Piotr Eberhardt i Stanisław Heřman (1973, s. 30)	„W ramach aglomeracji miejskiej wyróżniają się zespoły jednostek osadniczych jako układy nieciągłe przestrzennie, zaś cały obszar aglomeracji stanowi układ ciągły przestrzennie”.

Kazimierz Dziwoński (1973, s. 99)	„Wielka aglomeracja miejska jest zespołem osadniczym, złożonym z miast i osiedli z wyraźną dominacją ludności pozarolniczej, z racji swej wielkości wielofunkcyjnym i wyspecjalizowanym w zakresie produkcji i usług w skali kraju (narodu). Stanowiąc wielką koncentrację ludności, a więc rynek konsumpcyjny, jest więc w stanie rozwinąć silny i wszechstronny aparat produkcji i usług dla potrzeb własnych, który dzięki temu jest również ośrodkiem centralnym dla otaczającego regionu i jego ludności oraz silnym magnesem dla migrującej ludności”.
Piotr Korcelli (1976, s. 591)	Pojęcie aglomeracji miejskiej jest tożsame z pojęciem funkcjonalnego regionu miejskiego (lub dziennego systemu miejskiego), które „odnosi się do sfer bezpośrednich kontaktów mieszkańców (tzw. sfer działalności) oraz przestrzennych relacji pomiędzy układami miejsc zamieszkania, pracy, nauki, usług, kontaktów społecznych i rekreacji”.
Kazimierz Dziwoński i inni (1977)	„Aglomeracja miejska stanowi nowoczesną formę zespolonego osadnictwa wielkomiejskiego zintegrowanego w jedną całość codziennymi ruchami ludności (przede wszystkim do centrum reprezentującego największe skupienie miejsc pracy i urzędów usługowych)”.
Zbigniew Rykiel (1978, s. 12–13)	„Aglomeracja miejska, będąca wynikiem terytorialnego rozszerzenia funkcji miasta, stanowi region ekonomiczny o istotnym i względnie trwałym domknięciu gospodarki. Jest zatem układem osadniczym zaspokajającym podstawowe potrzeby w zakresie pracy, usług i mieszkania. Aglomeracja miejska stanowi pewnego rodzaju całość społeczną o charakterze wielkiej zbiorowości”.
Andrzej Jagielski (1989, s. 81)	„Aglomeracja jest typem złożonej jednostki osadniczej o charakterze wielkomiejskim, spotykanym w różnych fazach urbanizacji”.
Piotr Korcelli i inni (1992, s. 29)	„Aglomerację stanowią zbiory jednostek osadniczych o dominującej funkcji pozarolniczej i silnych związkach funkcjonalnych i przestrzennych z obszarem węzłowym. Związki te zmuszają do

	spojrzenia na aglomeracje jako na systemy o wysokim stopniu zintegrowania”.
Wiesław Maik (1992, s. 106)	„Aglomeracje miejskie są lokalnymi systemami osadniczymi.”

Źródło: opracowanie własne

Według K. Dziewońskiego³⁶ wielka aglomeracja miejska stanowi zespół miejski, który jest podsystemem osadniczym. W wielu definicjach aspekty systemowe aglomeracji przedstawiano za pomocą różnych i ogólnie mało precyzyjnych terminów takich jak: zbiór, skupienie, zespół, układ, jednostka, powiązanie, funkcje, zintegrowana całość, obszar domknięty, obszar wpływu, region, które nierzadko pozostają mało sprecyzowane. Pojęcia takie jak „aglomeracja”, „metropolia” czy „obszar zurbanizowany” bywają stosowane zamiennie, co prowadzi do niejasności w interpretacji i rozumieniu charakterystyki aglomeracji. Brak jednoznacznych definicji utrudnia wyznaczanie precyzyjnych granic aglomeracji oraz identyfikowanie relacji między jej poszczególnymi elementami, takimi jak miasto centralne, przedmieścia czy obszary peryferyjne. Koncepcja systemowa może więc stanowić kategorię prowadzącą do scalenia dotychczasowych podejść stosowanych przy określaniu aglomeracji miejskich³⁷. Główne aspekty systemowe, za pomocą których można określić pojęcie aglomeracji miejskiej, to: skład (element), relacje, struktura, otoczenie, własność całości. Ujęcie aglomeracji miejskiej na gruncie podejścia systemowego w postaci terytorialnego systemu osadniczego nie zostało jednak rozwinięte i nie stało się podstawą nowych interpretacji aglomeracji oraz modeli jej wewnętrznej złożoności. Ponadto, w opisach systemowych aglomeracji często porusza się kwestie współzależności funkcjonalnych, które obejmują m.in. przepływy ludności, towarów i kapitału, ale terminologia stosowana w tych kontekstach bywa niejednoznaczna. W efekcie, analizy dotyczące struktury aglomeracji, procesów urbanizacyjnych czy zarządzania tymi obszarami mogą różnić się w zależności od przyjętych definicji i perspektyw badawczych.

Według A. Jagielskiego³⁸ (1989) ujęcie systemowe aglomeracji miejskiej nie zostało wykorzystane z punktu widzenia jego możliwości poznawczych, szczególnie w zakresie rozpoznawania powiązań systemotwórczych w aglomeracji-systemie. Znalazło natomiast

³⁶ K. Dziewoński, *Koncepcje ...*, op.cit. s. 142.

³⁷ Z. Chojnicki, *Podstawy prognozowania regionalnych systemów osadniczych*, Przegląd Geograficzny, 53, 4, 1980, s. 495–704.

³⁸ A. Jagielski, , Aglomeracje miejskie i migracje stałe w systemie osadniczym, [w:] P. Korcelli, A. Gawryszewski (red.), *Współczesne przemiany regionalnych systemów osadniczych w Polsce*, Prace Geograficzne, IGiPZ PAN, 152, 1989, s. 78–88.

zastosowanie w ujęciu aglomeracji jako podsystemu w systemach osadniczych wyższego rzędu (regionalnym, krajowym). Problem obiektywnego istnienia i delimitacji miejskiego obszaru funkcjonalnego wiąże się przede wszystkim z wydzieleniem funkcji oraz identyfikacją i pomiarem oddziaływania miasta na jego otoczenie. Wraz ze studiami nad koncepcją aglomeracji miejskiej prowadzono prace empiryczne, dotyczące delimitacji aglomeracji miejskiej. Zgodnie przyjmowano następujące założenia: (1) definicję aglomeracji: (główne miasto z otaczającym obszarem zurbanizowanym); (2) wydzielanie kilku stref zaplecza, różniących się zaawansowaniem procesów urbanizacji; (3) integracji aglomeracji poprzez związki funkcjonalne między jednostkami zaplecza a węzłem aglomeracji; (4) ciągłości i zwartości przestrzennej aglomeracji. Podkreślenie potrzeby większej precyzji terminologicznej jest zatem istotne, aby lepiej zrozumieć i skutecznie analizować zjawiska związane z rozwojem i funkcjonowaniem aglomeracji miejskich. Kryteriami delimitacji aglomeracji były głównie cechy atrybutywne (nieodłączne), a nie relacyjne^{39,40}.

Merytorycznie kryteria dotyczące oceny aglomeracji miejskich nie różniły się istotnie, co oznacza, że niezależnie od przyjętej definicji czy perspektywy badawczej, podstawowe aspekty i cechy aglomeracji pozostają zbliżone. Kluczowe elementy, takie jak struktura demograficzna, przestrzenna organizacja miasta, dynamika rozwoju infrastruktury czy współzależności między miastem centralnym a obszarami peryferyjnymi, są uznawane za istotne w większości analiz. Stosowano najczęściej wskaźniki demograficzne urbanizacji (gęstość zaludnienia, odsetek ludności pozarolniczej), rzadko wskaźniki zainwestowania miejskiego i użytkowania miejskiego ziemi oraz wskaźniki powiązań funkcjonalnych (tylko dojazdy do pracy). Wielkość ośrodka aglomeracji mierzonego liczbą ludności ustalono arbitralnie⁴¹. Wyróżniono 28 aglomeracji miejskich w Polsce⁴². Przy wyznaczaniu zasięgu aglomeracji uwzględniano dwa rodzaje granic: *ex ante* – weryfikowane w postępowaniu badawczym i *ex post* – ustalane w wyniku badania. W badaniach nad aglomeracjami miejskimi można wyróżnić trzy główne kategorie ich rozwoju: aglomeracje ukształtowane, aglomeracje kształtujące się oraz aglomeracje potencjalne. Każda

³⁹ K. Dziwoński, A. Gawryszewski, E. Iwanicka-Lyra, A. Jelonek, M. Jerczyński, G. Węclawowicz, *Rozmieszczenie i migracje ludności, a system osadniczy Polski Ludowej*, Prace Geograficzne, IGiPZ PAN, 117, Wrocław 1977, s. 324.

⁴⁰ Z. Rykiel, *Koncepcje i delimitacje wielkomiejskich form osadniczych w Polsce*, [w:] I. Jażdżewska (red.), *Współczesne formy osadnictwa miejskiego i ich przemiany*. XV Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2002, s. 9–19.

⁴¹ M. Tarkowski, *Dzienny system miejski jako metropolitalny obszar statystyczny – propozycja delimitacji*, [w:] T. Markowski (red.), *Planowanie i zarządzanie w obszarach metropolitalnych*, Biuletyn KPZK PAN, 221, Warszawa, 2005, s. 95–104.

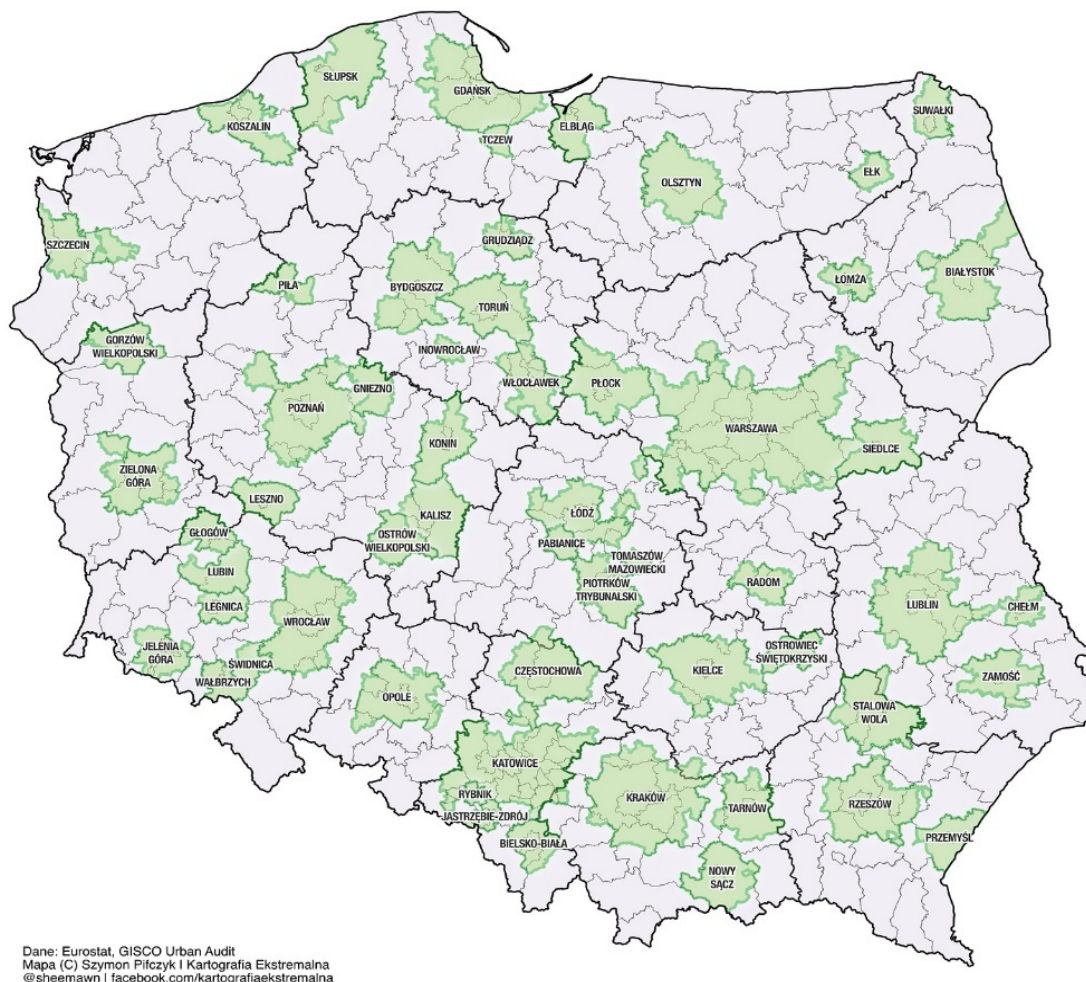
⁴² Główny Urząd Statystyczny: Funkcjonalne obszary miejskie (FUA) dostęp z dnia 08.08.2024.

z tych grup różni się stopniem rozwoju przestrzennego, demograficznego i gospodarczego⁴³. Aglomeracje ukształtowane (rozwinęte) są to obszary miejskie, które osiągnęły wysoki poziom rozwoju urbanistycznego i infrastrukturalnego. Charakteryzują się one dużą gęstością zaludnienia, rozwiniętym systemem transportowym, zaawansowaną infrastrukturą usługową i silną integracją funkcjonalną między miastem centralnym a obszarami otaczającymi. Przykłady takich aglomeracji to m.in. Warszawa, Paryż czy Londyn, gdzie struktura społeczno-gospodarcza jest w pełni rozwinięta, a miasto pełni rolę ważnego centrum regionalnego lub międzynarodowego. Aglomeracje kształtujące się (rozwijające się). Aglomeracje te są w fazie dynamicznego rozwoju. Obejmują miasta, które wciąż przechodzą intensywne procesy urbanizacyjne i migracyjne. W miarę wzrostu liczby mieszkańców oraz rozwoju infrastruktury, miasta te stopniowo przekształcają się w większe ośrodki miejskie, a ich obszary otaczające stają się bardziej zintegrowane funkcjonalnie. Przykłady takich aglomeracji można znaleźć w krajach rozwijających się lub regionach, które niedawno przeszły transformację gospodarczą. Aglomeracje potencjalne natomiast to obszary miejskie, które mają warunki sprzyjające przekształceniu się w aglomeracje w przyszłości, ale proces ten nie został jeszcze w pełni zainicjowany lub jest na wczesnym etapie. Cechują się one mniejszą gęstością zaludnienia i niższym poziomem integracji gospodarczej i funkcjonalnej, ale posiadają potencjał do rozwoju, szczególnie w kontekście wzrostu gospodarczego i napływu ludności. Aglomeracje potencjalne mogą z czasem ewoluować w pełnoprawne aglomeracje w wyniku przyspieszonej urbanizacji lub inwestycji w infrastrukturę. Każda z tych kategorii odzwierciedla różne etapy i kierunki rozwoju aglomeracji miejskich oraz ich wpływ na otaczające je obszary. Aglomeracje miejskie rozwijają się dynamicznie w okresie transformacji społeczno-gospodarczej. Nasilające się w tym okresie procesy suburbanizacji i dezurbanizacji wpływają na zmiany strukturalne w aglomeracji. W aglomeracjach postępuje decentralizacja, tj. strefa zewnętrzna aglomeracji uzyskuje przewagę nad miastem centralnym pod względem tempa wzrostu liczby ludności. Dekoncentracji ludności towarzyszy dekoncentracja funkcji społeczno-gospodarczych, co oznacza, że wraz z rozpraszaniem się ludności na obszarach peryferyjnych miasta, również kluczowe funkcje związane z gospodarką, administracją, edukacją i usługami zaczynają się przemieszczać poza tradycyjne centrum. W aglomeracjach miejskich zmieniają się relacje między siłami dośrodkowymi i odśrodkowymi, kształtują się powiązania symetryczne wynikające z komplementarności funkcji w układzie: ośrodek aglomeracji–strefa podmiejska oraz wewnątrz

⁴³ K. Dziewoński, B. Malisz, *Przekształcenia przestrzenno-gospodarczej struktury kraju*, Studia KPZK PAN, 62, Warszawa 1978, s. 75.

z samej strefy podmiejskiej. W warunkach transformacji następuje restrukturyzacja bazy ekonomicznej aglomeracji.

Funkcjonalne obszary miejskie (FUA) w Polsce

Rysunek 2.1 Funkcjonalne obszary miejskie w Polsce.

Źródło: <https://www.kartografia-ekstremalna.pl/p/jakie-sa-w-polsce-aglomeracje>⁴⁴

Aglomeracje miejskie w tym stadium rozwoju cechuje coraz większa złożoność powiązań wewnętrznych i zewnętrznych, silniejsza integracja, większy zasięg przestrzenny, co przedstawione zostało na rysunku 1. W tej sytuacji w określaniu coraz bardziej złożonych funkcjonalnie układów osadniczych dużych miast zaczyna nabierać znaczenia pojęcie obszaru metropolitalnego. Dekoncentracja funkcji społeczno-gospodarczych jest często związana z rozwojem przedmieść i obszarów podmiejskich, gdzie powstają nowe osiedla mieszkaniowe,

⁴⁴ <https://www.kartografia-ekstremalna.pl/p/jakie-sa-w-polsce-aglomeracje> dostęp z dnia 05.06.2024.

centra handlowe, biurowce, a także placówki oświatowe i medyczne. Dzięki temu mieszkańcy tych obszarów mają lepszy dostęp do usług i miejsc pracy bez konieczności codziennych dojazdów do centrum⁴⁵. Proces ten zmienia tradycyjny model monocentryczny, w którym miasto centralne pełniło dominującą rolę, na bardziej policentryczny, gdzie różne części aglomeracji zaczynają spełniać podobne funkcje. Prowadzone w ówczesnych realiach liczne badania empiryczne koncentrowały się na analizie dużych aglomeracji miejskich w Polsce w aspekcie zmian ludnościowych, przekształceń gospodarczych i przestrzennych, zmian funkcji, dynamiki rozwoju aglomeracji w procesie transformacji systemowej⁴⁶. W Koncepcji Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju⁴⁷ odpowiadające aglomeracjom miejskim europe (z podziałem na istniejące i potencjalne), były ujmowane jako „motory rozwoju” społeczno-gospodarczego kraju i integracji z gospodarką światową.

Miasta rozwijające się w niewielkiej odległości od siebie wykształcają różnego rodzaju wzajemne powiązania, które mogą obejmować aspekty gospodarcze, społeczne, strukturalne oraz kulturalne:

- **infrastrukturalne** – miasta łączy sieć dróg, sieć kolejowa, energetyczna, wodociągowa, telekomunikacyjna, a niekiedy dochodzi do połączenia obszarów zabudowy miejskiej;
- **funkcjonalne** – jedno miasto pełni określoną funkcję wobec miasta sąsiedniego, np. w jednym ośrodku ludzie pracują i robią zakupy (np. Warszawa), a w drugim mieszkają (np. Grodzisk Mazowiecki), firmy działające w sąsiednich miastach współpracują ze sobą, a niekiedy niektóre urzędy i instytucje są wspólne dla kilku miast.

Tego typu powiązania sprzyjają tworzeniu wspólnych obszarów funkcjonalnych, gdzie miasta zaczynają się wzajemnie uzupełniać i współpracować, co w efekcie prowadzi do zwiększonej integracji regionalnej. Skupiska domów tworzą osiedla, które w literaturze najogólniej dzielą się na osiedla wiejskie i miejskie. Zbiór jednostek osadniczych (osiedli) danego obszaru, które połączone są drogami umożliwiającymi przepływ ludzi czy towarów, tworzy sieć osadniczą. Charakter sieci wyznaczają zmienne, takie jak ustrój społeczny czy gospodarczy danego rejonu.

⁴⁵ W. Maik, Pojęcie metropolii a problem badania funkcji metropolitalnych, [w:] I. Jażdżewska (red.), *Funkcje metropolitalne i ich rola w organizacji przestrzeni*, XVI Konwersatorium wiedzy o mieście, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź, 2003, s. 9–17.

⁴⁶ R. Domański (red.), *Nowe problemy rozwoju wielkich miast i regionów*, Biuletyn KPZK PAN, 192, Warszawa 2000, s. 34–49.

⁴⁷ Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, 2001, Monitor Polski Nr 26, s. 503–595.

Aglomeracje są bardzo specyficzną jednostką morfologiczną. Proces urbanizacji zachodzi na wielu płaszczyznach, obejmując zmiany demograficzne, przestrzenne, gospodarcze, społeczne oraz kulturowe. Jest to złożony proces, który prowadzi do przekształcania obszarów wiejskich w miejskie i wiąże się z koncentracją ludności, kapitału oraz działalności gospodarczej w miastach. Oprócz przyrostu i większej koncentracji ludności na danym obszarze urbanizacja obejmuje przestrzenny rozwój miasta oraz zmianę stylu życia na miejski. W ramach tego procesu można wyróżnić 4 fazy:

1. urbanizację wstępną,
2. suburbanizację,
3. dezurbanizację,
4. reurbanizację.

Urbanizacja wstępna jest początkową fazą rozwoju miast. Charakteryzuje się m.in. chaotycznym rozwojem infrastruktury, nieplanowanym zagospodarowaniem przestrzennym oraz powstawaniem nieformalnych osiedli. Ludność napływa głównie do centrum miasta, większość napływającej ludności zmienia swój styl życia na miejski, miasto rozrasta się. W tej fazie miasto może borykać się z licznymi problemami, takimi jak brak odpowiedniej infrastruktury, trudności w zarządzaniu przestrzenią miejską oraz niedostateczny dostęp do podstawowych usług, takich jak opieka zdrowotna, transport publiczny czy kanalizacja. Z biegiem czasu, w miarę rozwoju gospodarki i planowania urbanistycznego, miasto może przejść do kolejnych etapów urbanizacji, w których infrastruktura staje się bardziej zaawansowana i zorganizowana. W Polsce obecnie jest 979 miast (1 stycznia 2023 r.)⁴⁸. W istniejących już dużych miastach obserwuje się drugą fazę urbanizacji – suburbanizację. Faza ta, często występująca po intensywnej urbanizacji miejskiej i związana jest z rozpraszaniem ludności na szersze tereny wokół aglomeracji. Miasto rozrasta się pod względem ludnościowym, rozszerza swój obszar, rozwijają się obszary peryferyjne. Śródmieście, czyli strefa centralna, zmienia swoje funkcje, obserwuje się zanikanie funkcji mieszkaniowej i przemysłowej. W centrach rozwijają się usługi. Niesie to za sobą rozwój infrastruktury technicznej (np. linie kolejowe, drogi, sieci energetyczne, gazowe, wodociągowe czy kanalizacyjne) i społecznej (np. szpitale czy szkoły). Suburbanizacja to zjawisko globalne, które zaczęło nabierać na sile w XX wieku, zwłaszcza w krajach rozwiniętych, takich jak Stany Zjednoczone i Europa Zachodnia.

⁴⁸ <https://www.gov.pl/>, dostęp z dnia 06.05.2024.

W Polsce również zyskuje na znaczeniu w związku z rozwojem gospodarczym i wzrostem poziomu życia.

Następnie miasto wchodzi w kolejną fazę rozwoju – dezurbanizację. Dezurbanizacja to proces polegający na wyludnianiu się obszarów miejskich oraz przesiedlaniu ludności do obszarów wiejskich lub mniej zaludnionych miejscowości. Przy wzrastającym dobrobycie, nowych możliwościach komunikacyjnych i postępie technologicznym, wzroście zasięgu oddziaływania miast oraz zwiększającym się znaczeniu usług dochodzi do dekoncentracji ludności – jej odpływu na większe odległości od stref centralnych (do bardziej atrakcyjnych rejonów), co wiąże się ze zmianą struktury zatrudnienia, więc i funkcji miast⁴⁹. Dezurbanizacja może mieć różne skutki – zarówno pozytywne, jak i negatywne. Z jednej strony może prowadzić do ożywienia lokalnych gospodarek wiejskich, z drugiej – może wiązać się z problemami, takimi jak deprywacja ekonomiczna miast czy utrata miejsc pracy w obszarach miejskich. Miasta wchodzące w fazę reurbanizacji cechują się ponownym uatrakcyjnieniem centrum miasta jako miejsca zamieszkania. W fazie tej powstają wielkie formy osadnicze. Wzrasta ponownie koncentracja ludności. Miasta te podejmują różnorodne działania mające na celu poprawę infrastruktury, zrównoważony rozwój oraz zwiększenie jakości życia mieszkańców. Reurbanizacja jest częścią większego trendu zrównoważonego rozwoju urbanistycznego, który stawia na ekologię, społeczną integrację i zachowanie dziedzictwa kulturowego. Wraz z rozrostem miast wiele z nich, położonych blisko siebie, tworzy aglomeracje. Aglomeracje charakteryzują się gęstą zabudową, rozwiniętą infrastrukturą oraz dostępnością różnorodnych usług. Wspólnie z dzielnicami i przedmieściami stanowią one ważne centra życia społecznego, gospodarczego oraz kulturalnego. Dzięki koncentracji ludności i działalności gospodarczej, aglomeracje odgrywają kluczową rolę w rozwój regionów i państw. Aglomeracje są tworzone przez jednostki osadnicze odrębnych jednostek administracyjnych. W urbanistyce jest to obszar o intensywniej zabudowie, ale także charakteryzujący się dużym zagęszczeniem ludności przebywającej na danym terenie okresowo (np. w ciągu dnia) lub stale. Obecnie aglomeracje charakteryzują się dużym przepływem osób i towarów oraz znaczną wymianą usług. Na obszarze aglomeracji bardzo często trudno jest rozpoznać, gdzie kończy się jedno miasto, a zaczyna drugie. Przykładami aglomeracji w Polsce są Aglomeracja Warszawska, Aglomeracja Górnośląska czy Aglomeracja Krakowska.

⁴⁹ R. Domański (red.), *Nowe problemy rozwoju ...*, op. cit., s. 52-59.

Aglomeracja miejska (łac. agglomerare ‘gromadzić’) jest jednostką morfologiczną tworzącą spójny zespół wzajemnie powiązanych jednostek osadniczych, powstały w wyniku koncentracji zabudowy i zagospodarowania, zamieszkały przez duże skupiska ludności utrzymującej się głównie z działalności pozarolniczej. Charakteryzuje się gęstą zabudową oraz intensywnym rozwojem urbanistycznym. W obrębie aglomeracji często występują powiązania transportowe, a mieszkańcy mogą pracować, uczyć się lub korzystać z usług w różnych częściach aglomeracji. W jej centralnej części znajduje się jeden lub więcej ośrodków centralnych z rozległą strefą podmiejską, natomiast wokół nich leżą mniejsze ośrodki (miasta satelitarne). Ze względu na różnice w wielkościach i układzie przestrzennym miast w zespołach miejskich wyróżnia się następujące typy aglomeracji⁵⁰:

- aglomerację monocentryczną (aglomeracja właściwa sensu stricto);
- aglomerację policentryczną (konurbacja sensu largo);
- aglomeracja bicentryczna – w odróżnieniu od aglomeracji monocentrycznej występują tu dwa ośrodki centralne, gdzie zazwyczaj ośrodki te uzupełniają się o wybrane funkcje;
- megapolis.

Aglomeracja monocentryczna⁵¹ to typ układu urbanistycznego, w którym dominuje jedno główne miasto (centrum), wokół którego rozwijają się mniejsze miejscowości oraz obszary podmiejskie. W takim układzie centralne miasto pełni kluczową rolę w zakresie funkcji gospodarczych, społecznych i kulturalnych, przyciągając mieszkańców, inwestycje oraz usługi oraz obszaru podmiejskiego, w którym znajdują się mniejsze miasta (tzw. satelitarne). Miasta te są powiązane funkcjonalnie z miastem centralnym – ludzie dojeżdżają tam do pracy, tam znajdują się usługi wyższego rzędu, szkoły, urzędy. Przykładem tego rodzaju aglomeracji jest aglomeracja warszawska (rys.2): metropolią jest Warszawa, a w strefie podmiejskiej znajduje się wiele miast, np. Pruszków, Wołomin, Otwock, Piaseczno, Nowy Dwór Mazowiecki. Aglomeracja warszawska to silnie zurbanizowany obszar, w skład, którego wchodzi Warszawa oraz liczne miasta i wsie województwa mazowieckiego. Z teoretycznego punktu widzenia aglomeracją powinien być zespół powiązanych ze sobą więzami przestrzennymi i funkcjonalnymi

⁵⁰ U. Klimska, P. Swianiewicz, *Spoleczne i polityczne zróżnicowanie aglomeracji w Polsce — waniliowe centrum, mozaika przedmieść*, Prace i Studia Geograficzne Tom 35, Warszawa 2005, s. 45-70.

⁵¹ H. Gawron, *Rozwój aglomeracji miejskich i ich znaczenie dla rozwoju lokalnego rynku nieruchomości*, Zarządzanie i Finanse Journal of Management and Finance Vol. 12, No. 4, 2014, s.135-151.

miast. Taka definicja pozwala wyznaczyć 2 zasięgi aglomeracji warszawskiej jako zespołu miejskiego⁵²:

1 - Zespół funkcjonalno-przestrzenny (Obszar Metropolitalny Warszawy): Warszawa oraz: Legionowo, Marki, Ząbki, Zielonka, Kobylka, Wołomin, Sulejówek(3), Józefów, Otwock, Karczew, Konstancin-Jeziorna, Piaseczno, Piastów, Pruszków, Ożarów Mazowiecki, Łomianki

2 - Zespół funkcjonalny: Miasta z punktu 1 oraz: Nowy Dwór Mazowiecki, Radzymin, Góra Kalwaria, Milanówek, Brwinów, Podkowa Leśna, Grodzisk Mazowiecki, Błonie, Halinów, Jabłonna. Należy również pamiętać, że jedność przestrzenną i funkcjonalną z powyższymi miastami tworzą silnie zurbanizowane wsie i osiedla takie jak Raszyn, których mieszkańcy prowadzą typowo miejski styl życia. Wzorując się na anglosaskim systemie administracyjnym jednostki te można nazwać dzielnicami podmiejskimi Warszawy.

⁵² <https://minchberg.prv.pl/aglomeracja.htm> dostęp z dnia 05.06.2024.

Rysunek 2.2 Aglomeracja warszawska

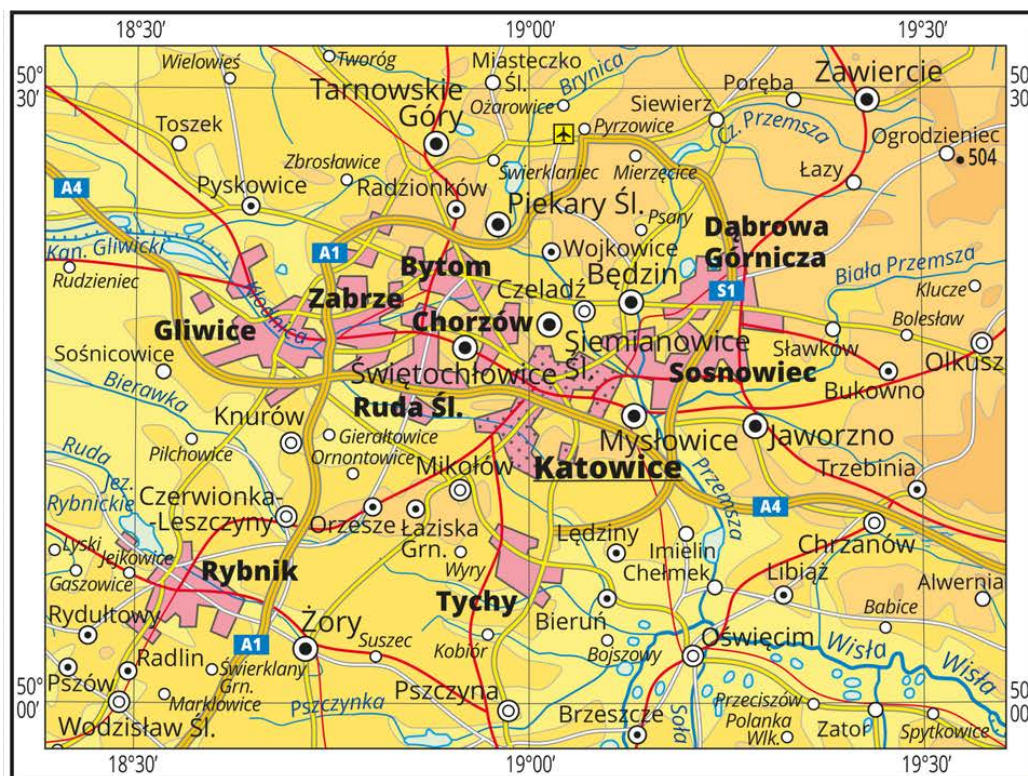
Źródło: <https://geografia.gozych.edu.pl/aglomeracje/>⁵³

Mianem aglomeracji policentrycznej⁵⁴ określa się natomiast zespół sąsiadujących ze sobą miast co do zasady tej samej wielkości, powiązanych ze sobą gospodarczo i komunikacyjnie. Nie ma jednego miasta centralnego, dominującego – wszystkie są równorzędne. Pomiędzy miastami zanikły obszary wiejskie (miasto graniczy z miastem). Każde z centrów posiada swoje własne funkcje, usługi i infrastrukturę, co sprawia, że aglomeracja taka może zaspokajać różnorodne potrzeby mieszkańców i przedsiębiorstw. W takich aglomeracjach obserwuje się zjawiska takie jak współpraca między centrami, konkurencja o inwestycje oraz różnorodność w zakresie oferowanych usług i możliwości zatrudnienia. W Polsce najlepszym przykładem aglomeracji policentrycznej jest zespół miast Górnego Śląska (rys.3.) i Trójmiasto. W 2004 samorząd województwa przyjął Plan Zagospodarowania Przestrzennego Woj. Śląskiego, który przedstawia, że konurbację górnośląską tworzy 14 dużych miast na prawach powiatów: Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Jaworzno, Gliwice, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska,

⁵³ <https://geografia.gozych.edu.pl/aglomeracje/> dostęp z dnia 01.02. 2024.

⁵⁴ H. Gawron, *Rozwój*.....2014, 135-151.

Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze. Publikacja podaje, że konurbacja liczyła ponad 2 mln mieszkańców⁵⁵.

Rysunek 2.3. Aglomeracja Górnośląska

Źródło: <https://geografia.gozych.edu.pl/aglomeracje/>⁵⁶

Aglomeracja bicentryczna⁵⁷ – zespół miast powiązanych ze sobą infrastrukturą, dzięki czemu dokonuje się pomiędzy nimi przepływ dóbr, kapitału, pracowników i informacji. W odróżnieniu od aglomeracji monocentrycznej występują tu dwa ośrodki centralne, przy czym zazwyczaj jeden dominuje nad drugim. Cechy aglomeracji bicentrycznej obejmują różnorodność funkcji obu centrów, zrównoważony rozwój oraz współpracę międzymiastową. Tego typu struktury urbanistyczne mogą sprzyjać rozwojowi regionalnemu i zwiększać efektywność gospodarczą obszaru. Przykładami tego typu aglomeracji są:

⁵⁵ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego. Katowice: Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, 2004-06-21, s. 16–19, 22 (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z 2004 r., Nr 68, poz. 2049).

⁵⁶ <https://geografia.gozych.edu.pl/aglomeracje/> dostęp z dnia 01.02.2024.

⁵⁷ H. Gawron, *Rozwój*.....2014, s.135-151.

- aglomeracja bydgosko-toruńska, gdzie ośrodkami centralnymi są Bydgoszcz oraz Toruń oraz okoliczne gminy (rys.4) . W 2003 r. Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku zaliczyło do aglomeracji bydgosko-toruńskiej łącznie 27 gmin⁵⁸.
- aglomeracja kalisko-ostrowska, gdzie ośrodkami centralnymi są Kalisz oraz Ostrów Wielkopolski.

Rysunek 2.4. Aglomeracja bydgosko-toruńska

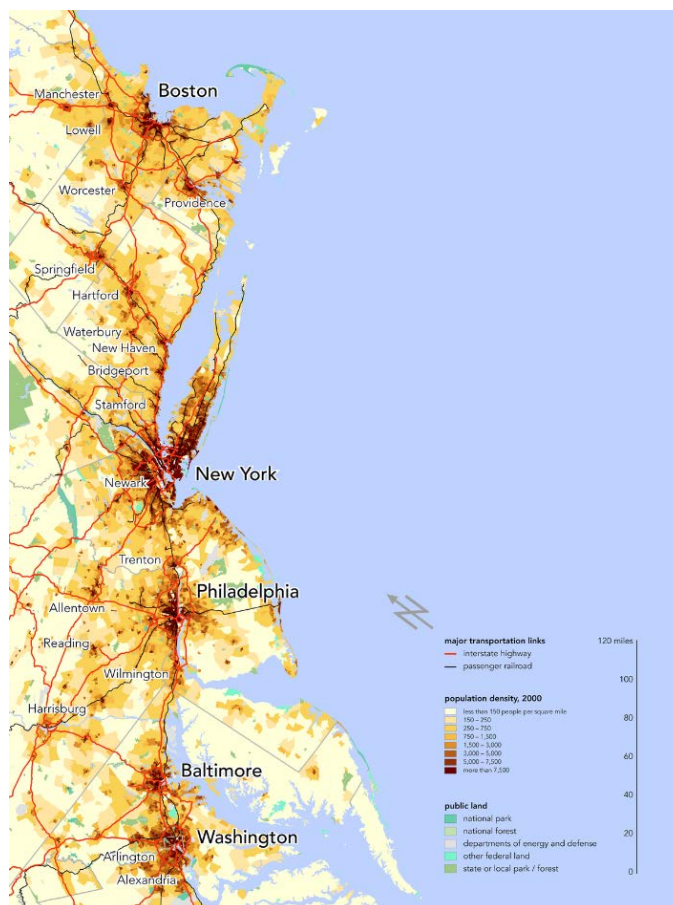
Źródło: <https://geografia.gozych.edu.pl/aglomeracje/>⁵⁹

⁵⁸ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego. kujawsko-pomorskie.pl.. Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, 2003-06, s. 37 (Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.; Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego z 2003 r. Nr 97 poz. 1437).

⁵⁹ <http://geografia.gozych.edu.pl/aglomeracje/> dostęp z dnia 01.02.2024.

Na świecie wyróżnić można jeszcze inne typy zespołów miejskich. Są to megalopolis⁶⁰ (rys.5), czyli miasta olbrzymy, utworzone w wyniku połączenia się kilku aglomeracji oraz metropolie, czyli główne miasta danej prowincji, regionu lub kraju.

Megalopolis to duża strefa zurbanizowana, tworząca się w wyniku przestrzennego połączenia się kilku aglomeracji miejskich lub konurbacji. To rozległa strefa miejskiego krajobrazu. W Polsce obecnie nie wykształciło się żadne megalopolis, aczkolwiek Mega miasto na Śląsku jest coraz bardziej realne. Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia (GZM), która już istnieje, miałaby zostać przekształcona w jeden, spójny organizm miejski⁶¹.

Rysunek 2.5. Mapa obszaru megalopolis w orientacji równoległej do Oceanu Atlantyckiego

Źródło: <https://www.techpedia.pl/index.php?str=tp&no=20603>⁶²

⁶⁰ T. Markowski, Tadeusz Marszał, *Metropolie, obszary metropolitalne, metropolizacja – Problemy i pojęcia podstawowe*, Warszawa: Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, 2006, s. 15- 17.

⁶¹ <https://businessinsider.com.pl/> dostęp z dnia 06.05.2024.

⁶² <https://www.techpedia.pl/index.php?str=tp&no=20603> dostęp z dnia 01.02.2024.

Metropolie (metropolis)⁶³ oznacza dużą aglomerację miejską, często obejmującą miasto główne i jego otaczające tereny, które są z nim związane pod względem gospodarczym, społecznym i transportowym. Metropolie zwykle mają istotny wpływ na regiony, w których się znajdują, oraz na kraj jako całość. Często jest to miejsce o wysokiej koncentracji ludności i instytucji. Pełnią różnorodne funkcje, takie jak centra finansowe, kulturalne, edukacyjne oraz transportowe. To tutaj znajdują się uniwersytety, muzea, teatry oraz instytucje rządowe. W obliczu rosnącej liczby mieszkańców i rozwijającej się infrastruktury, planowanie przestrzenne i urbanistyczne w metropoliach jest kluczowym zagadnieniem. Wiele miast stara się wdrażać zrównoważone rozwiązania, aby poprawić jakość życia mieszkańców. Metropolie często zmagają się z problemami, takimi jak zanieczyszczenie powietrza, korki, problemy z dostępnością mieszkań, nierówności społeczne oraz wyzwania związane z infrastrukturą. Metropolia bezsprzecznie przejmuje funkcje wyższego rzędu, do których można zaliczyć: bycie ośrodkiem władzy i administracji, doradztwa ekonomicznego, technicznego, społecznego i politycznego, przetwarzania informacji, usług bankowych, prawniczych i ubezpieczeniowych. Od kilkunastu lat także polskie miasta rozwijają się i próbują włączyć do sieci, w których obecnie funkcjonują metropolie. Unia Metropolii Polskich wyróżnia 12 metropolii, do których zaliczane są: Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa i Wrocław (rys.6).

⁶³ T. Markowski, T. Marszał, *Metropolie*op.cit., s. 9-18.

Regiony metropolitalne w Polsce

Rysunek 2.6. Regiony metropolitalne w Polsce.

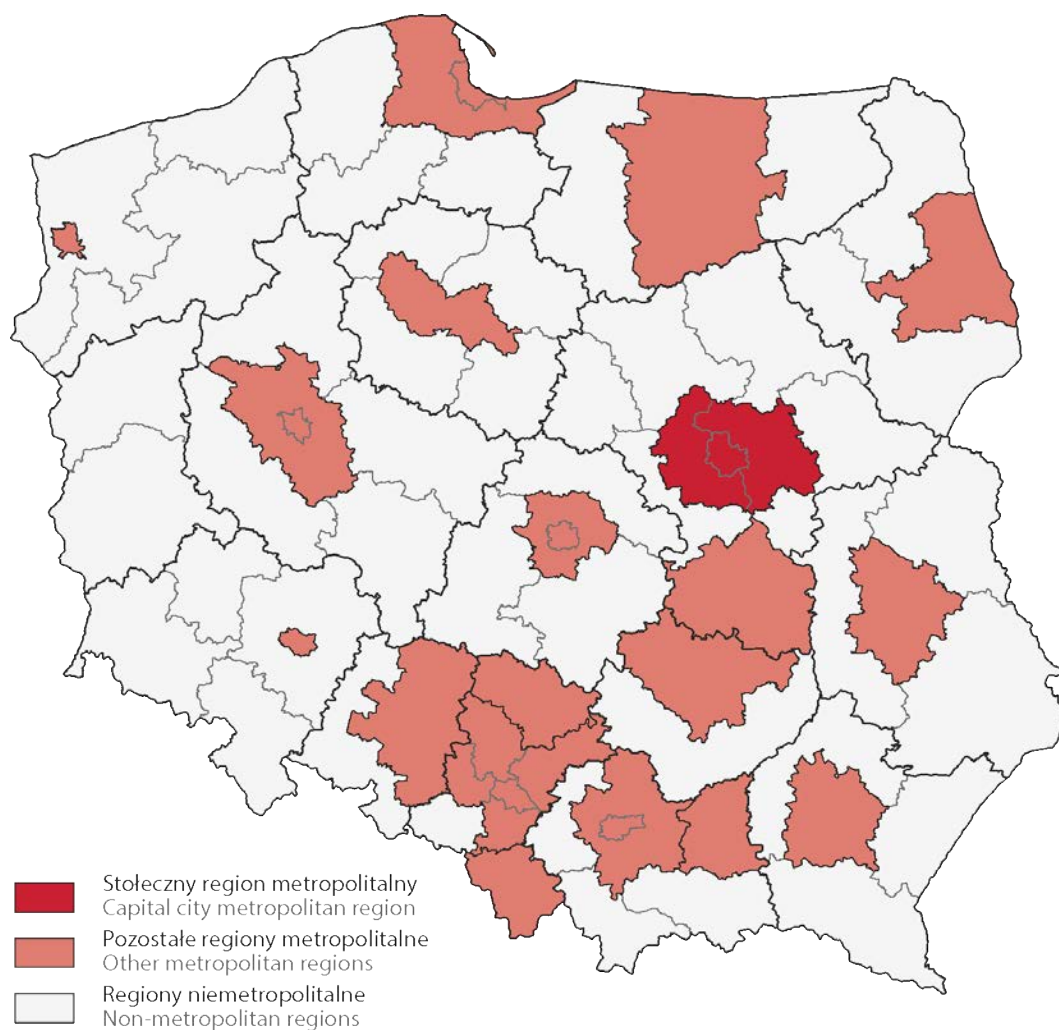
Źródło: <https://gdansk.naszemiasto.pl/gdanski-obszar-metropolitalny-pawel-adamowicz-nie-ma-woli/ar/c1-1914782>⁶⁴

W Polsce liczba miast i zespołów miast określanych jako metropolie lub obszary metropolitalne nie jest jednoznacznie określona. Są one zróżnicowane pod względem struktury przestrzennej (jako metropolie monocentryczne lub policentryczne) i pełnionej rangi w skali kraju i za granicą (wiąże się to m.in. z liczbą ludności, siłą i różnorodnością pełnionych funkcji)⁶⁵. Typologia metropolitalna odnosi się do jednostek statystycznych NUTS 3 (w Polsce są to podregiony) i służy do ich zaklasyfikowania do jednej z dwóch grup: regionów metropolitalnych (w tym stołecznych regionów metropolitalnych) lub regionów niem Metropolitalnych. Regiony metropolitalne są zdefiniowane jako jednostki NUTS 3 lub ich grupy, w których co najmniej 50% ludności mieszka w funkcjonalnych obszarach miejskich (FUA) liczących co najmniej 250 000 mieszkańców (rys.7). Pozostałe jednostki NUTS 3 określane są regionami niem Metropolitalnymi⁶⁶.

⁶⁴<https://gdansk.naszemiasto.pl/gdanski-obszar-metropolitalny-pawel-adamowicz-nie-ma-woli/ar/c1-1914782> dostęp z dnia 01.02.2024.

⁶⁵ <https://infogzm.metropoliagzm.pl/> dostęp z dnia 06.05.2024.

⁶⁶<https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/unijne-typologie-terytorialne-tercet/typologia-obszarow-metropolitalnych/> dostęp z dnia 01.02.2024.

Rysunek 2.7. Typologia metropolitalna w Polsce według NUTS 2016

Źródło: <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/unijne-typologie-terytorialne-tercet/typologia-obszarow-metropolitalnych/>⁶⁷

W powstawaniu i rozwoju aglomeracji miejskich oraz ich przekształcaniu w metropole zasadniczą rolę odgrywają różne czynniki, które można podzielić na kilka głównych kategorii:

1. **Czynniki ekonomiczne:** Ekspansja przemysłowa, rozwój usług i handlu oraz wzrost zatrudnienia przyciągają ludzi do miejskich aglomeracji. Inwestycje w infrastrukturę, takie jak drogi, transport publiczny czy telekomunikacja, również wspierają rozwój.

⁶⁷ Tamże.

2. **Czynniki społeczno-demograficzne:** Migracje ludności, zarówno wewnętrzne (przemieszczanie się z obszarów wiejskich do miejskich), jak i zewnętrzne (imigracja), wpływają na wzrost liczby mieszkańców miast. Aglomeracje oferują większe możliwości edukacyjne, zdrowotne i społeczne.
3. **Czynniki polityczne i prawne:** Polityka rządowa, regulacje prawne oraz strategie urbanistyczne mogą stymulować rozwój miast oraz kształtować ich struktury. Decyzje dotyczące planowania przestrzennego oraz inwestycji publicznych mają kluczowe znaczenie.
4. **Czynniki technologiczne:** Postęp technologiczny wpływa na efektywność funkcjonowania miast. Rozwój technologii informacyjnej i komunikacyjnej sprzyja powstawaniu nowych sektorów gospodarki oraz wpływa na styl życia mieszkańców.
5. **Czynniki kulturowe i historyczne:** Dziedzictwo kulturowe oraz historyczne znaczenie danego obszaru również są istotne w kontekście rozwoju miast. Wprowadzenie gminnych programów na rzecz ochrony kultury czy turystyki może przyczynić się do wzrostu atrakcyjności aglomeracji.
6. **Czynniki ekologiczne:** Problemy związane z ochroną środowiska, zmiany klimatyczne oraz konieczność zrównoważonego rozwoju coraz bardziej wpływają na procesy urbanizacyjne oraz rozwój metropolii.

Wszystkie te czynniki wzajemnie się przenikają i tworzą złożony obraz dynamiki rozwoju aglomeracji miejskich w kierunku metropolii⁶⁸.

Duże i średnie miasta są głównymi centrami aktywności społecznej i gospodarczej. Ich pozycja wpływa bezpośrednio na obszary powiązane z nimi funkcjonalnie, w tym tereny wiejskie oraz małe miasta, często w trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej. Administracja samorządowa odgrywa kluczową rolę w zarządzaniu rozwojem lokalnym i regionalnym. Współpraca z różnymi podmiotami — zarówno publicznymi, jak i prywatnymi, jak również organizacjami społecznymi — jest niezbędna do skutecznego planowania i realizacji strategii rozwoju. Wymaga się umiejętności współpracy oraz planowania strategicznego w skali całego subregionu oraz stworzenia warunków trwałego rozwoju przy udziale podmiotów publicznych,

⁶⁸ J. Parysek, *Agglomeracje miejskie w Polsce oraz problemy ich funkcjonowania i rozwoju*, (w:) Wybrane problemy rozwoju i rewitalizacji miast: aspekty poznawcze i praktyczne, (red.) J. Paryska i A. Tolle, Biuletyn Instytutu Geografii Społeczno Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2008, s. 29-48.

społecznych i prywatnych⁶⁹. Natomiast małe miasta to centra zarządzania rozwojem w skali otaczających je obszarów wiejskich. W tym przypadku istotnego znaczenia nabiera umiejętność administracji samorządowej do optymalizacji kosztów i organizacji usług publicznych z uwzględnieniem zachodzących zmian demograficznych. Dzięki tym umiejętnościom administracja samorządowa może efektywnie reagować na wyzwania rozwojowe i poprawiać jakość życia mieszkańców. Budowanie partnerstw miejsko-wiejskich umożliwia m.in. skalowanie nowych rozwiązań technologicznych, budowanie partnerstw z organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorstwami oraz innymi instytucjami, co pozwala na synergiczne działania na rzecz rozwoju subregionu, opracowywanie długofalowych planów i strategii rozwoju, które uwzględniają lokalne potrzeby i potencjał, a także trendy demograficzne, gospodarcze i środowiskowe, angażowanie społeczności lokalnych w procesy decyzyjne oraz konsultacje, co zwiększa akceptację dla podejmowanych działań i projektów, tworzenie polityk i działań, które sprzyjają ochronie środowiska oraz zapewniają społeczną i gospodarczą spójność, wprowadzanie nowych rozwiązań i technologii, które mogą przyczynić się do efektywniejszego zarządzania oraz rozwoju subregionu. W tym przypadku kluczowe jest rozpoznanie potencjalnych korzyści, które różnego rodzaju podmioty zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich mogłyby uzyskać dzięki partnerskiej kooperacji. Obszary wiejskie mają bowiem istotne znaczenie dla zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, poprzez szereg funkcji, które mogłyby pełnić dla mieszkańców miast.⁷⁰

Problematyka wielkich miast i otaczających je obszarów jest istotnym tematem w socjologii oraz innych dziedzinach nauki. Obszary miejskie często stanowią mikroświaty, w których skupiają się różnorodne zjawiska społeczne, ekonomiczne, kulturowe i ekologiczne. Na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat, również polscy badacze zajmowali się tematem aglomeracji. Opisywali oni zjawiska związane z rozwojem metropolii na świecie, ale przede wszystkim ich badania dotyczyły polskich miast. W szczególności, w Warszawie, która jako stolica Polski, jest obiektem wielu analiz z różnych dziedzin, takich jak historia, socjologia, urbanistyka, ekonomia czy kultura. W kontekście rozwoju urbanistycznego można zauważyć wpływ przemian po II wojnie światowej, które w znaczący sposób wpłynęły na układ przestrzenny miasta oraz jego architekturę. Wiele prac, podejmujących temat metropolii, powstało w latach

⁶⁹ Tamże, s. 29-48.

⁷⁰ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 Warszawa 2019, s. 78.

osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych dwudziestego wieku, a wielu z publikujących wtedy badaczy, kontynuuje swoją pracę współcześnie. Pośród tych uczonych, należy wymienić Bohdana Jałowieckiego autora między innymi książek „Metropolie”⁷¹ i „Społeczna przestrzeń metropolii”⁷² oraz współautora „Obszary metropolitalne w Polsce: problem rozwojowe i delimitacja.”⁷³ Z problematyki socjologii miasta oraz badań propozycje Andrzeja Majera, w którego dorobku znajdują się takie pozycje jak „Duże miasta Ameryki: „kryzys” i polityka odnowy”⁷⁴ i „Socjologia i przestrzeń miejska.”⁷⁵

Warszawa w porównaniu do innych metropolii europejskich i światowych może zajmować niższą pozycję w różnych rankingach, które oceniają miasta na podstawie takich czynników jak jakość życia, infrastruktura, rozwój gospodarczy czy wpływ na kulturę i politykę globalną. Jednak warto zauważyć, że Warszawa dynamicznie się rozwija i zyskuje na znaczeniu na arenie międzynarodowej. W ostatnich latach miasto przyciąga inwestycje, a także staje się coraz bardziej popularnym miejscem do życia i pracy dla ludzi z różnych krajów. W kontekście Zjednoczonej Europy, Warszawa ma również kluczowe znaczenie polityczne i gospodarcze. Dlatego chociaż może nie dominować w rankingach globalnych, jej rola jako stolicy Polski oraz centralnego hubu w Europie Środkowo-Wschodniej jest coraz bardziej dostrzegana i doceniana.

Niektóre rankingi światowych metropolii, lokują jednak Warszawę dość wysoko, biorąc pod uwagę, iż jest ona łącznikiem pomiędzy globalną siecią miast, a dużym, otaczającym ją obszarem ciężenia. W rankingu sporządzonym przez Globalization and World Cities Research Network, który klasyfikuje miasta na całym świecie pod kątem ich globalnej pozycji i wpływu na światową gospodarkę, z naciskiem na przepływ informacji, ludzi, kapitału i usług, Warszawa znajduje się obecnie na 61 pozycji w zestawieniu uwzględniającym 156 aglomeracji z całego świata⁷⁶. GaWC jest jednym z najważniejszych ośrodków badań nad urbanizacją i globalizacją. Ranking opiera się na analizie powiązań ekonomicznych i kulturalnych, które miasta mają z resztą świata.

⁷¹ B. Jałowiecki *Metropolie*, Wydawnictwo Wyższej szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku, Białystok 1999.

⁷² B. Jałowiecki, *Społeczna przestrzeń metropolii*, Warszawa, Scholar 2000.

⁷³ M. Smętkowski, B. Jałowiecki, G. Gorzelak, *Obszary metropolitalne w Polsce: problem rozwojowe i delimitacja*, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG) Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2008.

⁷⁴ A. Majer, *Duże miasta Ameryki: „kryzys” i polityka odnowy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1997.

⁷⁵ A. Majer, *Socjologia i przestrzeń miejska*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010, s. 67-72.

⁷⁶ <https://www.pap.pl/aktualnosci/> dostęp z dnia 06.05.2024.

Warszawa znalazła się w grupie miast Alfa- definiowanych jako „bardzo ważne miasta, łączące główne regiony ekonomiczne i państwa ze światową gospodarką”⁷⁷. Widać zatem wyraźnie, że Warszawa postrzegana jest przede wszystkim w kontekście silnego powiązania z otaczającym ją obszarem. Z jednej strony, jest to obszar daleko wykraczający poza granice województwa mazowieckiego, dla którego Warszawa zapewnia dostęp do specjalistycznych usług, kapitału, rynku pracy, edukacji, jak również staje się węzłem zapewniającym łączność z rynkami globalnymi. Z drugiej strony jednak, Warszawa, będąc centrum obszaru metropolitalnego, otoczona jest dynamicznie rozwijającą się strefą podmiejską, która jest dla niej nie tylko naturalnym zapleczem, ale również jej naturalnym przestrzennym, społecznym i ekonomicznym dopełnieniem.

2.2. Charakterystyka M. St. Warszawy

Stolica Polski jest największym miastem w kraju zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby ludności. Znajduje się w centrum Mazowsza i jest jednym z kluczowych ośrodków politycznych, gospodarczych, kulturalnych oraz naukowych w Polsce⁷⁸. Historia największego polskiego miasta jest długa i skomplikowana, a zagmatwane koleje losu miały ogromny wpływ na jej wygląd. Życie toczy się tutaj szybciej niż w innych częściach kraju. Leży nad rzeką Wisłą, w centralno-wschodniej Polsce. Jest doskonale skomunikowana z resztą kraju oraz Europy dzięki rozbudowanej infrastrukturze transportowej – lotniskom, autostradzie oraz liniom kolejowym. Geograficzne położenie stawia Warszawę na szlaku międzynarodowych korytarzy handlowych. Warszawa to największe polskie miasto, które rozpościera się na powierzchni ponad 500 km². Warszawa liczy około 1,8 miliona mieszkańców, a aglomeracja warszawska obejmuje nawet 3 miliony osób. Miasto charakteryzuje się różnorodnością demograficzną, przyciągając nie tylko Polaków z innych regionów kraju, ale także migrantów z zagranicy. W osiemnastu dzielnicach mieszka prawie trzy miliony ludzi. Sercem Warszawy jest Śródmieście, tam też znajduje się jeden z najbardziej rozpoznawalnych zabytków stolicy, czyli Pałac Kultury i Nauki. PKiN został wybudowany w latach 1952-1955 jako "dar narodu radzieckiego dla narodu polskiego". Dla jednych relikw przeszłości i symbol komunizmu, który powinien zostać

⁷⁷The World According to GaWC 2012, GaWC. Retrieved 21 November 2012. <http://www.lboro.ac.uk/gawc/world2012t.html> - dostęp 04.05.2024.

⁷⁸ M. Drozdowski, A. Zahorski: *Historia Warszawy*. Warszawa: Wydawnictwo Jeden Świat 2004, s. 425–445.

zburzony, dla innych największa wizytówka miasta. To ikoniczna budowla w centrum Warszawy, która pełni zarówno funkcje symboliczne, jak i praktyczne. Jest to najwyższy budynek w Polsce i jeden z najbardziej rozpoznawalnych zabytków stolicy, będący zarazem obiektem wielu kontrowersji z powodu swojego historycznego pochodzenia. PKiN - mierzy 237 m wysokości, liczy 42 piętra. W PKiN dostępny jest taras widokowy, z którego rozpościera się zapierająca dech w piersi panorama miasta. W budynku znajdują się między innymi cztery teatry, muzea czy kino. A także puby i restauracje. Pałac Kultury i Nauki, choć nadal budzi różne emocje, jest uznawany za jeden z najważniejszych punktów orientacyjnych w Warszawie. Jego imponująca bryła widoczna jest z wielu miejsc w mieście, a taras widokowy przyciąga zarówno turystów, jak i mieszkańców. Wokół Pałacu, w ostatnich dekadach, wyrosły nowoczesne wieżowce, co stworzyło ciekawy kontrast architektoniczny między socrealistycznym Pałacem a współczesną architekturą, odzwierciedlającą dynamiczny rozwój miasta. PKiN jest symbolem przeszłości, ale jednocześnie wkomponował się w nowoczesny obraz Warszawy. Jako miasto stołeczne Warszawa jest głównym ośrodkiem politycznym, gospodarczym, kulturalnym i naukowym kraju. Pozycję ekonomiczną podkreśla ulokowanie tu Giełdy Papierów Wartościowych, Narodowego Banku Polskiego oraz central innych banków i przedstawicielstw firm z kapitałem zagranicznym. Miasto pełni również funkcję stolicy województwa mazowieckiego i siedziby instytucji samorządowych Mazowsza. Warszawa wraz z otaczającymi ją miejscowościami, to dziś najszybciej rozwijająca się część Polski.

Warszawa⁷⁹ położona jest w centrum Polski, rozpościera się na terenie aż czterech jednostek fizjograficznych – Kotliny Warszawskiej, Równiny Warszawskiej, Równiny Wołomińskiej i Doliny Środkowej Wisły. Lewy (zachodni) brzeg Wisły zwany jest stroną warszawską, prawy (wschodni) stroną praską. Po stronie warszawskiej usytuowany jest najbardziej charakterystyczny element krajobrazu naturalnego stolicy – skarpa. Wisła, choć przepływa przez samo serce Warszawy, zachowuje swój dziki i niespokojny charakter. Wzdłuż jej brzegów można dostrzec naturalne wyspy, dzikie ptactwo i zarośla, które tworzą kontrast z miejskim zgiełkiem po drugiej stronie rzeki. Nabrzeża nie zostały w pełni uregulowane, co sprawia, że Wisła wydaje się nieujarzmiona, płynąc wolnym rytmem, niezależnym od otaczającego ją wielkomiejskiego życia. Dzięki temu w stolicy Polski pozostaje ona symbolem natury i surowej siły, która opiera się pełnej kontroli

⁷⁹ J. Majewski, *Warsaw Pocket Guide*, Wydawnictwo RM, Warszawa 2016. s. 3-38.

człowieka. Obecny przebieg rzeki ustalony został po regulacji w 1880 roku, w wielu miejscach zachowały się duże jeziora będące starorzeczami, m.in. Kamionkowskie i Gocławskie na prawym brzegu oraz Czerniakowskie (rezerwat) i Staw Wilanowski na lewym brzegu⁸⁰.

Układ przestrzenny Warszawy po pierwsze cechuje podział na części odpowiadające obu brzegom Wisły, odzwierciedlający warunki naturalne. Po drugie charakteryzuje ją pierścieniowy układ dzielnic i radialny przedmieść, ukształtowany wraz z etapami rozwoju dziejowego. Warszawa, jak każda duża aglomeracja, stoi przed wyzwaniami związanymi z dalszym rozwojem urbanistycznym. Kluczowe zagadnienia na przyszłość to zrównoważony rozwój, adaptacja do zmian klimatycznych, dalsza modernizacja infrastruktury oraz zapewnienie wysokiej jakości życia dla rosnącej liczby mieszkańców. Planowanie przestrzenne będzie musiało łączyć tradycję z nowoczesnością, dbając o historyczne dziedzictwo miasta, jednocześnie wprowadzając innowacyjne rozwiązania.

Centralną pozycję w Warszawie zajmuje Śródmieście, położone na lewym brzegu Wisły. To najbardziej reprezentacyjna dzielnica stolicy, będąca zarówno politycznym, jak i kulturalnym centrum miasta. Składają się na nią mniejsze jednostki – Śródmieście Północne, Śródmieście Południowe, Muranów, Nowe Miasto, Powiśle, Solec i Ujazdów. Pomimo bliskości tętniącej życiem Wisły, dzielnica ta jest miejscem, gdzie tradycja miesza się z nowoczesnością, tworząc unikalny klimat stolicy, który przyciąga zarówno mieszkańców, jak i turystów.

Stare Miasto⁸¹ to najstarsze osiedle miejskie w Warszawie, jest sercem historycznym stolicy. Zostało założone w XIII wieku, a jego centralnym punktem jest Rynek Starego Miasta, otoczony kolorowymi kamienicami. Wąskie, brukowane uliczki oraz zabytkowe budynki tworzą niepowtarzalną atmosferę tego miejsca. Choć Stare Miasto zostało prawie całkowicie zniszczone podczas II wojny światowej, po wojnie zostało pieczołowicie odbudowane, dzięki zaangażowaniu warszawiaków udało się przywrócić świetność Starego Miasta z XVII i XVIII wieku, zachowany również został układ przestrzenny miasta z XII–XIII wieku. Stare Miasto w Warszawie wyznacza Plac Zamkowy i stojący przy nim Zamek Królewski. Pośrodku Placu Zamkowego wznosi się Kolumna Zygmunta III Wazy – najwyższy i zarazem najstarszy świecki pomnik w stolicy. Ten element Warszawy jest bogaty w zabytki historyczne, zrekonstruowane po

⁸⁰ D. Bartoszewicz, *Warszawski przewodnik wiślany*, Muzeum Powstania Warszawskiego, 2018. s. 34-49.

⁸¹ M. M. Drozdowski, A. Zahorski: *Historia*s. 263-274.

II wojnie światowej; dawny charakter zachował najpełniej Trakt Królewski, biegnący od Zamku Królewskiego wzdłuż ulic: Krakowskie Przedmieście, Nowy Świat i Aleje Ujazdowskie w kierunku Wilanowa. Na południowy zachód od historycznych dzielnic Warszawy, w XIX wieku powstało obecne Śródmieście. Ta nowa część miasta rozwijała się dynamicznie, stając się centrum administracyjnym, kulturalnym i handlowym. Z czasem Śródmieście przejęło rolę głównej dzielnicy Warszawy, koncentrując wokół siebie najważniejsze instytucje, biura i luksusowe rezydencje. Budowa szerokich alei, takich jak Aleje Jerozolimskie oraz nowych kamienic i gmachów użyteczności publicznej nadała dzielnicy charakter wielkomiejski. Śródmieście symbolizuje rozwój Warszawy, kontrastując z jej starszymi, historycznymi częściami, jednocześnie zachowując bogatą tożsamość miasta. Tu znajduje się główny pasażerski dworzec kolejowy — Dworzec Centralny. Warszawa to nie tylko zabytkowe pałace, kościoły czy parki również nowoczesne wieżowce cieszą oko miłośników współczesnej architektury, a nadwiślańskie bulwary są doskonałym miejscem na relaks i spędzanie wolnego czasu zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Rozciągające się wzdłuż lewego brzegu Wisły, oferują malownicze widoki na rzekę, a także na prawobrzeżną, bardziej dziką stronę miasta. Śródmieście otacza pas dzielnic, stanowiących pierwszy pierścień, ale także położonych centralnie⁸². Są to weryfikując od północy:

- Żoliborz (Stary Żoliborz, Sady Żoliborskie, Marymont, Potok) – położona na północ od Śródmieścia, z charakterystycznym klimatem mieszkaniowym i historycznym, dzielnica zabudowana w dużym stopniu przedwojennymi domami mieszkalnymi i willami, jest różnorodna, od domów jednorodzinnych, przez bloki mieszkalne, po nowoczesne apartamentowce. Dużym atutem tej części jest bliskość do terenów nadwiślańskich, które oferują liczne możliwości rekreacyjne. Żoliborz jako całość oferuje harmonijne połączenie zieleni, spokoju i bogatej historii z nowoczesnym stylem życia, będąc jedną z najbardziej pożądanym dzielnic mieszkaniowych Warszawy.
- Wola (Mirów, Nowolipki, Powązki, Młynów, Czyste, Ulrychów, Koło). Jest to obszar o bogatej historii, który przeszedł znaczną przemianę w ostatnich latach. Wola była niegdyś głównie przemysłową dzielnicą, historycznie znana jako dzielnica robotnicza, ale obecnie staje się dynamicznie rozwijającym się miejscem, gdzie powstaje wiele nowych biurowców, osiedli mieszkalnych oraz

⁸² M. M. Drozdowski, A. Zahorski: *Historia*, s. 289-316.

infrastruktury usługowej. To jedna z najstarszych i najbardziej zróżnicowanych dzielnic Warszawy, położona na zachód od centrum miasta.

- Ochota (Filtry, Stara Ochota, Rakowiec, Szczęśliwice) to jedna z centralnych dzielnic Warszawy, położona na zachód od Śródmieścia. Jest znana z mieszanej zabudowy, która obejmuje zarówno starsze kamienice, jak i nowoczesne osiedla oraz dobrze rozwiniętej infrastruktury, Ochota jest popularnym miejscem do życia zarówno dla młodych ludzi, jak i rodzin. Ma bogate tradycje historyczne i wiele zabytków, które przypominają o jej przeszłości.
- Mokotów (Stary Mokotów, Czerniaków, Siekierki, Augustówka, Sielce, Wierzbno, Ksawerów, Służew, Służewiec, Wyględów) – najbardziej wielkomiejska poza Śródmieściem dzielnica Warszawy. Jest to jedna z najbardziej rozpoznawalnych i atrakcyjnych dzielnic stolicy Polski, znana z zieleni, przestronnych parków, a także bogatej oferty kulturalnej i sportowej. Położona na południe od Śródmieścia, Mokotów łączy w sobie elegancję przedwojennych kamienic z nowoczesnymi osiedlami mieszkaniowymi i biurami. Jest to największa dzielnica stolicy pod względem liczby mieszkańców, a także jedna z najważniejszych pod względem gospodarczym, kulturalnym i edukacyjnym. Mokotów składa się z różnorodnych obszarów, z których każdy ma swój unikalny charakter i historię.
- Centralną część prawobrzeżnej stolicy zajmuje Praga, stanowiąca oddzielny i wyjątkowy obszar Warszawy, to dzielnica o bogatej historii i unikalnym charakterze, który wyróżnia ją spośród innych części stolicy. Położona na prawym brzegu Wisły, Praga dzieli się na Pragę Północ i Pragę Południe, z których każda ma swoje specyficzne cechy i atrakcje. Dzielnica ta zachowała wiele ze swojego historycznego dziedzictwa, co przyciąga artystów, turystów i mieszkańców ceniących autentyczny klimat Warszawy. Dzielnica w dużym stopniu zachowała przedwojenny wygląd. Według oficjalnych podziałów centralną część prawobrzeżnej Warszawy dzieli się na Pragę Północ (Stara Praga, Nowa Praga, Pelcowizna i Szmulowizna) i Pragę Południe (Grochów, Kamionek, Gocław, Gocławek, Olszynka Grochowska oraz Saska Kępa). Dzielnica jest znana z jednej strony z malowniczych uliczek, zabytkowych kamienic i interesujących miejsc, takich jak Katedra św. Floriana czy Żabkowska, będąca częścią tzw. "Pragi Północ". Niezwykle popularne stały się

liczne kawiarnie, galerie sztuki oraz kluby, które przyciągają mieszkańców i turystów.

Drugim pierścieniem otaczają centrum dzielnice zewnętrzne, wyznaczają granice Warszawy⁸³. Na lewym brzegu patrząc od północy, leżą: Bielany, Bemowo, Ursus (odrębne miasto do 1957 r.), Włochy (odrębna miejscowość do 1951 r.) Ursynów (największa dzielnica Warszawy) i Wilanów. Analogicznie na prawym brzegu położone są: Białołęka, Targówek, Rembertów (odrębne miasto do 1957 r.), Wesoła (odrębne miasto do 2003 r.) oraz Wawer. Liczba Ludności Warszawy co roku systematycznie wzrasta. Według danych GUS przyrost notuje się na poziomie ok. 0,5% wzrostu ludności na 1 km kw. Na 30 czerwca 2024 r. w m. st. Warszawie mieszkało 1862402 osób, co stanowiło ok. 33% ludności województwa mazowieckiego⁸⁴. Rozwija się nie tylko stolica, ale także okoliczne gminy. Najlepiej oddają to dane dla całego województwa mazowieckiego.

Największym województwem pod względem liczby ludności jest cały czas województwo mazowieckie liczące 5 510 618 mieszkańców. To stanowi 14,5 proc. ludności całego kraju. Aglomeracja Warszawy jest od lat najszybciej rosnącym ośrodkiem w Polsce. Przez ostatnie 20 lat liczba mieszkańców wzrosła o 360 tys. mieszkańców. Jak pokazuje w swoich badaniach prof. Przemysław Śleszyński⁸⁵, najważniejszym i najbardziej burzliwym procesem w ludnościowym rozwoju metropolii warszawskiej jest suburbanizacja, czyli rozciąganie się miasta na przedmieścia. Zmiany w różnych dziedzinach, takich jak urbanizacja, rozwój technologiczny czy zmiany społeczne, mogą znacznie wyprzedzać możliwości dostosowawcze infrastruktury transportowej, technicznej i społecznej. To zjawisko może prowadzić do wielu problemów, takich jak zatory komunikacyjne, niewystarczająca infrastruktura dla rosnącej liczby ludności oraz trudności w adaptacji społecznej. Brakuje planów zagospodarowania, dlatego decyzje o zabudowach wydawane są na podstawie tzw. WZ-tek. Skutkuje to rozproszaniem zabudowy i zwiększa koszty obsługi infrastrukturalnej. Na niekontrolowanej zabudowie traci także środowisko naturalne. Następuje defragmentacja krajobrazu, wycinane są lasy, przez zabudowę rozrywany jest obszar

⁸³ <https://stat.gov.pl/podstawowe-dane/> dostęp z dnia 01.02.2024.

⁸⁴ <https://warszawa.stat.gov.pl/warszawa/> dostęp z dnia 01.07.2024.

⁸⁵ P. Śleszyński, *Obszar Metropolitalny Warszawy a rozwój Mazowsza*. Wybrane wyniki badań prowadzonych w projekcie „Trendy Rozwojowe Mazowsza” 2015.

zieleni, który mógłby stanowić zielony pierścień Warszawy. Rozwiązaniem⁸⁶ może być wdrażanie idei miasta 15-minutowego, czyli takiego, w którym w odległości 15 minut spacerem możemy realizować wszystkie podstawowe usługi, takie jak dostęp do parku, kawiarni, biblioteki, szkoły, sklepu, lekarza itd. W praktyce dzieli to miasto na mniejsze jednostki funkcjonalne (domyślnie dzielnice), które stanowią miasto w mieście. Mieszkańcy takiej 15-minutowej dzielnicy zdecydowaną większość aktywności realizują w pobliżu swojego miejsca zamieszkania, podróżują w dalsze rejony miasta tylko w celu realizacji potrzeb wyższego rzędu. Bliskie odległości i brak konieczności dalekich podróży przyczyniają się do minimalizowania kosztów kongestii takiego miasta i poprawiają jakość życia.

Aglomeracja warszawska jest po aglomeracji górnośląskiej największym zgromadzeniem ludności w Polsce (2,5 mln mieszkańców — ok. 7% ludności kraju). Na wysokie tempo wzrostu liczby ludności Warszawy po 1945 złożyły się duża imigracja (do 1953 przekraczała 10 razy przyrost naturalny), wysoki przyrost naturalny (największy zanotowano 1955 — 16,2%) oraz zmiany administracyjne miasta, m.in. 1951 przyłączono do Warszawy tereny podmiejskie o powierzchni 277 km², na których mieszkało 165 tys. osób, 1957 przyłączono miasto Rembertów, a 1977 — miasto Ursus⁸⁷.

2.3. Funkcje Warszawy jako stolicy Polski

Ustrój miasta stołecznego Warszawy – reguluje ustawa *o szczególnym charakterze określająca strukturę samorządu lokalnego w Warszawie*. Ze względu na wielkość tej jednostki samorządu terytorialnego oraz pełnione przez nią funkcje stołeczne (w tym jako siedziby najważniejszych urzędów państwowych), kwestie ustroju władz lokalnych m.st. Warszawy określono w sposób szczególny, przyjmując odrębną ustawę. W II RP odrębną ustawę dla Warszawy przyjęto raz, w 1938, a po 1989 r. czterokrotnie: w 1990, 1994, 1998 oraz w 2002 r. Ustrój miasta stołecznego Warszawy wynika z połączenia zadań gminnych oraz powiatowych (jest to miasto na prawach powiatu oraz gmina miejska, największa w Polsce). Miasto zostało podzielone na 18 jednostek administracyjnych – dzielnic. Organem stanowiącym i kontrolnym jest Rada m.st. Warszawy, monokratycznym organem wykonawczym – prezydent m.st. Warszawy. Zadania samorządowe podzielone są na ogólnomiejskie oraz lokalne (pozostawione do dyspozycji

⁸⁶ D. Rynio, *Wdrażanie koncepcji miast krótkich odległości jako element budowy odporności współczesnych ośrodków osadniczych*, *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna* 70, 2024, s. 45–61.

⁸⁷ <https://um.warszawa.pl/waw/metropolia-warszawska/o-metropolii> dostęp z dnia 01.02.2024.

dzielnicom). Podział zadań i kompetencji wynika z regulacji ustawowej, aktów prawa miejscowego – Statutu m.st. Warszawy oraz statutów poszczególnych dzielnic oraz uchwał kompetencyjnych (dzielących zadania pomiędzy samorząd stołeczny a samorządy dzielnicowe). Dzielnice nie mają osobowości prawnej, przysługuje ona miastu jako całości. Budżet miejski jest jednolitą uchwałą Rady m.st. Warszawy, zawierającą załączniki dzielnicowe. Dzielnice mają własne organy samorządowe, są to: rada dzielnicy oraz zarząd dzielnicy⁸⁸.

Status miasta na prawach powiatu przyznany został:

- miastom, które w dniu 31 grudnia 1998 r. liczyły więcej niż 100 000 mieszkańców;
- miastom, które z dniem 31 grudnia 1998 r. przestały być siedzibami wojewodów - możliwość odstąpienia od nadania praw powiatu na wniosek rady gminy (skorzystały z tej możliwości Piła, Sieradz i Ciechanów);
- miastom, którym nadano status miasta na prawach powiatu, przy dokonywaniu pierwszego podziału administracyjnego kraju na powiaty.

W Polsce jest 314 powiatów oraz 66 miast na prawach powiatu, które są gminami, ale realizują także zadania powiatów. Najmniejszym z miast na prawach powiatu, pod względem liczby ludności, jest Sopot (około 37 tysięcy mieszkańców), największym - Warszawa (około 1 861 975 mieszkańców)⁸⁹. Funkcje organów powiatu sprawują w mieście na prawach powiatu rada miasta i prezydent miasta. Radzie miasta przysługują kompetencje zarówno przynależne radzie gminy, jak i radzie powiatu. Z kolei prezydent miasta wykonuje kompetencje wójta, zarządu powiatu oraz starosty, a zatem organ wykonawczy miasta na prawach powiatu jest organem monokratycznym. Należy pamiętać, że miasto na prawach powiatu jest gminą i jako takie wykonuje zadania własne gminy, dodatkowo wykonując również zadania powiatu, na co wskazuje art. 92 ust. 2 ustawy o samorządzie powiatowym. Status miasta na prawach powiatu oparty jest na dominacji mechanizmów właściwych dla gminy. Status miasta na prawach powiatu nie wiąże się jednak wyłącznie z rozszerzeniem zakresu działania miasta, ale także na warunkach ustrojowych typowych dla powiatu - np. prezydent miasta będzie zwierzchnikiem służb, inspekcji i straży, a w mieście działać będzie komisja

⁸⁸ Ustawa z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. 2002 nr 41 poz. 361 z późn. zm.).

⁸⁹ https://obserwatorgospodarczy.pl/2024/06/09/najwieksze-miasta-w-polsce-gdzie-mieszka-najwiecej-polakow/#google_vignette dostęp z dnia 01.02.2024.

bezpieczeństwa i porządku. A zatem miasto na prawach powiatu, będąc przede wszystkim gminą, korzysta także z rozwiązań organizacyjnych i sposobów działania charakterystycznych dla samorządu powiatowego⁹⁰. Warszawa, ze względu na zadania związane ze swoim charakterem stołecznym, objęta jest odrębną regulacją ustawową, zawartą w ustawie z dnia 15 marca 2002 r. *o ustroju miasta stołecznego Warszawy*⁹¹. Jednocześnie, jak podkreślono w art. 1 ust. 1 ustawy, miasto stołeczne Warszawa jest gminą o statusie miasta na prawach powiatu. A zatem dotyczą jej wszelkie przepisy zawarte w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym⁹² oraz ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym⁹³, chyba że dana problematyka została odmiennie uregulowana w przepisach szczególnych. Projekt statutu m.st. Warszawy uchwała Rada m.st. Warszawy po zasięgnięciu opinii rad dzielnic. Projekt podlega uzgodnieniu z Prezesem Rady Ministrów. Poza zadaniami przewidzianymi w ustawie o samorządzie gminnym oraz ustawie o samorządzie powiatowym, miasto stołeczne Warszawa wypełnia także zadania związane ze stołecznym charakterem, które stanowią zadania zlecone z zakresu administracji rządowej⁹⁴.

W szczególności do zadań tych należy zapewnienie warunków niezbędnych do:

- funkcjonowania w mieście naczelnych i centralnych organów państwa, obcych przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych oraz organizacji międzynarodowych;
- przyjmowania delegacji zagranicznych;
- funkcjonowania urządzeń publicznych o charakterze infrastrukturalnym, mających znaczenie dla stołecznych funkcji miasta.

Ustawa o ustroju miasta stołecznego Warszawy przewiduje obligatoryjne utworzenie jednostek pomocniczych, którymi są dzielnice. Rada m. st. Warszawy tworzy, łączy, dzieli i znosi jednostki pomocnicze w drodze uchwały - po konsultacji z mieszkańcami lub na ich wniosek. Rada nadaje także statut dzielnicy, który określa nazwę dzielnicy, jej granice, zadania i kompetencje oraz zasady i tryb funkcjonowania jej organów. Ustawa o ustroju miasta stołecznego Warszawy wprost wskazuje, że do zakresu działania

⁹⁰Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U.2024.0.107 z późn. zm.).

⁹¹ Ustawa z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. 2002 nr 41 poz. 361 z późn. zm.).

⁹² Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 1990 nr 16 z późn. zm.).

⁹³ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U.2024.0.107 z późn. zm.).

⁹⁴ Ustawa z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. 2002 nr 41 poz. 361. z późn. zm.) art.3.

dzielnicy należą sprawy lokalne. Przykładowy katalog tych spraw został zawarty w art. 11 ust. 2 ustawy i obejmuje⁹⁵:

- utrzymywanie i eksploatację gminnych zasobów lokalowych;
- utrzymywanie placówek oświaty i wychowania, kultury, pomocy społecznej, rekreacji, sportu i turystyki, w zakresie określonym przez statut miasta i inne uchwały Rady m.st. Warszawy;
- zadania związane z ochroną zdrowia, w zakresie określonym przez statut miasta i inne uchwały Rady m.st. Warszawy;
- utrzymanie zieleni i dróg o charakterze lokalnym, w zakresie określonym przez statut miasta i inne uchwały Rady m.st. Warszawy;
- utrzymywanie i eksploatację dzielnicowych obiektów administracyjnych;
- sprawowanie nadzoru nad jednostkami niższego rzędu utworzonymi na jej obszarze;
- podejmowanie we własnym zakresie działań na rzecz zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty mieszkańców dzielnicy.

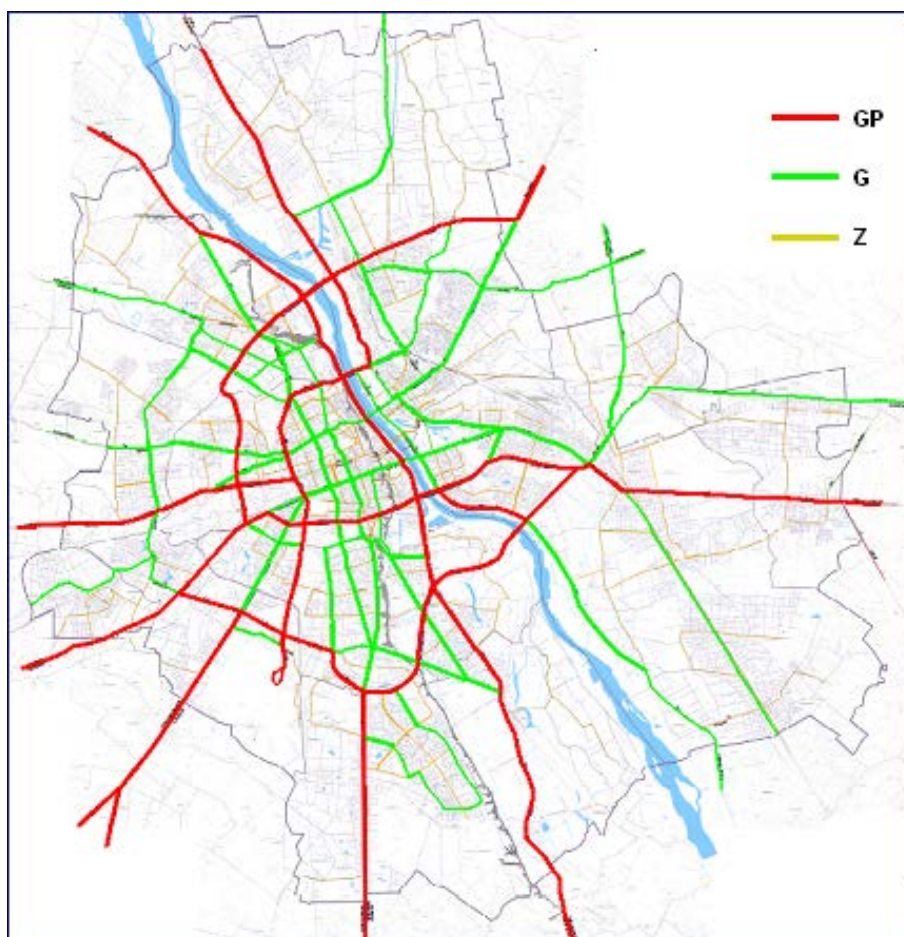
Warszawa jest kluczowym węzłem transportowym Polski. Jego stan jest jednak niezadowalający i istnieje pilna potrzeba modernizacji infrastruktury transportowej służącej powiązaniom Warszawy, zarówno dalekiego zasięgu, jak też aglomeracyjnych i miejskich⁹⁶. W ruchu międzynarodowym Warszawa stanowi kluczowe ogniwo transportu dla sieci transeuropejskich korytarzy drogowo-kolejowych (Trans European Network – TEN), łączących państwa członkowskie UE.

Spośród dziesięciu głównych korytarzy sieci TEN, następujące trzy przebiegają przez Warszawę: korytarz I – Warszawa-Białystok-Suwałki-Kowno-Ryga-Tallin-Helsinki, korytarz obejmuje: drogę E-67 (nr 8) Szypliszki-Suwałki-Białystok-Warszawa (Via Baltica) objętą umową AGR, o projektowanych parametrach drogi ekspresowej S, linię kolejową E75 Trakiszki-Białystok-Warszawa objętą umową AGC i zgłoszoną do umowy AGTC; korytarz II – Berlin-Poznań-Warszawa-Mińsk-Moskwa-Niżnyj Nowogorod; korytarz obejmuje: szlak drogowy E30 Berlin-Warszawa-Mińsk (proj. autostradę A-2), linię kolejową E-20 Berlin-Kunowice-Warszawa-Terespol objętą umowami AGC i AGTC, z obwodnicą towarową CE20 Łowicz-Skierniewice-Łuków objętą umową AGTC; korytarz VI – Gdańsk-Warszawa (Łódź)-Katowice-Ostrawa;

⁹⁵ Tamże.

⁹⁶ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Systemu Transportowego Warszawy do 2015 roku i na lata kolejne w tym Zrównoważony Plan Rozwoju Transportu Publicznego Warszawy, Warszawa 2009.

korytarz obejmuje: szlak drogowy E77 z Gdańska do Warszawy i szlak E67 z Warszawy do Katowic (proj. autostradę A-1), fragment drogi krajowej nr 7 i 8, linię kolejową E65. Sieć drogowa Warszawy ma długość 2837 km, w tym dróg publicznych jest 2511 km, a wewnętrznych (głównie w administracji spółdzielni mieszkaniowych i zakładach pracy) 326 km.

Rysunek 2.8. Istniejąca sieć drogowa w Warszawie.

Źródło: <https://www.siskom.waw.pl/drogi-miejskie.htm> dostęp z dnia 01.02.2024⁹⁷.

Drogi krajowe i wojewódzkie, które powinny realizować głównie powiązania krajowe i regionalne, stanowią łącznie ok. 9,8% długości sieci publicznej. Drogi powiatowe, realizujące powiązania dzielnicowe i międzydzielnicowe ok. 22,2%, a drogi gminne, służące powiązaniom lokalnym - 68,0%. Podział układu drogowego na klasy przedstawia się następująco (rys.8): - drogi ekspresowe stanowią 0,3% długości sieci dróg publicznych, - drogi główne ruchu przyspieszonego (GP) i główne (G) stanowią 12,2%

⁹⁷ <https://www.siskom.waw.pl/drogi-miejskie.htm>, dostęp z dnia 01.02.2024.

długości sieci, - zbiorcze (Z) 10,5%,- lokalne i dojazdowe 77,3%. Drogi, posiadające po 3 pasy ruchu w każdym kierunku (przekroje 2/3 lub 1/6), mają łącznie 169 km długości (5,9 % sieci publicznej), a drogi o 2 pasach ruchu w każdym kierunku (przekroje 2/2 lub 1/4) - 125 km (4,4 % sieci publicznej). Wszystkie drogi publiczne w Warszawie, poza drogami ekspresowymi i autostradami, podlegają Prezydentowi miasta stołecznego.

Warszawa jest największym węzłem komunikacji lotniczej w Polsce⁹⁸. Warszawskie lotnisko położone jest w odległości 10 kilometrów na południowy zachód od centrum miasta. Zajmuje powierzchnię ponad 500 ha. Operacje lotnicze wykonywane są z dwóch dróg startowych o wymiarach: 3690 m x 60 m i 2800 m x 50 m. Samoloty poruszają się po 18 drogach kołowania. W ciągu godziny na lotnisku im. Fryderyka Chopina w Warszawie mogą być wykonane 34 operacje lotnicze⁹⁹.

W państwach określanych jako „rynki wschodzące” rozwój gospodarczy stolic jest nie tylko ściśle związany ze ścieżką wzrostu całego kraju, ale znacznie przoduje pod względem wytwarzanego dochodu narodowego. Wynika to z koncentracji różnego rodzaju zasobów, zarówno kapitałowych i ludzkich, jak i roli ośrodków centralnych, zwłaszcza pod względem gospodarczych funkcji kontrolnych. Silna przewaga konkurencyjna i atrakcyjność Warszawy jako miejsca działalności, pracy i zamieszkania w najbliższym czasie będzie zatem skutkowała dalszą koncentracją zasobów kapitałowych, rzeczowych (w sensie infrastruktury biurowo-usługowej i pochodnej) oraz ludzkich. Równocześnie, mimo dwóch dekad transformacji, stolica nadal wykazuje niedorozwój infrastruktury usługowej w porównaniu do innych miast tego rzędu (Madryt, Barcelona, Helsinki, Glasgow itd.). Wysoki potencjał wzrostowy wskazuje zatem, że należy spodziewać się dalszych inwestycji¹⁰⁰.

Urząd Miasta Stołecznego Warszawy to jedna z najważniejszych instytucji w mieście. Pracami Urzędu Miasta kieruje Prezydent Miasta Stołecznego Warszawy, jego zastępcy oraz inni ważni współpracownicy. Urząd Miasta Stołecznego Warszawy składa się z Biura Urzędu oraz różnych jednostek. Biura Urzędu i jednostki pomagają Urzędowi Miasta dobrze funkcjonować. Urząd Miasta pracuje według zasad, które są zapisane w ważnych dokumentach na przykład w ustawach czy rozporządzeniach. Urząd Miasta wie, jak

⁹⁸ <https://www.siskom.waw.pl/drogi-miejskie.htm> dostęp z dnia 01.02.2024.

⁹⁹ <https://flextego.com/blog-post/lotniska-w-polsce> dostęp z dnia 01.02.2024.

¹⁰⁰ P. Śleszyński, *Warszawa i obszar metropolitalny Warszawy a rozwój Mazowsza*, Trendy rozwojowe Mazowsza nr 8/2015 Warszawa 2015, s. 16-21.

pracować również dzięki Strategii #Warszawa2030. Strategia #Warszawa2030¹⁰¹ to plan działań, cele, które powinny zostać osiągnięte do 2030 roku.

Urząd Miasta Stołecznego Warszawy¹⁰²:

- Dbą o to, żeby Warszawa się rozwijała;
- Dbą o to, żeby mieszkańcy Warszawy mieli dostęp do podstawowych usług publicznych;
- Zajmuje się warszawską edukacją, transportem, ochroną zdrowia, ochroną środowiska, mieszkalnictwem, pomocą społeczną, kulturą, sportem, rozwojem przedsiębiorczości i bezpieczeństwem;
- Prowadzi konsultacje społeczne. Konsultacje społeczne to rodzaj rozmowy pomiędzy pracownikami Urzędu Miasta i mieszkańcami miasta. Dzięki takim rozmowom władze miasta dowiadują się, co się mieszkańcom podoba, a co nie oraz czego mieszkańcy potrzebują;
- Zajmuje się sprawami finansowymi, na przykład budżetem obywatelskim. Budżet obywatelski to pieniądze od państwa, przeznaczone na rozwój miasta. Mieszkańcy miasta sami decydują, na jakie inwestycje te pieniądze przeznaczą.

Warszawa to miasto, które pełni wiele ważnych funkcji: administracyjne, gospodarcze, polityczne, infrastrukturalne i kulturalne. W stolicy naszego kraju znajduje się najwięcej firm, skupiających nie tylko kapitał rodzimy, ale i zagraniczny. Mieści się tutaj również największy w Polsce ośrodek naukowo-badawczy, który skupia w sobie największą liczbę uczelni wyższych. Warszawa jest wielkim ośrodkiem życia politycznego, naukowego, kulturalnego i gospodarczego; tu mieszczą się siedziby władz państwowych — sejmu i senatu, prezydenta, rządu, oraz partii politycznych, przedstawicielstw dyplomatycznych i handlowych państw obcych, różnorodnych organizacji o zasięgu ogólnokrajowym; jest stolicą metropolii warszawskiego Kościoła rzymskokatolickiego (archidiecezji warszawskiej, diecezji warszawsko-praskiej i biskupstwa polowego), metropolii Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego oraz jego diecezji warszawsko-bielskiej, siedzibą Synodu Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego oraz seniora diecezji warszawskiej¹⁰³. Miasto jest głównym w Polsce ośrodkiem finansowym; tu mają swoje centrale największe polskie banki w tym

¹⁰¹ <https://um.warszawa.pl/waw/strategia/strategia-rozwoju-miasta> dostęp z dnia 01.02.2024.

¹⁰² <https://um.warszawa.pl/> dostęp z dnia 05.05.2024.

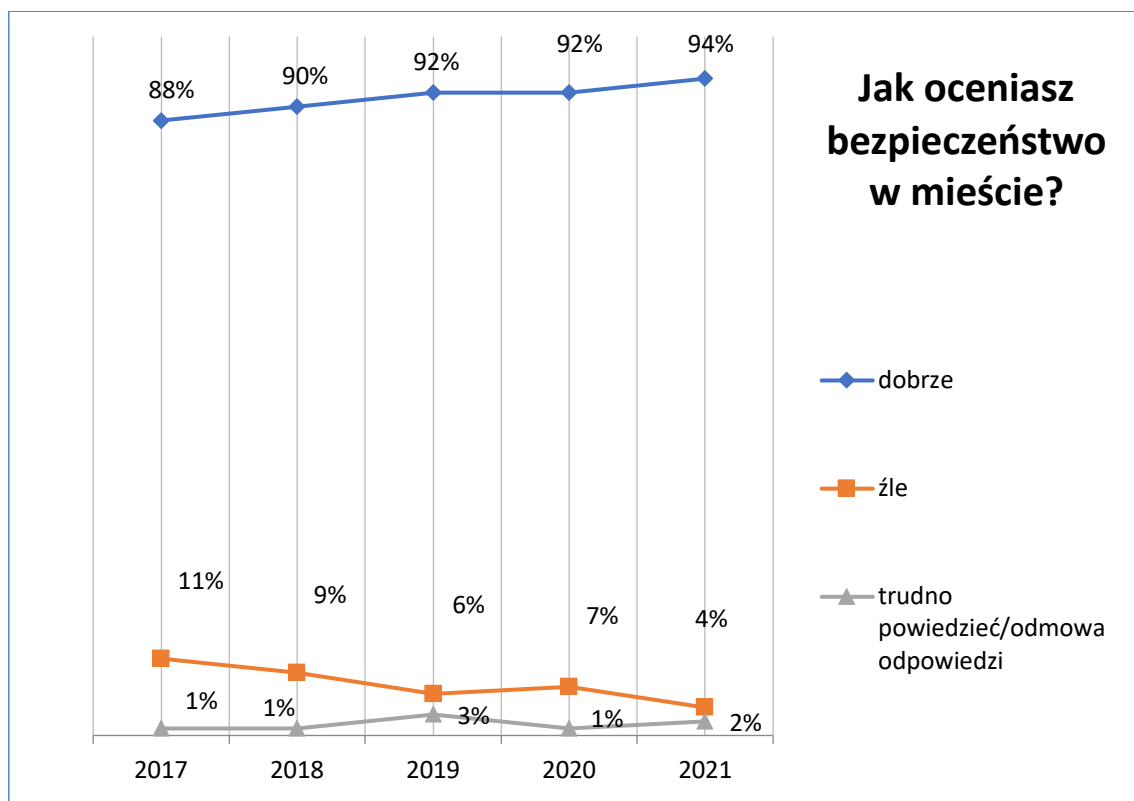
¹⁰³ Warszawa – Oficjalny portal miasta -dostęp z dnia 05.06.2024.

Narodowy Bank Polski (NBP), towarzystwa ubezpieczeniowe, m.in. PZU, Warta; działa Centrum Finansowo-Bankowe, Warszawska Giełda Papierów Wartościowych. Miasto jest również rozwijającym się ośrodkiem targowo-wystawienniczym, odbywają się (głównie w salach Pałacu Kultury i Nauki, na Torwarze i w nowym Centrum Wystawowym Mokotów oraz w Expo XXI, na Woli) m.in. targi: Międzynarodowe Targi Książki, Eurobuild, Targi Spożywcze, Komputer Expo, turystyczne, Shop Expo; swoją siedzibę ma Przedsiębiorstwo Targów i Wystaw Zagranicznych POLEXPO¹⁰⁴.

Istotnym elementem do uzyskania wiedzy na temat oczekiwań wobec kierunków działania miasta, między innymi w zakresie bezpieczeństwa, są opinie mieszkańców. Na ich podstawie można definiować obszary wymagające zmian lub podjęcia działań. Podejmowane działania w okresie ostatnich 5 lat w istotny sposób przełożyły się na jego postrzeganie przez mieszkańców Warszawy, którzy swoje opinie przedstawili, między innymi, w badaniu ankietowym¹⁰⁵.

¹⁰⁴ <https://um.warszawa.pl/documents/56602/3702322/DIAGNOZA-STRATEGICZNA.pdf/dcf364c8-bf2b-b89f-6431-50052f836a77?t=1619800897704> dostęp z dnia 01.02.2024.

¹⁰⁵ Barometr Warszawski służy do monitorowania opinii mieszkańców o najważniejszych obszarach życia w Warszawie. Badanie jest realizowane na losowej, reprezentatywnej próbie mieszkańców stolicy. Załącznik do uchwały nr LXIV/2102/2022 Rady m.st. Warszawy z 12 maja 2022 r. dostęp z dnia 04.05.2024.

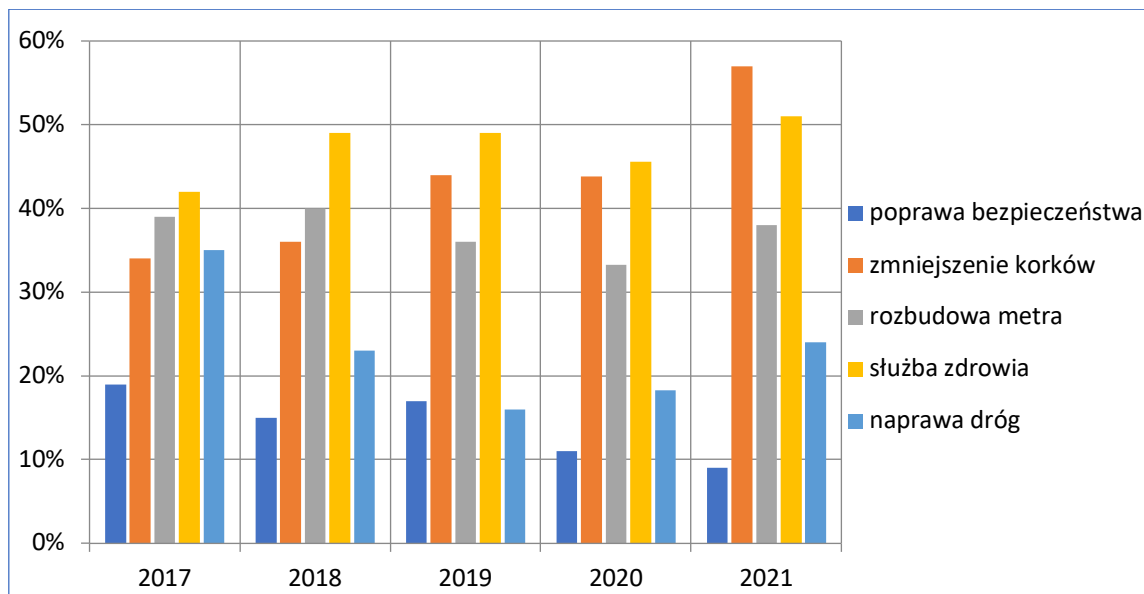

Wykres 2.1 Ocena obszaru zarządzanego przez m.st. Warszawę – bezpieczeństwo w mieście.

Źródło: Załącznik do uchwały nr LXIV/2102/2022.¹⁰⁶

W latach 2017-2021 mieszkańcy wysoko ocenili poziom bezpieczeństwa w mieście (Wykres 1). W 2017 roku 88% osób wskazało, że poziom bezpieczeństwa jest dobry (11 % źle i 1% trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi), natomiast w roku 2021 dobrze oceniało poziom bezpieczeństwa 94% mieszkańców (4% źle i 2% trudno powiedzieć/odmowa odpowiedzi). Według tego samego badania (wykres 2) potrzeba poprawy bezpieczeństwa w roku 2021 znalazła się na 8 miejscu spośród 11 najważniejszych spraw do rozwiązania przez miasto.

¹⁰⁶ Tamże.

Wykres 2.2 Najważniejsze sprawy do rozwiązania wg mieszkańców Warszawy.

Źródło: Załącznik do uchwały nr LXIV/2102/2022¹⁰⁷.

Tylko 9% mieszkańców wskazało ten obszar jako wymagający poprawy, gdzie jeszcze w roku 2017 było ich 19%. W tym badaniu ankietowani mogli podać kilka ważnych spraw do rozwiązania w mieście (suma wyborów mogła osiągnąć powyżej 100%), więc propozycja poprawy bezpieczeństwa nie wykluczała z odpowiedzi innych ważnych spraw dla mieszkańców. Taki wynik daje podstawy do tego, aby wnioskować, że działania miasta na rzecz poprawy bezpieczeństwa przynoszą wymierny efekt.

¹⁰⁷ Tamże.

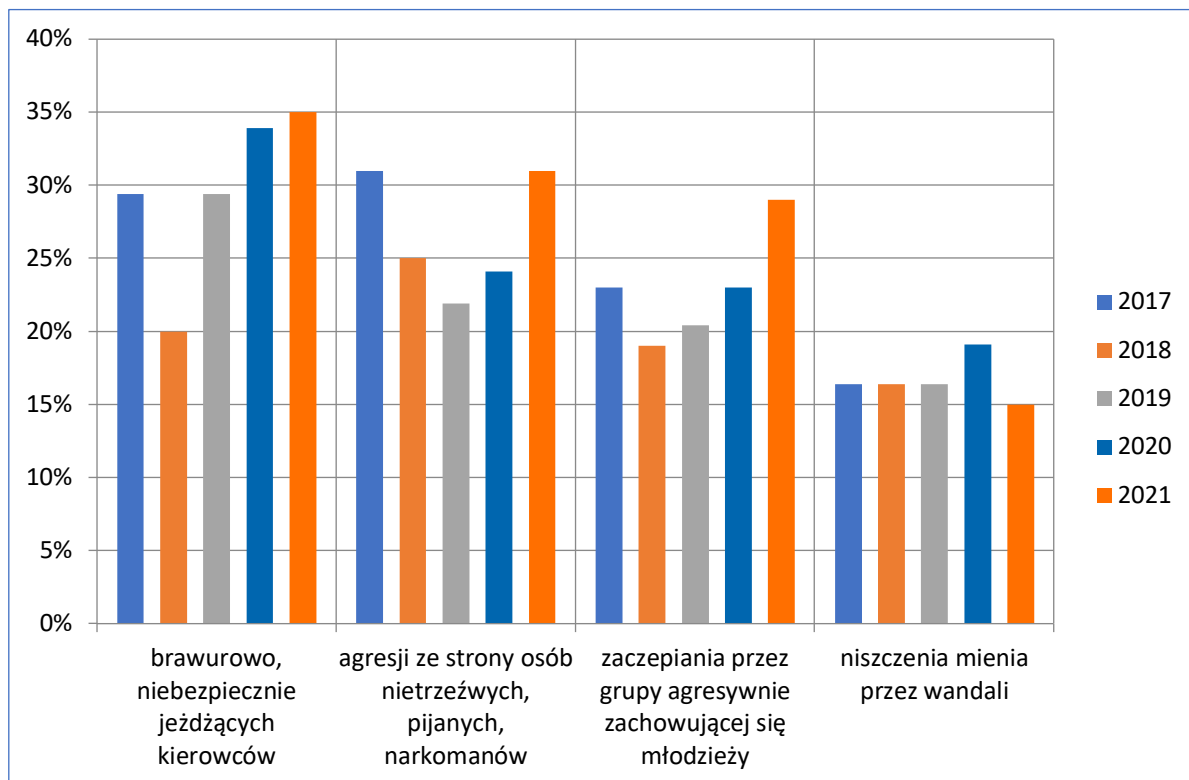

Wykres 2.3. Ocena bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania.

Źródło: Załącznik do uchwały nr LXIV/2102/2022.¹⁰⁸

W 2021 roku nastąpił wzrost o 9 pkt proc. pozytywnych ocen, w stosunku do roku 2017, poczucia bezpieczeństwa w okolicy miejsca zamieszkania i wyniósł 96%. Takie wyniki badań dają podstawy do tego, aby przyjąć, że kierunki realizowanych programów, projektów na rzecz poprawy bezpieczeństwa są właściwe, wymagają jednak skupienia się na nowych zagrożeniach. Kolejne pytanie dotyczyło najistotniejszych dla mieszkańców zagrożeń (wykres 4).

¹⁰⁸ Tamże.

Wykres 2.4. Najistotniejsze zagrożenia dla mieszkańców.

Źródło: Załącznik do uchwały nr LXIV/2102/2022¹⁰⁹.

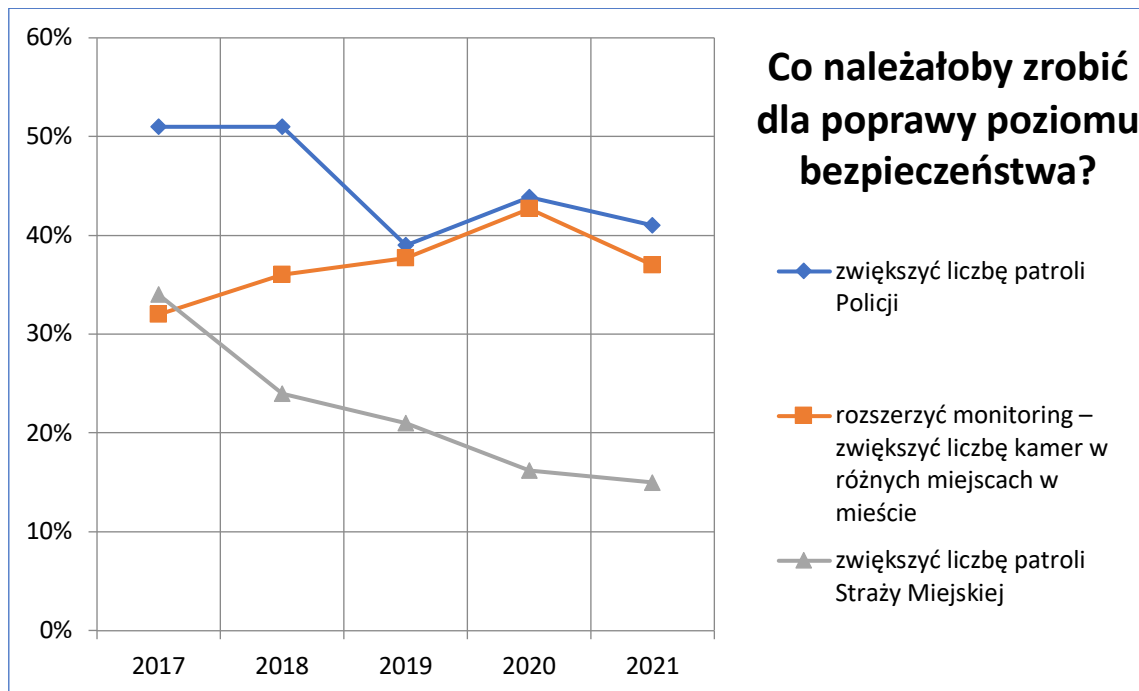
W latach 2017-2021 najbardziej wzrósł poziom obaw w stosunku do brawurowo, niebezpiecznie jeżdżących kierowców z poziomu 22% do 35% w roku 2021.

Kolejnymi zagrożeniami, których mieszkańcy obawiają się najbardziej, to:

- agresja ze strony nietrzeźwych, pijanych i narkomanów
- zaczepianie przez agresywnie zachowującą się młodzież
- niszczenia mienia przez wandalów.

Na tak gwałtowny wzrost poczucia zagrożenia zapewne miały wpływ zdarzenia na ulicach miasta, w wyniku których zginęło kilka osób i były, ze względu na swój charakter, nagłośnione w mediach ogólnokrajowych.

¹⁰⁹ Tamże.

Wykres 2.5. Wskazania działań na poprawę bezpieczeństwa w mieście
Źródło: Załącznik do uchwały nr LXIV/2102/2022...¹¹⁰

Mieszkańcy Warszawy podczas badań wskazali także obszary, na które miasto może mieć wpływ, tj.:

- zwiększenie liczby patroli Policji;
- rozszerzenie monitoringu – zwiększenie liczby kamer w różnych miejscach miasta;
- zwiększenie liczby patroli Straży Miejskiej.

Dominującym działaniem na rzecz poprawy poziomu bezpieczeństwa, którego oczekują i oczekiwali mieszkańcy w przeciągu 5 lat to zwiększenie liczby patroli Policji. Jeszcze w 2017 roku było to 51% mieszkańców, gdzie w 2021 roku zmniejszył się on do poziomu 41%. Największym spadkiem oczekiwanych działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa była liczba patroli Straży Miejskiej na ulicach miasta. W 2017 roku 34% mieszkańców wskazywało potrzebę zwiększenia liczby patroli Straży Miejskiej. W 2021 było to 15%.

¹¹⁰ Tamże.

Bazując na informacjach otrzymanych od mieszkańców Warszawy w zakresie bezpieczeństwa, zagrożeń oraz oczekiwań w zakresie poprawy bezpieczeństwa, została opracowana przez Urząd Miasta „Polityka bezpieczeństwa m.st. Warszawy”. W ramach realizacji zadań w zakresie bezpieczeństwa uwzględniono 3 dziedziny, które scharakteryzowano w Polityce:

- Bezpieczeństwo i porządek publiczny,
- Bezpieczeństwo pozamilitarne,
- Zarządzanie kryzysowe.

W ramach dziedzin scharakteryzowane zostały obszary, istotne z punktu widzenia bezpieczeństwa oraz zadań realizowanych przez miasto i służby.

Bezpieczeństwo i porządek publiczny:

- bezpieczna przestrzeń publiczna,
- bezpieczne miejsce zamieszkania,
- bezpieczna komunikacja publiczna,
- bezpieczeństwo dzieci i młodzieży,
- bezpieczeństwo seniorów,
- bezpieczeństwo cudzoziemców.

Bezpieczeństwo pozamilitarne:

- wsparcie Sił Zbrojnych RP oraz Sił Sojuszników NATO przez miasto,
- realizacja zadań obronnych wśród mieszkańców i pracowników samorządowych,
- współpraca z organami centralnymi.

Zarządzanie kryzysowe:

- ochrona ludności przed zagrożeniami.

„Polityka bezpieczeństwa m.st. Warszawy” to wartości i zasady niezbędne dla spójnych działań w sferze bezpieczeństwa. To również rekomendacje do realizacji procesów i projektów w zakresie zarządzania bezpieczeństwem miasta, które będą podejmowane w celu zwiększenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Warszawy¹¹¹.

2.4. Wnioski

Warszawa jako stolica Polski i jedno z największych miast Europy Środkowej, jest klasycznym przykładem aglomeracji monocentrycznej. Aglomeracja monocentryczna

¹¹¹ <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/polityka-bezpieczenstwa-m-st-warszawy> dostęp z dnia 04.05.2024.

charakteryzuje się dominacją jednego centralnego ośrodka, który pełni funkcję zarówno polityczną, gospodarczą, kulturalną, jak i społeczną, wokół którego koncentruje się rozwój okolicznych obszarów. W przypadku Warszawy, to centrum pełni funkcję kluczowego punktu zarządzania i organizacji życia społecznego i gospodarczego dla całego regionu. Jest siedzibą najważniejszych instytucji państwowych, w tym Parlamentu, Prezydenta, Rady Ministrów oraz instytucji międzynarodowych, co przyczynia się do koncentracji władzy w jednym miejscu. Monocentryczny charakter Warszawy oznacza, że inne miasta i miejscowości w regionie mają ograniczony wpływ na administrację i politykę kraju, a ich rozwój jest w dużej mierze zależny od decyzji podejmowanych w stolicy. Pełni również funkcję największego centrum finansowego Polski, z dominującą pozycją w sektorze usług, handlu, a także technologii. Znajdują się tu siedziby największych firm, międzynarodowych korporacji, banków oraz instytucji finansowych. Wysoki poziom inwestycji zagranicznych i dynamicznie rozwijający się rynek pracy przyciąga wielu ludzi z innych regionów Polski, co dodatkowo wzmacnia monocentryczny charakter aglomeracji. Aglomeracja warszawska rozwija się monocentrycznie, co oznacza, że obszary przyległe do Warszawy, takie jak Piaseczno, Pruszków czy Legionowo, są silnie uzależnione od stolicy. Warszawa jest głównym ośrodkiem gospodarczym i zawodowym w Polsce, gdzie zlokalizowane są siedziby wielu firm, instytucji oraz organizacji. Większość atrakcyjnych ofert pracy można znaleźć właśnie w stolicy. Wiele osób mieszka w sąsiednich miejscowościach lub na przedmieściach i codziennie dojeżdża do pracy w Warszawie, co sprawia, że te obszary pełnią funkcję "sypialni". Osiedla te często charakteryzują się niższymi cenami mieszkań oraz spokojniejszym otoczeniem, co przyciąga mieszkańców, którzy preferują życie w mniej intensywnym miejskim środowisku. Większość osób zamieszkujących te obszary dojeżdża do stolicy w celu pracy, edukacji lub korzystania z usług kulturalnych. Jako centralny ośrodek, ma również dobrze rozwiniętą infrastrukturę transportową, która łączy ją z innymi miastami i regionami. Odgrywa kluczową rolę w krajowym i międzynarodowym systemie transportowym. Główne trasy drogowe, takie jak autostrady A2 i A1, a także sieć dróg ekspresowych, łączą miasto z innymi regionami kraju oraz z sąsiednimi państwami. Transport kolejowy w stolicy również ma istotne znaczenie. Warszawa jest głównym węzłem kolejowym, z wieloma połączeniami krajowymi i międzynarodowymi, co ułatwia podróże zarówno w obrębie Polski, jak i za granicę. Lotnisko Chopina w Warszawie to nie tylko największy port lotniczy w Polsce, ale także jedno z najważniejszych lotnisk w regionie Europy Środkowo-Wschodniej.

Oferuje wiele międzynarodowych połączeń, co czyni stolicę kluczowym punktem dla osób podróżujących do i z Polski. Dzięki temu zróżnicowanemu systemowi transportowemu, Warszawa stanowi istotny ośrodek komunikacyjny, który sprzyja rozwojowi gospodarczemu i turystycznemu kraju¹¹².

Wizje rozwojowe z natury mają charakter intencyjny, co stanowi zarówno szansę, jak i zagrożenie dla bezpieczeństwa mieszkańców. Autorzy tych wizji starają się najpierw najdokładniej przewidzieć, często za pomocą wysublimowanych narzędzi prognostycznych, co się może zdarzyć w przyszłości. Na tej podstawie są formułowane różnego rodzaju koncepcje i scenariusze rozwoju, zakładające dojście do określonych celów. Jak się wydaje, mają one jednak podstawową, dosyć oczywistą słabość: są bowiem emanacją aktualnych potrzeb i niedostatków życia człowieka, natomiast nie zawsze uwzględniają, jeśli nie aktualny, to prognozowany poziom zagrożeń np. wynikających z postępujących zmian klimatycznych. W rezultacie nie jest wiadome, co może stać się priorytetem w życiu i organizacji społeczeństw w przeciągu kilku kolejnych dekad. Dochodzą do tego rozliczne mity rozwojowe (technologiczny, edukacyjny, endogeniczny)¹¹³, poprawne teoretycznie, ale które w złożonej sytuacji ekonomiczno-geopolitycznej Polski tracą na znaczeniu i nie mogą być podstawą realnych scenariuszy rozwojowych.

Poziom rozwoju Warszawy jest konsekwencją codziennych działań i wyborów jej mieszkańców, zarówno bezpośrednich, jak i pośrednich – w formie decyzji wybranych władz miasta. Warszawiacy są jednocześnie twórcami i użytkownikami miasta, a ich aktywność oddziałuje na jego stan obecny i przyszły. Uświadomienie sobie tej zależności, zrozumienie indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności jest konieczne dla zrównoważonego rozwoju miasta z uwzględnieniem teraźniejszych i przyszłych zagrożeń będących także konsekwencją postępującej urbanizacji. Wymaga to ukształtowania kompetencji obywatelskich oraz społecznych zarówno mieszkańców, jak i urzędników. Zrozumienie drugiego człowieka, poszanowanie historii miejsca, dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, a jednocześnie chęć kształtowania własnego życia i dynamicznie zmieniającego się otoczenia będą stanowiły podstawę budowania odpowiedzialnej wspólnoty. Jej cechą powinno być formalne i nieformalne działanie na rzecz miasta i jego społeczności, a także otwartość, świadomość swojego znaczenia oraz odpowiedzialność w skali regionu, kraju i świata. Zbudowanie odpowiedzialnej

¹¹² <https://um.warszawa.pl/> dostęp z dnia 05.05.2024.

¹¹³ P. Sleszyński, *Klasyfikacja gmin województwa mazowieckiego*, „Przegląd Geograficzny” 4, 2012.

wspólnoty, interesującej się sprawami miasta i angażującej się w nie, wymaga zapewnienia mieszkańcom realnego wpływu na zarządzanie Warszawą. Wzmocnienie lokalnej demokracji zaowocuje większą świadomością obywatelską na poziomie regionu, kraju i Unii Europejskiej. Zapewnienie wygody życia i działania w tak dużym mieście jak Warszawa wymaga zachowania równowagi między wielkomiejskością i stołecznymi funkcjami a środowiskiem codziennego życia mieszkańców. W tym kontekście ważne jest łączenie podstawowych funkcji miejskich z funkcjami miejsca zamieszkania, rozumianego jako osiedle lub dzielnica. Warto dążyć do umożliwienia mieszkańcom zaspokajania codziennych potrzeb, czyli zapewnienie podstawowych usług, miejsc pracy i spędzania wolnego czasu, blisko domu. Dzięki zmianom dokonywanym z poszanowaniem specyfiki dzielnic, Warszawa stanie się „metropolią kompaktową”, złożoną z przyjaznych miejsc zamieszkania i aktywności¹¹⁴. W rezultacie takie podejście będzie również, poprzez odpowiednią aranżację życia codziennego mieszkańców, stanowić zmienna wpływającą na większą solidarność mieszkańców, a w przypadku wystąpienia zagrożenia, przyczyniać się do skutecznej współpracy na rzecz neutralizacji jakichkolwiek negatywnych zjawisk – zarówno naturalnych, technicznych, jak i wywołanych przez działalność człowieka.

Zaspokajanie potrzeb osób poruszających się po mieście – codziennie dojeżdżających do pracy, szkoły lub uczelni, turystów i innych przyjezdnych – wymaga wysokiej jakości, odpowiednio zorganizowanej przestrzeni. Należy zatem kształtować strukturę funkcjonalno-przestrzenną zgodnie z zasadami policentryczności i hierarchiczności, a także zwiększać zwartość zabudowy niedokończonych układów urbanistycznych i przeciwdziałać „rozlewaniu się” miasta. Dlatego docelowo na strukturę przestrzenną Warszawy będzie się składało centrum miasta oraz sieć centrów dzielnicowych i subdzielnicowych. Pociągnie to ze sobą konieczność wielowymiarowego powiązania tych elementów oraz uwzględnienia relacji z otoczeniem metropolitalnym i dalszym. Zapewnienie sprawnego, komfortowego i bezpiecznego przemieszczania się będzie wymagało odpowiedniego kształtowania systemu transportu, przestrzeni publicznych i środowiska przyrodniczego¹¹⁵. Szybsza i sprawniejsza komunikacja to również skuteczniejsze organizowanie społeczności stolicy na rzecz przeciwdziałania

¹¹⁴ A. Gawryszewski, *Ludność Warszawy w XX wieku*, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN im. Stanisława Leszczyckiego, Warszawa, 2009, s. 41-51.

¹¹⁵ <https://um.warszawa.pl/waw/strategia/strategia-rozwoju-miasta> dostęp z dnia 06.05.2024.

i neutralizowania zagrożeń godzących zarówno w infrastrukturę miejską, jak i samych mieszkańców.

Środowisko przyrodnicze Warszawy jest elementem krajowego i europejskiego systemu przyrodniczego, ale także istotnym bogactwem mającym wpływ na charakter miasta. Jest również ważnym czynnikiem wpływającym na zdrowie mieszkańców i komfort ich życia. Podniesieniu jakości środowiska przyrodniczego służyć będzie ograniczenie emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych do powietrza, m.in. przez upowszechnianie odnawialnych źródeł energii oraz rozwiązań efektywnych energetycznie¹¹⁶.

Wielkość i zróżnicowany sposób zagospodarowania Warszawy wymaga powiązania różnych części miasta i zapewnienia sprawnego przemieszczania się zarówno w pobliżu miejsca zamieszkania, między dzielnicami, jak i na obszarze metropolitalnym. Dlatego konieczne jest umiejętne kształtowanie mobilności mieszkańców i innych użytkowników miasta, z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych obszarów i zamieszkujących je społeczności. Dążąc do uczynienia z Warszawy inspirującej inne miasta metropolii, stanowiącej przyjazne środowisko do tworzenia i rozwijania nowych idei i rozwiązań, warto umiejętnie wykorzystywać potencjał mieszkańców, w tym ich twórcze podejście do rzeczywistości, jak i codzienną zaradność. Wymaga to ukształtowania efektywnie funkcjonującego systemu innowacji, zapewniającego sprzyjające warunki kreowania, rozwijania, a także wdrażania nowych pomysłów w sferze społecznej, kultury, nauki i gospodarki, otwarcia warszawskich twórców na świat oraz przyciągania nowych talentów.

Wyzwania związane z monocentrycznym charakterem Warszawy¹¹⁷:

1. Zatłoczenie i presja na infrastrukturę

Monocentryczność Warszawy prowadzi do koncentracji ludności i działalności gospodarczej w stolicy, co powoduje problemy związane z zatłoczeniem infrastruktury transportowej, niedoborami mieszkań i przeciążeniem systemów miejskich, takich jak wodociągi, kanalizacja czy komunikacja publiczna.

2. Nierówności rozwojowe

Monocentryczny charakter Warszawy skutkuje również nierównym rozwojem regionu. Okoliczne miasta i gminy, które nie posiadają rozwiniętej infrastruktury gospodarczej, są

¹¹⁶ Tamże.

¹¹⁷ Tamże.

zależne od Warszawy, co prowadzi do nierówności w poziomie życia i rozwoju społeczno-gospodarczego między stolicą a mniejszymi ośrodkami.

3. Migracja do stolicy

Warszawa przyciąga mieszkańców z innych części kraju, co powoduje zjawisko depopulacji mniejszych miast i wsi. Procesy te mogą prowadzić do osłabienia lokalnych gospodarek w regionach peryferyjnych, a jednocześnie do problemów związanych z szybkim wzrostem populacji w samej stolicy. Miasto Stołeczne Warszawa, podobnie jak inne duże metropolie, zmaga się z przestępczością, ale na ogół nie jest to miasto o wysokim wskaźniku przestępstw kryminalnych w porównaniu do innych dużych miast na świecie. Według badanych warto jednak zwiększyć liczbę patroli Policji i Straży Miejskiej oraz rozszerzyć monitoring.

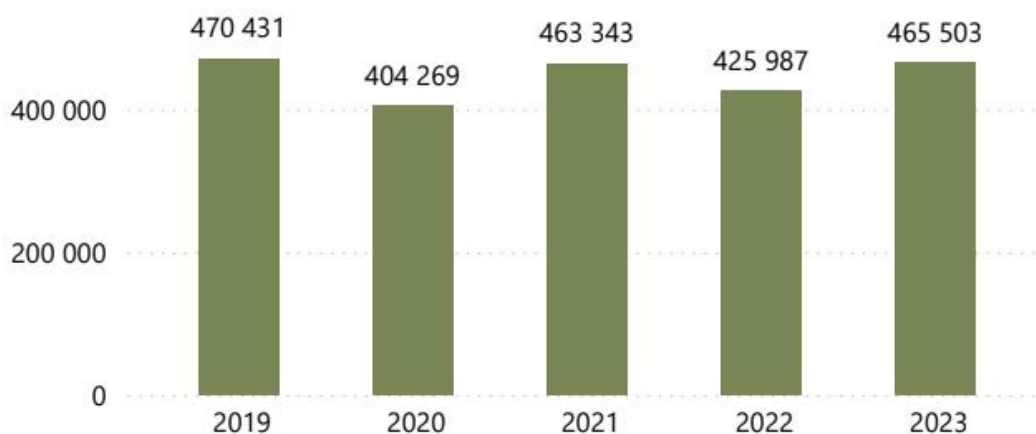
Warszawa jest aglomeracją monocentryczną, gdzie dominacja jednego centralnego ośrodka w zakresie polityki, gospodarki, kultury i infrastruktury ma istotny wpływ na rozwój całego regionu. Choć monocentryczność stwarza szanse na dynamiczny rozwój, prowadzi również do wyzwań związanych z przeciążeniem infrastruktury, nierównościami rozwojowymi oraz koncentracją zasobów w jednym miejscu. W tym kontekście Warszawa jako aglomeracja monocentryczna rozwijana w szerokim spektrum pól społecznej aktywności jest również sukcesywnie przygotowywana na jakiegokolwiek sytuacji wynikające z sytuacji kryzysowych. Kluczem jest sukcesywne przyczynianie się władz miejskich do rozwijania solidarności i wspieranych przez miasto mechanizmów współpracy między wyspecjalizowanymi organami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo w mieście, a samymi mieszkańcami. Można zatem przyjąć, że infrastrukturalnie Warszawa nie jest w pełni przygotowana na poważne zagrożenia takie jak powódzie, susze, czy potężne gradobicia. Z drugiej zaś strony z uwagi na obecność służb ratunkowych, regularne ćwiczenia z zakresu zarządzania kryzysowego i wspierane przez miasto mechanizmy samopomocy i wsparcia, mogliby poprzez swój masowy, ogólnie ukierunkowany i zarazem wewnętrznie zróżnicowany potencjał zrównoważyć wspomniane braki po to, aby skuteczniej przeciwdziałać nawet najpotężniejszym zagrożeniom wynikającym ze wspomnianych sytuacji kryzysowych.

Rozdział III. Zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego dla aglomeracji warszawskiej

3.1. Zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego

Przedstawiając zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego należy przedstawić dane, zawarte w Raporcie o stanie miasta Warszawa. Jest to dokument przedstawiający podsumowanie najważniejszych wydarzeń i działań z 2023 r. Zostały w nim ujęte informacje dotyczące działalności formacji mundurowych, którym poświęcona jest niniejsza dysertacja. Na poszczególnych wykresach zostaną przedstawione konkretne dane, które pozwolą na weryfikację zmian na przestrzeni kilku lat.

Liczba interwencji policyjnych w latach 2019-2023

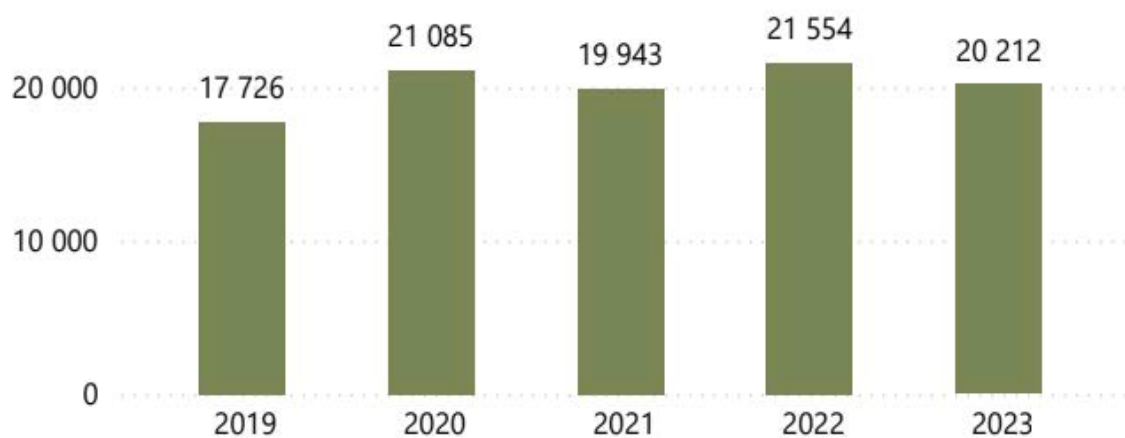

Wykres 2.6. Liczba interwencji policyjnych w latach 2019-2023

Źródło: Raport o stanie miasta Warszawa¹¹⁸

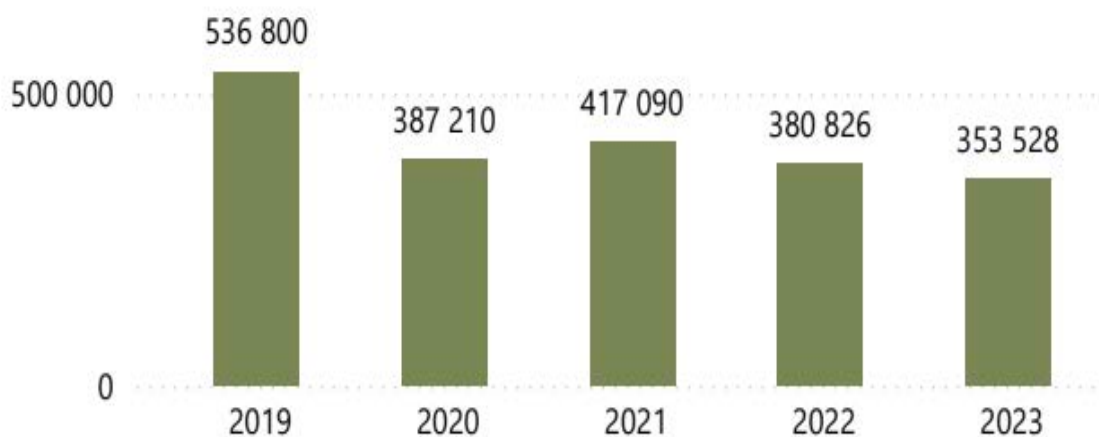
¹¹⁸ Raport o stanie miasta Warszawa dostęp z dnia 10.09.2024 r.

Liczba interwencji Straży Pożarnej w latach 2019-2023

Wykres 2.7. Liczba interwencji Straży Pożarnej w latach 2019-2023.
Źródło: Raport o stanie miasta Warszawa¹¹⁹

Liczba interwencji straży miejskiej w latach 2019-2023

Wykres 2.8. Liczba interwencji Straży Miejskiej w latach 2019-2023.
Źródło: Raport o stanie miasta Warszawa¹²⁰

¹¹⁹ Raport o stanie miasta Warszawa dostęp z dnia 10.09.2024 r.

¹²⁰ Raport o stanie miasta Warszawa dostęp z dnia 10.09.2024 r.

Na podstawie przedstawionych danych widać, jak przedstawiają się interwencje poszczególnych służb. Na Wykresie 2.8., który dotyczy Straży Miejskiej, zauważono wyraźny spadek wraz z biegiem lat, czego nie można powiedzieć o Policji oraz Straży Pożarnej. Dane dotyczące tych formacji przedstawiają się skokowo, w jednym roku jest tendencja spadkowa, natomiast w kolejnych następuje sytuacja odwrotna, co w efekcie utrzymuje liczbę interwencji na podobnym poziomie.

Liczba przestępstw stwierdzonych na terenie m.st. Warszawy w latach 2019-2023

Rok	2019	2020	2021	2022	2023 ▼
Przestępstwa ogółem	51 663	46 933	50501	56 924	56 262
Kradzież cudzej rzeczy	14 457	11 908	13484	15 019	14 819
Przestępstwa narkotykowe	4 380	4 339	4470	5 903	5 377
Kradzież z włamaniem	4 026	4 137	3924	3 801	3 431
Uszkodzenie rzeczy	2 724	2 418	2556	2 575	2 621
Przestępstwa drogowe	2 129	2 105	1997	1 971	1 813
Kradzież samochodu i poprzez włamanie	2 479	2 174	2238	1 918	1 799
Przestępstwa przeciwko funkcjonariuszowi publicznemu	838	744	884	793	723
Rozbój, kradzież rozbójnicza i wymuszenie rozbójnicze	409	346	303	327	316
Przestępstwa na tle rasowym, etnicznym, wyznaniowym lub homofobicznym	380	203	134	189	177
Bójka i pobicie	149	117	117	112	127
Zgwałcenie	76	50	49	90	58
Rozbój przy użyciu broni lub innego narzędzia	56	26	42	30	40
Zabójstwo	25	43	31	35	33

Wykres 2.9. Liczba przestępstw na terenie m. st. Warszawy w latach 2019-2023.

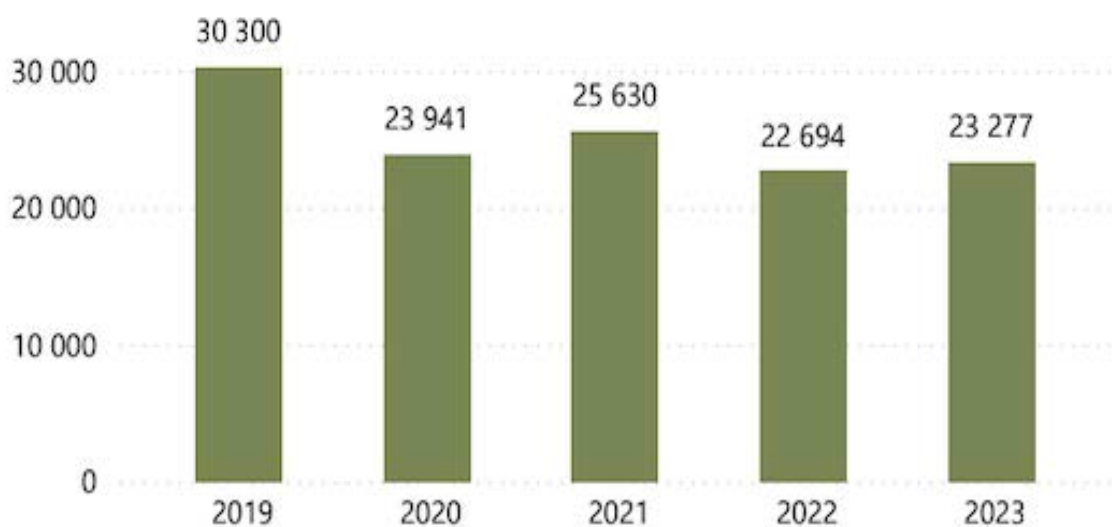
Źródło: Raport o stanie miasta Warszawa¹²¹

¹²¹ Raport o stanie miasta Warszawa dostęp z dnia 10.09.2024 r.

Wykres 2.9. przedstawia liczbę przestępstw na terenie m.st. Warszawy w latach 2019-2013. Ostatnie dwa lata plasują się na podobnym poziomie, jednak różnią się od lat wcześniejszych, w których odnotowano znacznie mniejszą ilość przestępstw. Największa ilość w ciągu roku zdecydowanie przypada na kradzież cudzej rzeczy. Na podobnym poziomie utrzymują się: przestępstwa narkotykowe, kradzież z włamaniem, uszkodzenie rzeczy, przestępstwa drogowe oraz kradzież samochodu poprzez włamanie. Służby mundurowe najmniejszą styczeń w ciągu roku mają z zabójstwami.

Na kolejnych wykresach przedstawiono kolizje oraz wypadki drogowe z podziałem na liczbę ofiar.

Kolizje drogowe w latach 2019-2023

Wykres 2.10. Kolizje drogowe w latach 2019-2023.
Źródło: Raport o stanie miasta Warszawa¹²²

¹²² Raport o stanie miasta Warszawa dostęp z dnia 10.09.2024 r.

Wypadki drogowe w latach 2019-2023

Wykres 2.11. Wypadki drogowe w latach 2019-2023.
Źródło: Raport o stanie miasta Warszawa¹²³

Powyższe dane przedstawiają dane liczbowe wypadków oraz kolizji w latach 2019-2023. Zauważono, iż od 2019 roku do 2023 roku odnotowano mniejszą ilość zarówno wypadków, rannych oraz osób zabitych.

Następny wykres przedstawia wydatki przeznaczone na bezpieczeństwo m. st. Warszawy. Zauważono, zwiększanie zaplanowanych środków co w pełni ma odzwierciedlenie w realizacji. Dane te zobrazowane są na Wykresie 2.12.

¹²³ Raport o stanie miasta Warszawa dostęp z dnia 10.09.2024 r.

Wydatki bieżące na bezpieczeństwo w latach 2019-2023

Wykres 2.12. Wydatki bieżące na bezpieczeństwo w latach 2019-2023.
Źródło: Raport o stanie miasta Warszawa¹²⁴

Bezpieczeństwo państwa i każdej społeczności, a nawet każdej osoby jest bardzo ważne i istotne, to bezpieczeństwo i rozwój są podstawowymi wymiarami istnienia jednostek i całych społeczności, w tym społeczności zorganizowanych w państwa lub organizacje międzynarodowe¹²⁵. Porządek publiczny pomaga obywatelom danego kraju czuć się bezpiecznie. Dla każdego obywatela - bezpieczeństwo to stan, który przyczynia się do poziomu życia w danym miejscu na ziemi. Każdemu zależy, by bez żadnych barier czy lęku, mógł swobodnie poruszać się po danym mieście bez obawy o swoje życie czy zdrowie. Ważny jest również fakt statusu życia ekonomicznego. Termin bezpieczeństwo pochodzi od łacińskiego słowa „securitas” – co w tłumaczeniu oznacza stan niezagrożenia¹²⁶. Znane są liczne próby interpretacji pojęcia bezpieczeństwo, które można znaleźć zarówno w monografiach naukowych, jak i słownikach, przepisach prawa i różnorodnych normach technicznych. Na gruncie nauk o bezpieczeństwie przyjęto, że:

¹²⁴ Raport o stanie miasta Warszawa dostęp z dnia 10.09.2024 r.

¹²⁵ T. Bąk, Z. Ciekanowski, *Bezpieczeństwo państwa*, PWSTE, Jarosław 2014, s. 29.

¹²⁶ K. Kumaniecki, *Słownik polsko-łaciński*, PWN, Warszawa 1997, s. 347.

„Bezpieczeństwo jest zdolnością do kreatywnej aktywności podmiotu i oznacza stan obiektywny polegający na braku zagrożenia, odczuwalny subiektywnie przez jednostki lub grupy”¹²⁷. Autorka definiując pojęcie bezpieczeństwa, zinterpretowała użyte określenia – wyjaśniając znaczenie kategorii „stan”, „obiektywny”, „subiektywny” – wyróżniając podejście zarówno podmiotowe, jak i przedmiotowe. Coraz częściej bezpieczeństwo rozumiane jest w rozumieniu różnic indywidualnych, z punktu widzenia struktury definicji klasycznej – wskazania rodzaju i różnicy gatunkowej. Zakres pojęcia bezpieczeństwa systematycznie jest poszerzane w wyniku rozwoju cywilizacyjnego o coraz to szerzej rozumiane wyzwania oraz zagrożenia wraz ze środkami i sposobami ich eliminowania. Według J. Stefanowicza „czasy współczesne, przynosząc równoległe do postępu cywilizacyjnego rosnącą gamę zagrożeń, zmieniły zakres pojmowania bezpieczeństwa. W przeszłości rozumiane czysto militarnie, dziś rozszerzyło się na ważne aspekty niewojskowe: polityczne, ekonomiczne, ekologiczne”¹²⁸. Istotę bezpieczeństwa należy postrzegać w związku z bezpośrednim zagrożeniem, za które odpowiada zarówno stan psychiczny lub świadomościowy związany z postrzeganiem oraz oceną zjawisk. W związku z większą liczbą podmiotów, które mogą dotyczyć bezpieczeństwa – jest ono coraz bardziej różnorodne i trudniejsze do przewidzenia. Pierwotnym znaczeniem etymologicznym jest określenie bezpieczeństwa jako stanu: „niezagrożenia, spokoju, pewności; stan i poczucie pewności, wolność od zagrożeń; strachu lub ataku”¹²⁹. Bezpieczeństwo to nie tylko stan, ale również i proces polegający na ciągłej działalności jednostek, organizacji czy też narodów międzynarodowych w tworzeniu pożądanego stanu, bezpieczeństwo zatem jest równocześnie stanem i procesem. Składniki bezpieczeństwa – według J. Stańczyka – „to gwarancja nienaruszalnego przetrwania danego podmiotu oraz swobody jego rozwoju”¹³⁰.

Pojęcie porządku publicznego - wielokrotnie modyfikowane - stosowane jest z pojęciem bezpieczeństwa publicznego. A zatem jedna z definicji porządku publicznego określana jest jako element bezpieczeństwa publicznego, którego przejawem jest przestrzeganie różnego rodzaju norm, między innymi religijnych, prawnych, obyczajowych czy moralnych przez osoby fizyczne i inne osoby, którego skutkiem jest dopasowywanie życia publicznego do jednostek. Istnieje duża liczba prób wyjaśnienia

¹²⁷ L. Korzeniowski, *Menedżment – Podstawy zarządzania*, EAS, Kraków 2010, s. 55.

¹²⁸ J. Stefanowicz, *Bezpieczeństwo współczesnych państw*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2004, s. 56.

¹²⁹ L. Korzeniowski, *Podstawy nauk o bezpieczeństwie*, DIFIN, Warszawa 2012, s. 76.

¹³⁰ P. Sztompka, *Socjologia, analiza społeczeństwa*, ZNAK, Kraków 2002, s. 34.

podanego zjawiska. Według W. Kawki porządek publiczny to „spokój i bezpieczeństwo jako elementy charakterystyczne dla pewnego stanu, umożliwiające zorganizowanie społeczeństwu niezakłóconego współżycia oraz rozwój”¹³¹; a bezpieczeństwo publiczne charakteryzuje, jako: „stan, w którym ogół społeczeństwa i jego interesy, jako też państwo wraz ze swymi celami, mają zapewnioną ochronę od szkód zagrażających im z jakiegokolwiek źródła”¹³². Interesujące podejście reprezentuje E. Ura, który uważa, że: „bezpieczeństwo publiczne to: „taki stan, w którym ogółowi obywateli indywidualnie nieoznaczonych, żyjących w państwie i społeczeństwie, nie grozi żadne niebezpieczeństwo, i to niezależnie od tego, jakie byłoby jego źródło”¹³³; a mianowicie za porządek publiczny według autora odpowiadają głównie organy administracji państwowej. Zadania organów administracji, jak i organizacji społecznych związane są bezpośrednio z utrzymaniem i stanem porządku publicznego. Według definicji S. Glasera: „porządek publiczny – to stan bezpieczeństwa istniejący w społeczeństwie, stan niezakłóconego panowania porządku prawnego albo też, z punktu widzenia podmiotowego, stan świadomości społeczeństwa o istnieniu tego stanu”¹³⁴. Przedstawicielem podejścia zarówno obiektywnego, jak i materialnego jest J. Zaborowski, twierdząc, że: „bezpieczeństwo publiczne jest stanem faktycznym wewnątrz państwa, który umożliwia bez narażenia na szkody normalne funkcjonowanie organizacji państwowej i realizację jej interesów, zachowanie życia, zdrowia i mienia jednostek żyjących w tej organizacji oraz korzystanie przez te jednostki z praw i swobód zagwarantowanych konstytucją i innymi przepisami prawa”. Natomiast „*porządek publiczny to stan faktyczny wewnątrz państwa, regulowany normami prawnymi i pozaprawnymi, których przestrzeganie umożliwia normalne współżycie jednostek w organizacji państwowej*”¹³⁵. Nie rozumiem, dlaczego cytaty przyjęły różne postacie, raz kursywa, innym razem nie!

Kolejną z nich jest definicja, która określa porządek publiczny, jako stan, w którym obywatele czują się w swoim miejscu zamieszkania¹³⁶:

- spokojni,

¹³¹ W. Kawka, *Policja w ujęciu historycznym i współczesnym*, ART., Wilno 1999, s. 46.

¹³² Tamże.

¹³³ E. Ura, *Prawo administracyjne*, LexisNexis, Rzeszów 1997, s. 97.

¹³⁴ S. Glaser, *Polskie prawo karne w zarysie*, Arche, Warszawa 1993, s. 355.

¹³⁵ J. Zaborowski, *Prawne środki zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego*, ART., Warszawa 1997, s. 129.

¹³⁶ E. Olejniczak-Szałowska *Pojęcie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Policja administracyjna*, w: Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, M. Stahl (red.), *Prawo administracyjne materialne*, Warszawa 2014.

- bezpieczni,
- nie odczuwają zagrożenia.

Przez co rozumie się zaspokojenie potrzeb takich jak przetrwanie, niezależność, bezpieczeństwo, spokój oraz perspektywa rozwoju. Bezpieczeństwo, zatem to podstawowa potrzeba człowieka, bez bezpieczeństwa człowiek traci cenne wartości (takie jak zdrowie czy spokój ducha). Bezpieczeństwo, które wiąże się bezpośrednio z pojęciem porządku publicznego, nie występuje tylko w aspekcie władzy, samorządów terytorialnych czy bezpieczeństwa państwowego - mianowicie jest to pojęcie działające także w naukach psychologicznych, socjologicznych czy prawnych¹³⁷.

Każdy autor ma indywidualną definicję danego zjawiska, które mogą wynikać z odmiennych perspektyw, kontekstów czy doświadczeń autorów. Aczkolwiek niewątpliwym jest fakt, że wszystkie definicje mają wspólny cel i sens - cel, jakim jest bezpieczeństwo obywateli, a co z tym się wiąże, sprawowanie odpowiedniej władzy, by prawo określało rolę bezpieczeństwa w państwie i życiu społecznym. Porządek publiczny definiuje się jako stan bez konfliktów i wojen indywidualnych, powiązanych ze sprawami rangi państwowej¹³⁸. Jest to ogólnie pojęty spokój i ład społeczny, który ma za zadanie dać spokojne i pełne bezpieczeństwa życie mieszkańców danej wspólnoty terytorialnej. Pojęcie te można rozpatrywać w dwojaki sposób. Jako stan rzeczy, który zakłada spokojne życie oraz proces, który polega na dążeniu do takiego stanu poprzez ciągłe doskonalenie i rozwój, a także zapewnienie owych przesłanek bezpieczeństwa¹³⁹.

Zadaniem każdego państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa dla mieszkańców i nie tylko. Jest to podstawowe zadanie, z jakim organy państw muszą się zmierzyć. Można nazwać zadanie te priorytetowym, ponieważ każdy obywatel powinien czuć się bezpiecznie w danym miejscu. Jeżeli te bezpieczeństwo jest, można wtedy zajmować się innymi ważnymi aspektami i włączać w to swoich obywateli. Biorąc pod uwagę, że w związku z porządkiem publicznym, największą rolę stanowi bezpieczeństwo - należy podkreślić, iż zjawisko to występuje na różnych płaszczyznach. Bezpieczeństwo można podzielić w następujący sposób:

- podmiotowo - przedmiotowy - wyróżnić tutaj można bezpieczeństwo zewnętrzne oraz związane ze sferą psychologiczną,

¹³⁷ A. Czupryński, B. Wiśniewski, J. Zboina, *Bezpieczeństwo. Teoria – Badania – Praktyka*, Wydawnictwo CNBOP-PIB, Józefów 2015, s. 35-48.

¹³⁸ A. Czupryński, B. Wiśniewski, J. Zboina, *Bezpieczeństwo*. s.35-48.

¹³⁹ B. Bębenek, I. Żuchowski (red.) *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych (wybrane aspekty)*, Pułtusk 2022, s. 35-79.

- przedmiotowy - chodzi tutaj między innymi, o taki rodzaj bezpieczeństwa, jak bezpieczeństwo zdrowotne, społeczne, ekonomiczne czy militarne,
- podmiotowo - przestrzenny - bezpieczeństwo lokalne, globalne, personalne lub indywidualne,
- procesualny - polityka i strategia, by dane bezpieczeństwo można było utrzymać na danym poziomie lub polepszyć,
- strukturalno - organizacyjny - czyli nic innego, jak instytucje i struktury bezpieczeństwa¹⁴⁰.

Biorąc pod uwagę definicje porządku publicznego, można stwierdzić, iż nie ma jednoznacznej definicji w prawie, która określałaby zakres tego pojęcia.

W Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r.¹⁴¹ problematyka bezpieczeństwa i porządku publicznego zajmuje szczególne miejsce. Jak wynika z treści art. 5 Konstytucji, Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela, a także gwarantuje bezpieczeństwo swoim obywatelom. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych praw i wolności mogą być ustanawiane tylko wtedy, gdy są w demokratycznym państwie prawa konieczne dla jego bezpieczeństwa i porządku publicznego¹⁴².

O porządek publiczny dbają organy administracji rządowej. Najważniejszym organem sprawującym opiekę nad bezpieczeństwem państwa jest Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej (dla innych państw będzie to odpowiednio prezydent ich państwa). Z pomocą Prezydentowi idzie Rada Ministrów, która wspomaga go w pracach nad poprawą bądź utrzymaniem bezpieczeństwa w państwie. Szczególną rolę odnośnie do tej sfery państwowej, odgrywa wojewoda, który stoi na czele bezpieczeństwa w województwach (zgodnie z nakazami państwa) oraz odpowiednio wójtowie gmin. Bezpieczeństwo, jego poczucie wśród obywateli oraz porządek publiczny to wartości, które w każdym państwie zajmują szczególne miejsce, a każde państwo powinno podejmować wszelkie działania celem zapewnienia, zagwarantowania i ochrony tych wartości. Porządek publiczny to szerokie pojęcie. Należy jednak skupiać się na różnych aspektach - nie tylko w sferze jednego rodzaju bezpieczeństwa, ponieważ wymienione

¹⁴⁰ Tamże.

¹⁴¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)

¹⁴² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) Art. 31 ust. 3.

powyżej rodzaje bezpieczeństwa stanowią całość porządku publicznego. Nie będzie, bowiem wysokiego poziomu porządku publicznego oraz bezpieczeństwa, jeżeli chociaż jedno z nich jest na bardzo niskim poziomie. Najważniejszym jest fakt, aby pokreślić, że bezpieczeństwo to tylko fragment porządku publicznego oraz żeby było ono na odpowiednim poziomie - musi być przestrzegane przez dwie strony. Nie może być tak, że tylko państwo troszczy się o bezpieczeństwo, ponieważ obywatele także powinni kłaść nacisk na tą sferę porządku publicznego, by żyło im się lepiej. To oni powinni uświadamiać sobie nawzajem, że aby żyć w poszanowaniu różnych sfer życia, należy zgodnie ze swoim sumieniem działać w życiu.

Zagrożeniami dla porządku publicznego są najczęściej wymieniane dwa zagrożenia. Są to tradycyjne i asymetryczne niebezpieczeństwa, charakteryzujące się różnymi aspektami. Tradycyjne skupiają się na zagrożeniach politycznych, czyli tych, które uniemożliwiają pracę państwa. Do nich można zaliczyć między innymi¹⁴³:

- korupcje,
- nieprzestrzeganie praw i obowiązków obywateli,
- zastraszanie,
- dyskryminacja,
- naruszanie praworządności,
- wzrost przestępczości.

Do tradycyjnych można także zaliczyć zagrożenia społeczne, którymi są utrata życia bądź zdrowia itp., a także ekonomiczne, czyli podatność do przenoszenia zależności o charakterze politycznym. Można tutaj wyróżnić także zagrożenia ekologiczne (powodzie, katastrofy, zanieczyszczenia czy pożary) oraz militarne (groźby użycia siły militarnej wobec danego państwa).

Charakteryzując zagrożenia asymetryczne należy stwierdzić, iż są to działania, które mają na celu dotknięcie słabych stron przeciwnika, o których dokładnie wiadomo. Do tego rodzaju zagrożeń można zaliczyć terroryzm bądź stosowanie broni atomowej czy różnego innego rodzaju wiedząc, że przeciwnik nie ma możliwości obrony ze względu na brak wystarczającego sprzętu na odparcie ataku¹⁴⁴.

¹⁴³ M. Strzeмиńska *Aspekty bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej w Jarosławiu. Współczesne problemy zarządzania, 2018, s. 201-218.

¹⁴⁴ M. Madej, *Zagrożenia asymetryczne bezpieczeństwa państw obszaru atlantyckiego*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych Warszawa 2007, s. 23 -48.

Po określeniu znaczenia bezpieczeństwa oraz organów wykonawczych należałoby powrócić do rozważań na temat porządku publicznego i zdefiniowania go przez autorów. Jerzy Stefanowicz¹⁴⁵ określił pojęcie porządku publicznego jako stan zewnętrzny opierający się na poszanowaniu zasad ludności, form czy zakazów, których nieprzestrzeganie może doprowadzić do niebezpieczeństwa wobec osób nieprzestrzegających owych zasad. Definicja ta najbardziej odzwierciedla pogląd na temat działań ludności w zakresie poprawy bezpieczeństwa. Mówi ona, że nie tylko państwo jest zobowiązane do poprawy bezpieczeństwa, a co za tym idzie porządku publicznego. Każda formacja społeczno-polityczna niosła ze sobą nowe rozwiązania. W każdej z nich występowały w takiej lub innej formie organa bezpieczeństwa i porządku publicznego, najczęściej nazywane „policją”. Polska jest krajem, który nie ma doświadczeń związanych z tworzeniem systemu bezpieczeństwa publicznego, opartych na tradycji historycznej oraz własnych, zdobytych poprzez przekształcenia systemów wewnątrzpaństwowych¹⁴⁶. Obecnie w każdym mieście to komisje do spraw bezpieczeństwa i porządku odpowiedzialne są za tworzenie lokalnych programów bezpieczeństwa, które powinny wynikać z lokalnych strategii bezpieczeństwa. Lokalne programy bezpieczeństwa powinny zawierać zarówno krótko, jak i długoterminowe projekty profilaktyczne oraz operacje prewencyjne. Tworzone programy planowane są zarówno na 3–6 miesięcy, jak i okresy wieloletnie lub też indywidualne ramy czasowe. Wszelkie projekty – powinny być opracowane na podstawie wcześniej przeprowadzanych analiz bezpieczeństwa i porządku publicznego, bowiem na podstawie wcześniej podjętych badań, analiz – istnieje możliwość oszacowania obrazu skali, geografii i specyfiki zagrożeń – co umożliwia oszacowanie potrzeb oraz kosztów przedsięwzięć, które pozwolą przeciwdziałać występującym zagrożeniom. Należy pamiętać, iż społeczności lokalne mogą generować i kumulować szczególne wartości i więzi społeczne, utrwalać poczucie własnej tożsamości narodowej, patriotyzmu i przywiązania do danego regionu. Mogą również stanowić czynnik negatywny, hamujący postęp oraz rozwój społeczny i cywilizacyjny. Dlatego też na podstawie strategii rozwoju lokalnego mogą być opracowywane dokumenty strategiczne dotyczące bezpieczeństwa. Warto pamiętać, iż to właśnie bezpieczeństwo lokalne i porządek

¹⁴⁵ J. Stefanowicz, *Bezpieczeństwo współczesnych państw*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2004, s. 56.

¹⁴⁶ M. Antanowicz, K. Łukasik, *Bezpieczeństwo publiczne*, WSZIP, Warszawa 2011, s. 5.

publiczny są niezbędne do rozwoju lokalnego¹⁴⁷. Za strategię bezpieczeństwa lokalnego i porządku publicznego przyjmuje się kierunki działań, które pozwolą sprawnie zarządzać bezpieczeństwem na danym terenie, zarówno w czasie jego codziennego, normalnego funkcjonowania, jak i podczas kryzysu. Wymiernym efektem wprowadzenia systemu bezpieczeństwa lokalnego i porządku publicznego winno być stałe zwiększanie poczucia bezpieczeństwa oraz zapobieganie występowaniu sytuacji kryzysowych, jak i szybkie oraz sprawne likwidowanie ich następstw. Wykonywanie zaplanowanych zadań, operacji, projektów winne być prowadzone przy ścisłej współpracy Policji, Państwowej Straży Pożarnej, Straży Granicznej, Straży Miejskiej, profesjonalnymi służbami ratowniczymi, pogotowiem ratunkowym, gazowniczym, energetycznym, organizacji, związków, jak i inicjatyw społecznych¹⁴⁸.

Na zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa lokalnego oraz porządku publicznego, jak na każde zjawisko społeczne, należy spojrzeć w przekroju historycznym. Pozwala to na bliższe zrozumienie tej złożonej problematyki. Państwo jako instytucja prawna, ulegało w ciągu wieków różnym przeobrażeniom. Definicje porządku publicznego od dawien dawna stały się kontemplowane na różny sposób. Każdy z autorów próbował skonkretyzować definicje do takiego pojęcia, by w prosty i jasny sposób przedstawiało istotę porządku. Jednakże, każdy uważa porządek publiczny jako coś innego mającego wspólny cel. Można, zatem stwierdzić, że każda z definicji jest poprawna w aspekcie wartości, którymi się posługujemy.

Powstanie strategii bezpieczeństwa lokalnego i porządku publicznego nie może obyć się bez wcześniej szczegółowo przeprowadzonej analizy bezpieczeństwa – bowiem to ona powinna być podstawą do opracowywania wniosków, projektów i planowania poszczególnych działań. Bardzo istotnym elementem decydującym o trafności analizy bezpieczeństwa lokalnego i porządku publicznego jest objęcie społeczności lokalnej możliwością wyrażenia swojej opinii oraz potrzeb dotyczących bezpieczeństwa¹⁴⁹. Gwarantuje to zarówno trafną analizę bieżących problemów oraz zagrożeń, jak i wyklucza możliwość narzucenia z zewnątrz propozycji ich rozwiązań, a które mogą być nieakceptowalne przez lokalną społeczność. Dla osiągnięcia pożądanego efektu warto zaangażować najbardziej aktywne jednostki, a następnie wspólnie z nimi wypracować cele i wskazać im zadania oraz pełnione role.

¹⁴⁷ W. Fehler, *Bezpieczeństwo w środowisku lokalnym*, ARTE, Warszawa 2009, s. 96.

¹⁴⁸ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 o samorządzie powiatowym (Dz. U.1998, Nr 91, poz. 578).

¹⁴⁹ T. Bąk, Z. Ciekanowski, *Bezpieczeństwo państwa*, PWSTE, Jarosław 2012, s. 37.

Zasadnicze uwarunkowania bezpieczeństwa lokalnego dotyczą¹⁵⁰:

- Uwarunkowań geograficznych:

- klimat, woda, ukształtowanie terenu, zasoby naturalne,
- zagrożenia: powódź, ekstremalne temperatury, urbanizacja itd.

- Uwarunkowań ekonomicznych:

- lokalny budżet, rozwój ekonomiczny lub jego brak, wsparcie finansowe z budżetu centralnego,
- zagrożenia: niski lokalny budżet, brak wystarczających środków finansowych na zaplanowane zadania itp.

- Uwarunkowań politycznych:

- zdolność do współpracy dla dobra lokalnego społeczeństwa, ekspozytur partii politycznych, stosunek centrum państwowego do aspiracji i potrzeb lokalnych, racjonalność i przewidywalność działań lokalnych układów politycznych itd.

- Uwarunkowań społecznych – stopień identyfikacji ze wspólnotą lokalną, poziom napięć i konfliktów, lokalne elity, aktywność obywatelska, zasięg patologii społecznych, stopień samoorganizacji itp.

- Uwarunkowań kulturowych – tradycje lokalne, stosunek do kultur mniejszościowych, poziom tolerancji, kultura polityczna, zakres otwartości na nowe trendy kulturowe, styl życia, nawyki kulturowe, poziom samodyscypliny itd.

Zbieranie danych dotyczących analizy bezpieczeństwa lokalnego i porządku publicznego powinno być oparte na¹⁵¹:

- badaniu środowiska – warunki życiowe, środowiskowe, socjalne, kulturowe, technologiczne;
- analizie przestępczości i zagrożeń;
- konsultacji – współpraca służb z organizacjami oraz lokalnym społeczeństwem;
- identyfikacji pozostałych czynników – które mogą mieć znaczący wpływ na sytuację, specyfikę bezpieczeństwa w danym regionie.

Do najważniejszych źródeł pozyskiwania danych na potrzeby przeprowadzanych analiz dotyczących bezpieczeństwa zalicza się¹⁵²:

¹⁵⁰ W. Fehler, *Bezpieczeństwo w środowisku lokalnym*, op. cit., s. 134.

¹⁵¹ T. Bąk, Z. Ciekanowski, *Bezpieczeństwo państwa*, PWSTE, Jarosław 2012, s. 39.

¹⁵² R. Głowacki (i in.), *Poradnik dla członków komisji bezpieczeństwa i porządku*, WSPol, Szczytno 2009, s. 87.

- Źródła policyjne: RSD – rejestr spraw dochodzeniowych, RSOW – rejestr spraw o wykroczenia, rozpoznanie dzielnicowych, rozpoznanie komórek ds. nieletnich, statystyki policyjne.

- Źródła poza policyjne: lokalne media, informacje zebrane przez: Straż Miejską, pracowników pomocy społecznej, badania opinii społecznej, informacje pozyskane od innych instytucji, organizacji, pojedynczych jednostek.

Efektem końcowym prawidłowo przeprowadzonej analizy bezpieczeństwa lokalnego i porządku publicznego będzie możliwość wskazania zagrożeń mających wpływ na dany region i społeczność lokalną. Analiza występujących zagrożeń jest podstawą planowania działań profilaktycznych, pozwala zdefiniować obszary (dziedziny), które wiążą się z największym ryzykiem występowania klęsk żywiołowych i awarii technicznych. Szczegółowa ocena z jasno wyartykułowanymi wnioskami może być podstawą tworzenia programów poprawy bezpieczeństwa. Zagrożenia, z jakimi mamy do czynienia we współczesnym świecie, charakteryzują się dużą dynamiką. Oznacza to, że muszą być systematycznie monitorowane i analizowane¹⁵³. Ocena zagrożeń oraz szacowanie ryzyka związanego z bezpieczeństwem lokalnym i porządkiem publicznym powinno być oparte na określeniu¹⁵⁴:

1. Dotychczasowych zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego;
2. Relacji zachodzących pomiędzy poszczególnymi zagrożeniami;
3. Hierarchii występujących zagrożeń;
4. Charakterystyki danego otoczenia społeczności lokalnej;
5. Podmiotów mających wpływ na zapobieganie i niwelowanie zagrożeń;
6. Formy i metody, które mogą przeciwdziałać zagrożeniom;
7. Szacunkowych kosztów ograniczenia występowania zagrożeń.

Oceny zagrożeń, jak również szacowania ryzyka dotyczącego bezpieczeństwa lokalnego i porządku publicznego można dokonać za pomocą procesu składającego się z: wieloaspektowego gromadzenia informacji, analizy silnych i słabych stron jak i szans i zagrożeń (analiza SWOT), analizy wpływu otoczenia na badaną społeczność (analiza otoczenia – PEST), identyfikacji przyczyn występujących zagrożeń dla społeczności lokalnych oraz prognozowania i szacowania prawdopodobieństwa wystąpienia danego zagrożenia i jego skali¹⁵⁵. Zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego mogą mieć

¹⁵³ Tamże, s. 129.

¹⁵⁴ L. Korzeniowski, *Podstawy nauk...*, op. cit. 183.

¹⁵⁵ Tamże s. 82.

charakter zarówno wewnętrzny, jak i zewnętrzny, czyli mieszczą się tu ingerencje ze strony innych podmiotów państwowych w sprawy wewnętrzne, a także wewnętrzne konflikty i napięcia społeczne. Często przestępczość zakłóca ten ład, co rodzi w społeczeństwie poczucie niesprawiedliwości i braku kontroli państwa nad tym zjawiskiem. System organów administracji publicznej oraz innych podmiotów właściwych w sprawach ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego jest niezwykle rozbudowany oraz zróżnicowany. Tworzą go bowiem nie tylko organy administracji rządowej o charakterze ogólnym, lecz także szeroki wachlarz służb, inspekcji i straży oraz jednostki samorządu terytorialnego. Do tego doliczyć należy odgrywające coraz większą rolę organizacje pozarządowe, jak również podmioty prywatne, które realizują w swoich działaniach idee ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Bezpieczeństwo publiczne oznacza wszelkie przejawy braku jakichkolwiek niebezpieczeństw w życiu pewnej wspólnoty ludzi. Obejmuje bezpieczeństwo w komunikacji, w ruchu drogowym, kolejowym, wodnym oraz powietrznym, także brak zagrożeń związanych z katastrofami, klęskami żywiołowymi, epidemiami, a wreszcie brak zagrożeń spowodowanych przestępczym działaniem człowieka skierowanym przeciwko życiu, zdrowiu jednostki czy też przeciwko mieniu. Nie da się wyliczyć wszystkich zagrożeń bezpieczeństwa, które mogą wystąpić w życiu. Na skutek rozwoju cywilizacyjnego pojawiają się coraz to nowe stosunki społeczne, niosące nowe, nieznane dotychczas stany zagrożenia dla poszczególnych jednostek czy też dla całego społeczeństwa¹⁵⁶. Ogólne sformułowanie „bezpieczeństwo” odnosi się zatem do wszelkich stanów braku zagrożenia – i tych, które dzisiaj potrafimy szczegółowo wymienić, i tych, które dopiero się pojawiają w bliższej lub dalszej przyszłości. Pojęcie bezpieczeństwa publicznego jest ściśle związane z funkcjonowaniem człowieka i różnych struktur społecznych w ramach instytucji państwa, dlatego też w rozumieniu węższym występuje także w przepisach prawnych, lecz wyrażane jest raczej za pomocą precyzyjniejszego określenia – bezpieczeństwo państwa¹⁵⁷.

¹⁵⁶ A. Misiuk, *Administracja porządku i bezpieczeństwa publicznego. Zagadnienia prawno-ustrojowe*, Warszawa 2008, s. 34-47.

¹⁵⁷ S. Pieprzny, *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie administracyjnym*, Rzeszów 2007, s. 21-39.

3.2. Katastrofy i awarie techniczne – zagrożenia dla Miasta Stołecznego Warszawy

W XXI wieku na świecie nieustannie pojawiają się nowe zagrożenia związane z organizacją i funkcjonowaniem publicznej przestrzeni ludzkiego świata. Można zaliczyć do nich wszelkie lęki towarzyszące działaniu sfery socjalnej, zagrożenia wynikające z rozwoju cywilizacji technicznej. Ponadto początek XXI wieku obfituje w wyraźną ewolucję zagrożeń, wśród których najbardziej dokuczliwe stają się zagrożenia klęskami żywiołowymi i atakami terrorystycznymi. Zagrożają one bezpośrednio społeczeństwu, wpływając na funkcjonowanie ludzi, państw i instytucji, zwłaszcza gospodarczych i społecznych. W miarę narastania rzeczywistych zagrożeń w niestabilnym świecie można zaobserwować coraz większą determinację w poszukiwaniu bezpieczeństwa¹⁵⁸. Istnienie ludzkości nie było dotąd zagrożone. Procesy, które przebiegały, były naturalne i niewymagające dodatkowej ingerencji z zewnątrz. Zagrożenia ogólne występujące w XXI wieku możemy sklasyfikować jako różnorodne procesy lub też zjawiska czy też występujące nagle zdarzenia. Zagrożeniami globalnymi dla bezpieczeństwa międzynarodowego będą procesy związane z internacjonalizacją, instytucjonalizacją, jak i różnorodnymi oddziaływaniami oraz współzależnościami międzynarodowymi¹⁵⁹.

Katastrofy techniczne (technical disasters) – zdarzenia nagłe, tragiczne w skutkach, w których ktoś ucierpiał, poniósł śmierć lub które spowodowały ogromne straty materialne oraz ekologiczne. Pojęcia węższe mające bezpośredni związek z katastrofami to:

- wypadek – zdarzenie, które dotknęło niewielką liczbę osób oraz posiada mały zasięg oddziaływania, przy szczególnie tragicznych konsekwencjach może jednak zyskać miano katastrofy;
- awaria – podobnie jak wypadek może przybrać gwałtowny przebieg, a nieopanowana w odpowiednim momencie może być przyczyną katastrofy¹⁶⁰.

¹⁵⁸ J. Wojnarowski, *Współczesne wyzwania i zagrożenia dla systemu bezpieczeństwa narodowego*, W: Zarządzanie bezpieczeństwem narodowym. Praca zbiorowa (red.) Ł. Sułkowskiego, A. Marjańskiego, Łódź 2009, s. 27-43.

¹⁵⁹ L. Korzeniowski, *Podstawy nauk...*, op. cit., s. 82.

¹⁶⁰ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 39.

W art. 3 ust. 3 ustawy z dnia *o stanie klęski żywiołowej*¹⁶¹ katastrofę techniczną zdefiniowano w ramach określenia awarii technicznej jako: (...) gwałtowne, nieprzewidziane uszkodzenie lub zniszczenie obiektu budowlanego, urządzenia technicznego lub systemu urządzeń technicznych powodujące przerwę w ich używaniu lub utratę ich właściwości. Pojęcie awarii technicznej zostało ściśle powiązane z definicją klęski żywiołowej. Katastrofy techniczne można podzielić na:

- pożary, wywołane bezpośrednio działalnością człowieka,
- awarie energetyczne,
- zagrożenia chemiczne,
- awarie sieci wodociągowej,
- katastrofy budowlane,
- katastrofy komunikacyjne,
- zagrożenia radiacyjne.

Najczęściej katastrofę kojarzy się ze skutkami bezpośredniej działalności człowieka. Przeważnie trudno określić, które czynniki – naturalne czy antropogeniczne – miały decydujący wpływ na wystąpienie poważnych konsekwencji, stąd zwykle subiektywne odczucia świadków i uczestników zdarzeń pozwalają na odpowiednią klasyfikację wydarzeń. Często jedna katastrofa techniczna może być wywołana różnymi czynnikami i być przyporządkowana do różnych kategorii¹⁶².

Wyróżnia się kilka typów klasyfikacji, np. katastrofy techniczne:

- wywołane czynnikami środowiskowymi: morskie, powietrzne, lądowe i rzeczne;
- powstałe na skutek panujących okoliczności: wojenne i terrorystyczne;
- mające miejsce w konkretnej lokalizacji: przemysłowe, górnicze, budowlane (inżynieryjne) oraz transportowe (drogowe, kolejowe, lotnicze i kosmiczne);
- niosące rodzaj konkretnego zagrożenia dla środowiska naturalnego i społecznego: chemiczne, nuklearne, epidemiologiczne, biologiczne lub pożarowe, oraz mające skutki w kategoriach gospodarczych, ekologicznych i humanitarnych.

Kolejnym z istotnych zagrożeń, występujących szczególnie w państwach uprzemysłowionych, są zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi, które często

¹⁶¹ Dz. U. z 2002 r. Nr 62, poz. 558 z późn. zm.

¹⁶² M. Hajder, M. Nycz, L. Jasiura, *Katastrofy naturalne i technologiczne, Przyczyny, modelowanie matematyczne w warunkach nieokreśloności*, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów, 2014. s. 21-23

mogą mieć katastroficzne skutki. Są to awarie w obiektach technologicznych lub magazynowych, w których znajdują się duże ilości niebezpiecznych dla zdrowia i życia oraz dla środowiska substancji chemicznych, w wyniku których następuje ich uwolnienie do otoczenia, wybuch lub pożar.

Pożar - proces niekontrolowanego spalania poza przystosowanym do tego celu specjalnym paleniskiem, któremu towarzyszy zniszczenie dóbr materialnych i zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. Spalanie to reakcja utleniania, której towarzyszy wydzielanie się znacznych ilości ciepła i światła¹⁶³. Szczególnie niebezpieczny jest wybuch pożaru i jego intensywny rozwój w:

- obiektach infrastruktury krytycznej,
- w dużych zakładach przemysłowych, w tym zakładach zwiększonego i dużego ryzyka,
- dużych składowiskach odpadów, w szczególności odpadów niebezpiecznych,
- bazach wojskowych, portach lotniczych i morskich,
- obiektach magazynowych, wielkokubaturowych i zbiorowego przebywania ludności,
- obiektach dziedzictwa narodowego,
- obejmujący duże kompleksy leśne¹⁶⁴.

Zagrożenie to może być powiązane ze zmianą klimatu, wówczas przyczyny tkwią w:¹⁶⁵

- nieostrożności osób dorosłych i nieletnich przy posługiwaniu się ogniem otwartym, wypalaniu pozostałości roślinnych na polach, nieprawidłowe używanie substancji łatwopalnych i pirotechnicznych
- niewłaściwym prowadzeniu prac pożarowo niebezpiecznych
- wadach urządzeń i instalacji energetycznych lub ich nieprawidłowa eksploatacja
- wady środków transportu lub ich nieprawidłowa eksploatacja poprawić
- wady procesu technologicznego
- nieprzestrzeganie reżimów technologicznych
- nieprawidłowe magazynowanie substancji niebezpiecznych

¹⁶³ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 35.

¹⁶⁴ Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1372 z późn. zm.).

¹⁶⁵ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

- samo zapalenia biologiczne lub chemiczne
- wyładowania atmosferyczne
- wybuch łatwopalnych niebezpiecznych substancji chemicznych
- usytuowanie poligonów w pobliżu lasu
- podpalenia umyślne, zdarzenie o charakterze terrorystycznym, sabotaż
- brak systemu barier bezpieczeństwa i Dokumentacji Zabezpieczenia Przed

Wybuchem (DZPW) na terenie zakładów, w których możliwe jest ryzyko wystąpienia niekontrolowanego wybuchu, wywołanego obecnością palnych i wybuchowych pyłów, proszków, par, palnych cieczy, gazów, mgieł i mieszanin hybrydowych, są:

- niskiej jakości zabezpieczenia techniczne i organizacyjne systemów przeciwwybuchowych i przeciwpożarowych;
- czynnik ludzki – niedoświadczenie i brak wystarczającej wiedzy o zagrożeniach, niskie kompetencje pracownicze i nadzorcze oraz niska kultura instytucjonalna w zakresie zarządzania ryzykiem procesowym¹⁶⁶.

Najczęstsze skutki zagrożenia pożarem dotyczą¹⁶⁷:

Ludności:

- bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia osób objętych oddziaływaniem, skutkami emisji substancji niebezpiecznej/ energii lub wybuchu;
- konieczność ewakuacji ludności;
- panika wśród ludności oraz zagrożenie zakłócenia porządku publicznego.

Gospodarki/Mienia/Infrastruktury:

- ogromne straty w gospodarce leśnej;
- zakłócenia funkcjonowania systemów infrastruktury krytycznej, w tym zniszczenia w infrastrukturze wytwarzania, przesyłu lub dystrybucji energii elektrycznej, zakłócenia w dostawach paliw;
- zakłócenia funkcjonowania systemów telekomunikacyjnych i systemów teleinformatycznych;
- ograniczenia w funkcjonowaniu systemu transportowego i komunikacyjnego;
- brak albo ograniczenie świadczenia usług pocztowych;

¹⁶⁶ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 35.

¹⁶⁷ Tamże.

- straty w dziedzictwie narodowym – możliwość zniszczenia krajobrazów kulturowych zaliczanych do zabytków nieruchomych, a także Obiektów Dziedzictwa Narodowego.

Środowiska Naturalnego:

- zniszczenia a nawet degradacja środowiska naturalnego (skala zniszczeń uzależniona od skali i zasięgu zaistniałego zjawiska) w tym:
 - zniszczenia drzewostanu;
 - straty w populacji zwierząt wolno żyjących.

Drugim rodzajem bardzo istotnych zagrożeń są awarie sieci elektroenergetycznej.

Awarie sieci elektroenergetycznej¹⁶⁸ - to nagłe zdarzenia spowodowane samoistnymi uszkodzeniami elementów sieci, działaniem osób trzecich, oddziaływaniem czynników pogodowych – powodujące zakłócenia w dostawach energii elektrycznej¹⁶⁹:

- a) awaria systemowa – zdarzenie ruchowe w wyniku, którego następuje wyłączenie z ruchu synchronicznego części Krajowego Systemu Elektroenergetycznego (KSE) o wielkości powyżej 5% bieżącego zapotrzebowania na moc w KSE,
- b) awaria sieciowa – zdarzenie ruchowe w wyniku, którego następuje wyłączenie z ruchu synchronicznego części KSE o wielkości nie większej niż 5 % bieżącego zapotrzebowania na moc w KSE,
- c) rozległa awaria zasilania „blackout” – utrata napięcia w sieci elektroenergetycznej KSE na znacznym obszarze w wyniku wystąpienia sekwencji kilku losowych lub celowych zdarzeń (awarie sieciowe, wyłączenia elektrowni, ekstremalne warunki atmosferyczne, zdarzenie o charakterze terrorystycznym), powodujących przekroczenie krytycznych wartości podstawowych parametrów technicznych pracy KSE (częstotliwość, napięcie) i skutkujących automatycznym odłączeniem się od sieci elektroenergetycznej KSE elektrowni systemowych przyłączonych na tym obszarze,
- d) deficyt mocy – niedobór zdolności wytwórczych w KSE,

¹⁶⁸ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

¹⁶⁹ Krajowy Plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030, KPEiK_PL_fin.pdf dostęp z dnia 06.05.2024.

- e) brak realizacji analiz zagrożeń i oceny ryzyka procesowo- technicznego wobec istniejących obiektów oraz w procesie ich modernizacji lub budowy nowych, począwszy od etapu projektowania.¹⁷⁰

NAJCZĘSTSZE SKUTKI ZAGROŻENIA¹⁷¹:

LUDNOŚĆ:

- bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia osób (np. w wyniku braku alternatywnych źródeł zasilania niezbędnych do podtrzymania działania wyrobów medycznych);
- panika wśród ludności oraz zagrożenie zakłócenia porządku publicznego.¹⁷²

GOSPODARKA/MIENIE/INFRASTRUKTURA¹⁷³:

- zakłócenia w funkcjonowaniu urządzeń hydrotechnicznych i w infrastrukturze komunalnej (przepompownie ścieków, wody pitnej, stacje uzdatniania wody oraz spalarnie i sortownie odpadów komunalnych);
- zakłócenia w infrastrukturze komunikacyjnej:
 - trudności w transporcie kolejowym;
 - zakłócenia transportu miejskiego (tramwaje), brak sygnalizacji świetlnej;
 - utrudnienia w transporcie lotniczym;
 - zachwianie dystrybucji paliw płynnych.¹⁷⁴
- znaczące oddziaływanie na PKB.: brak zasilania zakładów przemysłowych powodujące możliwe zakłócenia lub wstrzymanie produkcji szczególnie w małych i średnich przedsiębiorstwach oraz zakładach przemysłu chemicznego;
- negatywny bezpośredni wpływ na funkcjonowanie infrastruktury krytycznej związanej m.in. z ratownictwem, zapewnieniem ciągłości działania administracji publicznej;
- zakłócenia funkcjonowania systemów telekomunikacyjnych i systemów teleinformatycznych:
 - ograniczenie bądź całkowita utrata łączności radiowej i telefonicznej,
 - zagrożenia w prawidłowym funkcjonowaniu informatycznego systemu obsługi budżetu państwa i związane z tym zakłócenie lub spowolnienie procesów wdrażania

¹⁷⁰ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 27.

¹⁷¹ Krajowy Plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030, KPEiK_PL_fin.pdf dostęp z dnia 06.05.2024.

¹⁷² Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 35.

¹⁷³ projektprogramuochronysrodowiskadlamstWarszawy20212024.pdf dostęp z dnia 06.05.2024.

¹⁷⁴ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 27.

i rozliczania wydatkowania funduszy pomocowych; zablokowanie dopływu środków na kluczowe inwestycje,

- utrudniony obieg informacji oraz brak dostępu do danych niezbędnych dla pracy służb bezpieczeństwa i porządku publicznego
- wstrzymanie odpraw granicznych pasażerów, transportów,
- awaria systemu bankomatowego i transakcji bezgotówkowych,
- brak funkcjonowania centralnych systemów ewidencji,
- brak albo ograniczenie świadczenia usług telekomunikacyjnych lub pocztowych.

ŚRODOWISKO NATURALNE¹⁷⁵:

- miejscowe skażenie środowiska naturalnego w wyniku zakłóceń w funkcjonowaniu infrastruktury komunalnej (przepompownie ścieków) lub zakładów chemicznych i produkcyjnych.

Skażenie chemiczne – jest to zanieczyszczenie środowiska naturalnego oraz przedmiotów i budowli substancjami szkodliwymi dla ludzi zwierząt i roślin. Skażenie może być spowodowane celowo albo poprzez błąd ludzki lub zawodne systemy techniczno - organizacyjne, zabezpieczające systemy użytkowania substancji niebezpiecznych. Przykładem takich działań może być celowe zastosowanie bojowych środków trujących, ale też brak kontroli nad systemami zarządzania ryzykiem i systemami bezpieczeństwa w procesach magazynowania, transportowania lub przerabiania substancji niebezpiecznych prowadzących do poważnej awarii przemysłowej lub katastrofy komunikacyjnej. Może być także efektem utraty kontroli nad systemami bezpieczeństwa w wielu procesach rolniczych, transportowych, energetycznych i dotyczących funkcjonowania baz surowcowych, magazynowych i przeładunkowych, a także dotyczących funkcjonowania sektorów przemysłu: chemicznego i petrochemicznego, spożywczego, wydobywczego, farmaceutycznego, drzewnego.¹⁷⁶

PRZYCZYNY I TYPY tkwią w¹⁷⁷:

- awariach w zakładach produkujących i magazynujących niebezpieczne substancje chemiczne spowodowana błędem ludzkim, błędem technicznym, brakiem

¹⁷⁵ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

¹⁷⁶ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 40.

¹⁷⁷ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

nadzoru, wypadkiem, niskim stanem jakościowym systemów zabezpieczenia techniczno – organizacyjnego, rozszczelnieniem zbiornika lub instalacji z toksyczną substancją, nieprzestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych, katastrofą naturalną, zdarzeniem o charakterze terrorystycznym lub pośrednio przez niewłaściwą oceną ryzyka technicznego, wybuchowo-pożarowego i procesowego;

- katastrofach podczas transportu niebezpiecznych substancji chemicznych spowodowana błędem ludzkim, występowaniem niekorzystnych warunków meteorologicznych, złym zabezpieczeniem lub złym stanem dróg- nawierzchni, wysokim stopniem zużycia technicznego pojazdów, statków lub taboru kolejowego, usterkami infrastruktury kolejowej;
- wypadkach żeglugowych w żegludze śródlądowej (zatonienie statku; zderzenie się statków; zdarzenie związane z ruchem lub postojem statku; spowodowanie przez statek poważnej awarii w rozumieniu przepisów Prawa ochrony środowiska; uszkodzenie przez statek budowli lub urządzeń hydrotechnicznych albo budowli lub linii przesyłowych krzyżujących się z drogą wodną; uszkodzenie statku w wyniku najechania na mieliznę lub przeszkodę podwodną, budowlę lub urządzenie hydrotechniczne albo budowlę lub linię przesyłową krzyżującą się z drogą wodną; pożar lub wybuch na statku; zgubienie przez statek części ładunku, powodujących zagrożenie dla bezpieczeństwa przepływających statków);
- katastrofa morska spowodowana błędem ludzkim (załogi statku lub służb morskich), awarią techniczną, występowaniem niekorzystnych warunków meteorologicznych (mgła, zalodzenie, sztorm), nielegalne miejsca przetwarzania odpadów (m.in. odzyskiwania surowców wtórnych, unieszkodliwiania odpadów np. poprzez spalanie lub składowanie);
- brak realizacji analiz zagrożeń i oceny ryzyka procesowo- technicznego wobec istniejących obiektów oraz w procesie ich modernizacji lub budowy nowych, począwszy od etapu projektowania.¹⁷⁸

NAJCZĘSTSZE SKUTKI ZAGROŻENIA:¹⁷⁹

LUDNOŚĆ:

¹⁷⁸ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 40.

¹⁷⁹ projektprogramuochronysrodowiskadlamstwarszawy20212024.pdf dostęp z dnia 06.05.2024.

- bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia osób;
- okresowe utrudnienia w przemieszczaniu się;
- brak dostępu do żywności i wody pitnej;
- konieczność ewakuacji ludności i ewentualnego zorganizowania zastępczych miejsc kwaterunkowych;
- panika wśród ludności oraz zagrożenie zakłócenia porządku publicznego;
- izolacja znacznych terenów objętych skażeniem.

GOSPODARKA/MIENIE/INFRASTRUKTURA:

- zniszczenia w infrastrukturze komunalnej i transportowej:
 - skażenie źródeł wody lub sieci wodociągowej,
 - długoterminowe zablokowanie szlaków/węzłów komunikacyjnych powodujące unieruchomienie lub utrudnienia w transporcie,
 - utrudnienia komunikacyjne.
- straty w dziedzictwie narodowym – zniszczenia zabytków ruchomych, długotrwałe zablokowanie dostępu do zabytków nieruchomych i ruchomych.

ŚRODOWISKO NATURALNE:

- skażenia gleby, powietrza, wód powierzchniowych, wód morskich, brzegu morskiego oraz fauny i flory.

Warte szczegółowego omówienia w odniesieniu do podjętej problematyki są także cyklicznie zdarzające się w większych aglomeracjach awarie sieci wodociągowych.

Awarie sieci wodociągowej¹⁸⁰ - to uszkodzenie przewodu lub uzbrojenia, powodująca brak możliwości całkowitej lub częściowej dostawy wody do odbiorców, która jest podstawą normalnej jej pracy.

Awarie w sieci wodociągowej mogą mieć charakter nagły, z dużym wypływem wody – lub stopniowy – z niewielkim wypływem wody w początkowej fazie, przy czym ten wypływ może się pojawiać na powierzchni terenu lub nie, co zdarza się znacznie częściej. Awarie w sieci wodociągowej są niechcianym, ale nieuniknionym problemem w jej eksploatacji. Dlatego przedsiębiorstwa eksploatujące sieci na danym terenie muszą być wyposażone w sprzęt do ich wykrywania i usuwania. Awarie nagłe powstają w wyniku znaczących zmian cech wytrzymałościowych materiału. Nie można przewidzieć czasu ich wystąpienia ani okresu ich trwania, są przyczyną wielu kłopotów nie tylko

¹⁸⁰ Strategia-Rozwoju-Obszaru-Metropolitalnego.pdf, <https://um.warszawa.pl/>, dostęp z dnia 06.05.2024.

w eksploatacji. Awarie stopniowe powstają powoli na skutek nieodwracalnych zmian właściwości pierwotnych materiału w wyniku zużycia technicznego, zmęczenia bądź starzenia. Awaria w sieci wodociągowej to zjawisko losowe, a bardzo istotne jest ustalenie miejsca jej wystąpienia, co może być utrudnione ze względu na sposób ułożenia rur w gruncie. Pracujące sieci wodociągowe są układami hydraulicznymi i dynamicznymi o ciągle zmieniających się parametrach ciśnienia i natężenia przepływu. Powoduje to zmęczenie materiału rur i armatury, a także obniżenie lub utratę jego wytrzymałości. Nie każda awaria powstała w sieci wodociągowej powoduje przerwę w ciągłości dostaw wody do odbiorców, co również utrudnia jej zlokalizowanie.

Najczęściej przyczyną awarii są braki szczelności i przepustowości rur oraz uszkodzenia uzbrojenia, wymagające naprawy, związanej z zamknięciem przepływu wody w sieci wodociągowej.

ZAGROŻENIE PRZERWANIA DOSTAW WODY ¹⁸¹

Nadzwyczajne zagrożenia na ujęciach wody można generalnie podzielić na typowe, czyli takie, jakie mogą wystąpić w każdym z Zakładów oraz specyficzne - wyjątkowe tj. możliwe do zaistnienia tylko w danym Zakładzie lub spowodowane sabotażem czy innymi zdarzeniami losowymi.

Do zagrożeń typowych należą:

- planowane zamknięcia Zakładów;
- zanik napięcia na połączeniu elektroenergetycznym;
- wystąpienie awaryjnie wysokich stanów Wisły lub w Zalewie Zegrzyńskim;
- wystąpienie awaryjnie niskich stanów w Wiśle lub w Zalewie Zegrzyńskim.

Do zagrożeń specyficznych, jakie mogą wystąpić na poszczególnych ujęciach należą:

- zanieczyszczenie wód powierzchniowych (lub infiltracyjnych) Wisły lub Zalewu Zegrzyńskiego powodujące w stopniu ograniczonym pobór wody do celów produkcyjnych;
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych (lub infiltracyjnych) Wisły lub Zalewu Zegrzyńskiego eliminujące pobór wody do celów produkcyjnych;
- próba sabotażu;
- katastrofy i inne zdarzenia losowe.

¹⁸¹ Strategia-Rozwoju-Obszaru-Metropolitalnego.pdf <https://um.warszawa.pl/> dostęp z dnia 06.05.2024.

Awaria w sieci wodociągowej to uszkodzenie przewodu lub uzbrojenia, powodująca brak możliwości całkowitej lub częściowej dostawy wody do odbiorców, która jest podstawą normalnej jej pracy. Powodem jej wystąpienia jest zazwyczaj brak szczelności i przepustowości oraz uszkodzenia mechaniczne uzbrojenia instalacji wodociągowej. Niektórych uwarunkowań (np. różnicy ciśnień pomiędzy ujęciami a odbiorcami lub pomiędzy sieciami rozdzielczymi wykonanymi z różnych materiałów) nie da się wyeliminować całkowicie. O wiele większe zagrożenie stwarzają jednak czynniki zależne od człowieka, takie jak niewłaściwy dobór materiałów, błędne ułożenie przewodów, ich lokalizacja na gruntach nadmiernie nawodnionych lub osiadających, a także niezastosowanie odpowiedniego zagęszczenia gruntu okalającego rury. Niemniej nawet dobrze zaprojektowana i prawidłowo eksploatowana sieć narażona jest na szereg niebezpieczeństw. Jednym z nich jest wzrost oporności hydraulicznej (nazywanej niekiedy zarastaniem rur), która wzrasta na skutek zachodzących procesów fizykochemicznych. W ich wyniku następuje odkładanie się związków chemicznych na wewnętrznych ścianach rur i stopniowe zmniejszenie ich zdolności przepływowych. Aby pokonać narastający opór, zakłady wodociągowe zwykle zwiększają ciśnienie w danej strefie, co skutkuje zwiększeniem liczby awarii w przyszłości¹⁸².

Katastrofy budowlane można scharakteryzować i podzielić, tak jak zostało to zaprezentowane niżej.

Katastrofy budowlane - to niezamierzone, gwałtowne zniszczenie obiektu budowlanego lub jego części, a także konstrukcyjnych elementów rusztowań, elementów urządzeń formujących, ścianek szczelnych i obudowy wykopów. (art. 73 Ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane - j.t Dz. U. z 2020 r. poz. 1333¹⁸³). Natomiast katastrofą nie jest uszkodzenie elementu wbudowanego w obiekt budowlany nadającego się do naprawy lub wymiany, uszkodzenie lub zniszczenie urządzeń budowlanych związanych z budynkami, jak również awaria instalacji. Głównymi przyczynami powstania katastrof budowlanych mogą być:

- błędy projektowe obiektu,
- błędy na etapie realizacji obiektu i naruszenie obowiązków przez kierujących procesem budowlanym,

¹⁸² Tamże.

¹⁸³ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 z późn. zm.).

- błędy podczas utrzymania obiektu budowlanego takie jak:
 - nadmierne obciążenie konstrukcji wynikające z niewłaściwego użytkowania lub zmiany sposobu użytkowania - brak okresowych kontroli stanu technicznego
 - zmiany dokonane w konstrukcji obiektu, samowolnie, niezgodnie ze sztuką budowlaną, - brak okresowej konserwacji i dopuszczenie do nadmiernego pogorszenia stanu technicznego
 - brak właściwego zabezpieczenia obiektów wyeksploatowanych, nieużytkowanych, przeznaczonych do rozbiórki,
 - działanie celowe człowieka,
 - zdarzenia losowe:
 - wybuchy (instalacje gazowe i grzewcze, niewybuchy, terroryzm)
 - pożary obiektów lub ich części,
 - wstrząsy sejsmiczne,
 - gwałtowne zjawiska atmosferyczne (wyładowania, porywiste wiatry, opady)
 - osuwiska ziemi, tąpnięcia,
 - powodzie,
 - wypadki komunikacyjne,
 - katastrofy komunikacyjne,
 - zagrożenia radiacyjne.

Skutkami katastrof budowlanych są straty materialne oraz zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego. Zgodnie z ustawowym określeniem katastrofy budowlanej zawartym w art. 73 ust. 1 Prawa budowlanego¹⁸⁴, w jej zakres poza destrukcją obiektów budowlanych, włączone zostały także pewnego rodzaju niebezpieczne sytuacje, które mają miejsce w trakcie robót budowlanych, tj. niezamierzone, gwałtowne zniszczenie konstrukcyjnych elementów rusztowań, elementów urządzeń formujących, ścianek szczelnych i obudowy wykopów. Wymienione w definicji katastrofy budowlanej wydarzenia, które mogą mieć miejsce podczas prowadzenia robót budowlanych, zostały uwzględnione, ponieważ mogą potencjalnie stwarzać największe zagrożenie dla osób przebywających w miejscu prowadzenia robót. Niebezpieczne dla życia i zdrowia ludzi wykonujących roboty budowlane są przede wszystkim upadki z wysokości (katastrofa konstrukcji rusztowań) lub przysypania ziemią (uszkodzenie obudowy wykopów) albo zalania wodą (zniszczenie ścianek szczelnych). Włączenie powyższych sytuacji do

¹⁸⁴ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 z późn. zm.).

pojęcia katastrofy budowlanej ma za zadanie zwiększenie bezpieczeństwa ludzi pracujących na rusztowaniach czy w wykopach. Jak wcześniej wspomniano – każde niebezpieczne zdarzenie związane z tymi urządzeniami powinno zostać zgłoszone do Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego w Warszawie, przeanalizowane i wyjaśnione, co umożliwia wyciągnięcie odpowiednich wniosków oraz pomaga uniknąć podobnych tragicznych wydarzeń w przyszłości.

Kolejna kategoria warta omówienia to katastrofy komunikacyjne, w ramach, których można wyróżnić wymienione niżej podkategorie¹⁸⁵.

Katastrofy komunikacyjne - to zdarzenie dotyczące ruchu wszystkich pojazdów, w tym np. samochodów, pociągów, statków albo samolotów, które powoduje poważne zniszczenia mienia oraz prowadzi do zagrożenia życia i zdrowia wielu osób. Każdego roku na naszych drogach przybywa aut, wzrasta też liczba kolizji i wypadków. Udział w tych zdarzeniach biorą piesi, rowerzyści, osoby poruszające się na hulajnogach, kierowcy samochodów i maszyn drogowych. Często chwila dekoncentracji, brawurowa jazda, przecenienie własnych umiejętności, przemęczenie stają się bezpośrednią przyczyną wypadku. Niestety do tych statystyk jako przyczynę katastrof drogowych w ostatnich latach, trzeba wskazać prowadzenie samochodów przez kierowców będących pod wpływem środków odurzających. Jeśli do tego dołożymy niekorzystne warunki pogodowe, to o wypadek nie trudno. Szczególnie groźne są wypadki komunikacyjne, w których uczestniczą pojazdy przewożące substancje niebezpieczne. Uwolnienie takich substancji w wyniku zdarzenia drogowego może powodować skażenie środowiska oraz może być bezpośrednim zagrożeniem życia i zdrowia osób uczestniczących w katastrofie lub znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie od miejsca zdarzenia. Wśród katastrof komunikacyjnych można wymienić:

- **Katastrofy drogowe** to wypadki z dużą liczbą ofiar. Są ściśle związane z przemieszczaniem się ludności oraz towarów. Najczęstszymi ich przyczynami są nadmierna prędkość oraz nieprzestrzeganie przepisów drogowych.
- **Katastrofy kolejowe**, podobnie jak katastrofy drogowe i lotnicze, przydarzają się podczas transportu ludności i towarów. Może do nich dojść w związku z eksploataowaniem składów, niewłaściwym użytkowaniem, wadami

¹⁸⁵ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Systemu Transportowego Warszawy do 2015 roku i na lata kolejne w tym Zrównoważony Plan Rozwoju Transportu Publicznego Warszawy, Warszawa 2009.

technicznymi lub zdarzeniami losowymi. Najgroźniejsze ich skutki to przede wszystkim śmierć pasażerów, zniszczenia infrastruktury przyrodniczej, trakcji oraz towarzyszące im incydenty, np. wydostanie się materiałów mogących zanieczyścić środowisko (przy przewożeniu materiałów łatwopalnych, skażonych, promieniotwórczych lub gazów).

- **Katastrofy lotnicze**, inaczej wypadek lotniczy, to zdarzenie związane z eksploatacją statku powietrznego, które zaszło pomiędzy chwilą, gdy jakakolwiek osoba weszła na jego pokład z zamiarem wykonania lotu, a chwilą, gdy wszystkie osoby znajdujące się na pokładzie opuściły ten statek powietrzny, i podczas którego:
 - jakakolwiek osoba doznała obrażeń ze skutkiem śmiertelnym lub poważnego obrażenia ciała;
 - statek powietrzny został uszkodzony lub nastąpiło zniszczenie jego konstrukcji;
 - statek powietrzny zaginął lub znajduje się w miejscu, do którego dostęp jest niemożliwy.

Transport lotniczy jest najszybszym i najbezpieczniejszym środkiem komunikacyjnym, jednak podczas eksploatacji, zdarzeń losowych czy w wyniku wad konstrukcyjnych może dojść do incydentów i katastrof.

W obliczu wydarzeń z ostatnich trzech lat zupełnie nowego znaczenia nabrały zagrożenia radiacyjne, które można scharakteryzować i skategoryzować, jak niżej:

Zagrożenia radiacyjne¹⁸⁶ - mogą wystąpić tam, gdzie prowadzona jest działalność z materiałem jądrowym, źródłem promieniowania jonizującego, substancjami promieniotwórczymi. Zdarzeniem radiacyjnym określa się wydarzenie na terenie kraju lub poza jego granicami, związane z materiałem jądrowym, źródłem promieniowania jonizującego, odpadem promieniotwórczym lub innymi substancjami promieniotwórczymi, powodujące lub mogące powodować zagrożenie radiacyjne, stwarzające możliwość przekroczenia wartości granicznych dawek promieniowania jonizującego określonych w obowiązujących przepisach, a więc wymagające podjęcia pilnych działań w celu ochrony pracowników lub ludności.

Biologiczne skutki promieniowania radiacyjnego można podzielić na dwie grupy:

¹⁸⁶ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarządzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

- **somatyczne** – występujące bezpośrednio po napromieniowaniu całego ciała dawką pochłoniętą rzędu 0,75-4 Gy; późniejsze skutki to białaczka, nowotwory złośliwe skóry i kości, zaćma, zaburzenia przewodu pokarmowego, bezpłodność,
- **genetyczne** – związane z mutacjami; małe dawki powodują pojawienie się mutacji w następnych pokoleniach, duże dawki najczęściej są letalne (śmiertelne dla płodu lub powodujące zmiany genetyczne, które prowadzą do śmierci we wczesnym okresie rozwoju).

Zagrożenie radiacyjne dla m.st. Warszawy może wystąpić w wyniku:

- awarii reaktora w elektrowniach zlokalizowanych w pobliżu granic Polski,
- prowadzenia działalności przez użytkowników źródeł promieniowania jonizującego, w tym transportu materiałów promieniotwórczych.

3.3. Zagrożenia naturalne

Kłęski żywiołowe to naturalne zjawiska, które mogą powodować znaczne zniszczenia i zagrożenia dla życia oraz zdrowia ludzi, które wywołują duże straty materialne, zalicza się m.in.

- susze,
- mrozy,
- powodzie,
- wiatry,
- opady.

Kłęski żywiołowe to zjawiska przyrody, prowadzące do naruszenia normalnego życia, stanowiące zagrożenia dla ludzi i ich mienia, powodujące zakłócenia w funkcjonowaniu gospodarki, transportu, łączności¹⁸⁷.

Susza¹⁸⁸ - jest zjawiskiem naturalnym wywołanym przez długotrwały okres bez opadów atmosferycznych lub z nieznacznym opadem w stosunku do średnich wieloletnich wartości. Susza jest naturalną cechą klimatu, określaną jako zauważalny brak wody w środowisku, skutkujący szkodami w środowisku naturalnym i gospodarce,

¹⁸⁷ Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej. (Dz. U. 2002 nr 62 poz. 558 z późn. zm.)

¹⁸⁸ <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 01.02.2024.

stanowiącą uciążliwość, a nawet zagrożenie dla ludności. Susze różnią się od większości katastrof naturalnych rozpoczynających się nagle, w ściśle określonym momencie i mających szybki oraz gwałtowny przebieg. Na ogół trudno jest określić dokładnie, jaki jest zasięg terytorialny suszy oraz kiedy zaczyna się lub kończy. Zagrożenie to może być powiązane ze zmianą klimatu skutkującą dłuższymi okresami bezopadowymi oraz wyższymi temperaturami powietrza, powodujących wzrost parowania, w kolejnych latach będzie silniej odczuwalne. Susze są to długotrwałe okresy bezopadowe, które w Polsce mają zwykle charakter dynamiczny, objawiający się pogłębiającą różnicą pomiędzy zasobami wodnymi a potrzebami wody.¹⁸⁹

Susza rozwija się w następujących cyklach:

- susza atmosferyczna z brakiem lub bardzo małymi opadami- powoduje zmniejszenie zapasów wody w hydrosferze i zawartości pary wodnej w atmosferze,
- susza glebowa powstaje, gdy przedłuża się okres bezopadowy i następuje przesuszenie powierzchniowych, a następnie głębszych warstw gleby,
- susza hydrologiczna- powstaje, gdy następuje zmniejszenie odpływu wód gruntowych do wód powierzchniowych, a w efekcie zmniejszenie przepływu w rzekach¹⁹⁰.

Najczęstsze skutki zagrożenia ludności¹⁹¹:

- hipertermia (przegrzanie organizmu)
- ograniczenie dostaw wody do celów bytowych
- wysychanie studni gospodarczych ¹⁹².

Gospodarka/mienie/infrastruktura:

- zniszczenie hodowli i zbiorów w gospodarstwach rolnych:
 - osłabienie ekonomiczne przemysłu spożywczego
 - wzrost cen towarów oraz produktów żywnościowych w wyniku poniesionych strat w rolnictwie z powodu suszy
 - wypłata odszkodowań dla rolników oraz przedsiębiorców zajmujących się przetwarzaniem i sprzedażą żywności

¹⁸⁹ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 20.

¹⁹⁰ J. Wolanin, *Zarys teorii bezpieczeństwa obywateli*, DANMAR, Warszawa 2005, s. 291.

¹⁹¹ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

¹⁹² Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 25.

- utrudnienia w funkcjonowaniu infrastruktury drogowej (np. uszkodzenia asfaltowych nawierzchni dróg w wyniku działania wysokiej temperatury) i kolejowej (np. wyboczenie i deformacja toru):
 - unieruchomienie lub utrudnienia w transporcie
 - utrudnienia komunikacyjne
- utrudnienia w sektorze wytwarzania energii elektrycznej związane z niskim stanem wód, niezbędnych do chłodzenia urządzeń
- straty w turystyce w wyniku obniżenia luster jezior oraz wysychania rzek
- wzrost zagrożenia pożarowego, głównie lasów.¹⁹³

ŚRODOWISKO NATURALNE:

- miejscowe skażenie wody w wyniku niskiego poziom lustra wody w rzekach, do których odprowadza się ścieki
- zmiana siedlisk (stepowienie, pojawianie się muraw ciepłolubnych), ustępowanie gatunków związanych ze środowiskiem wodno-błotnym, preferujących niższe temperatury, degradacja torfowisk (murszenie), pojawianie się gatunków związanych z cieplejszym i bardziej suchym klimatem, zagrożenie ze strony inwazyjnych gatunków obcych
- wysychanie jezior w wyniku zwiększonego parowania i zmniejszonego dopływu wód. W wyniku przeciągających się epizodów z suszą, może dojść do nieodwracalnego wyschnięcia
- przyducha ryb w wyniku niskiego stanu wód, zwiększonej temperatury wody, a w wyniku tego zmniejszenia ilości tlenu w wodzie
- zmniejszanie powierzchni mokradeł, a w wyniku tego zmniejszenie naturalnych możliwości retencji wód, zmniejszanie bioróżnorodności, a także wzrost emisji gazów cieplarnianych
- ograniczenie możliwości migracji ryb w wyniku zbyt niskich stanów wód.

Silny mróz ¹⁹⁴ - zgodnie z kryteriami wydawania ostrzeżeń meteorologicznych I.M.GWPIB, przyjmuje się, że silny mróz występuje wówczas, gdy temperatura powietrza spada poniżej -15°C. W aspekcie społecznym natomiast o silnym mrozie mówimy wtedy, gdy chłód staje się przyczyną śmierci ludzi i powoduje straty materialne.

¹⁹³ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 35.

¹⁹⁴ <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 01.02.2024.

Jednocześnie silny wiatr w połączeniu z temperaturą powietrza tylko nieco poniżej 0° C może mieć taki sam skutek, jak powietrze o temperaturze poniżej - 30°C przy bezwietrznej pogodzie. Mróz to temperatura powietrza poniżej 0°C mogąca spowodować odmrożenia, a nawet zamarznięcia ludzi, trudności w komunikacji i gospodarce.¹⁹⁵ Zimy charakteryzują się:

- bardzo niskimi temperaturami powietrza i powierzchni ziemi- poniżej -10°C niskich temperatur powietrza i powierzchni ziemi, niewiele poniżej 0°C, wywołując zamarzanie wody ze stopionego śniegu lub przechłodzonych kropeł mżawki i deszczu powodując gołoledź, odmienić w całości
- zamieci śnieżnej polegającej na przenoszeniu śniegu przez mniej lub bardziej silny wiatr, powodując tworzenie się np. zasp śnieżnych,
- zawiei śnieżnej- w czasie której występuje opad śniegu porywany przez silny wiatr,
- szadzi powstającej w wyniku osadzania się przechłodzonych kropelek mgły w czasie mrozów.¹⁹⁶

NAJCZĘSTSZE SKUTKI ZAGROŻENIA LUDNOŚCI:

- bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi (odmrożenia i wychłodzenia organizmu, prowadzące w skrajnych przypadkach do śmierci
- szczególnie podatne na zagrożenie są osoby starsze, bezdomne lub o niskim poziomie dochodów)
- okresowe utrudnienia w przemieszczaniu się.¹⁹⁷

GOSPODARKA/MIENIE/INFRASTRUKTURA¹⁹⁸:

- w skrajnych przypadkach możliwe zniszczenie hodowli i zbiorów w gospodarstwach rolnych:
 - osłabienie ekonomiczne przemysłu spożywczego
 - wzrost cen produktów żywnościowych
 - wypłata odszkodowań dla przedsiębiorców zajmujących się przetwarzaniem i sprzedażą żywności
- utrudnienia w funkcjonowaniu infrastruktury komunalnej i transportowej (w szczególności drogi, urządzenia i sieć kanalizacyjno-wodociągowa; pęknięcia

¹⁹⁵ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 54.

¹⁹⁶ Tamże.

¹⁹⁷ Tamże.

¹⁹⁸ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

szyn; awarie rozjazdów i urządzeń sterowania ruchem kolejowym, nieprzejezdność szlaków kolejowych; łamanie się słupów trakcyjnych, zerwanie trakcji, degradacja nawierzchni dróg startowych):

- długoterminowe zablokowanie szlaków/węzłów komunikacyjnych powodujące unieruchomienie lub utrudnienia w transporcie – utrudnienia komunikacyjne
- konieczność dużych nakładów z budżetu państwa związanych z utrzymaniem sprawności infrastruktury komunikacyjnej
- utrudnienia w funkcjonowaniu infrastruktury wytwarzania, przesyłu lub dystrybucji energii elektrycznej i ciepłowniczej – brak zasilania zakładów przemysłowych powodujące możliwe zakłócenia lub wstrzymanie produkcji szczególnie w małych i średnich przedsiębiorstwach; duże straty wynikające z potrzeby utrzymania w gotowości i pełnej wydajności systemów
- zagrożenia obiektów użyteczności publicznej/lokalności mieszkalnych/miejsc pracy
- zakłócenia w funkcjonowaniu systemów telekomunikacyjnych i systemów teleinformatycznych:
 - ograniczenie bądź całkowita utrata łączności radiowej i telefonicznej
 - brak albo ograniczenie świadczenia usług telekomunikacyjnych lub pocztowych
- zakłócenia w funkcjonowaniu systemu gazowego
- zakłócenia w transporcie i komunikacji morskiej (w wyniku zlodzenia akwenów portów morskich, tras podejściowych i red portów)
- zakłócenia w żegludze śródlądowej (w wyniku zlodzenia dróg wodnych)
- zakłócenia w realizacji usług i procesów dotyczących infrastruktury krytycznej
- straty w dziedzictwie narodowym – możliwość zniszczenia obiektów zabytkowych.¹⁹⁹

ŚRODOWISKO NATURALNE:

- zniszczenia środowiska naturalnego (skala zniszczeń uzależniona od skali i zasięgu zaistniałego zjawiska) w tym:
 - zniszczenia drzewostanu
 - straty w populacji zwierząt wolno żyjących.²⁰⁰

¹⁹⁹ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 56.

²⁰⁰ Tamże.

Powódź - jedno z najczęściej występujących zagrożeń naturalnych, będącym zjawiskiem przyrodniczym o charakterze ekstremalnym, często gwałtownym, występującym nieregularnie. Powódź może być również zjawiskiem spowodowanym działalnością człowieka (wezbranie sztuczne, antropogeniczne). Zgodnie z art. 16 pkt 43 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne²⁰¹, powódź definiowana jest jako „czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbrania wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych”. Stopień ryzyka powodziowego na terenie kraju jest różny. Determinuje go m.in. gęstość zaludnienia, sposób użytkowania dolin rzecznych i terenów zalewowych, infrastruktura techniczna, komunikacyjna, itp. Zagrożenie to może być powiązane ze zmianą klimatu.²⁰²

Przyczyny wystąpienia powodzi mogą więc być wielorakie: intensywne opady deszczu, roztopy wiosenne, zatamowanie biegu rzeki przez zatory lodowe czy osuwiska, uszkodzenie obiektów hydrotechnicznych (np. przerwanie tamy), cofka, tsunami i in. Paradoksalnie, częstym i bardzo groźnym zjawiskiem na terenach suchych jest tzw. powódź błyskawiczna.

Powodzie w Polsce ze względu na proces powstawania, wezbrania można podzielić na typy:

- opadowe – których przyczyną są silne opady naturalne, czyli o dużym natężeniu lub rozlewne na dużym obszarze zlewnym,
- roztopowe – których przyczyną jest gwałtowne topnienie śniegu,
- zimowe – których przyczyną jest nasilenie niektórych zjawisk lodowych,
- sztormowe – których przyczyną są silne wiatry, sztormy występujące na zalewach i wybrzeżach²⁰³.

Wielkość powodzi określa się w trzystopniowej skali:

- małe - o zasięgu lokalnym,
- średnie - o zasięgu regionalnym, nie mają wpływu na funkcjonowanie państwa,

²⁰¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 624 z późn. zm.

²⁰² Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 10.

²⁰³ <http://www.wikipedia.org/wiki/Powódź> dostęp z dnia 20.05.2024.

- duże - o zasięgu krajowym, mają charakter klęski żywiołowej, zakłócają normalne funkcjonowanie państwa lub jego dużej części, istnieje wtedy konieczność pomocy międzynarodowej²⁰⁴.

NAJCZĘSTSZE SKUTKI ZAGROŻENIA LUDNOŚCI²⁰⁵:

- bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia osób
- negatywny wpływ na zdrowie psychiczne
- okresowe utrudnienia w przemieszczaniu się bądź brak możliwości przemieszczania się brak dostępu do żywności i wody pitnej
- konieczność ewakuacji ludności i ewentualne zorganizowanie zastępczych miejsc kwaterunkowych
- panika wśród ludności oraz zagrożenie zakłócenia porządku publicznego
- wzrost przestępczości o charakterze kryminalnym oraz zwiększona liczba przestępstw i wykroczeń pospolitych (kradzieże z włamaniem, rozboje, niszczenie mienia).²⁰⁶

GOSPODARKA/MIENIE/INFRASTRUKTURA:

- zniszczenie hodowli i zbiorów w gospodarstwach rolnych:
 - osłabienie ekonomiczne przemysłu spożywczego
 - wzrost cen produktów żywnościowych
 - wypłata odszkodowań dla rolników i przedsiębiorców zajmujących się przetwarzaniem i sprzedażą żywności
- zniszczenia w infrastrukturze (m.in. wały przeciwpowodziowe, pompownie, urządzenia hydrotechniczne, drogi, mosty, wiadukty, tunele, przepusty, urządzenia i sieć kanalizacyjno-wodociągowa):
 - długoterminowe zablokowanie szlaków/węzłów komunikacyjnych powodujące unieruchomienie lub utrudnienia w transporcie
 - utrudnienia komunikacyjne: niemożność dotarcia mieszkańców do zakładów pracy; utrudniony dostęp do rejonów zniszczeń i związane z tym utrudnienia w akcjach ratowniczych
 - konieczność dużych nakładów z budżetu państwa związanych z likwidacją skutków zdarzenia

²⁰⁴ <http://www.eszkola.pl/czytaj/Powodzie/3630> dostęp z dnia 20.05.2024.

²⁰⁵ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

²⁰⁶ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 14.

- zniszczenia w infrastrukturze wytwarzania, przesyłu lub dystrybucji energii elektrycznej i ciepłowniczej
- zniszczenia obiektów użyteczności publicznej/lokalii mieszkalnych/miejsc pracy
- zakłócenia funkcjonowania systemów telekomunikacyjnych i systemów teleinformatycznych:
 - ograniczenie bądź całkowita utrata łączności radiowej i telefonicznej
 - brak albo ograniczenie świadczenia usług telekomunikacyjnych lub pocztowych
- zakłócenia w funkcjonowaniu systemu dystrybucyjnego paliw na terenie całego kraju lub w poszczególnych jego regionach
- straty ponoszone przez przedsiębiorców, utrudniające lub uniemożliwiające prowadzenie działalności gospodarczej
- istotne skutki społeczne w postaci skokowego wzrostu poziomu bezrobocia
- straty w dziedzictwie kulturowym.²⁰⁷

ŚRODOWISKO NATURALNE²⁰⁸:

- zniszczenia a nawet degradacja środowiska naturalnego (skala zniszczeń uzależniona od skali i zasięgu zaistniałego zjawiska) w tym:
 - możliwa degradacja cennych przyrodniczo lub chronionych obszarów i gatunków (rezerваты, parki narodowe, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe)
- miejscowe skażenie środowiska naturalnego w wyniku uszkodzeń instalacji i urządzeń technicznych i uwolnienia szkodliwych substancji na obszarach, na których usytuowane są substancje i materiały niebezpieczne.²⁰⁹

Wiatr²¹⁰ - ruch powietrza atmosferycznego o przeważającej składowej poziomej względem powierzchni Ziemi, powstały wskutek nierównomiernego rozkładu ciśnienia atmosferycznego na danym poziomie nad powierzchnią Ziemi. Wiatr określają dwa parametry - kierunek, oznaczający, skąd wieje wiatr, określony m.in. za pomocą róży wiatrów, oraz prędkość, wyrażana najczęściej w m/s lub km/godz., węzłach (mila morska/godz.) oraz w umownej skali Beauforta. Silne wiatry są ekstremalnymi

²⁰⁷ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 14.

²⁰⁸ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

²⁰⁹ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 14.

²¹⁰ <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 20.05.2024.

zjawiskami oddziaływującymi w sposób długotrwały lub uderzeniowy, przy czym czas tego oddziaływania odgrywa istotną rolę w tworzeniu się skutków. W praktyce życia społecznego i gospodarczego za silny wiatr przyjmuje się wiatr wiejący z prędkością około 17-24 m/s , co odpowiada 8-10° w skali Beauforta. Wśród lokalnych cyrkulacji powietrza, które wywołują niekorzystne skutki należy wymienić:

- wichurę, która jest silnym wiatrem pojawiającym się najczęściej nad morzem lub w górach, jego średnia prędkość przekracza 21 m/s,
- fen- wiatr halny, którego porywy osiągają prędkość kilkadziesiąt m/s,
- huragan (nawałnica) o prędkości przekraczającej 33 m/s, występuje najczęściej na morzu, gdzie przemieszczające się powietrze nie napotyka na żadne przeszkody,
- wiry powietrzne- krótkotrwałe formy wiatrowe trwające do 10 minut²¹¹.

NAJCZĘSTSZE SKUTKI ZAGROŻENIA LUDNOŚCI:

- bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia osób
- okresowe utrudnienia w przemieszczaniu się
- konieczność ewakuacji ludności.²¹²

GOSPODARKA/MIENIE/INFRASTRUKTURA:

- zniszczenie hodowli i zbiorów w gospodarstwach rolnych:
 - osłabienie ekonomiczne przemysłu spożywczego
 - wzrost cen produktów żywnościowych
- zniszczenia w infrastrukturze komunalnej i transportowej (drogi, mosty, wiadukty, tunele, przepusty, uszkodzenia sieci trakcyjnych):
 - długoterminowe zablokowanie szlaków/węzłów komunikacyjnych powodujące unieruchomienie lub utrudnienia w transporcie
 - utrudnienia komunikacyjne: niemożność dotarcia mieszkańców do zakładów pracy; utrudniony dostęp do rejonów zniszczeń i związane z tym utrudnienia w akcjach ratowniczych
 - konieczność dużych nakładów z budżetu państwa związanych z likwidacją skutków zdarzenia
- zniszczenia w infrastrukturze wytwarzania, przesyłu lub dystrybucji energii elektrycznej

²¹¹ J. Wolanin, *Zarys teorii bezpieczeństwa obywateli*, DANMAR, Warszawa 2005, s. 292.

²¹² Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 31.

- brak zasilania zakładów przemysłowych powodujące możliwe zakłócenia lub wstrzymanie produkcji szczególnie w małych i średnich przedsiębiorstwach
- zniszczenia obiektów użyteczności publicznej/lokalii mieszkalnych/miejsc pracy
- zakłócenia funkcjonowania systemów telekomunikacyjnych i systemów teleinformatycznych:
- ograniczenie bądź całkowita utrata łączności radiowej i telefonicznej
- brak albo ograniczenie świadczenia usług telekomunikacyjnych lub pocztowych
- wypłaty odszkodowań dla przedsiębiorców
- zakłócenia w transporcie i komunikacji morskiej (wstrzymanie ruchów statków w tym pasażerskich i promów)
- straty w dziedzictwie narodowym – możliwość zniszczenia obiektów zabytkowych.²¹³

ŚRODOWISKO NATURALNE²¹⁴:

- zniszczenia a nawet degradacja środowiska naturalnego (skala zniszczeń uzależniona od skali i zasięgu zaistniałego zjawiska) w tym:
 - zniszczenia drzewostanu na obszarach dużych kompleksów leśnych
 - duże skutki odłożone, będące wynikiem gwałtownego rozwoju szkodników upraw leśnych związanych z trudnościami w zagospodarowaniu dużych obszarów wiatrołomów
- miejscowe skażenie środowiska naturalnego w wyniku uszkodzeń instalacji i urządzeń technicznych i uwolnienia szkodliwych substancji na obszarach, na których znajdują się substancje i materiały niebezpieczne.

Opad atmosferyczny²¹⁵ – ogół ciekłych lub stałych produktów kondensacji pary wodnej spadających z chmur na powierzchnię Ziemi. Do opadów atmosferycznych zalicza się: deszcz, mżawkę, śnieg, krupy oraz grad. Opad, który nie dociera do powierzchni Ziemi, nazywa się virgą. Do pomiaru wielkości opadów stosuje się deszczomierz (pluwiometr). Wielkość opadów podaje się w milimetrach (mm) słupa wody lub litrach na metr kwadratowy (l/m²) powierzchni (jednostki te są sobie równe).

²¹³ Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego Część A, s. 31.

²¹⁴ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

²¹⁵ <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 20.05.2024.

Opady atmosferyczne mogą być konsekwencją rozwoju chmur kłębiastych i warstwowych piętra niskiego lub średniego. Ze względu na przyczyny rozróżnia się:

- opad orograficzny;
- opad konwekcyjny;
- opad frontalny.

Ze względu na czas trwania rozróżnia się:

- opady ciągłe – trwają nieprzerwanie przynajmniej przez godzinę poprzedzającą termin obserwacji; padają z chmur stratocumulus, altostratus, nimbostratus pokrywających całe niebo;
- opady przelotne – charakteryzują się nagłym wystąpieniem i nagłym zanikiem, trwają krótko, a w okresach pomiędzy ich występowaniem pojawia się całkowicie bezchmurne niebo; padają z chmur cumulus i cumulonimbus;
- opady z przerwami – gdy niebo pozostaje całkowicie lub prawie całkowicie zachmurzone nawet wtedy, kiedy deszcz nie pada; padają z chmur stratocumulus i altostratus.

Występowanie zagrożeń naturalnych²¹⁶ powoduje konieczność uprzedzania ludności o groźbie pojawienia się niebezpieczeństwa na określonym obszarze i podejmowania niezbędnych działań zapobiegawczych i obronnych. w zależności od rodzaju zagrożenia i jego zakresu uruchamia się odpowiednie służby, które działają rutynowo, lub mobilizuje się większe siły i środki niezbędne do akcji ratunkowej.

Wszystkie wcześniej wymienione zagrożenia, mogą wystąpić w każdym dużym mieście. Jednak ze względu na specyfikę Warszawy – jako stolicy, centrum biznesowego, kulturalnego i turystycznego a przede wszystkim centrum aglomeracji warszawskiej – miasto to jest szczególnie narażone na ich nasilenie. Wysoki ruch turystyczny, duża liczba mieszkańców oraz gęsta zabudowa sprawiają, że Warszawa jest bardziej podatna na zagrożenia. Dodatkowo, obecność wielu międzynarodowych instytucji i ambasad stawia miasto w centrum uwagi, co wiąże się z koniecznością większych środków bezpieczeństwa.

²¹⁶ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

3.4. Wnioski

Człowiek we współczesnym świecie nie może czuć się bezpieczny, gdyż liczba zagrożeń i częstotliwość ich występowania znacznie wzrosła i z roku na rok będzie się nasilać. Dodatkowo ciągle pojawiają się nowe zagrożenia, których skutki są jeszcze bardziej odczuwalne dla pojedynczego obywatela. Globalne zagrożenia wywierają przede wszystkim negatywny wpływ na zdrowie i życie człowieka oraz hamują rozwój gospodarczy kraju. Rzeczywistość dnia dzisiejszego prezentuje społeczeństwu różnorodność zagrożeń, spowodowanych rosnącą współzależnością poszczególnych sektorów gospodarki i życia społecznego. Postrzeganie pojęcia „zagrożenie” w języku potocznym jest intuicyjnie zrozumiałe i jest związane z obawą człowieka, dotyczącą utraty wartości takich jak: zdrowie, życie, swoboda, wolność czy dóbr materialnych.

Należy stwierdzić, że „zagrożenie” jest pojęciem ściśle powiązaniem z określeniem bezpieczeństwa publicznego. To ono pokazuje, że porządek publiczny to „stan, w którym ogół społeczeństwa i jego interesy, jako też państwo wraz ze swymi celami, mają zapewnioną ochronę od szkód zagrażających im z jakiegokolwiek źródła. Z kolei porządkiem publicznym nazywamy zespół norm [nie tylko prawnych], których przestrzeganie warunkuje normalne współżycie jednostek ludzkich w organizacji państwowej”²¹⁷. Tak, jak już wcześniej zostało wspomniane, wielu autorów podejmuje próbę zdefiniowania tego zjawiska. Istnieje wiele definicji porządku publicznego, których wspólnym mianownikiem jest zapewnienie bezpieczeństwa oraz podstawowych potrzeb w życiu społecznym. Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w dużej mierze przypada instytucji państwa, a w szczególności Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej i Radzie Ministrów, którzy koordynują i wspomagają jego prace, ale także na wszystkich obywateli. Chodzi tutaj o to, aby każdy zatroszczył się o porządek publiczny, a wówczas poczujemy się bezpieczni i pełni optymizmu w kraju, który zapewnia nam bezpieczeństwo. Do najgroźniejszych zdarzeń i zjawisk zagrażających bezpieczeństwu możemy zaliczyć zjawisko nędzy, głodu, bezrobocia, frustracji, terroryzmu, przestępczości i innych. Obecnie zaobserwować można wzrost zagrożenia kryzysami o charakterze lokalnym, które mogą być spowodowane przez masowe zjawiska społeczne, klęski żywiołowe, katastrofy ekologiczne oraz terroryzm. Zachodzące zmiany na różnych płaszczyznach nie pozostaną bez wpływu na przyszłe działania państwa i ich

²¹⁷ W. Kawka, *Policja w ujęciu historycznym i współczesnym*, ART., Wilno 1999, s. 46.

bezpieczeństwo²¹⁸. Klasyfikując zagrożenia bezpieczeństwa państwa, można przyjąć za punkt odniesienia również umiejscowienie źródeł tych zagrożeń. W związku z tym podzielić je można na wewnętrzne i zewnętrzne. Do zagrożeń zewnętrznych zaliczamy zazwyczaj terroryzm, agresję zbrojną, katastrofy techniczne, globalne kryzysy ekonomiczne itd. Natomiast za zagrożenia wewnętrzne możemy uznać zjawiska takie jak bezrobocie, niepokoje społeczne, rozpad struktur państwowych, przestępczość czy lokalne zagrożenia wynikające z negatywnego oddziaływania sił natury, takie jak powodzie czy trąby powietrzne²¹⁹. Dynamicznie zmieniająca się sytuacja sprawia, że katalog zagrożeń wciąż pozostaje otwarty. Obserwuje się, że zagrożenia, których intensywność występowania jeszcze kilka lat temu była znacząca, dzisiaj zdecydowanie się osłabiła. Są też i takie zagrożenia, które się uaktywniają częściej i takie, które pojawiają się po raz pierwszy. Główne przyczyny pojawiania się zagrożeń to przede wszystkim strefa klimatyczna, rozwój cywilizacyjny (infrastruktury), który często przebiega w sposób niezorganizowany, co staje się przyczyną większą niż kiedyś podatności elementów środowiska człowieka na zagrożenia naturalnymi czynnikami pogodowymi. Zagrożenia należy rozpatrywać przede wszystkim poprzez uwzględnienie kryterium źródła powstania, takie jak: warunki atmosferyczne (zagrożenia atmosferyczne) i działalność człowieka (zagrożenia antropogeniczne). Prowadząc rozważania w powyższym kontekście, należy stwierdzić, że działalność człowieka jest przyczyną powstawania zagrożeń technicznych, a także zagrożeń społecznych.

Postęp technologiczny sprzyja wynalazkom, które ograniczają skutki wypadków, oraz tworzeniu systemów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w pracy na obszarach najbardziej zagrożonych, a przestrzeganie przez pracowników zasad bezpieczeństwa w zakładach produkcyjnych zmniejsza ryzyko wystąpienia awarii.

1. Zagrożenia związane z infrastrukturą i urbanizacją, w tym²²⁰:

- **Zatłoczenie i przeciążenie infrastruktury:** Warszawa, jako duże miasto, boryka się z problemem zatłoczenia infrastruktury transportowej, zarówno drogowej, jak i komunikacji publicznej. Wzrost liczby mieszkańców, migracje oraz rozwój

²¹⁸ R. Głowaski, (i in.), *Poradnik dla członków komisji bezpieczeństwa i porządku*, WSPol, Szczytno 2009, s. 97.

²¹⁹ R. Jakubczak, *Obrona narodowa w tworzeniu bezpieczeństwa III RP*, Dom Wydawniczy BELLONA, Warszawa 2003, s. 23.

²²⁰ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

gospodarczy mogą prowadzić do przeciążenia sieci drogowej, korków, a także ograniczenia przepustowości transportu publicznego, co negatywnie wpływa na jakość życia i bezpieczeństwo.

- **Katastrofy budowlane i techniczne:** Intensywny rozwój urbanistyczny, szczególnie w centrum miasta, zwiększa ryzyko katastrof budowlanych, takich jak zawalenia się budynków czy wypadki na placach budowy. Zaniedbania techniczne, błędy konstrukcyjne oraz brak odpowiedniego nadzoru mogą prowadzić do tragicznych w skutkach zdarzeń.
- **Dysfunkcyjność infrastruktury krytycznej:** Brak modernizacji kluczowych elementów infrastruktury, takich jak wodociągi, kanalizacja, sieci energetyczne czy systemy ciepłownicze, może prowadzić do awarii, które zagrażają bezpieczeństwu mieszkańców oraz funkcjonowaniu miasta.

2. Zagrożenia środowiskowe²²¹

- **Zanieczyszczenie powietrza:** Smog stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia mieszkańców Warszawy, szczególnie w okresie zimowym, kiedy emisja zanieczyszczeń z pieców węglowych i transportu znacząco wzrasta. Zanieczyszczenie powietrza ma negatywny wpływ na zdrowie publiczne, powodując problemy z układem oddechowym, a także zwiększając śmiertelność wśród osób starszych i chorych.
- **Zmiany klimatyczne:** Warszawa jest narażona na skutki zmian klimatycznych, które mogą prowadzić do częstszych i bardziej intensywnych zjawisk pogodowych, takich jak gwałtowne burze, opady, upały czy powodzie. Nieprzygotowanie miasta na tego typu wydarzenia może skutkować stratami materialnymi, zagrożeniem dla życia mieszkańców oraz destabilizacją funkcjonowania infrastruktury miejskiej.
- **Zagrożenia hydrologiczne:** Warszawa leży nad Wisłą, co naraża ją na zagrożenia związane z powodzią. Wysoki poziom wody w rzece oraz gwałtowne opady mogą powodować podtopienia, szczególnie w niższej położonych częściach miasta, takich jak Powiśle czy Praga. Brak odpowiednich zabezpieczeń przeciwpowodziowych może prowadzić do katastrofalnych skutków.

²²¹ Tamże.

3. Zagrożenia społeczne, w szczególności²²²:

- **Wzrost przestępczości:** Warszawa jako duża aglomeracja miejska, zмага się z różnorodnymi formami przestępczości, od drobnych wykroczeń po zorganizowaną działalność przestępczą. Szczególnie w dzielnicach o niższym poziomie bezpieczeństwa, takich jak niektóre obszary Pragi, dochodzi do częstych incydentów kryminalnych, w tym kradzieży, napadów oraz handlu narkotykami.
- **Problemy społeczne związane z migracją:** Warszawa przyciąga wielu migrantów, zarówno z innych części Polski, jak i z zagranicy. Choć migracja przyczynia się do rozwoju miasta, może także prowadzić do problemów społecznych, takich jak marginalizacja, wzrost napięć społecznych czy konflikty kulturowe. Brak odpowiednich programów integracyjnych może zwiększyć te ryzyka.
- **Bezdomność i wykluczenie społeczne:** Wzrost liczby osób bezdomnych w Warszawie oraz problemy związane z wykluczeniem społecznym (np. bezrobocie, ubóstwo) stanowią istotne wyzwania dla lokalnych władz. Osoby te są bardziej narażone na przestępczość, a ich sytuacja może prowadzić do naruszenia porządku publicznego oraz zwiększenia napięć w społeczności.

4. Zagrożenia związane z cyberbezpieczeństwem²²³

- **Ataki cybernetyczne:** Jako stolica Polski i centrum administracyjne kraju, Warszawa jest celem potencjalnych cyberataków. Ataki te mogą obejmować zarówno infrastrukturę krytyczną (np. sieci energetyczne, transportowe, wodociągowe), jak i systemy administracyjne miasta. W przypadku skutecznych ataków, mogą one prowadzić do paraliżu usług miejskich oraz zakłóceń w funkcjonowaniu instytucji publicznych.
- **Dezinformacja i zagrożenia hybrydowe:** Aglomeracja warszawska może być celem kampanii dezinformacyjnych oraz ataków hybrydowych, które mają na celu destabilizację społeczną i polityczną. Rozpowszechnianie fałszywych informacji, np. w czasie kryzysów lub wyborów, może prowadzić do zamieszek, niepokoju społecznego oraz pogorszenia zaufania do instytucji publicznych.

²²² Tamże.

²²³ Tamże.

5. Zagrożenia terrorystyczne²²⁴:

- **Ataki terrorystyczne:** Warszawa jako stolica i centrum polityczne Polski, może być celem potencjalnych ataków terrorystycznych. Ataki te mogą mieć różnorodne formy, od zamachów bombowych, przez ataki z użyciem broni palnej, po działania w cyberprzestrzeni. Zagrożenie to wymaga stałej czujności oraz koordynacji działań między służbami mundurowymi a instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo narodowe.
- **Radykalizacja:** Jednym z potencjalnych zagrożeń dla bezpieczeństwa w aglomeracji warszawskiej jest proces radykalizacji niektórych grup społecznych, co może prowadzić do wystąpień ekstremistycznych, zarówno o charakterze politycznym, jak i religijnym. Wzrost radykalnych nastrojów, szczególnie w okresach napięć społecznych, stanowi wyzwanie dla lokalnych służb bezpieczeństwa.

6. Zagrożenia zdrowotne²²⁵ :

- **Epidemie i pandemie:** Warszawa, jako duże miasto z gęsto zaludnionymi obszarami i rozwiniętym transportem publicznym, jest szczególnie podatna na rozprzestrzenianie się chorób zakaźnych. Pandemia COVID-19 pokazała, jak istotne jest przygotowanie aglomeracji na zagrożenia zdrowotne, w tym zapewnienie odpowiedniego wsparcia dla służby zdrowia oraz wdrożenie skutecznych środków prewencyjnych.
- **Kryzysy w służbie zdrowia:** Przeciążenie warszawskich placówek służby zdrowia, wynikające z rosnącej liczby pacjentów, braku personelu medycznego oraz niedofinansowania systemu opieki zdrowotnej, może stanowić zagrożenie dla zdrowia publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców.

Warszawa jako duża aglomeracja miejska, zmaga się z wieloma różnorodnymi zagrożeniami, które wymagają stałego monitorowania i odpowiednich działań prewencyjnych. Ochrona miasta przed tymi zagrożeniami jest kluczowa dla zapewnienia bezpieczeństwa jego mieszkańcom oraz sprawnego funkcjonowania infrastruktury. Skoordynowana współpraca między instytucjami publicznymi, służbami mundurowymi oraz lokalnymi społecznościami stanowi fundament efektywnego systemu zarządzania kryzysowego w stolicy.

²²⁴ Tamże.

²²⁵ <https://um.warszawa.pl/waw/strategia/strategia-rozwoju-miasta> dostęp z dnia 06.05.2024.

Miasto Stołeczne Warszawa, jako stolica Polski i jedno z największych miast w kraju, zmaga się z różnorodnymi zagrożeniami związanymi z bezpieczeństwem i porządkiem publicznym. Choć miasto jest stosunkowo bezpieczne, obecność dużej liczby mieszkańców, turystów oraz instytucji międzynarodowych sprawia, że zakłócenia porządku publicznego są bardziej powszechne. Miasto posiada rozwiniętą sieć służb porządkowych, ale konieczne jest stałe monitorowanie i reagowanie na zmieniające się zagrożenia. W odniesieniu do katastrof i awarii technicznych Warszawa, podobnie jak inne duże aglomeracje, jest w dużym stopniu na nie narażona. Mogą one wynikać z zaniedbań w infrastrukturze lub działania sił wyższych. W wyniku intensywnego rozwoju miasta, modernizacji sieci energetycznych, wodociągowych i kanalizacyjnych oraz dużego zagęszczenia budynków, istnieje ryzyko awarii technicznych, które mogą wpłynąć na codzienne życie. Warszawa posiada odpowiednie służby ratunkowe oraz systemy monitorowania, ale takie zdarzenia wymagają szybkiej reakcji i przygotowania na różne scenariusze kryzysowe. Miasto jest także narażone na zagrożenia wynikające z naturalnych zjawisk, takich jak powódzie, silne burze, czy ekstremalne warunki pogodowe. Choć Warszawa nie leży w strefie wysokiego ryzyka powodziowego, to w wyniku gwałtownych opadów deszczu czy roztopów może dojść do lokalnych zalew. Dodatkowo zmiany klimatyczne zwiększają ryzyko wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych, które mogą mieć wpływ na życie mieszkańców i infrastrukturę. Warszawa, mimo iż jest miastem o stosunkowo wysokim poziomie bezpieczeństwa, jest narażona na różne zagrożenia, które mogą wystąpić w każdej dużej metropolii. Zarówno zagrożenia związane z bezpieczeństwem publicznym, jak i awarie techniczne czy katastrofy naturalne, wymagają odpowiedniego zarządzania kryzysowego i działań prewencyjnych. Miasto posiada sprawnie działające służby porządkowe oraz systemy zarządzania kryzysowego, ale z uwagi na specyfikę i wielkość Warszawy, konieczne jest ciągłe dostosowywanie działań i przygotowań na różne scenariusze zagrożeń. Regularne monitorowanie stanu infrastruktury, rozwój technologii oraz edukacja mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa mogą znacząco zmniejszyć ryzyko i poprawić odporność stolicy na wszelkie kryzysy.

Rozdział IV. Miejsce i rola formacji mundurowych w zapewnianiu bezpieczeństwa mieszkańcom aglomeracji warszawskiej

Bezpieczeństwo to najważniejsza potrzeba każdej jednostki, rodziny, grupy społecznej czy narodu, którego zapewnienie jest podstawową funkcją państwa. Termin ten pochodzi od łacińskiego słowa *sine cura = securitas* i oznacza stan „bezpieczny”²²⁶. W języku potocznym termin „bezpieczeństwo” oznacza brak zagrożenia oraz ochronę przed nim. Najbardziej uniwersalną definicją wydaje się zawarta ta w *The Oxford Dictionary*, gdzie bezpieczeństwo to „stan lub uczucie, że jest się bezpiecznym”²²⁷. Bezpieczeństwo odznacza się zaspokojeniem szerokiego zakresu potrzeb takich jak: istnienie, wolność, niezależność, życie, zdrowie, swoboda, praca, niezagrożone funkcjonowanie, rozwój, uczucia, szacunek czy posiadanie dóbr materialnych i niematerialnych. Ujęcie bezpieczeństwa zaprezentowane w „Słowniku terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego”, uznając bezpieczeństwo za stan, który daje poczucie pewności i gwarancje jego zachowania oraz szansę na doskonalenie, ponieważ jest to jedna z podstawowych potrzeb człowieka. To sytuacja odznaczająca się brakiem ryzyka utraty czegoś, co człowiek szczególnie ceni, na przykład: zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych²²⁸. Termin „bezpieczeństwo” jest pojęciem interdyscyplinarnym, używanym w wielu obszarach, takich jak: politologia, ekonomia, prawo, socjologia, historia czy psychologia. W literaturze naukowej wyróżnia się m.in. bezpieczeństwo: globalne, regionalne, narodowe, militarne, polityczne, ekonomiczne, ideologiczne, społeczne, religijne, ekologiczne, fizyczne, psychiczne, socjalne, kulturowe, zewnętrzne czy wewnętrzne²²⁹. Gwarantem bezpieczeństwa może być każdy podmiot działania – a zatem każdy człowiek, zespół ludzi czy instytucja – którego działanie przyczyniło się do jego zapewnienia. W realizacji procesu zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego biorą udział służby, które można ująć w ramy systemu bezpieczeństwa wewnętrznego, rozumianego tu jako ogół podmiotów realizujących zadania związane z ochroną porządku konstytucyjnego, życia, zdrowia i mienia obywateli, majątku narodowego przed działaniami bezprawnymi i skutkami klęsk

²²⁶ W. Boryś, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2010. s. 26.

²²⁷ J. M. Hawkins, *The Oxford Reference Dictionary*, Oxford 1991. s.749

²²⁸ J. Pawłowski, B. Zdrodowski, M. Kuliczkowski (red). *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa*, Toruń 2020, s. 25.

²²⁹ B. Kaczmarczyk, *Możliwości doskonalenia systemu zarządzania kryzysowego w Rzeczypospolitej Polskiej*, WSOWL, Wrocław 2015, s. 20.

żywiolowych i katastrof technicznych. Działania podejmowane w ramach systemu bezpieczeństwa wewnętrznego mają charakter działań złożonych, wielopodmiotowych i odpowiednio zorganizowanych. Konsekwencją takiego podejścia jest to, że:

- bezpieczeństwo wewnętrzne jest pojęciem złożonym, obejmuje m.in.: bezpieczeństwo i porządek publiczny, bezpieczeństwo powszechne oraz bezpieczeństwo ustrojowe.

- proces bezpieczeństwa wewnętrznego opiera się na kooperacji pozytywnej (współdziałaniu) zachodzącej między podmiotami działania będącymi elementami systemu;

- proces bezpieczeństwa wewnętrznego jest cyklem zorganizowanych działań, w wyniku którego można wyróżnić etap preparacji, wykonania planu oraz kontroli realizacji celu²³⁰.

Paweł Lubiewski stwierdza natomiast, że „bezpieczeństwo współczesnego człowieka jest uzależnione przede wszystkim od zmian zachodzących w otoczeniu społeczności”²³¹, tak i bezpieczeństwo pojedynczego mieszkańca jest uzależnione od zmian zachodzących w otoczeniu wspólnoty lokalnej, w ramach której ów mieszkaniec funkcjonuje²³².

W poniższym rozdziale, w tabelach zostały zestawione wyniki wywiadów eksperckich, które skupiają się na obszarze Miasta Stołecznego Warszawy. Szczególną uwagę zwrócono na przedstawieniu najważniejszych wyzwań w obszarze bezpieczeństwa. Następnie omówiono obecne struktury w poszczególnych formacjach mundurowych wraz z zadaniami, które w celu usprawnienia działania powinno się przekazać innym służbom wraz z przykładami. Na koniec określono czy w Mieście Stołecznym Warszawa istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i kto powinien tym koordynować.

4.1. Rola Policji w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańcom aglomeracji warszawskiej

Obowiązkiem każdego demokratycznego państwa i ustroju jest zapewnienie niepodległości i nienaruszalności swoich granic oraz wolności i bezpieczeństwa swoim

²³⁰ B. Wiśniewski., *Przygotowania obronne resortu spraw wewnętrznych*, WSPol, Szczytno 2014, s. 136.

²³¹ P. Lubiewski, *Terroryzm a migracja*, TUM, Wrocław, 2018, s. 65.

²³² B. Kaczmarczyk, B. Wiśniewski R. Gwardyński, *Security of an individual*, Zeszyty Państwowe Wyższej Szkoły Zawodowej w Legnicy 2018, nr 3(28), s. 67–78.

obywatelom. Obowiązek taki nakłada Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej²³³, która stanowi, że Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju²³⁴. W wielu opracowaniach naukowych wskazuje się na to, że bezpieczeństwo państwa to: element jego bytu i rozwoju określony stosunkiem potencjału obronnego do skali zagrożeń²³⁵ lub: stan wywołujący poczucie możliwości rozwoju narodu wynikający z braku zagrożenia zewnętrznego i wewnętrznego, jak też możliwości obrony przed tymi zagrożeniami²³⁶, a także: stan uzyskany w wyniku zorganizowanej obrony i ochrony przed zagrożeniami zewnętrznymi i wewnętrznymi określony stosunkiem potencjału obronnego do skali zagrożeń²³⁷. Rolą systemu bezpieczeństwa wewnętrznego Rzeczypospolitej Polskiej jest rozwiązywanie w państwie problemów: ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, ochrony granicy państwa i kontroli ruchu granicznego i cudzoziemców, obywatelstwa, obrony cywilnej, ochrony przeciwpożarowej, przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych i innych zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu zdarzeń. Za właściwe funkcjonowanie systemu bezpieczeństwa wewnętrznego Rzeczypospolitej Polskiej w stanie zwyczajnym i nadzwyczajnym państwa, w tym kryzysu i wojny w zakresie swoich kompetencji odpowiada Minister Spraw Wewnętrznych.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji jest jednym z najważniejszych elementów w podsystemie bezpieczeństwa publicznego, które swoim zakresem działania zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej²³⁸, obejmuje między innymi aspekty dotyczące problematyki bezpieczeństwa publicznego. Prawne funkcjonowanie podsystemu bezpieczeństwa publicznego oparte jest głównie na przepisach prawa regulujących funkcjonowanie Policji, która jest fundamentalnym elementem podsystemu, o którym mowa. W myśl ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji jest ona formacją służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa

²³³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., (Dz. U. nr 78, poz. 483 z późn. zm.)

²³⁴ S. Koziej, *System bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej tom II*, Warszawa 2004, s. 75.

²³⁵ J. Zubek, *Doktryny bezpieczeństwa*, Studium, AON, Warszawa 1991, s. 9.

²³⁶ *Bezpieczeństwo narodowe a walki niezbrojne*, Studium, AON, Warszawa 1991, s. 7.

²³⁷ *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Studia i Materiały, nr 40, Warszawa 1996, s. 14.

²³⁸ Dz.U. 1997 nr 141 poz. 943 z późn. zm.

i porządku publicznego²³⁹. Realizuje zadania związane z: ochroną życia, zdrowia oraz mienia ludzi przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz kontrolą przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub w miejscach publicznych²⁴⁰.

W obecnym systemie prawnym jednym z organów odpowiedzialnych za właściwą realizację polityki bezpieczeństwa w państwie jest Policja. Już w pierwszym artykule ustawodawca wskazał rolę, jaką odgrywa w społeczeństwie²⁴¹. Podkreślił, że jest to uzbrojona i umundurowana formacja ochronna, która ma służyć społeczeństwu, gdzie do jej podstawowych zadań należy ochrona bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Katalog zadań jakie ustawodawca postawił Policji do realizacji jest więc bardzo rozległy. Policja jest elementem systemu bezpieczeństwa wewnętrznego jako ogół podmiotów wykonujących określone funkcje (obowiązki) związane z zapewnieniem funkcjonowania struktur państwa oraz ochroną ludności i majątku narodowego przed skutkami oddziaływań kryzysowych²⁴². Tak więc pomimo funkcjonowania wielu pojęć w literaturze okalających to, czym jest bezpieczeństwo publiczne i porządek publiczny, niewątpliwie policja jest organem, który ma te wartości chronić. Niniejsze zakresy doprowadziły do sprecyzowania zadań, jakie ma obowiązek wykonywać Policja. Najważniejszym zadaniem realizowanym przez policję jest ochrona życia i zdrowia obywateli oraz ich mienia. Życie i zdrowie są to wartości nadrzędne, które muszą być chronione. Tylko w ten sposób, gdy obywatel będzie miał poczucie bezpieczeństwa, będzie mógł ufać państwu, w którym funkcjonuje. Kolejne zadania Policji również są ściśle powiązane z realizacją polityki bezpieczeństwa wewnętrznego przez państwo. Niewątpliwie zapewnienie spokoju w miejscach publicznych czy środkach komunikacji realizuje politykę bezpieczeństwa wewnętrznego. W „Strategii bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej”²⁴³ bardzo precyzyjnie określa się rolę Policji jako jednego z ogniw ochrony państwa. Świadczy to dobitnie o roli tej organizacji ochrony państwa w systemie bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej. Rolą i celem działań Policji jako organizacji

²³⁹ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990, Nr 30, poz. 179 z późn. zm.). Art. 1

²⁴⁰ tamże, art. 1, ust. 2.

²⁴¹ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990, Nr 30, poz. 179 z późn. zm.).

²⁴² A. Misiuk, *Instytucje bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce. Zarys dziejów (od X wieku do współczesności)*, WSPol, Szczepno 2012, s. 359.

²⁴³ Zatwierdzona została w dniu 13 listopada 2007 r. przez Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego na wniosek Prezesa Rady Ministrów. Zastępuje strategię przyjętą dnia 8 września 2003 r.

podporządkowanej Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, w tym zakresie jest ochrona bezpieczeństwa publicznego i powszechnego ludzi i mienia. Policja zapobiega przestępstwom i zjawiskom kryminogennym, również o charakterze transgranicznym, współdziałając z innymi strażami, służbami i inspekcjami krajowymi oraz policjami innych państw i organizacjami międzynarodowymi²⁴⁴. Zagadnienie związane z funkcjonowaniem policji w państwie zawsze było przedmiotem zainteresowania społeczeństwa. Pozycja policji różnie kształtowała się na przestrzeni lat, lecz zawsze była to formacja uzbrojona, służąca państwu, celem której była ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego. W myśl Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku utworzono Policję²⁴⁵. Policja utworzona została na bazie istniejących wcześniej struktur Milicji Obywatelskiej oraz Służby Bezpieczeństwa. Art. 1 ust. 1 ustawy w pierwotnym brzmieniu stanowił, że *„tworzy się Policję jako umundurowaną i uzbrojoną formację przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa obywateli oraz do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego”*. Do tej definicji, kolejne zmiany ustawy, wprowadziły nowe elementy, ostatecznie stanowiąc, że *„tworzy się Policję jako umundurowaną i uzbrojoną formację służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego”*. W związku ze zmianą art. 1 ustawy, ustawodawca chciał podkreślić rolę Policji w państwie. Mimo, że jest to formacja uzbrojona i umundurowana, co wskazuje na jej militarny charakter, to jej rola jest służebna nie tylko wobec państwa, ale także, wobec społeczeństwa.

Obecny system organizacyjny Policji ukształtował się na początku lat 90. Zgodnie z brzmieniem art. 4 ust.1 ustawy ²⁴⁶ Policja, składa się z następujących rodzajów służb:

- Kryminalnej;
- Prewencyjnej;
- wspomagającej działalność Policji w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym.

Do głównych zadań polskiej Policji w sferze utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego należy m.in.:

– ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego;

²⁴⁴ T. Kurkowska-Krutki, A. Gorzałczyńska-Mróż, M. Góra, *Policja w systemie bezpieczeństwa państwa. Materiały z konferencji, Legionowo, 15–16 maja 2003 r.*, Warszawa 2003, s. 8.

²⁴⁵ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990, Nr 30, poz. 179 z późn. zm.).

²⁴⁶ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. 1990, Nr 30, poz. 179 z późn. zm.). Art. 4.

- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi;
- prowadzenie działań kontr terrorystycznych;
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców;
- ochrona obiektów stanowiących siedziby członków Rady Ministrów;
- współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi, a także z organami i instytucjami Unii Europejskiej na podstawie umów i porozumień międzynarodowych oraz odrębnych przepisów²⁴⁷.

Realizując powyższe zadania Policja wykonuje czynności administracyjnoporządkowe, dochodzeniowo-śledcze, operacyjno-rozpoznawcze m.in. w celu: rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń oraz poszukiwania osób ukrywających się przed organami ścigania lub wymiaru sprawiedliwości.

Zasady i formy współdziałania z innymi podmiotami regulowane są ustawami, rozporządzeniami, regulaminami, a także zawartymi porozumieniami. Akty te stanowią podstawy prawne i społeczne, na których określone podmioty współdziałają ze sobą. Współdziałanie niejednokrotnie staje się szansą właściwego i sprawniejszego wypełniania zadań postawionych przed administracją bezpieczeństwa i porządku publicznego.

W warunkach poważnego niebezpieczeństwa Policja przeprowadza działania ochronne (związane z zabezpieczeniem podmiotów bezpieczeństwa) i obronne (związane z przeciwstawieniem się sprawcy bezprawnego zamachu na dobro chronione) podporządkowane systemowi zarządzania kryzysowego.

Działania Policji w warunkach poważnego niebezpieczeństwa (zwanego też „zdarzeniem szczególnym”) mogą przyjąć formy:

- interwencji policyjnej – będącej niezwłocznym włączeniem się policjanta w tok zdarzeń będących zagrożeniem dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, którego celem jest przywrócenie stanu zgodnego z prawem²⁴⁸;

²⁴⁷ Tamże.

²⁴⁸ R. Kochańczyk, P. Mięsiak (red.), *Leksykon terminów policyjnych*. SP, Katowice 2019. s.21.

– działań kontrterrorystycznych – polegających na działaniach podejmowanych wobec sprawców, osób przygotowujących lub pomagających w dokonaniu przestępstwa o charakterze terrorystycznym, prowadzonych w celu wyeliminowania bezpośredniego zagrożenia życia, zdrowia lub wolności osób lub mienia przy wykorzystaniu specjalistycznych sił i środków oraz specjalistycznej taktyki działania²⁴⁹;

– akcji policyjnej – będącej zespołem przedsięwzięć „organizacyjnych, taktycznych i materiałowo-technicznych polegających na wykonywaniu zadań służbowych przez siły podległe komendantowi wojewódzkiemu Policji lub komendantowi powiatowemu Policji właściwemu terytorialnie do miejsca wystąpienia zdarzeń szczególnych, do prowadzenia których może być wymagane użycie przydzielonych sił wsparcia, w celu przeciwdziałania lub likwidacji tym zdarzeniom, gdy z posiadanych informacji wynika wysokie i przewidywalne ryzyko ich wystąpienia, a podjęcie skutecznych działań nie wymaga zastosowania działań kontrterrorystycznych”²⁵⁰;

– operacji policyjnej – będącej zespołem „przedsięwzięć organizacyjnych, taktycznych i materiałowo-technicznych polegających na wykonywaniu zadań służbowych przez siły przynależne do różnych rodzajów służb Policji, w celu przeciwdziałania lub likwidacji zdarzeniom szczególnym, gdy z posiadanych informacji wynika wysokie i przewidywalne ryzyko ich wystąpienia”²⁵¹,

– zabezpieczenia doraźnego – polegającego na wykonywaniu „zadań służbowych przez siły będące aktualnie w dyspozycji komendy powiatowej Policji właściwej terytorialnie dla miejsca zdarzeń szczególnych w celu przeciwdziałania tym zdarzeniom lub ich likwidacji, gdy z posiadanych informacji wynika bardzo niskie ryzyko ich wystąpienia, a podjęcie skutecznych działań nie wymaga zastosowania działań taktycznych pododdziałów Policji w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa lub naruszenia porządku publicznego”²⁵²;

– zabezpieczenia prewencyjnego – będącego zespołem przedsięwzięć organizacyjnych „polegających na wykonywaniu zadań służbowych przez siły będące aktualnie w dyspozycji komendy powiatowej Policji właściwej terytorialnie dla miejsca

²⁴⁹ Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych, art. 2 pkt 2 (Dz. U. 2016 poz. 904 z późn. zm.).

²⁵⁰ Zarządzenie nr 20 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań policyjnych w związku ze zdarzeniami szczególnymi, § 2 ust. 1 pkt 1 (Dz. Urz. KGP 2020 poz. 35).

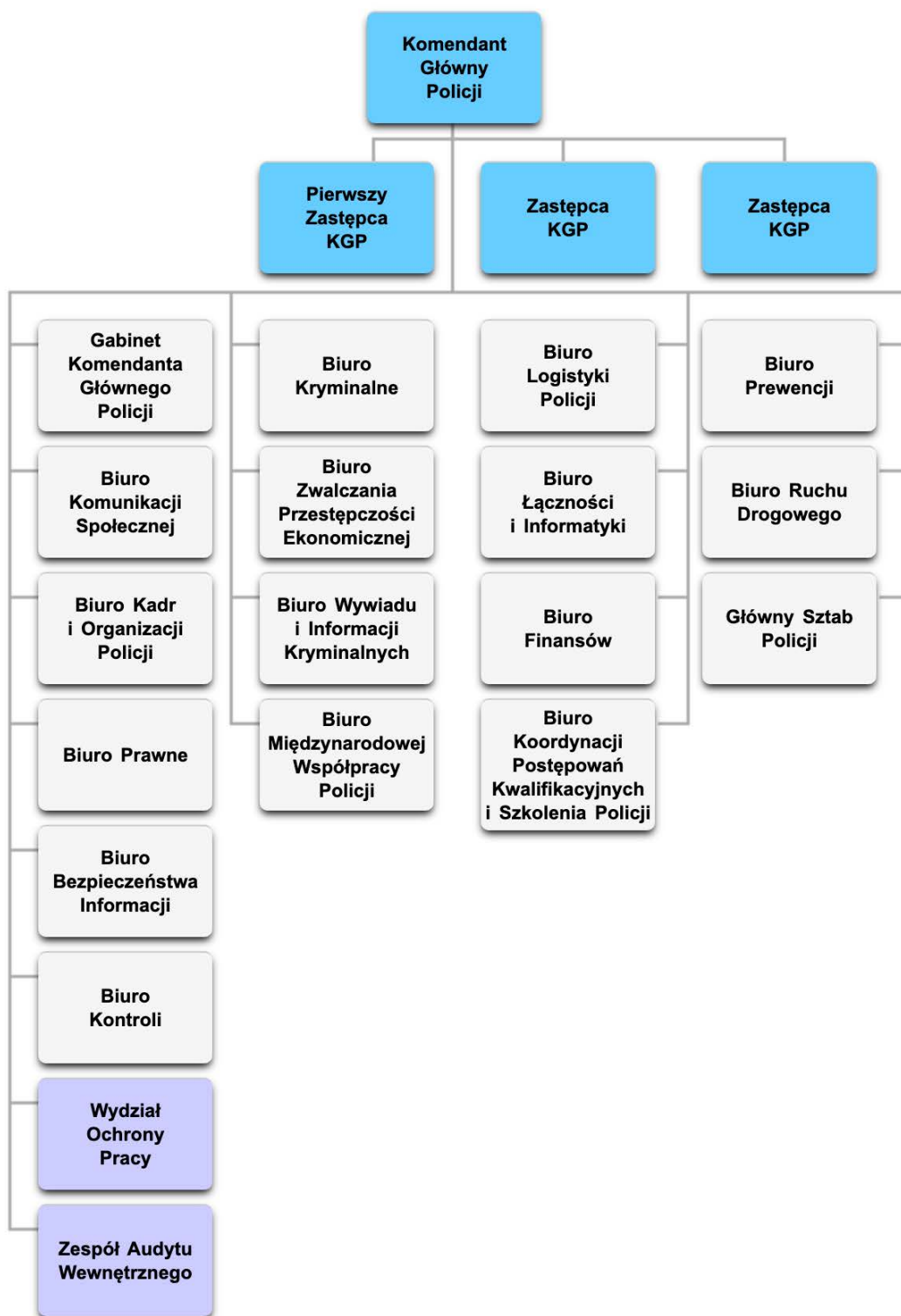
²⁵¹ Zarządzenie nr 20 Komendanta Głównego Policji..., § 2. ust. 1 pkt 10.

²⁵² Zarządzenie nr 20 Komendanta Głównego Policji..., § 2. ust. 1 pkt 17.

zdarzeń szczególnych w celu przeciwdziałania tym zdarzeniom lub ich likwidacji, gdy z posiadanych informacji wynika zwiększone ryzyko ich wystąpienia, a podjęcie skutecznych działań nie wymaga zastosowania działań taktycznych pododdziałów Policji w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa lub naruszenia porządku publicznego”²⁵³.

Wszystkie wyżej wymienione formy działań odpowiednio użyte pozwalają na sprawne przeprowadzenie czynności zmierzających do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Bardzo szeroko podkreślony w ustawowej definicji zakres celów i zadań Policji sytuuje ją, jako jedną z głównych oraz największych formacji w Polsce odpowiedzialną za tak ważne zadania publiczne. Istotnym elementem prawidłowego funkcjonowania Policji jest hierarchizacja oraz struktura organizacyjna funkcjonowania. Komendant Główny Policji jest centralnym organem administracji rządowej, podlega on ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Jednym z jego głównych zadań jest ochrona i utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Należyтым jest pokazanie struktury organizacyjnej Komendy Głównej Policji co przedstawiono na Wykresie 6.

²⁵³ Zarządzenie nr 20 Komendanta Głównego Policji..., § 2. ust. 1 pkt 18.

Wykres 4.1. Schemat organizacyjny Komendy Głównej Policji

Źródło: Struktura Komendy Głównej Policji, <https://info.policja.pl/inf/komenda-glowna-policji/strukturakgp/86025,Struktura-Komendy-Glownej-Policji.html>, (dostęp 01.05.2024 r.).

Kompetencje Policji obejmują całokształt spraw związanych z tym zakresem jej aktywności, a zadania oraz cele innych podmiotów administracyjnych funkcjonujących w systemie organów bezpieczeństwa i porządku mieszczą niejako się w określonych celach i zadaniach Policji.²⁵⁴ Jej zadania mające wpływ na bezpieczeństwo i porządek publiczny w Polsce można scharakteryzować, jako działania ochronno-zabezpieczające, które ukierunkowane są przede wszystkim na zabezpieczenie oraz kontrolę stosunków społecznych wynikających z negatywnych postaw ludzi, a także na zapobieganiu i przeciwdziałaniu oraz powstawaniu i istnieniu zachowań sprzecznych z zasadami bezpieczeństwa i porządku publicznego. To wszystko sytuuje ją jako podstawową formację oraz kadrowo i rzeczowo największą wśród całego systemu organów, wykonujących zadania z zakresu ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego²⁵⁵. Kompetencje Policji do zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego zostały w ustawie o Policji bardzo generalnie i szeroko zakreślone. Przyznanie tej formacji tak rozległych generalnych kompetencji nakładających się na kompetencję innych specjalistycznych organów uniemożliwia pozostawienie jakiejś sfery zagrożeń bezpieczeństwa oraz porządku publicznego poza kręgiem zainteresowania administracji publicznej²⁵⁶. Policja jest ważnym podmiotem systemu bezpieczeństwa państwa, wyspecjalizowanym w wypełnianiu zadań związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego wypełniającym szczególne zadania, wyposażonym w związku z tym w specyficzne środki działania. Współczesna Policja charakteryzuje się centralizacją i hierarchicznym podporządkowaniem oraz ograniczonymi elementami decentralizacyjnymi. Elementy te pozwalają na sprawowanie kontroli przez organy administracji państwowej, a także organy samorządowe wobec Policji. Funkcjonująca w obecnym kształcie Policja, jest formacją, która w ciągu swojego istnienia stale ewoluowała, jednocześnie starając się sprostać wyzwaniom, jakie przed nią stały.

Policja wykonując zadania ustawowe, koncentruje własną działalność na rozpoznawaniu zagrożeń oraz zapobieganiu i wykrywaniu przestępstw oraz wykroczeń. W granicach swych zadań Policja realizuje czynności operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze i administracyjno-porządkowe. Formacji Policji przyznano też uprawnienia dotyczące wykorzystania danych o osobie, w tym również w formie zapisu

²⁵⁴ S. Pieprzny, *Policja. Organizacja i funkcjonowanie*, wyd. III, Warszawa 2011, s. 203.

²⁵⁵ Tamże, s. 211.

²⁵⁶ S. Pieprzny, *Policja w systemie organów bezpieczeństwa i porządku publicznego* [w:] E. Ura (red.), *Bezpieczeństwo i porządek publiczny: historia, teoria, praktyka, konferencja naukowa*, Hadle Szklarskie, 26 września 2003 r., Rzeszów 2003, s. 211.

elektronicznego, uzyskanych przez inne organy, służby i instytucje państwowe w wyniku wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz przetwarzania ich w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych²⁵⁷ bez wiedzy i zgody osoby, której dane te dotyczą. Administrator danych, jest obowiązany udostępnić dane osobowe, z zastrzeżeniem²⁵⁸, na podstawie imiennego upoważnienia Komendanta Głównego Policji, komendantów wojewódzkich Policji lub uprawnionego policjanta. Fakt udostępnienia tych danych podlega ochronie na podstawie ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych²⁵⁹.

Zgodnie z ustawą z dnia 6 kwietnia 1990 roku²⁶⁰ do podstawowych zadań Policji należy między innymi ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, a także ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego.

W zależności od rodzaju i okoliczności zdarzenia wprowadzono katalog sytuacji kryzysowych wymuszających podjęcie przez Policji działań w zakresie utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Na katalog ten składają się wszelkiego rodzaju sytuacje związane z protestami społecznymi, w tym blokady szlaków komunikacyjnych i okupacja obiektów. Z całą pewnością należy zaliczyć również zdarzenia związane z działalnością przestępczą a mianowicie akty terroru oraz zorganizowane działania pościgowe. Nie można również zapomnieć o wszelkiego rodzaju klęskach żywiołowych, w tym katastrofach naturalnych oraz awariach technicznych²⁶¹.

Obowiązujący w Policji system reagowania i zarządzania w sytuacjach kryzysowych opiera się na uniwersalnych regułach. Zgodnie z art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.²⁶² państwo strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę

²⁵⁷ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002, Nr 101, poz. 926 z późn. zm.).

²⁵⁸ Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, zakres, warunki i tryb przekazywania Policji informacji o osobie, uzyskanych przez organy uprawnione do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych w czasie wykonywania tych czynności, uwzględniając wymagania wynikające z przepisów o ochronie informacji niejawnych.

²⁵⁹ Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. 2005, Nr 196, poz. 1631 z późn. zm.).

²⁶⁰ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku o *Policji* (Dz. U 2011, poz. 1687).

²⁶¹ B. Wiśniewski, S. Zalewski, D. Podleś, K. Kozłowska, *Bezpieczeństwo wewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej*, AON Warszawa 2003, s. 44-48.

²⁶² Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483.

środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Zapisy konstytucyjne pokazują, że bezpieczeństwo państwa jest wypadkową wielu płaszczyzn życia i funkcjonowania społecznego. Bezpieczeństwo ekonomiczne, społeczne, militarne by było zagwarantowane, wymaga od państwa wywiązania się z konieczności zapewnienia i utrzymania odpowiednich sił i środków w celu realizacji ochrony i obrony własnych interesów, w tym tych egzystencjonalnych, zarówno w wymiarze wewnętrznym, jak i zewnętrznym.

Policja realizuje swoje zadania ustawowe²⁶³, opierając się na kilku nadrzędnych rozwiązaniach organizacyjnych:

1. Na zaistniałe zdarzenia reagują zawsze jednostki niższego szczebla znajdujące się w rejonie zdarzenia.
2. System oparty jest na zadaniach i działaniach scentralizowanych i zdecentralizowanych, tj. scentralizowane są wytyczne kierunku działań w zaistniałych sytuacjach, a zdecentralizowany jest element reagowania na zagrożenia.
3. Odpowiedzialność za kierownictwo i decyzyjność, jest jednoosobowa, a w jej ramach sztab jest ogniwem doradczym.
4. Procedury postępowania są podstawą planów reagowania, które uwzględniają sposoby działania i zagrożenia.

Rozwiązania te opierają się na elementach:

- 1) prawnych (przepisy i procedury postępowania),
- 2) organizacyjnych (poziomy prowadzenia działań),
- 3) informacyjnych (stanowiska kierownicze, analizy i monitoring zagrożeń),
- 4) szkoleniowych (szkolenia specjalistyczne i doskonalące).

Rozwiązania systemowe działań Policji w sytuacjach kryzysowych określone są w zarządzeniach i wytycznych Komendanta Głównego Policji na podstawie ustawy o Policji z 6 kwietnia 1990 r.²⁶⁴ Do najważniejszych z nich należą:

- Zarządzenie nr 36 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 listopada 2017 r. w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych²⁶⁵.
- Wytyczne nr 3/2000 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 czerwca 2000 r. w sprawie postępowania Policji w warunkach katastrofy naturalnej i awarii

²⁶³ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku o *Policji* (Dz. U 2011, poz. 1687).

²⁶⁴ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o *Policji* (Dz. U. 1990, Nr 30, poz. 179 z późn. zm.).

²⁶⁵ Dz.Urz.KGP.2017.73.

technicznej oraz w czasie innych zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu ludzi i środowiska²⁶⁶.

- Zarządzenie nr 15 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 kwietnia 2021 r. zmieniające zarządzenie w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych²⁶⁷.
- Zarządzenie nr 20 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań policyjnych w związku ze zdarzeniami szczególnymi.²⁶⁸

W ramach zaistniałego kryzysu i realizacji zadań w celu neutralizacji tego kryzysu Policja jest zobowiązana do wykonania działań występujących w kolejno pojawiających się etapach (zakresach), takich jak zadania w zakresie:

- alarmowania i ostrzegania,
- działań porządkowych,
- działań ratowniczych,
- działań mających na celu przywrócenie stanu istniejącego przed wystąpieniem zagrożenia.

Przedsięwzięcia podejmowane w celu wykonania zadań w warunkach katastrof naturalnych, awarii technicznych są realizowane w fazach: zapobiegania, przygotowania, reagowania i odbudowy. W fazie zapobiegania dobierane są działania mające na celu eliminację, redukcję i ograniczenie prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożenia lub ograniczenie jego następstw oraz skutków. Kierownik terenowej jednostki organizacyjnej Policji w fazie zapobiegania realizuje zadania stałe, takie jak²⁶⁹:

1. Całodobowa analiza stanu bezpieczeństwa w celu identyfikacji zjawisk i sytuacji mogących spowodować zagrożenie.
2. Doradztwo i opiniowanie aktów prawnych mających na celu ograniczenie możliwości zaistnienia zagrożenia m.in. w zakresie zagospodarowania przestrzennego, ochrony, używania i przewozu niebezpiecznych substancji, bezpieczeństwa w ruchu drogowym, przepisów ochrony przeciwpożarowej i sanitarnych.
3. Gromadzenie danych dotyczących posiadanych sił i środków niezbędnych do wykorzystania w podejmowanych działaniach i akcjach.

²⁶⁶ Dz. Urz. KGP 3.

²⁶⁷ Dz. Urz. 2021.31.

²⁶⁸ Dz. Urz. 2020.35.

²⁶⁹ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji (Dz.U. 2011, poz. 1687. Z późn. zm.).

4. Egzekwowanie przepisów wydanych przez właściwe organy administracji publicznej.

5. Organizowanie własnych szkoleń, ćwiczeń i treningów oraz udział w przedsięwzięciach szkoleniowych organizowanych przez właściwe służby i organy administracji.

W fazie przygotowania są realizowane przedsięwzięcia planistyczne oraz mające na celu zgromadzenie niezbędnych sił i środków. Działania kierownika jednostki organizacyjnej Policji w fazie przygotowania polegają w szczególności na:

1) zorganizowaniu stanowiska kierownika i systemów łączności w sposób umożliwiający wykonanie zadań w warunkach zagrożenia oraz zapewniający pełne współdziałanie z właściwymi służbami oraz organami administracji publicznej;

2) uczestniczeniu w opracowaniu i aktualizowaniu planów zarządzania kryzysowego właściwych organów administracji publicznej;

3) przygotowaniu do alarmowania stanów osobowych podległej jednostki organizacyjnej Policji;

4) gromadzeniu danych o siłach i środkach Policji;

5) doposażeniu jednostki organizacyjnej Policji w sprzęt i środki niezbędne do działań w fazie reagowania;

6) organizowaniu doskonalenia lokalnego, w tym ćwiczeń i treningów oraz udziale w przedsięwzięciach szkoleniowych organizowanych przez inne służby i organy administracji publicznej.

Policja w fazie reagowania realizuje przewidziane prawnie działania mające na celu dostarczenie pomocy poszkodowanym oraz ograniczenie wtórnych następstw i strat. Reagowanie podzielone jest na dwa zasadnicze etapy²⁷⁰:

1. Czynności wstępne:

- przyjęcie informacji o zdarzeniu i jej potwierdzenie,
- skierowanie w miejsce zdarzenia jednostek patrolowych znajdujących się najbliżej, w celu rozpoznania charakteru zagrożenia i jego rozmiarów,
- powiadomienie adekwatnych do sytuacji sił i współpracujących służb,
- analiza danych dodatkowych.

2. Działania ratownicze:

- alarmowanie, informowanie i ostrzeganie,

²⁷⁰ Tamże.

- wydzielenie i zabezpieczenie strefy zagrożenia,
- zapewnienie utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego w ramach przepisów prawa,
- czynności ratownicze,
- czynności ewakuacyjne,
- czynności ochronno-porządkowe,
- czynności dochodzeniowo-śledcze w uzasadnionych przypadkach.

Akcja ratownicza kierowana jest przez właściwy miejscowo organ Policji, tj. komendanta powiatowego (miejskiego) Policji lub wyznaczonego przez niego dowódcę akcji. Na obszarze wystąpienia sytuacji kryzysowej, obejmującej rejon kilku komend powiatowych, koordynatorem działań jest komendant wojewódzki (stołeczny) Policji lub wyznaczony przez niego oficer. Kierownik danej odpowiedzialnej jednostki organizacyjnej powołuje sztab kryzysowy.

W fazie odbudowy²⁷¹ są realizowane przedsięwzięcia zmierzające do przywrócenia stanu istniejącego przed zagrożeniem. Działania kierownika jednostki organizacyjnej Policji podejmowane w fazie odbudowy polegają w szczególności na:

- 1) zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego w rejonie, w którym realizowane są działania;
- 2) zorganizowaniu ruchu osób i pojazdów, w tym umożliwiającego swobodne dotarcie właściwych służb do miejsc likwidowania szkód;
- 3) ochronę miejsc dystrybucji środków pomocy humanitarnej;
- 4) udzielanie informacji o miejscach: pobytu poszkodowanych, przechowywanego i zabezpieczonego mienia oraz aktualnym stanie zagrożenia;
- 5) wykonywaniu czynności dochodzeniowo-śledczych w związku z zaistniałym zagrożeniem;
- 6) odtworzeniu gotowości jednostki organizacyjnej Policji do działań;
- 7) wprowadzeniu nowych rozwiązań w prowadzonych działaniach oraz uwzględnieniu ich w procesie szkolenia.

²⁷¹ Zarządzenie nr 36 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 listopada 2017 r. w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych.

Faza odbudowy w działaniach Policji realizowana jest w ramach przedsięwzięć mających na celu przywrócenie stanu sprzed zagrożenia.

Podstawą prawną reakcji na tego typu kryzys w przestrzeni publicznej jest art. 18 ust. 1 pkt 3 ustawy o Policji z 6 kwietnia 1990 r.²⁷², który stanowi, że w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa publicznego lub zakłócenia porządku publicznego sytuacją zdarzenia kryzysowego, w rozumieniu zarządzenia nr 20/2030 KGP 29, mogą być sytuacje spowodowane poprzez sprowadzenie²⁷³:

- niebezpieczeństwa powszechnego dla życia, zdrowia lub wolności obywateli,
- bezpośredniego zagrożenia dla mienia w znacznych rozmiarach,
- bezpośredniego zagrożenia obiektów lub urządzeń ważnych dla bezpieczeństwa lub obronności państwa, siedzib naczelnych organów władzy, naczelnych oraz centralnych organów administracji państwowej albo wymiaru sprawiedliwości, obiektów gospodarki lub kultury narodowej i przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych albo organizacji międzynarodowych, a także obiektów dozorowanych przez uzbrojoną formację ochronną utworzoną na podstawie odrębnych przepisów,
- zagrożenia przestępstwem o charakterze terrorystycznym bądź jego dokonania w stosunku do obiektów mających szczególne znaczenie dla bezpieczeństwa lub obronności państwa albo przestępstwem mogącym skutkować niebezpieczeństwem dla życia ludzkiego.

Sytuacje w ramach przepisów wewnętrznych interpretowane są przez funkcjonariuszy Policji jako zdarzenia kryzysowe, mogące być czynnikiem sprawczym sytuacji kryzysowej w rozumieniu ustawy o zarządzaniu kryzysowym.

Na podstawie wywiadów eksperckich przeprowadzonych wśród funkcjonariuszy Policji zajmujących stanowiska komendanta lub zastępcy w aglomeracji warszawskiej można określić sposób postrzegania bezpieczeństwa i sposobów jego zapewniania przez tę formację. Funkcjonariusze odpowiadali na 4

²⁷² Tamże art.18.

²⁷³ Zarządzenie nr 20 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań policyjnych w związku ze zdarzeniami szczególnymi. (DZ. URZ. 2020.35).

pytania (załącznik nr 1.) Najczęstsze odpowiedzi respondentów zostały zebrane w tabeli 2.

Tabela 4.1 Odpowiedzi na pytania w oparciu o udzielone wywiady eksperckie (Policja)²⁷⁴:

Pyt.1. Jakie są najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną obecnie Policją i jakie mogą się pojawiać w przyszłości?	obecnie:	- przygotowanie, wdrażanie, i realizacja procedur dotyczących reagowania kryzysowego w obrębie organizacji zarządzania kryzysowego, przygotowania sił i środków oraz wypracowanych planów/procedur w ramach sytuacji kryzysowej, -wzrost wpływu na poziom bezpieczeństwa dokonywany przez element imigracyjny (przestępczość zarówno „pospolita” jak i ta o znamionach „zorganizowania”), -sposób realizacji zagadnień związanych z przygotowaniem informacji o cudzoziemcach dla potrzeb administracyjnych, zagadnienia powiązane ściśle z mobilnością ludzi, która w zakresie migracji osiąga skalę globalną, niosącą za sobą szereg zagrożeń przestępczych.
	w przyszłości:	-wyzwaniem będzie ciągły wzrost liczby ludności, w tym osób pochodzących z różnych kultur i narodowości co może powodować konflikty na tle narodowościowym oraz brak poszanowania dla przepisów prawa, przestępstw związanych z

²⁷⁴ Wywiady eksperckie załącznik nr 2 - cały wywiad w załączniku (17 wywiadów).

		cyberprzestępczością a także z przeciwdziałaniami zagrożeniom terrorystycznym
2. Czy obecna struktura Komendy Stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą się pojawić w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej?		- obecna struktura nie jest adekwatna do zadań jakie musi realizować obecnie Policja, - brak komórek zajmujących się cyberbezpieczeństwem oraz przestępczością internetową, - braki kadrowe, - powinna istnieć formalna możliwość dostosowania struktury organizacyjnej do przyszłych wyzwań organizacyjnych; - obecna struktura powinna ulec zmianie ze względu na znaczący wzrost uprzemysłowienia ludności i zurbanizowania.
3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom?		- zadania wynikające z zapewnienia bezpieczeństwa różnego rodzaju protestów, uroczystości Państwowych czy też dużych imprez wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, natomiast wszystkie zadania wynikające z bieżącego funkcjonowania miasta a którymi niejednokrotnie obarczana jest Policja (złe parkowanie, niszczenie zieleni, zaśmiecanie, uliczny handel) powinny realizować służby miejskie (Straże Miejskie), - obecnie Policja realizuje (także) zadania, które leżą w kompetencjach

		innych służb (głównie posiadających w swojej nazwie słowo „Inspekcja”). - wsparcie innych służb i podmiotów jest realizowane na bieżąco, w razie zaistnienia potrzeby współdziałania, w zależności od posiadanych przez Policję, służby czy podmioty uprawnień i kompetencji, - zadania związane z ochroną placówek dyplomatycznych powinny być przesunięte na wojsko lub Żandarmerię Wojskową.
4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę?		- nie ma potrzeby ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo aglomeracji warszawskiej, głównym koordynatorem takiej współpracy z ramienia Policji powinno być Stołeczne Stanowisko Kierowania, - aglomeracja warszawska jest zróżnicowana i decyzje o ściślejszej współpracy służb w różnych obszarach powinny być podejmowane raczej lokalnie niż centralnie, - współpraca służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo realizowana jest na właściwym poziomie.

Źródło: opracowanie własne.

Według badanych obecna struktura organizacyjna obejmująca pion prewencyjny, kryminalny oraz logistyczny wymaga ciągłego udoskonalenia, co jest niezbędne procesie działalności formacji i wymaga ciągłej modyfikacji. Zmiany powinny się odbywać poprzez tworzenie odpowiednich zespołów zadaniowych opartych o potrzeby ludności

lokalnej, bieżącą analizę zagrożenia przestępczością zarówno w aspekcie garnizonu warszawskiego, jak również biorąc pod uwagę uwarunkowania globalne oraz zasady współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi. Zatem wymiana informacji i współdziałanie w garnizonie warszawskim między Policją a innymi jednostkami i podmiotami jest niezbędna w ramach właściwej i efektywnej realizacji zadań stawianych podmiotom odpowiedzialnym za ochronę bezpieczeństwa i porządku publicznego.

4.2. Rola Straży Pożarnej w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańcom aglomeracji warszawskiej

Elementem bezpieczeństwa publicznego kraju jest bezpieczeństwo przeciwpożarowe oraz bezpieczeństwo przed skutkami innych miejscowych zagrożeń. Państwowa Straż Pożarna jest jednym z podmiotów tego systemu realizującym zadania w ogólnym systemie bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego. Zakres zadań Państwowej Straży Pożarnej wynika z ustawy z 24 sierpnia 1991 roku o Państwowej Straży Pożarnej²⁷⁵. Wprowadziła ona zasadnicze zmiany w systemie ochrony przeciwpożarowej, organizacji i funkcjonowaniu jednostek ochrony przeciwpożarowej. Aktualnie szczegółowe zasady organizacji Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego określa Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego²⁷⁶.

Podstawowe akty prawne dotyczące Państwowej Straży Pożarnej:

1. ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (j.t. Dz. U. z 2019 r. poz.1499 z późn. zm.);
2. ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (j.t. Dz. U. z 2019 r. poz. 1372 z późn. m.).

Straż pożarna, dawniej **straż ogniowa**²⁷⁷ – zorganizowana formacja zajmująca się prewencją i walką z pożarami oraz pozostałymi zagrożeniami (innymi niż

²⁷⁵ Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. z 2019 r. poz.1499 z późn. zm.).

²⁷⁶ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. (Dz. U. 2021 poz. 1737).

²⁷⁷ <https://sites.google.com/a/gimnus.one.pl/straz-pozarna-od-kuchni/home/historia-strazy-pozarnej> dostęp z dnia 20.02.2024.

przestępczość dla zdrowia i życia ludzkiego, dobytku oraz środowiska naturalnego. Pierwotnie strażą pożarną (ogniową) nazywano oddział specjalizujący się głównie w walce z pożarami. Wraz z rozwojem tej formacji następowało rozszerzenie jej obowiązków o zmaganie się z innymi klęskami żywiołowymi. Najstarszym ze znanych oddziałów wyspecjalizowanych w gaszeniu pożarów byli rzymscy Vigiles zorganizowani w 6 r. n.e. przez cesarza Oktawiana Augusta. Andrzej Frycz Modrzewski pierwszy opracował zasady nowożytnego pożarnictwa. Pierwszą zawodową straż pożarną w Polsce powołał 5 lutego 1752 w Ostrowie Wielkopolskim marszałek koronny Franciszek Bieliński. W 1805 roku istniała w Wolborzu grupa pożarowa.

Państwowa Straż Pożarna jest zawodową, umundurowaną i wyposażoną w specjalistyczny sprzęt formacją, przeznaczoną do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami. Centralnym organem administracji rządowej Państwowej Straży Pożarnej jest jej Komendant Główny, podległy ministrowi spraw wewnętrznych i administracji. Komendant Główny jest przełożonym wszystkich strażaków pełniących służbę w Państwowej Straży Pożarnej. Podział organizacyjny struktury Państwowej Straży Pożarnej w obecnej formie ma za zadanie sprawne realizowanie ustawowych zadań na każdym z trzech szczebli podziału terytorialnego państwa. 25 lutego 1992 r. przewodniczący Zespołu Feliks Dela został przez ministra spraw wewnętrznych powołany na stanowisko komendanta głównego Państwowej Straży Pożarnej. W dniu 1 lipca 1992 r. PSP została zorganizowana. Rozpoczęło się jednocześnie wdrażanie przyjętych unormowań i realizacja licznych zadań z dziedziny ratownictwa. Kolejnym ważnym zadaniem była budowa krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (KSRG)²⁷⁸, który rozpoczął funkcjonowanie 1 stycznia 1995 r. W następnych latach system rozbudowywano przez włączanie do niego najbardziej mobilnych jednostek ochotniczych straży pożarnych. Na podstawie zawartych porozumień nawiązano intensywną współpracę z różnymi podmiotami uczestniczącymi w ratownictwie i ustalono relacje między nimi. W procesie tworzenia struktur organizacyjnych PSP dużą uwagę poświęcono wszechstronnej edukacji pożarniczej i poprawie warunków służby. Diametralnie zmieniło się wyposażenie techniczne, formy i metody działań kontrolno-rozpoznawczych. Z dniem 1 stycznia 1999 r. weszła w życie reforma administracji publicznej. Wdrożenie reformy w PSP wymagało ogromnej pracy na wszystkich szczeblach organizacyjnych. Organizacja PSP w nowych warunkach

²⁷⁸ <https://duw.pl/czk/krajowy-system-ratownic/13471,Prawo-i-Historia.html> dostęp z dnia 12.02.2024.

społeczno – ekonomicznych oraz stworzenie aktów prawnych regulujących nową formację, wymagało podjęcia wysiłków i zaangażowania wielu osób ze środowiska pożarniczego oraz naukowego. Kształt organizacyjny straży pożarnej przed powstaniem ustawy o PSP z 1991 r. regulowała ustawa z 12 czerwca 1975 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. nr 20, poz. 106, 1975 r.)²⁷⁹. W świetle przepisów ustawy z 1975 r. do zwalczania pożarów i współdziałania w zapobieganiu powstawaniu pożarów powołane zostały terenowe i zakładowe straże pożarne²⁸⁰. Po prawie dwóch latach działalności w nowych warunkach, Państwowa Straż Pożarna oraz krajowy system ratowniczo-gaśniczy umocniły się. Społeczeństwo, wyrażając swą opinię w kolejnych sondażach, postrzega PSP jako formację ratowniczą najbardziej mobilną i najlepiej przygotowaną do prowadzenia działań ratowniczych. W podsystemie ratownictwa i ochrony ludności PSP wspierana jest przez inne służby, straże i instytucje państwowe oraz przez sieć organizacji pozarządowych. Zakres zadań PSP od czasu jej utworzenia został znacznie rozszerzony. Nie ogranicza się już, jak pierwotnie, do gaszenia pożarów, ale także obejmuje organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w sytuacjach kryzysowych, w tym podczas katastrof i wypadków komunikacyjnych, budowlanych czy chemicznych²⁸¹. Jednostki organizacyjne i jednostki ratowniczo - gaśnicze nowo powstałej formacji zostały umieszczone w strukturze administracyjnej kraju, przeznaczone do realizacji szeregu zadań ustawy o PSP. Jako formacja mająca działać na obszarze całego kraju, umundurowana i wyposażona w odpowiedni sprzęt, wykonująca zadania związane z poprawą bezpieczeństwa oraz ochronę życia, zdrowia i mienia przed zagrożeniami występującymi podczas: pożarów, klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń²⁸².

Elementem bezpieczeństwa publicznego kraju jest bezpieczeństwo przeciwpożarowe oraz bezpieczeństwo przed skutkami innych miejscowych zagrożeń. Państwowa Straż Pożarna jest jednym z podmiotów tego systemu realizującym zadania w ogólnym systemie bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego.

Zakres zadań Państwowej Straży Pożarnej wynika z ustawy z 24 sierpnia 1991 roku o Państwowej Straży Pożarnej²⁸³. Wprowadziła ona zasadnicze zmiany w systemie

²⁷⁹ Ustawa z 12 czerwca 1975 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. nr 20, poz. 106.).

²⁸⁰ X lat Państwowej Straży Pożarnej 1992-2002, Fundacja Edukacja i Technika Ratownictwa, 2002, s. 26.

²⁸¹ <http://www.e-bip.pl/Start/13018/BasicInformations/3>, dostęp z dnia 20.02.2024.

²⁸² Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. 09. 12. 68)., Roz. 1, Art. 1.

²⁸³ Tamże.

ochrony przeciwpożarowej, organizacji i funkcjonowaniu jednostek ochrony przeciwpożarowej.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 pkt 1-9 ustawy do Państwowej Straży Pożarnej należy:

- rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń;
- organizacja i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń;
- wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze;
- szkolenie kadr na potrzeby Państwowej Straży Pożarnej i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz powszechnego systemu ochrony ludności;
- nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych;
- prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony ludności;
- współpraca z szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych;
- współdziałanie ze strażami pożarnymi i służbami ratowniczymi innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi na podstawie wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych oraz odrębnych przepisów;
- realizacja innych zadań wynikających z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych na zasadach i w zakresie w nich określonych.

Zadania Państwowej Straży Pożarnej (PSP) w Warszawie:

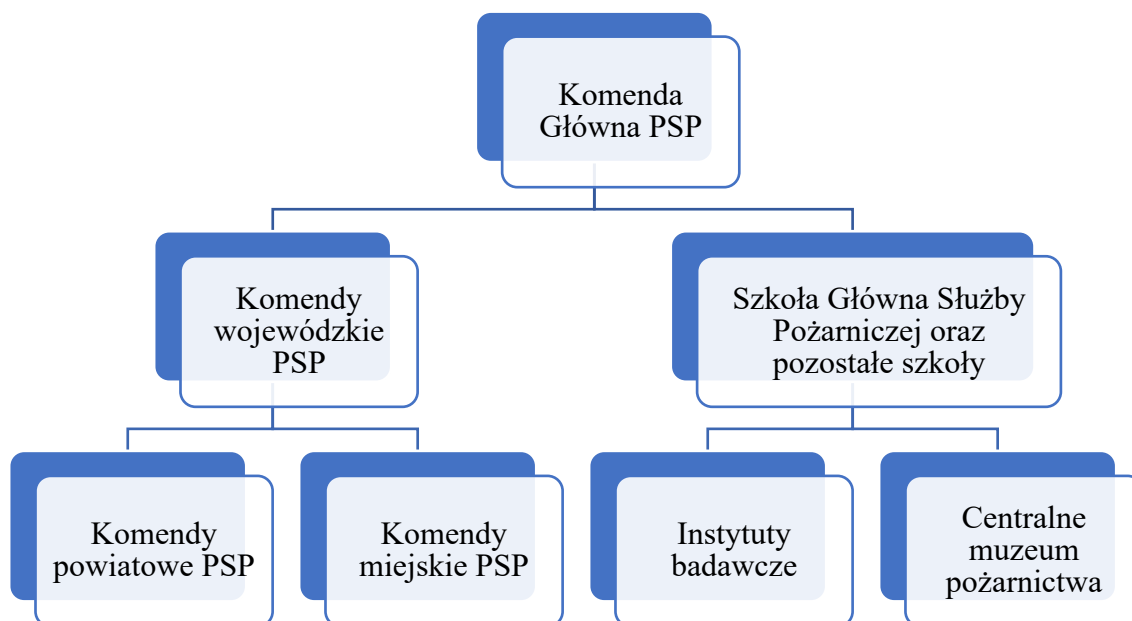
- **Ochrona przeciwpożarowa:** Podstawowym zadaniem PSP w Warszawie jest zapobieganie pożarom oraz ich gaszenie. Strażacy mają obowiązek reagowania na pożary, zarówno w budynkach mieszkalnych, jak i w obiektach przemysłowych, handlowych czy w przestrzeni publicznej. Obejmuje to również likwidację skutków pożarów w miastach oraz na terenach zurbanizowanych.

- **Ratownictwo techniczne:** Straż Pożarna w Warszawie bierze także udział w akcjach ratowniczych, które nie są związane bezpośrednio z pożarami, takich jak wypadki drogowe, awarie techniczne, w tym wyciek substancji niebezpiecznych, czy sytuacje wymagające interwencji w przypadku katastrof budowlanych. Ratownicy techniczni PSP pomagają także w akcjach uwalniania osób uwięzionych w wyniku wypadków.

- **Ratownictwo medyczne:** W niektórych sytuacjach PSP w Warszawie świadczy pomoc medyczną w zakresie pierwszej pomocy przedmedycznej, a także współpracuje z pogotowiem ratunkowym w sytuacjach wymagających bardziej zaawansowanej interwencji. W skład straży wchodzi wyspecjalizowani ratownicy medyczni.
- **Zarządzanie kryzysowe:** Straż Pożarna w Warszawie odgrywa kluczową rolę w systemie zarządzania kryzysowego w mieście. W sytuacjach kryzysowych, takich jak powódzie, silne burze czy inne katastrofy naturalne, PSP jest odpowiedzialna za koordynowanie działań ratunkowych i pomoc w usuwaniu skutków kryzysów.
- **Edukacja i prewencja:** PSP w Warszawie prowadzi działalność edukacyjną, organizując szkolenia, warsztaty i prelekcje z zakresu ochrony przeciwpożarowej i bezpieczeństwa. Strażacy przeprowadzają także kontrole obiektów, aby zapewnić zgodność z przepisami przeciwpożarowymi oraz edukować mieszkańców w zakresie zapobiegania pożarom.
- **Usuwanie skutków katastrof naturalnych i awarii:** Oprócz działań ratunkowych podczas pożarów, straż pożarna w Warszawie zajmuje się także usuwaniem skutków innych klęsk żywiołowych, takich jak powódzie, wichury czy trzęsienia ziemi. Pomaga w zabezpieczaniu uszkodzonych budynków, a także w akcji ratunkowej w przypadku wystąpienia awarii technicznych.²⁸⁴

Po przedstawieniu głównych działań i funkcjonowania Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie należytem jest przedstawienie organizacji tej formacji co zawarto na Wykresie 7, a następnie struktury PSP, co zostało szczegółowo opisane.

²⁸⁴ <https://www.kwpsp.warszawa.pl> dostęp z dnia 12.09.2024 r.

Wykres 4.2 Organizacja Państwowej Straży Pożarnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 roku...²⁸⁵,

Odpowiedzialność za ratowanie zdrowia oraz życia, a także mienia obywateli, jak również za ochronę środowiska realizuje w Polsce między innymi krajowy system ratowniczo-gaśniczy (KSRG). Aktualnie szczegółowe zasady organizacji Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego określa rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego²⁸⁶. KSRG jest elementem bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i obejmuje prognozowanie, a także rozpoznawanie czy zwalczanie pożarów. Do jego zadań należy zwalczanie klęsk żywiołowych, a ponadto wszelkich innych zagrożeń dla życia, zdrowia, mienia i środowiska przyrodniczego. Składają się na nią jednostki ochrony przeciwpożarowej oraz inspekcje. Należą tutaj również straże, a ponadto innesłużby, rozmaitego typu instytucje oraz podmioty, jakie wyraziły chęć

²⁸⁵ Tamże.

²⁸⁶ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, Dz.U. 2021 poz. 1737.

współdziałania właśnie w ramach omawianych akcji ratowniczych. KSRG funkcjonuje poprzez²⁸⁷ :

- walkę z pożarami, która polega chociażby na organizowaniu działań gaśniczych wszelkiego rodzaju, planistyczno-organizacyjnych;

- korzystaniu z profesjonalnych technik gaśniczych;

- ratownictwo chemiczne – chodzi tutaj o wdrażanie niezbędnych do ratowania środowiska działań planistyczno-organizacyjnych, które będą oparte na technikach ratowniczych i innych czynności, podejmowanych celem ratowania ludzi, np. usuwanie trujących środków przemysłowych albo innych niebezpiecznych materiałów chemicznych;

- ratownictwo techniczne – polega ono na organizowaniu działań mających charakter planistyczno-organizacyjny, korzystaniu z niezbędnych środków technicznych do ratowania ludzi, ochrony mienia oraz środowiska;

- ratownictwo ekologiczne – oznacza stosowanie służących ratowaniu środowiska technicznych zabezpieczeń, jak również środków neutralizujących lub ograniczających albo eliminujących powstałe skażenie;

- ratownictwo medyczne – polega ono na udzielaniu pierwszej pomocy. Podstawowym założeniem KSRG bez wątpienia jest utworzenie spójnej struktury, która skupia w sobie wszelkie podmioty ratownicze. System ten jest regularnie udoskonalany, głównie pod kątem kierownictwa. Zadaniem KSRG bywa głównie zapewnienie ciągłej gotowości do działania służb ratowniczych na każdym poziomie administracji publicznej. Omawiane zagadnienia są uregulowana dzięki Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego²⁸⁸ . W myśl przywołanych wyżej przepisów prawnych czynności ratownicze można podzielić na²⁸⁹ :

- podstawowe – należą do nich czynności, które są wykonywane poprzez ratowników KSRG w ramach określonych dziedzin ratownictwa;

- specjalistyczne – są to czynności wykonywane poprzez wyszkolonych ratowników KSRG wraz z wykorzystaniem specjalistycznego sprzętu.

²⁸⁷ W. Leśniakiewicz, *Państwowa Straż Pożarna a Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy*, [w:] *Ratownictwo w Polsce. Lata 1990–2010*, (red.) J. Konieczny, Oficyna Wydawnicza Garmond, Poznań 2010, s. 368.

²⁸⁸ Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, (Dz.U. 2021 poz. 1737).

²⁸⁹ M. Biniak-Pieróg, Z. Zamiar, *Organizacja systemów ratownictwa*, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Wrocław 2013, s. 28–29.

Działania KSRG nade wszystko opierają się na założeniu, iż zasady realizacji jego głównych zadań ratowniczych pozostają tożsame, choć są w pełni dostosowane do specyfiki wszelkiego rodzaju zdarzeń masowych, jak choćby klęski żywiołowe, w czasie których standardowe siły oraz środki nie są w stanie sobie poradzić. Z tych powodów organizacja działań ratowniczych zawsze wymaga modyfikacji priorytetowych założeń i dokonania uproszczeń w procedurze działania²⁹⁰. Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy jest zespołem przedsięwzięć organizacyjnych, szkoleniowych, materiałowo-technicznych i finansowych obejmujących prognozowanie, profilaktykę, rozpoznawanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych, miejscowych zagrożeń oraz organizację i kierowanie działaniami ratowniczymi, skupiających się w uporządkowanej wewnętrznie strukturze jednostki ochrony przeciwpożarowej w celu ratowania życia, zdrowia, mienia i środowiska.

Struktura Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie:

- **Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie:** Na czele PSP w Warszawie stoi Komenda Wojewódzka PSP w Warszawie, która nadzoruje całą działalność jednostek straży pożarnej w stolicy. Komenda Wojewódzka odpowiada za koordynowanie działań w zakresie prewencji, ratownictwa oraz zarządzania kryzysowego na poziomie województwa mazowieckiego.

- **Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie:** Komenda Miejska PSP w Warszawie jest odpowiedzialna za zarządzanie i organizację działań straży pożarnej w samej stolicy. To ona koordynuje akcje ratunkowe, organizuje szkolenia, kontroluje stan przygotowań jednostek oraz odpowiada za sprawne działanie służb w sytuacjach kryzysowych.

- **Jednostki ratowniczo-gaśnicze (JRG):** W Warszawie działa kilka jednostek ratowniczo-gaśniczych, które są rozlokowane w różnych częściach miasta, aby zapewnić szybki czas reakcji na incydenty. W skład tych jednostek wchodzi wyspecjalizowane grupy ratownicze, które zajmują się pożarami, ratownictwem technicznym, medycznym oraz likwidacją skutków katastrof.

- **Grupy specjalistyczne:** W ramach PSP w Warszawie działają także grupy specjalistyczne, takie jak:

²⁹⁰ B. Kogut, *Krajowy system ratowniczo-gaśniczy – podstawy prawne i organizacja funkcjonowania*, [w:] *Ochrona przeciwpożarowa a bezpieczeństwo państwa*, (red.) J. Zboina, B. Wiśniewski, CNBOP-PIB, Józefów 2014. s. 95-99.

1) **Grupa ratownictwa chemicznego i ekologicznego** - zajmuje się wyciekami substancji niebezpiecznych i usuwaniem ich skutków.

2) **Grupa ratownictwa wodnego** - specjalizuje się w ratowaniu osób z wód oraz usuwaniu zagrożeń związanych z wodami.

3) **Grupa ratownictwa wysokościowego**- podejmuje działania w przypadkach, które wymagają interwencji na dużych wysokościach, np. podczas ewakuacji z wysokich budynków.

- **Centra zarządzania kryzysowego:** W ramach struktur PSP w Warszawie istnieją centra, które koordynują działania ratunkowe w sytuacjach kryzysowych, takich jak powódzie, silne burze, czy sytuacje wymagające mobilizacji wielu służb. Współpracują z innymi służbami ratunkowymi, takimi jak policja, pogotowie ratunkowe i wojsko.²⁹¹

Na podstawie wywiadów eksperckich przeprowadzonego wśród funkcjonariuszy Straży Pożarnej zajmujących stanowiska naczelników wydziałów i/lub zastępców oraz dowódców i/lub zastępców aglomeracji warszawskiej można określić sposób postrzegania bezpieczeństwa i sposobów jego zapewniania przez tę formację. Funkcjonariusze odpowiadali na 4 pytania (załącznik nr 1.) Najczęstsze odpowiedzi respondentów zostały zebrane w tabeli 3.

²⁹¹ <https://www.straz.gov.pl> dostęp z dnia 12.09.2024 r.

Tabela 4.2 Odpowiedzi na pytania w oparciu o udzielone wywiady eksperckie (Straż Pożarna)²⁹²:

1. Jakie są najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją obecnie przed Strażą Pożarną i jakie mogą się pojawiać w przyszłości?	obecnie:	- zagrożenia związane ze skutkami działań terrorystycznych a w szczególności w infrastrukturze miejskiej, zagrożenia radiacyjne, biologiczne i chemiczne, zagrożeniem są również duże awarie przemysłowe oraz wypadki komunikacyjne z udziałem wielu osób, dostosowanie działań służb do nowych rodzajów zagrożeń wynikających z wprowadzania do użytku nowych technologii jak pojazdy zasilane alternatywnymi źródłami energii, rozbudowa metra, zmiany w taborze komunikacji miejskiej, - zagrożenia związane ze skutkami działań terrorystycznych w szczególności awarie w infrastrukturze miejskiej, zagrożenia radiacyjne, biologiczne, chemiczne, - Wyzwanie stanowi również dostosowanie procedur ratowniczych do rosnącej liczby ludności na terenie miasta oraz związanym z tym wzrostem transportu i rozbudowa infrastruktury drogowej, - infrastruktura (zwarta zabudowa, zagęszczenie ludności, awarie infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, energetycznej, ciepłowniczej, transportowej),
--	-----------------	---

²⁹² Wywiady eksperckie załącznik nr 3 - cały wywiad w załączniku (12 wywiadów).

		- przyroda (wylanie rzeki Wisły, intensywne opady atmosferyczne, epidemie).
2. Czy obecna struktura KM PSP w Warszawie i jednostkach podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej?	w przyszłości:	- coroczny ciągły przyrost mieszkańców Warszawy, -kolejne inwestycje na terenie miasta (w tym budynki wysokie i wysokościowe), -zmierzenie się z ryzykiem wystąpienia zagrożenia terrorystycznego na terenie strategicznych obiektów (port lotniczy, metro, dworce kolejowe, stadiony) oraz w trakcie zabezpieczeń imprez masowych, -powstawać będą kolejne budynki wysokościowe, które już na etapie budowy potrafią być wyzwaniem podczas akcji ratowniczych, -problemy wynikające z rozwijającej się infrastruktury.

3. Które zadania realizowane przez PSP wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowane zadania PSP powinna przekazać innym służbom lub podmiotom?		- wsparcia innych służb wymaga działanie w zakresie ratownictwa medycznego. Innym służbom PSP powinno przekazać działania w zakresie zagrożeń radiacyjnych oraz biologicznych, - pomoc PRM w transporcie osób chorych z mieszkania do karetki. Czy tych zadań nie mogłaby wykonywać straż miejska by nie zmniejszać potencjału ratowniczego PSP - zastęp uczestniczący w akcji znoszenia pacjenta po klatce schodowej nie wyjedzie do działań ratowniczo gaśniczych, - działania ratownicze polegające na gaszeniu z powietrza rozległych obszarów lasów wspierane są przez inne służby (Policja, Wojsko) oraz podmioty prywatne z uwagi na brak odpowiedniego do tego celu sprzętu i wyszkolonych ludzi. PSP nie posiada na swoim wyposażeniu ani jednego statku powietrznego, - niemal wszystkie działania prowadzone przez PSP są prowadzone we współpracy z innymi służbami - głównie Policja i PRM, - uważam, że działania w zakresie ratownictwa chemicznego powinny być przekazane Wojsku Polskiemu [przynajmniej w zakresie specjalistycznym].
---	--	--

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę?		- w mojej ocenie niemożliwe jest, aby w aglomeracji warszawskiej istniał tylko jeden podmiot wiodący ze względu na zakres swoich kompetencji prawnych, umiejętności, wyposażenia czy też doświadczenia, - podmioty odpowiedzialne za likwidację zagrożeń na mapie aglomeracji jak policja, straż miejska, straż pożarna, czy pogotowie ratunkowe codziennie podejmują wspólne działania na rzecz bezpieczeństwa, jednak to Państwowa Straż Pożarna bardzo często w praktyce koordynuje akcję ratowniczą, w tym czynności innych służb i podmiotów, jak np. policjantów czy pogotowia ratunkowego; - obecnie funkcjonująca siatka bezpieczeństwa właściwie reguluje kwestie realizacji zadań przez poszczególne komórki, - podział kompetencji i określenie kto jest służbą wiodącą, a kto pomocniczą przy jakim rodzaju działań jest określony. Nie widzę potrzeby wprowadzania kolejnego szczebla dowodzącego.
--	--	--

Źródło: opracowanie własne.

Struktura organizacyjna Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej m.st. Warszawy jest adekwatna do nałożonych na nią obowiązków ustawowych²⁹³. Instytucja posiada wszelkie narzędzia do ich realizacji i autorka uważa, że poszczególne komórki

²⁹³ <https://www.gov.pl/web/kmpsp-warszawa/struktura-organizacyjna-km> dostęp z dnia 06.05.2024.

organizacyjne działają sprawnie. Jednak w kolejnych latach możliwy jest rozwój lub budowa nowych jednostek ratowniczo-gaśniczych wraz z rozwojem miasta i poszerzaniem się powierzchni aglomeracji. Przede wszystkim komenda powinna być na poziomie Komendy Wojewódzkiej. Według ekspertów istotne jest stworzenie Komendy Stołecznej PSP. Wyzwania i skala zadań oraz ilość osób zatrudnionych jak wcześniej wspomniałem jest większa od kilku województw w Polsce. W wywiadach eksperckich udzielono odpowiedzi, że *„Stworzenie Komendy Stołecznej umożliwiłoby stworzenie zupełnie innej struktury komendy. Komendant Stołeczny byłby przełożonym komendantów rejonowych, którzy natomiast zajmowali się w swoich rejonach operacyjnymi w zakresie takim jak w tej chwili KM PSP. Każdy Komendant Rejonowy miałby swoich funkcjonariuszy odpowiedzialnych za kwatermistrzostwo, kontrolę, finanse itp. Struktura wzorowana na aktualną Komendę Wojewódzką i Komendy Powiatowe. W Policji taka struktura się sprawdza i w KM PSP m. st. Warszawy też by się sprawdziła”*. Współpraca na terenie miasta pomiędzy służbami i podmiotami przebiega bardzo sprawnie. Duże znaczenie ma tutaj koordynacja służb miejskich i innych podmiotów przez Zintegrowane Stanowisko Koordynacji i Reagowania Biura Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu m.st. Warszawy (BBiZK). W chwili obecnej należałoby zweryfikować część zadań wykonywanych przez PSP na potrzeby jednostek PRM lub Policji. W Warszawie współpraca pomiędzy podmiotami i służbami jest bardzo ścisła. Odbywa się to zarówno na szczeblach pomiędzy poszczególnymi służbami na podstawie podpisanych porozumień, ale również ze względu na fakt, że bezpieczeństwo miasta jest odpowiedzialnością samorządu, to on za pośrednictwem BBiZK koordynuje pracę wszystkich służb. Zgodnie z przepisami również nadzoruje wszystkie straże i inspekcje. W mieście stołecznym ta koordynacja i nadzór są bardzo widoczne. Jest to też forma pomocy i współpracy przy realizowaniu wspólnych dla PSP i miasta celów.

4.3. Rola Straży Miejskiej w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańcom aglomeracji warszawskiej

Samorządy w celu realizacji zadań związanych z zapewnieniem porządku i bezpieczeństwa publicznego powołały straż miejską (gminną). Jej zadania i uprawnienia ujęte zostały w odpowiednich aktach prawnych - Konstytucji Rzeczypospolitej

Polskiej²⁹⁴ oraz Ustawie o strażach gminnych²⁹⁵. Transformacja administracji publicznej, zapoczątkowana w latach 90. ubiegłego wieku, wytworzyła podział terytorialny państwa. Gmina stała się podstawową jednostką samorządu terytorialnego. Zmiany te wiązały się z przeniesieniem wielu zadań ze szczebla centralnego na poziom: wojewódzki, powiatowy oraz gminny. Celem tych zmian było zwiększenie wpływu mieszkańców na podejmowane decyzje na poziomie lokalnym. Spowodowało to, że podstawową jednostką terytorialną (wspólnotą lokalną) stała się gmina, która w pierwszej kolejności odpowiedzialna jest za zaspokajanie potrzeb mieszkańców na swoim terytorium. Zagwarantowanie mieszkańcom gminy właściwego porządku publicznego oraz bezpieczeństwa jest jednym z podstawowych zadań samorządu na tym poziomie. Dlatego też, dla właściwego i skutecznego zwalczania zaistniałych zagrożeń stosuje się dostępne środki, które powinny skutecznie zapobiegać naruszaniu porządku, przy jednoczesnym zapewnieniu poczucia bezpieczeństwa mieszkańcom. Takim narzędziem, które miało pomóc w realizacji tych zadań była straż miejska. Jak już wspomniano, pierwsze jednostki straży samorządowej powstały w 1991 roku. Ustawa z 1997 roku (obowiązująca od 1.01.1998 roku), uporządkowała i ujednoliciła system powoływania i funkcjonowania straży miejskiej.

Straż miejska (gminna) swoje zadania wykonuje na podstawie Ustawy o strażach gminnych z dnia 29 sierpnia 1997 roku²⁹⁶. Oprócz wielu innych zagadnień w ustawie tej dokładnie określono także umundurowanie strażników oraz oznakowanie pojazdów straży. Należy zauważyć, iż straż miejską (gminną) powołuje się fakultatywnie w celu ochrony porządku publicznego na terenie gminy lub miasta. Jednoznacznie wskazuje na to artykuł pierwszy punkt 1 ustawy, w którym zapisano: „Do ochrony porządku publicznego na terenie gminy może być utworzona samorządowa umundurowana formacja – straż gminna, zwana dalej „strażą”²⁹⁷. W punkcie drugim tego samego artykułu jednoznacznie określono rolę straży miejskiej: „*Straż spełnia służebną rolę wobec społeczności lokalnej, wykonując swe zadania z poszanowaniem godności i praw obywateli*”²⁹⁸. W Ustawie ustosunkowano się także do zakresu obowiązków i zadań, jakie ma wykonywać straż miejska. I tak w artykule 10. zapisano: „*Straż wykonuje zadania w zakresie ochrony porządku publicznego wynikające z ustaw i aktów prawa*

²⁹⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

²⁹⁵ Ustawa o strażach gminnych z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. Nr 123, poz. 779, z późn. zm.).

²⁹⁶ Dz. U. z 2016 roku, poz. 706 z późn. zm.

²⁹⁷ Ustawa o strażach gminnych z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz.U. Nr 123, poz. 779, z późn. zm.).

²⁹⁸ Tamże.

miejscowego”²⁹⁹. Zapis ten wskazuje, jak szeroki może być wachlarz działania funkcjonariuszy straży miejskiej. Na potwierdzenie tego ustawodawca w rozdziale drugim ustawy (pt. Organizacja, zadania i zakres uprawnień straży), w artykule 11. zamieścił katalog wybranych zadań, które powinny być realizowane przez straż. Katalog ten obejmuje następujące zadania³⁰⁰ :

- a) ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych,
- b) czuwanie nad porządkiem i kontrolą ruchu drogowego – w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym; kontrola publicznego transportu zbiorowego – w zakresie określonym w art. 45 ust. 1 Ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym³⁰¹,
- c) współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń,
- d) zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia,
- e) ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej,
- f) współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych,
- g) doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te swoim zachowaniem dają powód do zgorszenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób,
- h) informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi oraz organizacjami społecznymi,
- i) konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy,

²⁹⁹ Tamże.

³⁰⁰ Tamże.

³⁰¹ Dz.U. 2011 nr 5 poz. 13 z późn. zm.

j) obserwowanie i rejestrowanie przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych w przypadku, gdy czynności te są niezbędne do wykonywania zadań oraz w celu utrwalania dowodów popełnienia przestępstwa lub wykroczenia, a także przeciwdziałania przypadkom naruszania spokoju i porządku w miejscach publicznych, ewentualnie ochrony obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej.

Opierając³⁰² się na tych zapisach można wyselekcjonować zasadnicze zadania tego organu porządkowego. Za zasadnicze zadanie, bez wątpienia uznać należy ochronę porządku w miejscach publicznych. W konsekwencji do zadań tego typu należy również ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej oraz ochrona porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych. W tej sferze mieszczą się również tak prozaiczne zadania jak doprowadzanie osób nietrzeźwych do izb zatrzymań (wytrzeźwień) lub miejsca ich zamieszkania. Należy jednak pamiętać, że takowe działanie jest możliwe wyłącznie w sytuacji, gdy osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorszenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób. Druga sfera oddziaływania Straży miejskiej to szeroko rozumiane reagowanie na zagrożenia kryzysowe. Do tych zadań zaliczyć należy:

- współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli,
- pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń.

W praktyce zadania te powinny się ograniczać do zabezpieczenia miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia. W tym aspekcie niezwykle ważnym zadaniem jawi się problem informowania społeczności lokalnej o stanie i rodzajach i charakterze zagrożeń³⁰³.

Straż miejska to formacja, która coraz bardziej wpisuje się w system porządku publicznego i znacząco wpływa na stan poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnych. Natomiast oczekiwania społeczne koncentrują się głównie na poprawie praworządności,

³⁰² Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz.U. 2011 nr 5 poz. 13 z późn. zm.).

³⁰³ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz.U.2021.0.1763 z późn. zm.).

porządku i skuteczności w działaniu, obejmującym szybkie i zdecydowane reakcje na czyny niepraworządne. Dobrze sparametryzowanie działań straży powinno bardzo mocno wpłynąć na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. Niewątpliwie kluczowe w tym procesie będzie zbudowanie i doskonalenie funkcjonowania systemu reagowania na zagrożenia oraz metodyczne prowadzenie działalności edukacyjnej. Aby skutecznie realizować te cele Straż miejska musi mieć odpowiednie środki techniczne oraz dobrze wyszkolona kadrę.

Straż miejska jako formacja powołana do pilnowania porządku i spokoju publicznego dynamicznie rozwinęła się w Polsce. Obok Policji, stała się drugim organem w hierarchii służb publicznych, zyskującym coraz szersze społeczne uznanie jako formacja sprawna organizacyjnie, działająca praworządnie oraz zgodnie z powszechnym poczuciem sprawiedliwości³⁰⁴. Aprobujący obraz Straży miejskich przez społeczeństwo stwarza dla niej pozytywne perspektywy dalszej działalności oraz jej rozwoju. Jednocześnie podnosi prestiż samorządów lokalnych i niweluje tradycyjną niechęć społeczeństwa do umundurowanych służb porządku publicznego. Dostrzega to również ustawodawca, rozszerzając zakres kompetencji strażników miejskich³⁰⁵.

Dyspozycyjność interwencyjna realizowana w systemie bezpieczeństwa dotyczy również niesienia pomocy w sytuacji kryzysowej, nawet z narażeniem życia i zdrowia³⁰⁶. Odnosi się to też do niemilitarnych grup dyspozycyjnych, w tym straży miejskich/gminnych, które „w ramach wyodrębnionego systemu bezpieczeństwa państwa spełniają także funkcje użyteczne dla jego obywateli”³⁰⁷. W przestrzeni miejskiej straże odgrywając swoje role, realizują zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego. Bezpieczeństwo definiowane jest jako „mający dynamiczny charakter stan, w którym dany podmiot ma nie tylko zapewniony na satysfakcjonującym poziomie dostęp do najbardziej cenionych przez niego wartości (dóbr), ale także pewność, iż dostęp ten nie będzie gorszy w przyszłości, a pojawiające się w tym obszarze zakłócenia będą skutecznie oddalane lub usuwane”³⁰⁸. Ważne w analizie roli straży miejskiej w systemie

³⁰⁴ Tamże.

³⁰⁵ J. Bismor, J. Brodny *Rola i znaczenie Straży Miejskiej w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej” 2018, z. 117, s. 31-40.

³⁰⁶ S. Jarmoszko, *Dyspozycyjność wojskowych – Status quo czy zmiana* [w:] J. Maciejewski (red.), *Grupy dyspozycyjne społeczeństwa polskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2012, s. 38.

³⁰⁷ M. Maciejewski, *Grupy dyspozycyjne, analiza socjologiczna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2012.

³⁰⁸ W. Fehler, *Bezpieczeństwo przestrzeni publicznej* [w:] W. Fehler (red.), *Bezpieczeństwo publiczne w przestrzeni miejskiej*, Warszawa. 2010, s. 16.

bezpieczeństwa lokalnego jest zwrócenie uwagi na znaczenie środowiska fizycznego w ograniczaniu przestępczości na określonym terenie. Wśród działań podejmowanych przez miasto i jej mieszkańców niebagatelną rolę odgrywają takie czynniki, jak: sposób zabudowy i budowy oraz usytuowanie domów mieszkalnych, plan ulic w określonej dzielnicy i ich oświetlenie, usytuowanie i kształt przystanków komunikacji publicznej, środki technicznego zabezpieczenia (np. monitorowanie określonego rejonu), zachowanie zniszczonych albo zrujnowanych budynków, sposób ukształtowania przestrzeni w pobliżu drzwi i okien³⁰⁹.

Straż Miejska m.st. Warszawy pełni szereg istotnych zadań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego w stolicy. Do głównych obowiązków należą:

- **Ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych:** Strażnicy dbają o utrzymanie ładu na ulicach, placach i innych przestrzeniach dostępnych publicznie.
- **Kontrola ruchu drogowego:** W zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym, straż miejska monitoruje i reguluje ruch pojazdów oraz pieszych, a także podejmuje interwencje w przypadku naruszeń.
- **Współpraca w zakresie ratowania życia i zdrowia:** Straż Miejska współdziała z innymi służbami w akcjach ratunkowych, usuwaniu awarii technicznych oraz w sytuacjach kryzysowych, takich jak klęski żywiołowe.
- **Zabezpieczenie miejsc przestępstw i katastrof:** Strażnicy zabezpieczają miejsca zdarzeń przed dostępem osób postronnych oraz dbają o ochronę śladów i dowodów do czasu przybycia odpowiednich służb.
- **Ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej:** Straż Miejska sprawuje nadzór nad mieniem miejskim, zapobiegając jego zniszczeniu lub nieuprawnionemu użyciu.
- **Współdziałanie podczas zgromadzeń i imprez publicznych:** Strażnicy współpracują z organizatorami oraz innymi służbami w celu zapewnienia porządku i bezpieczeństwa podczas wydarzeń publicznych.
- **Interwencje wobec osób nietrzeźwych:** W przypadkach, gdy osoby nietrzeźwe stwarzają zagrożenie dla siebie lub innych, strażnicy doprowadzają je do izby wytrzeźwień lub miejsca zamieszkania.

³⁰⁹ B. Wiśniewski, *System bezpieczeństwa państwa. Konteksty teoretyczne i praktyczne*, Wyższa Szkoła Policji, Szczytno 2013, s. 45.

Dodatkowo, Straż Miejska angażuje się w działania profilaktyczne, takie jak programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży oraz monitorowanie zagrożeń w mieście.³¹⁰

Na podstawie wywiadów eksperckich przeprowadzonego wśród funkcjonariuszy Straży Miejskiej zajmujących stanowiska kierowników i naczelników wydziałów i/lub zastępcy w aglomeracji warszawskiej można określić sposób postrzegania bezpieczeństwa i sposobów jego zapewniania przez tę formację. Funkcjonariusze odpowiadali na 4 pytania (załącznik nr 1.) Najczęstsze odpowiedzi respondentów zostały zebrane w tabeli 4.

Tabela 4.3 Odpowiedzi na pytania w oparciu o udzielone wywiady eksperckie (Straż Miejska)³¹¹:

1. Jakie są najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją obecnie przed stołeczną Strażą Miejską i jakie mogą się pojawiać w przyszłości?	obecnie:	- moim zdaniem najlepszą formą działań w obszarze bezpieczeństwa są działania zapobiegawcze, prewencyjne, wyprzedzające wystąpienie poważnego zagrożenia. Widok umundurowanego patrolu ma działanie prewencyjne, zwiększa poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców, zniechęca do łamania przepisów, - największym wyzwaniem w obszarze bezpieczeństwa w Warszawie jest zwiększenie liczby funkcjonariuszy pracujących w Straży Miejskiej m.st. Warszawy, - W stosunku do mieszkańców ważne jest to, aby strażnik
---	----------	---

³¹⁰ https://www.strazmiejska.waw.pl/straz-miejska/misja-i-zadania-sm?utm_source=chatgpt.com dostęp z dnia 12.09.2024 r.

³¹¹ Wywiady eksperckie załącznik nr 3 - cały wywiad w załączniku (7 wywiadów).

		reagował na każde naruszenie porządku publicznego i zawsze starał się być w miejscu, gdzie jest naruszany porządek prawny. Właściwa reakcja i szybkość podejmowanych interwencji mają duży wpływ na budowanie pozytywnego wizerunku formacji w społeczeństwie.
	w przyszłości:	- czystość środowiska przyrodniczego i występujące przekraczanie norm zanieczyszczania powietrza. Straż Miejska aktualnie już realizuje zadania z tego zakresu. - wzrost liczby obywateli z różnych kultur i narodowości może generować napięcia społeczne, konieczność budowania zaufania i komunikacji między różnymi grupami społecznymi, - rosnące wyzwania związane z ekstremalnymi warunkami pogodowymi, takimi jak powodzie czy fale upałów, przygotowania do ewentualnych ewakuacji oraz zarządzanie kryzysami związanymi z klimatem, - wzrost zagrożeń związanych z cyberprzestępczością, w tym ataki na infrastrukturę krytyczną,

		- zapewnienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, zwłaszcza w kontekście wzrastającej liczby pojazdów i pieszych w Warszawie, - wzrost liczby przestępstw drobnych, takich jak kradzieże lub wykroczenia związane z alkoholem na ulicach, problemy z osobami bezdomnymi i ich obecnością w przestrzeni publicznej, - walka z zachowaniami aspołecznymi, takimi jak wandalizm czy zaśmiecanie przestrzeni publicznej, - konieczność reagowania na nielegalne zbiórki oraz imprezy masowe, które mogą generować zagrożenia.
2. Czy obecna struktura Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej?		- obecna struktura Straży Miejskiej m.st. Warszawy jest najlepszą możliwą wersją umożliwiającą alokację posiadanych sił do wykonywania przypisanych im zadań, - Stale zwiększająca się ilość zgłoszeń dotyczących porządku w ruchu drogowym generuje dodatkowe obciążenia, również dla strażników, którzy byli kierowani do pracy w referatach

		realizujących zadania w innym zakresie. Ciągłe podnoszenie efektywności egzekwowania prawidłowości postępu i parkowania pojazdów jest koniecznością wynikającą z oczekiwań mieszkańców Warszawy. - Zadania wynikające z konieczności zachowania czystości środowiska przyrodniczego i zapobiegania przekraczania norm zanieczyszczania powietrza oraz działalność informacyjna, prewencyjna i integrująca społeczność lokalną to główne kierunki rozwoju naszej formacji.
3. Które zadania realizowane przez Straż Miejską wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowanych zadań Straż Miejska powinna przekazać innym służbom lub podmiotom?		- Straż Miejska m.st. Warszawy realizuje obecnie bardzo wiele, bardzo zróżnicowanych zadań, począwszy od pomocy osobom bezdomnym i potrzebującym, egzekwowania przepisów ruchu drogowego, ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, przewozu osób nietrzeźwych, zabezpieczeń okolic imprez masowych i zgromadzeń publicznych, podejmowania działań w obszarze handlu, poprzez działania z zakresu

		ochrony środowiska, usuwanie wraków pojazdów, ochrony zwierząt, czuwanie nad bezpieczeństwem dzieci i młodzieży w okolicach szkół, aż do prowadzenia działań edukacyjnych i dydaktycznych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Wiele z tych zadań powiela się i pokrywa z zadaniami realizowanymi przez inne służby i podmioty.
4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę?		Policja w Warszawie nie posiada know how pozwalającego na skuteczne podejmowanie wielu działań podejmowanych z powodzeniem przez strażników. Mam tu na myśli procedury związane z ochroną środowiska naturalnego, usuwaniem tzw. „wraków” pojazdów, walką z nielegalnym handlem, czynnościami podejmowanymi pod nieobecność właściciela pojazdu na miejscu zdarzenia, edukacją dzieci, młodzieży i osób dorosłych, niesieniem pomocy osobom w kryzysie bezdomności i osobom potrzebującym oraz w wielu innych dziedzinach

Źródło: opracowanie własne.

Obecna struktura Straży miejskiej m.st. Warszawy jest najlepszą możliwą wersją umożliwiającą alokację posiadanych sił do wykonywania przypisanych im zadań. Stale zwiększająca się ilość zgłoszeń dotyczących porządku w ruchu drogowym generuje dodatkowe obciążenia, również dla strażników, którzy byli kierowani do pracy w referatach realizujących zadania w innym zakresie. Ciągłe podnoszenie efektywności egzekwowania prawidłowości postoju i parkowania pojazdów jest koniecznością wynikającą z oczekiwań mieszkańców Warszawy. Zadania wynikające z konieczności zachowania czystości środowiska przyrodniczego i zapobiegania przekraczania norm zanieczyszczania powietrza oraz działalność informacyjna, prewencyjna i integrująca społeczność lokalną to główne kierunki rozwoju tej formacji³¹². Konieczność wsparcia innych służb w działaniach Straży miejskiej m.st. Warszawy wynika nie z braku sił i środków formacji, tylko z obowiązujących przepisów, luk prawnych, przyjętych rozwiązań organizacyjnych, dostępów do określonych zasobów itp. Konieczność nawiązywania i kontynuowania współpracy pomiędzy podmiotami mającymi za zadanie zapewnienie właściwego poziomu bezpieczeństwa oraz spokoju i porządku publicznego wynika z potrzeby realizacji wspólnego celu, ale również z konkretnych przepisów prawa. Ustawa o strażach gminnych³¹³ określa zasady i sposób współpracy Straży miejskiej z Policją. Te regulacje oraz codzienna praktyka dowodzą, że te formacje mają wiele zbliżonych zadań w ramach współpracy w celu zapewnienia porządku i bezpieczeństwa osób i mienia. Wielość zagrożeń w obszarze bezpieczeństwa występujących w dużej aglomeracji warszawskiej powoduje, że podmiotem mogącym właściwie koordynować działania w zakresie zapewnienia spokoju i porządku publicznego i skutecznie reagować na tym terenie jest Komenda Stołeczna Policji. Policja będącą jedyną jednolicie organizacyjną jednostką działającą na terenie aglomeracji warszawskiej ma odpowiednie możliwości do nawiązywania współpracy z odpowiednimi strażami miejskimi operującymi na terenie Warszawy, jak również gmin przyległych.

Na terenie samego miasta Warszawy rola policji będzie bardzo podobna, jednak rolę koordynatora działań w zakresie bezpieczeństwa powinno spełniać Biuro Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy³¹⁴, które współpracuje

³¹² Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz.U.2021.0.1763 z późn. zm).

³¹³ Tamże.

³¹⁴ <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/> dostęp z dnia 06.05.2024.

z policją, administracją rządową, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami w celu poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego.

4.4. Wnioski

Zapewnienie bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego jest jednym z podstawowych zadań państwa, co jest zgodne z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej³¹⁵. System bezpieczeństwa jest dość złożony i wymaga budowy odpowiedniej i odpowiedzialnej strategii, w realizacji której współdziałać mogą grupy odpowiedzialne za wykonywanie przewidzianych prawem zadań, w tym straże miejskie i gminne. Zakłada się, że powstały i działają w sposób planowy, a wartością dodaną jest ich przygotowanie, doświadczenie, zaangażowanie i wiedza. Ponadto straże są rozpoznawalne i stanowią ważne ogniwo w strukturze systemu bezpieczeństwa zarówno państwa, jak i miasta. Obowiązkiem państwa jest zapewnienie i ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego. Związane z tym zadania realizuje ono przede wszystkim poprzez organy ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Policja³¹⁶ jest ważnym podmiotem systemu bezpieczeństwa państwa, wyspecjalizowanym w realizowaniu założeń związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego wypełniającym szczególne zadania, wyposażonym w związku z tym w specyficzne środki działania. Współczesna Policja charakteryzuje się centralizacją i hierarchicznym podporządkowaniem oraz ograniczonymi elementami decentralizacyjnymi. Elementy te pozwalają na sprawowanie kontroli przez organy administracji państwowej, a także organy samorządowe wobec Policji. Funkcjonująca w obecnym kształcie Policja, jest formacją, która w ciągu swojego istnienia stale ewoluowała, jednocześnie starając się sprostać wyzwaniom, jakie przed nią stanęły.

Państwowa Straż Pożarna³¹⁷ wykonuje wiele zadań przypisanych prawem. Wszystkie wykonuje w ramach podsystemu bezpieczeństwa wewnętrznego, z czego część wpisuje się w działania w sferze bezpieczeństwa powszechnego, a pozostałe w sferze bezpieczeństwa publicznego. Z pewnością Państwowa Straż Pożarna jest istotnym elementem podsystemu bezpieczeństwa wewnętrznego, jednak analiza

³¹⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

³¹⁶ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990, Nr 30, poz. 179 z późn. zm.).

³¹⁷ Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. 09. 12. 68).

realizowanych przez nią zadań pozwala na stwierdzenie, że o ile w podsystemie bezpieczeństwa powszechnego Państwowa Straż Pożarna odgrywa rolę bezpośredniego wykonawcy zadań ratowniczych, koordynatora działań zbiorowych i edukatora, to w podsystemie bezpieczeństwa publicznego jest wsparciem o charakterze ratowniczym dla wiodącej w utrzymywaniu bezpieczeństwa publicznego Policji.

Do najważniejszych problemów Straży Miejskiej³¹⁸, uniemożliwiających właściwe wypełnianie swoich funkcji, należy zaliczyć: zbyt niski poziom zaufania społeczeństwa do formacji ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, zbyt małą gotowość do uczestniczenia w przedsięwzięciach partnerskich, niewłaściwą reakcję społeczną na przejawy zjawisk patologicznych w otoczeniu oraz na niezadowalający stan współpracy osób, a także instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w środowisku lokalnym.

W dużej aglomeracji miejskiej, jaką jest Warszawa, kluczowe znaczenie ma współpraca i koordynacja działań pomiędzy różnymi formacjami mundurowymi³¹⁹:

- **System zarządzania kryzysowego:** wszystkie formacje współpracują w ramach systemu zarządzania kryzysowego, co umożliwia szybką i skoordynowaną reakcję na różnorodne zagrożenia, od wypadków drogowych, przez zamieszki, po ataki terrorystyczne.
- **Wspólne ćwiczenia:** regularne wspólne ćwiczenia służb, takie jak symulacje sytuacji kryzysowych, pomagają w doskonaleniu współpracy między formacjami i zwiększają efektywność działań w sytuacjach realnego zagrożenia.
- **Wymiana informacji:** efektywna wymiana informacji między Policją, Strażą Miejską, Strażą Pożarną, wojskiem i służbami specjalnymi jest kluczowa dla szybkiej identyfikacji zagrożeń i ich neutralizacji.

Formacje mundurowe w garnizonie warszawskim pełnią kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańcom miasta. Ich zróżnicowane zadania – od prewencji, przez działania operacyjne, po zarządzanie kryzysowe – stanowią fundament

³¹⁸ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz.U.2021.0.1763 z póź. zm).

³¹⁹ <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/> dostęp z dnia 06.05.2024.

skutecznego systemu bezpieczeństwa w stolicy. Dzięki koordynacji działań, nowoczesnym technologiom oraz współpracy z administracją miejską, formacje te są w stanie sprostać złożonym wyzwaniom związanym z ochroną mieszkańców Warszawy.

Podsumowując, należy stwierdzić, że istotą służby w działalności funkcjonariuszy organów ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego jest umiejętne godzenie celów zbiorowych z interesami i oczekiwaniami poszczególnych jednostek. Funkcjonariusz w swoim działaniu powinien dążyć do urzeczywistnienia dobra wspólnego nawet z narażeniem zdrowia i życia, zachowując jednocześnie szacunek należyty godności osoby ludzkiej. Godzenie tych wartości w sytuacji ich konfliktu wymyka się jednak wszelkim regulacjom prawnym i zostaje pozostawione wyłącznie subiektywnej ocenie funkcjonariusza. W związku z tym tak istotne jest to, kto zostaje przyjęty w poczet funkcjonariuszy organów ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz czy posiadane predyspozycje są wystarczające do tego, by przyznać mu szczególne uprawnienia i powierzyć troskę o dobro wspólne.

W wyniku badań, ustalono brak spójności w kompatybilności działań wykonywanych przez Policję, Straż Pożarną oraz Straż Miejską. Zadania wykonywane przez wymienione wcześniej służby, często się dublują, co wprowadza chaos. Występuje również odwrotność tej sytuacji, czego efektem jest brak powierzenia ważnych zadań jednemu podmiotowi. Respondenci w związku z dynamicznym rozwojem obszaru cyberprzestępczości, zwracają uwagę na rozszerzenie działalności w tym obszarze. Następnie zauważono, iż dużym problemem wynikającym z ciągłego napływu ludności do aglomeracji warszawskiej są katastrofy drogowe. Należy też zauważyć, że napływająca ludność, to osoby pochodzenia różnych ras. Po opracowaniu badań, można stwierdzić, iż opiniodawcy pozytywnie określili współpracę służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, mimo ciągłego rozwoju zagrożeń, na właściwym poziomie. W zależności od rodzaju zdarzenia, mimo braku sprecyzowania podmiotu koordynowania akcji, służby wykonują swoje zadania na najwyższym poziomie. Każdy funkcjonariusz przeprowadzając akcje ratowniczą, działa dynamicznie, często nie mając czasu do zastanowienia, niekiedy kierując się intuicją.

Rozdział V. Rekomendacje dla systemu bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej

5.1. Zadania administracji publicznej w obszarze zarządzania kryzysowego

Zarządzanie kryzysowe to zestaw działań wprowadzonych przez administrację celem przygotowania i zastosowania w przypadku użycia w sytuacji kryzysowej. Zmieniające się otoczenie i klimat, styl życia, postęp cywilizacyjny i techniczny powodują konieczność fachowego przygotowania struktur państwa do zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim obywatelom. Zarządzanie kryzysowe rozwijało się na bazie doświadczeń wielu pokoleń. Od zarania dziejów człowiek był narażony na niebezpieczeństwa w wymiarze jednostkowym, lokalnym, narodowym i międzynarodowym. Od lat też prowadzono badania procesów zarządzania w sytuacjach trudnych – eksperymentalnych. To pozwoliło obecnie na ukierunkowanie prac związanych ze zwiększeniem wskaźników bezpieczeństwa. Wciąż pojawiające się nowe zagrożenia prowadzą do rozwoju zagadnień z zakresu zarządzania kryzysowego. Obywatele powinni mieć na uwadze, że nie zawsze jesteśmy w stanie zapobiec występowaniu sytuacji kryzysowej. Jednakże poprzez odpowiednie przygotowanie, prewencję, monitoring administrowanego terenu oraz szybkie przekazywanie informacji dzięki możemy dążyć do minimalizacji skutków potencjalnych zagrożeń.

Próby zagwarantowania przez państwo maksymalnego poczucia bezpieczeństwa dla jego obywateli wymuszają poszukiwanie nowych rozwiązań celem realizacji zadań państwa w tym zakresie. Wyrazem tych dążeń jest opracowanie i uchwalenie odpowiednich aktów prawnych, takich jak:

— Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., nr 0, poz. 1166);

— Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., nr 0, poz. 333).

Na mocy tych ustaw, odpowiednim organom nadano szereg kompetencji związanych z:

- sytuacjami kryzysowymi;
- stanem nadzwyczajnym klęski żywiołowej.

Zarządzanie kryzysowe to szczególny obszar zarządzania. Ustawa o zarządzaniu kryzysowym definiuje to pojęcie w następujący sposób: „*Zarządzanie kryzysowe to*

*działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej*³²⁰. Podstawowym zadaniem spoczywającym na organach administracji publicznej wszystkich szczebli jest jak najlepsze koncepcyjne i organizacyjne przygotowanie się do działań ratowniczych w sytuacjach katastrof naturalnych i technicznych, a także powodowanych działaniami wojennymi, bądź wynikającymi z aktów terroru, niezależnie od czasu i miejsca ich wystąpienia oraz do likwidacji i minimalizowania ich następstw, a to wymaga sprawnego funkcjonowania systemu zarządzania kryzysowego. Do potencjalnych zagrożeń można zaliczyć: zagrożenia naturalne, zagrożenia ekologiczne, zagrożenia wywołane działalnością człowieka, zagrożenia techniczne oraz zagrożenia wynikające z zachowań społecznych. W epidemia dalszej swej części określa zadania organów administracji publicznej w zakresie dbania o bezpieczeństwo. Określa również obowiązek posiadania planów zarządzania kryzysowego na każdym szczeblu administracyjnym, tj.: tworzy się Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego oraz wojewódzkie, powiatowe i gminne plany zarządzania kryzysowego, zwane dalej „planami zarządzania kryzysowego”³²¹. Zarządzanie kryzysowe jest sektorem działania organów administracji publicznej, wprowadzone ustawą z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym. „Zarządzanie kryzysowe to działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej”³²². Zarządzanie to w skali kraju odbywa się na poszczególnych poziomach podziału administracyjnego: wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

³²⁰ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. 2007 nr 89 poz. 590) art.2.

³²¹ Tamże art.5.

³²² Tamże.

Pojęciami nierozzerwalnie łączącymi się z zarządzaniem kryzysowym są:

- Kryzys - rozumiany jako zjawisko nietolerowane przez zagrożony podmiot, realne i natychmiastowe zagrożenie jego interesów, którego skutki prowadzą do zmiany sytuacji systemowej³²³;
- Sytuacja kryzysowa to stan wpływający negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia w znacznych rozmiarach lub środowiska, wywołujący znaczne ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków³²⁴;
- Infrastruktura krytyczna to systemy oraz wchodzące w ich skład powiązane ze sobą funkcjonalnie obiekty, w tym obiekty budowlane, urządzenia, instalacje, usługi kluczowe dla bezpieczeństwa państwa i jego obywateli oraz służące zapewnieniu sprawnego funkcjonowania organów administracji publicznej, a także instytucji i przedsiębiorców³²⁵.
- Mapa ryzyka – przedstawiana w formie „mapy lub opisu przedstawiających potencjalne negatywne skutki oddziaływania zagrożenia na ludzi, środowisko, mienie i infrastrukturę³²⁶.

Kłęska żywiołowa występuje w Konstytucji jako jeden ze stanów nadzwyczajnych. Ustawa o stanie klęski żywiołowej określa w jaki sposób wprowadza i znosi się ten stan nadzwyczajny, oraz w jaki sposób musi działać administracja publiczna. Artykuł 3 Ustawy z dnia 18 kwietnia 2002r. o stanie klęski żywiołowej definiuje klęskę żywiołową jako *„katastrofę naturalną lub awarię techniczną, których skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem*³²⁷”. W wyniku zaistnienia takiego zdarzenia można wprowadzić na czas nie dłuższy niż 30 dni stan klęski żywiołowej na całym lub części terytorium Polski. Katastrofa naturalna to *„zdarzenie związane z działaniem sił natury, w szczególności wyładowania*

³²³ W. Krzeszowski, Zarządzanie w sytuacji kryzysowej, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2010, s. 27.

³²⁴ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2006 r. o zarządzaniu kryzysowym, art. 3 pkt 1 (Dz. U. z 2013 r., poz. 1166).

³²⁵ Tamże, art. 3 pkt 2.

³²⁶ Tamże, art. 3 pkt 10.

³²⁷ Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. 2002 nr 62 poz. 558 z późn. zm.).

*atmosferyczne, wstrząsy sejsmiczne, silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, długotrwałe występowanie ekstremalnych temperatur, osuwiska ziemi, pożary, susze, powodzie, zjawiska lodowe na rzekach i morzu oraz jeziorach i zbiornikach wodnych, masowe występowanie szkodników, chorób roślin lub zwierząt albo chorób zakaźnych ludzi albo też działanie innego żywiołu*³²⁸. Natomiast awaria techniczna to „gwałtowne, nieprzewidziane uszkodzenie lub zniszczenie obiektu budowlanego, urządzenia technicznego lub systemu urządzeń technicznych powodujące przerwę w ich używaniu lub utratę ich właściwości”³²⁹. System zarządzania kryzysowego Rzeczypospolitej Polskiej ma na celu obniżenie ryzyka związanego z możliwością wystąpienia zagrożenia oraz wytworzenie konstrukcji działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa ludności, ochrony infrastruktury krytycznej i środowiska naturalnego. Sprawne zarządzanie kryzysowe wyraża się wypracowaniem w państwie mechanizmów skutecznego i zintegrowanego działania, opartych na funkcjach planowania, organizowania, motywowania i kontroli. Działania z zakresu zarządzania kryzysowego opisane zostały w ustawie o zarządzaniu kryzysowym, która określa w obszarze zarządzania kryzysowego:

- właściwe organy, ich zadania oraz zasady działania,
- dokumenty planistyczne,
- zasady finansowania działań.

Dokumentami planistycznymi z zakresu zarządzania kryzysowego są:

- **Plany zarządzania kryzysowego**³³⁰ – Tworzy się Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego oraz wojewódzkie, powiatowe i gminne plany zarządzania kryzysowego. Plany wskazują kto ma podjąć działania, co ma zrobić, w jaki sposób, z kim musi współdziałać. Muszą one uwzględniać wszelkie procedury i działania podejmowane przez podmioty administracji, zgodnie z innymi przepisami.
- **Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego**³³¹ – Raport przygotowywany na podstawie raportów częściowych przez ministrów kierujących działami administracji rządowej, kierowników urzędów centralnych oraz wojewodów. Za koordynację przygotowania Raportu odpowiada dyrektor

³²⁸ Tamże art. 3.

³²⁹ Tamże art.3.

³³⁰ Tamże art.5.

³³¹ <https://www.gov.pl/web/rcb/raport-o-zagrozeniach-bezpieczenstwa-narodowego> dostęp z dnia 20.05.2024.

Rządowego Centrum Bezpieczeństwa (RCB), a w części dotyczącej zagrożeń o charakterze terrorystycznym Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW). Celem Raportu jest wskazanie najważniejszych zagrożeń dla Rzeczypospolitej Polskiej. Na podstawie wniosków z Raportu przygotowywane są plany zarządzania kryzysowego.

- **Narodowy Program Ochrony Infrastruktury Krytycznej**³³² – celem Programu jest stworzenie warunków do poprawy bezpieczeństwa IK. Program w sposób syntetyczny i kompleksowy określa wizję i cele ochrony infrastruktury krytycznej, model współpracy w realizacji zadań, role uczestników i dobre praktyki ochrony IK.

Najważniejszymi determinantami integracji działań ratowniczych w czasie pokoju i wojny są sprawność i skuteczność funkcjonowania państwa w celu zapewnienia ochrony ludności. Dlatego proponuje się zintegrowanie tych dwóch stanów, zwłaszcza w aspekcie odpowiedzialności tych samych organów administracji publicznej za bezpieczeństwo ludności. Zarządzanie kryzysowe jest elementem (podsystemem) systemu bezpieczeństwa narodowego. Można przyjąć, że jest ono dziedziną związaną z zapewnieniem bezpieczeństwa narodowego, wiąże się z teorią i praktyką zarządzania organizacją również rozumianą jako system oraz z procesem analizy i oceny ryzyka. W rozważaniach nad zarządzaniem kryzysowym konieczne wydaje się utożsamienie pojęcia sytuacji kryzysowej z punktem ciężkości, na którym wszelkie działania zarządzania kryzysowego się koncentrują. Sytuację kryzysową z reguły postrzegana jest w kategoriach negatywnych: jako okoliczność stwarzającą zagrożenie i powodującą różnego rodzaju komplikacje w życiu codziennym. W literaturze przedmiotu można znaleźć wiele interesujących interpretacji sytuacji kryzysowych. Podkreśla się, że o takich sytuacjach można mówić wtedy, gdy:

- pojawiają się zagrożenia powodujące zakłócenia, które wywołują proces zmienny w funkcjonowaniu organizacji (systemu);
- zostaje zachwiana równowaga w organizacji, co powoduje proces zmienny;
- dochodzi do utraty kontroli nad przebiegiem zdarzeń i należy podjąć działania nadzwyczajne.

³³² <https://www.gov.pl/web/rcb/narodowy-program-ochrony-infrastruktury-krytycznej> dostęp z dnia 20.05.2024.

Sytuacja kryzysowa to zespół okoliczności zewnętrznych i wewnętrznych, wpływających na dany układ (system) w ten sposób, iż zaczyna się w nim i jest kontynuowany proces zmienny, w rezultacie czego dochodzi do zachowania równowagi, a następnie jej przywrócenia, dzięki podjętym środkom regulacji, (nadzwyczajne działania)³³³. Sytuacja kryzysowa jest zazwyczaj następstwem zagrożenia, katastrof naturalnych lub awarii technicznych. Sytuacje kryzysowe również mogą powstać w przypadku:

- działań terrorystycznych;
- rozpowszechniania broni masowego rażenia;
- narkomanii;
- głodu;
- nadmiernych różnic kulturowych i religijnych;
- dysproporcji w rozwoju cywilizacyjnym i społecznym;
- zakłócenia porządku publicznego jak: manifestacje, blokady dróg, przejść granicznych, urzędów państwowych itp.;
- zagrożenia konstytucyjnego ustroju państwa lub bezpieczeństwa obywateli;
- zagrożenia wojną jako szczególna sytuacja kryzysowa³³⁴.

Sytuacje kryzysowe mogą mieć charakter militarny i niemilitarny. Zagrożenia militarne często są pochodną problemów i zagrożeń w różnorodnych dziedzinach funkcjonowania państwa i społeczeństwa. Za zagrożenie militarne można zatem uważać zdarzenie lub prawdopodobieństwo zaistnienia takiego zdarzenia, które zagraża żywotnym interesom społeczeństwa oraz celom politycznym, wartościom i interesom państwa, a często także jego niepodległości, suwerenności i integralności terytorialnej. Zagrożenia niemilitarne to „sytuacje niekorzystne lub zespół okoliczności, w których nie występuje czynnik militarny, a z obiektywnej oceny wynika, iż mogą one doprowadzić do stanu (procesu) niebezpiecznego dla określonego podmiotu”³³⁵. W niemilitarnych sytuacjach kryzysowych źródłem zagrożeń nie będą zewnętrzne czynniki militarne, a reakcja na nie będzie wymuszała użycie sił zbrojnych nie w znaczeniu operacyjnym, lecz jedynie jako element wspierający systemy ratownicze, ukierunkowany na pomoc ludności zagrożonej bądź poszkodowanej. Wśród zagrożeń niemilitarnych wyróżnia się zagrożenia:

³³³ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2007 nr 89 poz. 590 z późn. zm).

³³⁴ Tamże.

³³⁵ T. Szczurek, *Od deskrypcji do antycypacji wykorzystania potencjału militarnego w kształtowaniu bezpieczeństwa nowoczesnych wspólnot państwowych wobec rozwoju zagrożeń niemilitarnych*, Warszawa WAT 2012, s. 46-51.

polityczne, gospodarcze, psychospołeczne, ekologiczne, wewnętrzne i inne. Niemilitarne sytuacje kryzysowe występują na obszarze każdego państwa. Zapewnienie skutecznej ochrony podczas takich sytuacji wymaga wspólnych działań kilku organów państwowych. Elementami wspierającymi pozamilitarny system obrony są Policja, Państwowa Straż Pożarna, Straż Graniczna, jednostki ratownictwa specjalistycznego oraz Siły Zbrojne. Sytuacja kryzysowa w odróżnieniu od kryzysu nie musi stwarzać istotnego zagrożenia dla życia ludzkiego, lecz stanowi wyzwanie dla społecznego poczucia normalności, tradycji, wartości i bezpieczeństwa.

Zarządzanie kryzysowe w administracji publicznej jest nieodzowną częścią bezpieczeństwa narodowego. Realizuje podstawową rolę w rozwiązywaniu – pod presją czasu – sytuacji kryzysowych nakazanych przepisami z ryzykiem i napięciem groźnym dla bezpieczeństwa. Opiera się na przeciwdziałaniu zagrożeniom, zabezpieczeniu się na wypadek ich wystąpienia oraz utrzymaniu lub rekonstruowanie stanu stabilizacji. System zarządzania kryzysowego w Polsce jest wieloszczeblowy i zbudowany jest z następujących elementów (rys. 9)³³⁶:

1. organów zarządzania kryzysowego,
2. organów opiniotawczo-doradczych właściwych w sprawach inicjowania i koordynowania działań podejmowanych w zakresie zarządzania kryzysowego,
3. centrów zarządzania kryzysowego, utrzymujących 24-godzinną gotowość do podjęcia działań.

³³⁶ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu..., *op. cit.*

Rysunek 5.1 System zarządzania kryzysowego w Polsce.

Źródło: <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/zarzadzanie-kryzysowe> (dostęp z dn. 05.06.2024).

Domena zarządzania kryzysowego jest niespotykanie skomplikowaną dziedziną, obejmującą w sobie szereg zintegrowanych działań instytucji będących odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo ludności³³⁷. Funkcjonujący w Polsce system zarządzania kryzysowego opiera się o podział administracyjny kraju. Odpowiedzialność za zarządzanie kryzysowe scedowane jest w Polsce na wiele podmiotów. Przede wszystkim są to organy administracji rządowej i samorządowej. Do ich obowiązków należy odpowiedzialność, którą ponoszą także instytucje publiczne, organizacje i stowarzyszenia. Formacją odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe obarczone jest także społeczeństwo – obywatele kraju działający w różnego rodzaju grupach, wspólnotach, społecznościach oraz instytucjach. Poszczególne poziomy władzy administracyjnej mają również w zakresie swoich kompetencji narzędzia do wypełniania zadań z dziedziny zarządzania kryzysowego, jak choćby takie jak: Państwowa Straż

³³⁷https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/01/strategia_rozwoju_systemu_bezpieczenstwa_narodowego_rp_2022.pdf dostęp z dnia 20.02.2024.

Pożarna, służby ratowniczo-medyczne, służby utrzymania porządku (policja, straż miejska), a także fundamentalnym, składnikiem systemu zarządzania kryzysowego są Siły Zbrojne RP, które często są podstawą rozwiązania zaistniałej sytuacji kryzysowej. Finalizacja obowiązków z dziedziny zarządzania kryzysowego w sytuacjach kryzysowych przez organy administracji publicznej wszystkich szczebli obejmuje zjednoczoną część podsystemu kierowania systemem bezpieczeństwa narodowego. Uaktywnienie sił, środków i procedur w ramach szeroko pojmowanego zarządzania kryzysowego odgrywa fundamentalną rolę w niwelowaniu różnych sytuacji kryzysowych, stwarzanych przez człowieka i przez naturę, naruszających prawidłowe funkcjonowanie państwa. Kontynuacja tego działania znajduje odzwierciedlenie w ciągu dokumentów normatywnych i prawnych, które są fundamentalną bazą do zdefiniowania całego systemu zbudowanego z czynników zarządczych oraz podmiotów wykonawczych, wspólnie biorących odpowiedzialność za prewencyjne działania przeciw wszelkim zagrożeniom i wychodzeniu naprzeciw sytuacjom, a w zdarzeniach kryzysowych na zapewnieniu nad nimi kontroli w drodze nakreślonych wcześniej działań oraz niwelowaniu niekorzystnych efektów takich wydarzeń.

Zapewnienie odpowiednio wysokiego poziomu bezpieczeństwa jest istotnym elementem polityki wewnętrznej państwa, która odnosi się do zagrożeń i przeciw działań występujących wewnątrz państwa³³⁸. Ogromny wpływ na bezpieczeństwo społeczności ma właśnie zarządzanie kryzysowe. Współcześnie zarządzanie kryzysowe³³⁹ to szereg przedsięwzięć organów administracji rządowej i samorządowej, ukierunkowanych na zapobieganie sytuacjom kryzysowym, przygotowanie do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowanie w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, oraz odtwarzanie (odbudowę) infrastruktury krytycznej. W najwyższej instancji w centrali w następstwie zadania zarządzania kryzysowego wszczynają ministrowie zarządzający działami administracji rządowej oraz kierownicy urzędów centralnych. Jeżeli jednak kompetencje danego ministra (kierownika urzędu centralnego) nie dostarczają prawidłowej konkretyzacji zadań, zarządzanie powinna przejąć Rada Ministrów. Na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (RP) zarządzaniem kryzysowym zajmuje się Rada Ministrów (RM). W sytuacjach nagłych zarządzanie kryzysowe deprymuje minister właściwy do spraw wewnętrznych, anonsując bezzwłocznie Prezesa RM o swoich działaniach. Także ministrowie zarządzający działami administracji

³³⁸ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

³³⁹ Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. 2009 z późn. zm.).

rządowej oraz kierownicy centralnych urzędów delegują, zgodnie ze swą powinnością, zadania dotyczące zarządzania kryzysowego³⁴⁰. Na szczeblu centralnym sprawuje obowiązki Rządowe Centrum Bezpieczeństwa (RCB), które tworzy się na mocy Ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o zarządzaniu kryzysowym³⁴¹. RCB zapewnia przepływ informacji pomiędzy RM i Prezesem RM a, ministrem do spraw wewnętrznych oraz Rządowym Zespołem Zarządzania Kryzysowego (RZZK), który tworzy się przy RM. RCB pełni funkcję krajowego centrum zarządzania kryzysowego³⁴². Na szczeblu wojewódzkim, organem istotnym w sprawach zarządzania kryzysowego jest wojewoda. Wojewoda zapewnia współdziałanie wszystkich organów administracji rządowej oraz samorządowej działających w województwie i zarządza ich działalnością w dziedzinie zażegnania zagrożeniu życia, zdrowia lub mienia oraz zagrożeniom środowiska, bezpieczeństwa państwa i kreacji porządku publicznego, ochrony praw obywatelskich, a także zażegnania klęskom żywiołowym i innym nadzwyczajnym zagrożeniom oraz eliminowania i usuwania ich skutków, na zasadach określonych w odrębnych ustawach³⁴³. Podstawowym uprawnieniem wojewody jest wydawanie poleceń organom administracji rządowej w województwie a we wskazanych sytuacjach nadzwyczajnych także organom samorządu terytorialnego. Minister Obrony Narodowej, na wniosek wojewody i do jego dyspozycji może, zadysponować pododdziały Sił Zbrojnych RP (SZ RP) do wykonania zadań zarządzania kryzysowego w sytuacjach, w których wykorzystanie innych sił i środków jest niemożliwe lub niewłaściwe. Jeżeli w sytuacji kryzysowej użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub może okazać się niewystarczające, o ile inne przepisy nie stanowią inaczej, Minister Obrony Narodowej, na wniosek wojewody, może przekazać do jego dyspozycji pododdziały lub oddziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, zwane dalej "oddziałami Sił Zbrojnych", wraz ze skierowaniem ich do wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego.³⁴⁴ „Do zadań, o których mowa powyżej, należy:

- 1) *współudział w monitorowaniu zagrożeń;*

³⁴⁰ Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. 2009 nr 131 poz. 1076). art. 7 i 12.

³⁴¹ Tamże.

³⁴² Tamże, art. 10.

³⁴³ Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206 z późn. zm.), art. 22 pkt 2.

³⁴⁴ <https://www.gov.pl/web/uw-zachodniopomorski/wojewodzki-plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 20.05.2024.

- 2) wykonywanie zadań związanych z oceną skutków zjawisk zaistniałych na obszarze występowania zagrożeń;
- 3) wykonywanie zadań poszukiwawczo-ratowniczych;
- 4) ewakuowanie poszkodowanej ludności i mienia;
- 5) wykonywanie zadań mających na celu przygotowanie warunków do czasowego przebywania ewakuowanej ludności w wyznaczonych miejscach;
- 6) współudział w ochronie mienia pozostawionego na obszarze występowania zagrożeń;
- 7) izolowanie obszaru występowania zagrożeń lub miejsca prowadzenia akcji ratowniczej;
- 8) wykonywanie prac zabezpieczających, ratowniczych i ewakuacyjnych przy zagrożonych obiektach budowlanych i zabytkach;
- 9) prowadzenie prac wymagających użycia specjalistycznego sprzętu technicznego lub materiałów wybuchowych będących w zasobach SZ RP;
- 10) usuwanie materiałów niebezpiecznych i ich unieszkodliwianie, z wykorzystaniem sił i środków będących na wyposażeniu SZ RP;
- 11) likwidowanie skażeń chemicznych oraz skażeń i zakażeń biologicznych;
- 12) usuwanie skażeń promieniotwórczych;
- 13) wykonywanie zadań związanych z naprawą i odbudową infrastruktury technicznej;
- 14) współudział w zapewnieniu przejezdności szlaków komunikacyjnych;
- 15) udzielanie pomocy medycznej i wykonywanie zadań sanitarnohigienicznych i przeciwepidemicznych”.

Obowiązek podjęcia działań w zakresie zarządzania kryzysowego spoczywa na tym organie właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego, który pierwszy otrzymał informację o wystąpieniu zagrożenia. Organ ten niezwłocznie informuje o zaistniałym zdarzeniu organy odpowiednio wyższego i niższego szczebla, przedstawiając jednocześnie swoją ocenę sytuacji oraz informację o planowanych działaniach.

Zadania organów administracji rządowej i samorządowej, realizowane w ramach zarządzania kryzysowego, zostały zawarte również w takich aktach prawnych, jak:

- Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie³⁴⁵;

³⁴⁵ Dz. U. 2009 nr 31 poz. 206.

- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa³⁴⁶;
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym³⁴⁷;
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym³⁴⁸;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udziału pododdziałów i oddziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w zapobieganiu skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwaniu³⁴⁹;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wymagań, jakim powinien odpowiadać plan postępowania na wypadek zagrożenia życia lub zdrowia ludzi, mienia oraz środowiska³⁵⁰;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Infrastruktury Krytycznej³⁵¹;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie planów ochrony infrastruktury krytycznej³⁵²;
- Zarządzenie Nr 86 Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 sierpnia 2008 r. w sprawie organizacji i trybu pracy Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego³⁵³;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego³⁵⁴;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 2009 r. w sprawie określenia organów administracji rządowej, które utworzą centra zarządzania kryzysowego, oraz sposobu ich funkcjonowania³⁵⁵;
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 kwietnia 2011 r. w sprawie organizacji i trybu działania Rządowego Centrum Bezpieczeństwa³⁵⁶.

³⁴⁶ Dz. U. 1998 nr 91 poz. 576.

³⁴⁷ Dz. U. 1998 nr 91 poz. 578.

³⁴⁸ Dz. U. 1990 nr 16 poz. 95.

³⁴⁹ Dz. U. 2003 nr 41 poz. 347.

³⁵⁰ Dz. U. 2021 poz. 70.

³⁵¹ Dz. U. 2010 nr 83 poz. 541.

³⁵² Dz. U. 2010 nr 83 poz. 542.

³⁵³ M. P. 2008 nr 61 poz. 538.

³⁵⁴ Dz. U. 2010 nr 83 poz. 540.

³⁵⁵ Dz. U. 2009 nr 226 poz. 1810.

³⁵⁶ Dz. U. 2011 nr 86 poz. 471.

5.2. Stołeczne Centrum Bezpieczeństwa Miasta Warszawa³⁵⁷

Jednym z priorytetowych przedsięwzięć związanych z poprawą bezpieczeństwa miasta, była budowa Centrum Bezpieczeństwa m.st. Warszawy. W ramach którego zostały przygotowane stanowiska dla przedstawicieli m.in. Straży Pożarnej, Pogotowia Ratunkowego, Policji, Centrum Zarządzania Kryzysowego, Zarządu Transportu Miejskiego, Straży Miejskiej, a także innych służb. Nadrzędnym celem budowy Zintegrowanego Stanowiska Koordynacji i Reagowania była poprawa możliwości prowadzenia wspólnych działań oraz skrócenie czasu reakcji na zdarzenia służb ratowniczych i porządkowych przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii teleinformatycznych. Pełne monitorowanie zdarzeń oraz gromadzenie w jednym miejscu danych niezbędnych do analizy sytuacji, umożliwia podejmowanie szybkich decyzji i adekwatne uruchomienie procedur reagowania³⁵⁸.

Na każdym szczeblu administracji publicznej w państwie określony został jednoznacznie organ administracji ogólnej odpowiedzialny za rezultat działań w sferze bezpieczeństwa i porządku publicznego. Władzę administracji ogólnej mogą wykonywać zarówno organy samorządu terytorialnego jak i administracji rządowej. Organy te powinny również przejmować odpowiedzialność za wyniki działania zespolonej administracji w sytuacjach kryzysowych. Szczęólnego znaczenia nabiera jednak w sferze ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego pozycja wojewody jako koordynatora wszystkich działań podejmowanych przez organy administracji publicznej na obszarze województwa. Z tego też względu zarówno przepisy ustrojowe, jak i przepisy ustaw szczególnych przewidują stosowanie przez z wojewodę narzędzi koordynacyjnych i nadzorczych, pozwalających na sprawne wykonywanie przez wojewodę na obszarze województwa zadań z zakresu utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Zadania związane z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego ustawodawca zaliczył do podstawowych zadań jednostek samorządu terytorialnego. Zakres działalności poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego został jednak zróżnicowany. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne gminy obejmują m.in. sprawy porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej

³⁵⁷ <https://warszawa19115.pl/-/sto%C5%82eczne-centrum-bezpiecze%C5%84stwa> dostęp z dnia 20.05.2024.

³⁵⁸ Tamże.

i przeciwpowodziowe³⁵⁹. Konstytucja wprowadziła więc podział zadań publicznych samorządu terytorialnego na zadania własne i zadania zlecone. Przy czym zadania publiczne służące zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej są wykonywane przez jednostkę samorządu terytorialnego jako zadania własne, natomiast zadania zlecone jednostki samorządu terytorialnego wykonują, jeżeli wynika to wprost z przepisu ustawy. Zatem Konstytucja wprowadziła zasadę wykonywania zadań publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego jako zadań własnych.

Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego³⁶⁰ odpowiada w szczególności za realizację zadań w zakresie m.in.: zarządzania kryzysowego, obrony cywilnej i obronności, ochrony ludności oraz dokonywania oceny zagrożeń stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie województwa mazowieckiego.

W strukturze Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego funkcjonuje również Pełnomocnik do Spraw Ochrony Informacji Niejawnych³⁶¹, który odpowiada za zapewnienie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych oraz Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego, które prowadzi całodobowy dyżur w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego. W strukturze Wydziału należy również uwzględnić Centrum Powiadamiania Ratunkowego, które odpowiada m.in. za obsługę zgłoszeń alarmowych wykonanych na numer 112 oraz Dyspozytornię Medyczną, która odpowiada m.in. za przyjmowanie zgłoszeń alarmowych dotyczących zdarzeń medycznych kierowanych z pozostałych elementów systemu powiadamiania ratunkowego.

Organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego na obszarze m.st. Warszawy jest Prezydent m.st. Warszawy, który wykonuje zadania z zakresu zarządzania kryzysowego przy pomocy Zespołu Zarządzania Kryzysowego m. st. Warszawy³⁶². Do zadań Zespołu Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy należy:

- ocena występujących i potencjalnych zagrożeń mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo publiczne i prognozowanie tych zagrożeń;
- przygotowywanie propozycji i wniosków dotyczących wykonania działań ujętych w Planie Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy;

³⁵⁹ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 1990 nr 16 poz. 95 z późn. zm.).

³⁶⁰ <https://bip.mazowieckie.pl/artukul/43/106/wydzial-bezpieczenstwa-i-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 20.05.2024.

³⁶¹ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U.2024.632).

³⁶² Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

- przekazywanie do wiadomości publicznej informacji związanych z zagrożeniami; opiniowanie Planu Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy oraz realizowanie wynikających z niego zadań;
- realizacja decyzji podjętych przez Szefa Zespołu.³⁶³

W zależności od potrzeb w skład Zespołu Zarządzania Kryzysowego m. st. Warszawy może wchodzić Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w m. st. Warszawie, który jest organem wiodącym podczas zagrożeń sanitarno – epidemiologicznych.

W ramach zarządzania kryzysowego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w m. st. Warszawie wykonuje zadania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa żywności, zapobieganie i usuwanie zagrożeń biologicznych, w szczególności spowodowanych działalnością terrorystyczną oraz zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych szczególnie niebezpiecznych. Zadania te polegają przede wszystkim na stałym nadzorze oraz zbieraniu informacji o potencjalnych zagrożeniach i aktualnej sytuacji sanitarno-epidemiologicznej na obszarze m. st. Warszawy³⁶⁴.

5.3. Koncepcja konsolidacji sił i środków w sytuacjach zagrożeń

Koncepcja konsolidacji sił i środków w sytuacjach zagrożeń dla miasta stołecznego Warszawy ma na celu zapewnienie skutecznej reakcji na różnorodne zagrożenia, które mogą wystąpić w obszarze miejskim. Poniżej przedstawiono ogólny zarys takiej koncepcji.

1. Identyfikacja zagrożeń:

Pierwszym krokiem jest zidentyfikowanie potencjalnych zagrożeń, które mogą wystąpić w Warszawie. Do najważniejszych z nich należą:

- Zagrożenia naturalne: powódzie, burze, pożary, trzęsienia ziemi.
- Zagrożenia techniczne: awarie infrastruktury (np. sieci energetycznej, wodociągowej).
- Zagrożenia społeczne: zamachy terrorystyczne, protesty społeczne, przestępczość zorganizowana.
- Zagrożenia zdrowotne: epidemie, pandemie, skażenie środowiska.

2. Struktura zarządzania kryzysowego

³⁶³Zespół Zarządzania Kryzysowego m. st. Warszawy, <http://bezpieczna.um.warszawa.pl/zarz%C4%85dzanie-kryzysowe/zesp%C3%B3%C5%82-zarz%C4%85dzania-kryzysowego>, dostęp z dnia 04.06.2024.

³⁶⁴ <https://um.warszawa.pl/waw/strategia/strategia-rozwoju-miasta> dostęp z dnia 06.05.2024.

Konsolidacja sił i środków wymaga stworzenia efektywnej struktury zarządzania kryzysowego, która obejmuje:

- Zespół kryzysowy: powołanie zespołu składającego się z przedstawicieli różnych instytucji (policja, straż pożarna, służby zdrowia, administracja publiczna) odpowiedzialnych za koordynację działań w sytuacjach kryzysowych.
- Centrum zarządzania kryzysowego: utworzenie centrum, które będzie odpowiedzialne za monitorowanie sytuacji, podejmowanie decyzji i zarządzanie informacjami.

3. Koordynacja działań

Ważnym elementem koncepcji jest zapewnienie efektywnej koordynacji działań różnych służb i instytucji w sytuacjach zagrożenia:

- Współpraca międzyinstytucjonalna: ustanowienie protokołów współpracy między różnymi służbami oraz instytucjami publicznymi, co pozwoli na szybkie i skoordynowane działania w przypadku zagrożenia.
- Szkolenia i ćwiczenia: regularne organizowanie szkoleń i symulacji sytuacji kryzysowych dla wszystkich uczestników systemu zarządzania kryzysowego, co zwiększy ich gotowość do działania.

4. Zasoby i środki

- Ocena zasobów: przeprowadzenie audytu dostępnych zasobów (ludzie, sprzęt, technologie), które mogą być wykorzystane w sytuacjach zagrożenia.
- Budżet i finansowanie: zapewnienie odpowiednich środków finansowych na działania prewencyjne i reagowanie w sytuacjach kryzysowych.

5. System komunikacji

- Informowanie społeczeństwa: stworzenie skutecznego systemu komunikacji, który umożliwi szybkie informowanie mieszkańców o zagrożeniach oraz sposobach reagowania.
- Wykorzystanie technologii: zastosowanie nowoczesnych technologii (np. aplikacje mobilne, systemy alertów) do szybkiego przekazywania informacji o zagrożeniach.

6. Edukacja i prewencja

- Programy edukacyjne: wprowadzenie programów edukacyjnych dla mieszkańców, które będą dotyczyć bezpieczeństwa, reagowania w sytuacjach kryzysowych oraz sposobów unikania zagrożeń.

- Działania prewencyjne: wdrożenie działań mających na celu minimalizację ryzyka wystąpienia zagrożeń, takich jak monitoring i konserwacja infrastruktury.
7. Ewaluacja i doskonalenie
- Analiza doświadczeń: po każdej sytuacji kryzysowej przeprowadzenie analizy działań, aby wyciągnąć wnioski i wprowadzić ewentualne poprawki w procedurach.
 - Ciągłe doskonalenie: regularna aktualizacja koncepcji konsolidacji sił i środków w odpowiedzi na zmieniające się zagrożenia oraz potrzeby miasta.

Koncepcja konsolidacji sił i środków w sytuacjach zagrożeń dla miasta stołecznego Warszawy ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców poprzez efektywne zarządzanie kryzysowe. Kluczowe jest zidentyfikowanie zagrożeń, stworzenie struktury zarządzania, koordynacja działań różnych instytucji, zapewnienie odpowiednich zasobów oraz skuteczna komunikacja z mieszkańcami.

Zgodnie z postanowieniami art. 21 ustawy o zarządzaniu kryzysowym³⁶⁵, obowiązek podjęcia działań w zakresie zarządzania kryzysowego spoczywa na tym organie właściwym, który pierwszy otrzymał informację o wystąpieniu zagrożenia. Organ ten niezwłocznie informuje odpowiednio wyższy i niższy szczebel reagowania, przedstawiając jednocześnie ocenę sytuacji i podjęte działania. Podstawowym poziomem reagowania na zaistniałe zdarzenia jest organ władzy samorządowej szczebla gminy i powiatu, który dysponuje siłami i środkami, umożliwiającymi mu skuteczne reagowanie w przypadku zaistnienia lokalnych zagrożeń. Dostępne zasoby to³⁶⁶: jednostki ratowniczo-gaśnicze, zespoły ratownictwa medycznego, jednostki Policji, zakładów komunalnych oraz innych służb, inspekcji i straży. W przypadku zdarzenia służby są uruchamiane przez dyżurnego jednostki pełniącego dyżur całodobowy. Po oszacowaniu skali zagrożenia i konieczności zwiększenia potencjału służb kierownicy jednostek systemu uaktywniają taktyczny szczebel kierowania, a bezpośrednimi działaniami kierują przygotowani i przeszkoleni kierownicy jednostek organizacyjnych Organu administracji publicznej (wójt, burmistrz, prezydent miasta kieruje działaniami zaangażowanych służb i instytucji). W przypadku, gdy zdarzenie nabiera znamion kryzysu, a więc istnieje potrzeba skierowania dodatkowych sił wsparcia lub gdy działania obejmują teren kilku powiatów, uruchamiany jest wyższy poziom – wojewody. Kierownicy wojewódzkich

³⁶⁵ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 roku o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2007 Nr 89 poz. 590).

³⁶⁶ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

służb, inspekcji i straży mogą zadysponować swoimi środkami z terenu województwa, a także wystąpić o pomoc do szczebla centralnego. Działania wojewódzkich służb prowadzone są zazwyczaj w formie operacji, a zaangażowanymi siłami kierują kierownicy tych jednostek lub wyznaczone osoby. Zagrożenia i narastające potrzeby są głównymi przesłankami do formułowania przez wojewodów wniosków o wsparcie, które władze centralne mogą zdecydować o uruchomieniu dodatkowych zasobów. Na podstawie takiego zapotrzebowania, kierownicy jednostek organizacyjnych szczebla centralnego mogą skierować do działań swoje siły i środki celem wsparcia wojewódzkich lub powiatowych. Zdecydowanie odmienna jest natomiast rola najwyższych szczebli w przypadku wystąpienia zdarzeń o zasięgu ogólnokrajowym. Aparat zarządzający rozwijany jest wówczas od najwyższego do najniższego szczebla z równoczesnym określeniem i sprecyzowaniem zadań niezbędnych do realizacji na niższych poziomach. Szczebel nadrzędny pełni wtedy rolę koordynatora przygotowań całego systemu i nim kieruje.

Sposób organizacji systemu zarządzania kryzysowego w tym systemie bezpieczeństwa oraz zapobiegania katastrofom, zagrożeniom i łagodzenia ich skutków wymaga różnorodnych poczynań, które muszą być ze sobą bardzo dobrze skorelowane. Trudno jest przewidzieć, kiedy i gdzie powstanie zagrożenie, wydarzy się katastrofa, dlatego na szczeblu miasta Warszawa dokonano szczegółowej analizy siatki bezpieczeństwa określającą rodzaje zagrożeń, koordynatora działań ratowniczych oraz jednostki wiodące i pomocnicze.

XXI wiek przynosi wiele dylematów i różnych zagrożeń wynikających z bardzo radykalnego rozwoju i postępu cywilizacyjnego. Do zagrożeń tych można zaliczyć³⁶⁷:

1. Nędza, ubóstwo i brak perspektyw rozwojowych na przyszłość, co rodzi nastroje niezadowolenia, frustracji i niepokoju społecznego.
2. Zagrożenie konfliktami zbrojnymi, które obecnie nie wynikają już z rywalizacji systemów ideologicznych, ale tylko głównie z przyczyn nacjonalistycznych³⁶⁸.
3. Bardzo szybkie tempo i skalę zbrojeń oraz nagromadzone zasoby broni konwencjonalnej i masowego rażenia. Również współcześnie istnieje duże niebezpieczeństwo przechwycenia czy nawet produkcji broni

³⁶⁷ Tamże.

³⁶⁸ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

masowego rażenia przez ugrupowania terrorystyczne lub skrajnie nacjonalistyczne. Nadal możliwy jest wybuch konfliktu zbrojnego na skutek pomyłki lub celowego przekierowania systemów komputerowych lub przez losowy przypadek³⁶⁹.

4. Coraz silniejsze środki farmakologiczne oraz środki ochrony roślin powodują „produkowanie” przez przyrodę coraz bardziej odpornych bakterii oraz pojawianie się nieznanych dotąd owadów czy gryzoni.
5. Występowanie nowych rodzajów, nierozpoznanych dotychczas chorób o charakterze epidemiologicznym: od ponad 25 lat jest nią syndrom obniżonej odporności organizmu (AIDS), nowe odmiany grypy oraz różnych wirusów³⁷⁰.
6. Powszechną degradację ekologiczną środowiska naturalnego wiążącą się z gwałtownymi procesami uprzemysłowienia, które powodują naruszenie równowagi w biosferze³⁷¹:
7. Bardzo duży postęp urbanizacji i koncentracji ludności w wielkich miastach, który powoduje uzależnienie tych mieszkańców od stałych dostaw podstawowych źródeł zasilania w różne energie (uzależnienie to może stać się środkiem szantażu, jak również może być wykorzystane przez terrorystów).
8. Możliwości dalszego rozwoju gospodarczego z przyczyn i powodu pojawienia się deficytu energii elektrycznej.

Wszystkie te zagrożenia stanowią wyzwanie dla społeczeństw u progu trzeciego tysiąclecia, skłaniają one do wyboru bardziej racjonalnych i efektywnych metod rozwoju gospodarczego i budowy prężnych i skutecznych struktur systemów zarządzania kryzysowego³⁷². Kluczowym elementem skutecznego zarządzania kryzysowego jest współpraca między różnymi instytucjami oraz angażowanie społeczeństwa w procesy prewencji i reagowania. Przemysłane i dobrze zorganizowane działania mogą znacząco zminimalizować skutki kryzysów i ochronić życie oraz mienie obywateli.

³⁶⁹https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/01/strategia_rozwoju_systemu_bezpieczenstwa_narodowego_rp_2022.pdf dostęp z dnia 20.02.2024.

³⁷⁰https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/01/strategia_rozwoju_systemu_bezpieczenstwa_narodowego_rp_2022.pdf dostęp z dnia 20.02.2024.

³⁷¹ Tamże.

³⁷²https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/01/strategia_rozwoju_systemu_bezpieczenstwa_narodowego_rp_2022.pdf dostęp z dnia 20.02.2024.

Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK)³⁷³ jest podstawowym dokumentem określającym zasady działania administracji samorządowej oraz pozostałych uczestników procesu zarządzania i reagowania kryzysowego na terenie m.st. Warszawy³⁷⁴.

Elementami składowymi Planu są:

I. Plan główny

II. Zespół przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych

III. Załączniki funkcjonalne planu głównego

IV. Mapy

Plan główny zawiera charakterystyki zagrożeń (tab. 2) oraz oceny ryzyka ich wystąpienia, mapę ryzyka (w formie opisowej) przedstawiającą potencjalnie negatywne skutki oddziaływania zagrożeń na ludzi, środowisko, mienie i infrastrukturę, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego (w tym Siatkę bezpieczeństwa m.st. Warszawy) oraz zestawienie sił i środków planowanych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych.

Zespół przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych to dział Planu obejmujący tryb uruchamiania oraz współdziałanie sił i środków uczestniczących w realizacji planowanych przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych, jak również procedury zarządzania kryzysowego oraz procedury reagowania kryzysowego, określające sposób postępowania w sytuacjach kryzysowych³⁷⁵.

Załączniki funkcjonalne planu głównego to zbiór dokumentów opisujących organizację łączności, organizację systemu monitorowania zagrożeń (w tym zadania w zakresie monitorowania zagrożeń), ostrzegania i alarmowania; zasady informowania ludności o zagrożeniach i sposobach postępowania na wypadek ich wystąpienia, organizację ratownictwa, opieki medycznej, pomocy społecznej oraz psychologicznej, wykaz zawartych umów i porozumień, jak również zasady i tryb oceniania oraz dokumentowania szkód³⁷⁶.

³⁷³ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

³⁷⁴ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 roku o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2007 Nr 89 poz. 590).

³⁷⁵ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

³⁷⁶ <https://www.gov.pl/web/rcb/krajowy-plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 05.06.2024.

Tabela 5.1 Katalog zagrożeń

PLAN ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO M.ST. WARSZAWY		
Zagrożenie		
1.	Spowodowane siłami natury	• powódzie • niekorzystne zjawiska atmosferyczne
2.	Spowodowane rozwojem technologicznym	• radiacyjne • chemiczne
3.	Biologiczne	• epidemie • epizootie
4.	Awarie	• energetyczna • ciepłownicza • gazowa ` • wodno-kanalizacyjna
5.	Požary	
6.	Katastrofy	• drogowa • kolejowa • w metrze • budowlana
7.	Zagrożenia, w przypadku których akcja ratownicza prowadzona będzie na wodzie	• katastrofa budowlana mostu • wypadek żeglugowy • wpadnięcie środka komunikacji do rzeki
8.	Wypadek lub incydent lotniczy	• na lotnisku • poza lotniskiem
9.	Terroryzm	• podłożenie urządzenia wybuchowego • uprowadzenie środka transportu • zajęcie obiektu, w tym również z przetrzymywaniem zakładników • uprowadzenie zakładników • akt terrorystyczny z użyciem statku powietrznego („Renegade”)
10.	Protesty społeczne	• blokada dróg kołowych

		• blokada dróg kolejowych • okupacja i blokada obiektów • zamieszki
--	--	---

Źródło: Plan Zarządzania Kryzysowego dla m.st. Warszawy³⁷⁷

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie³⁷⁸ administrację rządową w województwie wykonują m.in. działający pod zwierzchnictwem Prezydenta Miasta, Starosty kierownicy powiatowych służb, inspekcji i straży. Dodatkowo, odnotować należy, że w myśl art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym³⁷⁹ powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym; do określonego w powyższym przepisie zakresu działania należy również zapewnienie wykonywania określonych w ustawach zadań i kompetencji kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży.

Działalność służąca bezpieczeństwu układa się zwykle w pewien dość skomplikowany system z zależnymi od siebie podsystemami. Oznacza to, że można wyróżnić różne zagrożenia oraz wynikające z nich różnorodne rodzaje bezpieczeństwa³⁸⁰. Można także wyodrębnić bezpieczeństwo indywidualne i zbiorowe lub wewnętrzne i zewnętrzne. Z tego wynika, że bezpieczeństwo może dotyczyć odmiennych dziedzin życia i działalności ludzkiej. Każda z dziedzin bezpieczeństwa niesie ze sobą różnorodne zagrożenia, które mogą wpływać na życie jednostek oraz funkcjonowanie społeczeństw. Zrozumienie tych zagrożeń jest kluczowe dla opracowania skutecznych strategii zarządzania bezpieczeństwem, prewencji oraz reagowania w sytuacjach kryzysowych. Współpraca między różnymi sektorami i instytucjami jest niezbędna do zapewnienia kompleksowego podejścia do bezpieczeństwa. System bezpieczeństwa, by spełnić swą rolę, powinien nie tylko dysponować siłą zdolną do podejmowania odpowiednich decyzji, lecz również być dysponentem sił, zdolnych do realizacji tych decyzji. Oznacza to, że musi dysponować nie tylko mocą argumentu, lecz również argumentem siły. Wszystkie one odgrywają współcześnie bardzo ważną rolę. Bezpieczeństwo wiąże się zarówno z rzeczywistym stanem, jak i poczuciem zagrożenia – obawą przed niebezpieczeństwem,

³⁷⁷ Charakterystyka_Katalog+zagrożeń.pdf, <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

³⁷⁸ Dz. U. z 2001 r. Nr 80, poz. 872, z późn. zm.

³⁷⁹ Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.

³⁸⁰ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

które nie zawsze musi być odzwierciedleniem obiektywnej rzeczywistości, lecz zawsze ma związek z sytuacją, w której pojawia się zwiększone prawdopodobieństwo powstania stanu niebezpiecznego dla otoczenia. Istota bezpieczeństwa to zapewnienie możliwości przetrwania oraz swobody realizacji własnych interesów w konkretnych warunkach, poprzez wykorzystywanie szans, podejmowanie wyzwań i przeciwdziałanie zagrożeniom. Zależnie od zadań przypisanych przez podmioty zarządzania kryzysowego (np. szczebla gminnego, powiatowego, wojewódzkiego itd.), w poszczególnych fazach zarządzania kryzysowego będą uczestniczyć poszczególne organy i urzędy oraz służby, wykonując przewidziane zadania stosownie do swoich kompetencji, a także sił i środków oraz przyjętych planów oraz procedur. Jednym z zadań realizowanych w procesie zarządzania kryzysowego jest organizowanie ewakuacji poszkodowanej ludności a następnie jej zaopatrzenie w środki niezbędne do przeżycia (żywność, materiały pierwszej potrzeby, ubrania, miejsca noclegów). Ponieważ są to czynności związane z przemieszczaniem osób, obiektów, użyciem środków transportu i miejsc zmagazynowania czy rozlokowania, szczególnego znaczenia niewątpliwie nabiera tu tzw. logistyka kryzysowa³⁸¹.

W ustawie o zarządzaniu kryzysowym występuje pojęcie „planowanie cywilne”, które należy interpretować jako³⁸²:

- a) całokształt przedsięwzięć organizacyjnych, polegających na opracowywaniu planów, w tym planów reagowania kryzysowego i programów, mających na celu optymalne wykorzystanie dostępnych sił i środków w sytuacjach kryzysowych oraz w czasie stanów nadzwyczajnych i w czasie wojny, w zakresie zapobiegania sytuacjom kryzysowym, przygotowania do przejmowania nad nimi kontroli, reagowania w sytuacjach kryzysowych oraz odtwarzania infrastruktury i przywracania jej pierwotnego charakteru;
- b) planowanie w zakresie wspierania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w razie ich użycia oraz planowanie wykorzystania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej do realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego³⁸³.

³⁸¹ Tamże.

³⁸² Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2009 r. Nr 131 z późn. zm.).

³⁸³ Tamże.

Reagowanie na niebezpieczeństwa stanowi też pewnego rodzaju okazję na doskonalenie systemów bezpieczeństwa i nie wymaga stosowania nadzwyczajnych środków i uruchamiania odrębnych procedur dla instytucji wypełniających zadania z tej dziedziny. W sytuacjach kryzysowych standardowe procedury mogą okazać się niewystarczające, co prowadzi do narastania presji czasu i wyzwań dla decydentów. Kluczowe jest zrozumienie dynamicznego charakteru zagrożeń oraz potrzeba elastyczności, innowacyjności i współpracy w podejściu do zarządzania kryzysowego. W obliczu szybko zmieniającej się sytuacji, umiejętność szybkiego reagowania i podejmowania decyzji może zadecydować o skuteczności działań oraz o dalszym przebiegu kryzysu. W takich okolicznościach uruchamia się nowe metody zarządzania, zwane zarządzaniem w sytuacjach kryzysowych, krócej nazywane zarządzaniem kryzysowym³⁸⁴. Zarządzanie będące nadrzędnym pojęciem wobec omawianego, to system działań regulujący sposób i zasady funkcjonowania określonej organizacji zgodnie z wytyczonymi celami, dlatego określa się je często zarządzaniem przez cele i obejmuje etapy (funkcje): planowania, organizowania, motywowania i kontroli. Jest ono ściśle powiązane z funkcjonowaniem organizacji, dysponowaniem zasobami i władzą mającą prawo nimi rozporządzać tak, aby osiągać wyznaczone zadania stosując przy tym optymalną strategię jej funkcjonowania³⁸⁵.

5.4. Wnioski

Każde zagrożenie, katastrofa, klęska żywiołowa lub nadzwyczajne zdarzenie stwarza powszechne niebezpieczeństwo, które przyczynia się do dezorganizacji normalnego życia ludności, powoduje różnego rodzaju załamania lub przeciążenia działań poszczególnych rodzajów administracji oraz istniejącej infrastruktury krytycznej³⁸⁶. Jednoznaczne uznanie różnych zdarzeń, zagrożeń lub katastrof za sytuację kryzysową musi nastąpić w procesie decyzyjnym na poziomie administracyjnym i jest ono związane przede wszystkim z możliwością oraz szybkością użycia wszystkich dostępnych możliwości na danym poziomie sił i środków do jej likwidacji i ograniczenia ujemnych skutków zaistniałych negatywnych zdarzeń³⁸⁷. Zapobieganie sytuacjom

³⁸⁴ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 roku o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2007 Nr 89 poz. 590).

³⁸⁵ Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> dostęp z dnia 06.05.2024.

³⁸⁶ Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej. (Dz. U. 2002 nr 62 poz. 558 z późn. zm.).

³⁸⁷ Tamże.

kryzysowym, zmniejszanie związanego z nimi ryzyka oraz ograniczenie i likwidacja skutków zaistniałych zagrożeń, stanowią jedną z podstawowych sfer działalności wszystkich służb publicznych. Działania w tym obszarze opierają się o wcześniej już omówione i wymienione 4 fazy zarządzania kryzysowego tj.: zapobieganie, przygotowanie, reagowanie i odbudowa³⁸⁸. W świetle nieustannego wzrostu i postępu w zakresie powstawania różnych nadzwyczajnych zagrożeń, klęsk, przestępczości, braku poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, istnieje nieustanna potrzeba ciągłego doskonalenia stworzonego systemu współpracy i współdziałania organów samorządu terytorialnego z organami administracji rządowej, inspekcjami, służbami, strażami, stowarzyszeniami oraz organizacjami pozarządowymi. Na dzień dzisiejszy system ten stał się kwestią bezdyskusyjną i fundamentalnym narzędziem, bez którego na dzień dzisiejszy każda jednostka samorządowa – stojąca po stronie swoich mieszkańców nie jest w stanie dobrze i sprawnie funkcjonować.

W obliczu wyzwań związanych z bezpieczeństwem w dużej aglomeracji miejskiej, takiej jak Miasto Stołeczne Warszawa, kluczowe jest wprowadzenie rozwiązań usprawniających system zarządzania kryzysowego, prewencji oraz współpracy międzyinstytucjonalnej. Poniżej przedstawiono najważniejsze rekomendacje na podstawie przeprowadzonych wywiadów eksperckich planu, zarządzania kryzysowego oraz strategii rozwoju miasta stołecznego Warszawy, które mogą przyczynić się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa w tego typu miastach:

1. Zintegrowany system zarządzania kryzysowego:

- **Współpraca służb:** Wzmocnienie współpracy pomiędzy służbami ratunkowymi (Policja, Straż pożarna, Pogotowie ratunkowe, Straż miejska) oraz administracją miejską. Regularne ćwiczenia symulacyjne, wspólne planowanie działań kryzysowych i koordynacja operacyjna podczas sytuacji nadzwyczajnych.
- **Centralizacja systemu ostrzegania:** Zmodernizowanie i zintegrowanie systemów ostrzegania mieszkańców, umożliwiających szybkie przekazywanie informacji o zagrożeniach (SMS, aplikacje mobilne, syreny alarmowe).

³⁸⁸ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2007 nr 89 poz. 590).

- **Ciągle szkolenia:** Wprowadzenie regularnych szkoleń dla pracowników samorządowych i służb mundurowych, obejmujących zarządzanie kryzysowe oraz wykorzystanie nowoczesnych technologii i narzędzi analitycznych.

2. Inwestycje w nowoczesne technologie:

- **Monitoring miejski:** Rozbudowa i modernizacja systemu monitoringu miejskiego z wykorzystaniem technologii sztucznej inteligencji (AI) do automatycznego wykrywania zagrożeń, takich jak kradzieże, zamieszki, czy nielegalne zgromadzenia.
- **Inteligentne systemy transportowe:** Wprowadzenie zintegrowanych systemów zarządzania ruchem drogowym, które w czasie rzeczywistym monitorują natężenie ruchu i reagują na korki oraz wypadki, jednocześnie ułatwiając dojazd służbom ratunkowym.
- **Cyberbezpieczeństwo:** Wzmocnienie ochrony cyfrowej infrastruktury miasta poprzez rozwój systemów monitorowania zagrożeń cybernetycznych oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa w sieciach komunikacyjnych, na których opiera się zarządzanie kryzysowe i administracja.

3. Prewencja i edukacja:

- **Edukacja społeczna:** Zwiększenie świadomości mieszkańców na temat zagrożeń, np. poprzez kampanie informacyjne i szkolenia z zakresu reagowania na sytuacje kryzysowe, takie jak pożary, powodzie, ataki terrorystyczne. Zorganizowanie programów edukacyjnych w szkołach dotyczących bezpiecznych zachowań w przestrzeni miejskiej.
- **Bezpieczne sąsiedztwa:** Promowanie inicjatyw społecznych takich jak "czujne sąsiedztwo" w ramach, których mieszkańcy mogą współpracować ze służbami mundurowymi, aby zwiększyć poczucie bezpieczeństwa w swoich dzielnicach.

- **Wsparcie psychologiczne:** Wprowadzenie programów wsparcia psychologicznego dla ofiar przestępstw, wypadków i katastrof, w celu zminimalizowania długotrwałych skutków traumy.

4. Zrównoważony rozwój infrastruktury miejskiej:

- **Planowanie przestrzenne:** Zintegrowane planowanie przestrzenne powinno uwzględniać aspekty bezpieczeństwa, takie jak lokalizacja infrastruktury krytycznej, dostępność dróg ewakuacyjnych oraz odpowiednia liczba punktów ratunkowych w kluczowych obszarach miasta.
- **Zielona infrastruktura:** Wprowadzenie zielonej infrastruktury, która nie tylko poprawia jakość życia mieszkańców, ale również chroni miasto przed zagrożeniami środowiskowymi, takimi jak powodzie. Systemy retencji wody, parki miejskie i pasy zieleni mogą wspierać redukcję zagrożeń wynikających z intensywnego rozwoju urbanistycznego.
- **Bezpieczne budownictwo:** Wymóg stosowania nowoczesnych standardów bezpieczeństwa w nowych inwestycjach budowlanych, szczególnie w obszarach wysokiego ryzyka (np. pod względem zagrożeń sejsmicznych, pożarów czy zalania).

5. Współpraca międzynarodowa i wymiana doświadczeń:

- **Międzynarodowe partnerstwa:** Nawiązanie współpracy z innymi dużymi aglomeracjami europejskimi i światowymi w celu wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk w zarządzaniu bezpieczeństwem miejskim.
- **Współpraca transgraniczna:** Tworzenie międzynarodowych grup roboczych, które mogą reagować na zagrożenia o charakterze globalnym, takie jak terroryzm, przemyt czy przestępczość zorganizowana, aby skuteczniej chronić mieszkańców i infrastrukturę miasta.

6. Wzmocnienie służb mundurowych:

- **Nowoczesne wyposażenie:** Inwestowanie w nowoczesne wyposażenie techniczne dla służb mundurowych, w tym pojazdy ratunkowe, systemy komunikacyjne, drony, a także technologie wykrywania zagrożeń chemicznych, biologicznych, radiacyjnych i nuklearnych.
- **Zwiększenie liczby funkcjonariuszy:** Dostosowanie liczby funkcjonariuszy do dynamicznie rosnącej populacji aglomeracji, tak aby zapewnić odpowiednią ilość patroli w newralgicznych punktach miasta.
- **Specjalistyczne jednostki:** Utworzenie wyspecjalizowanych jednostek zajmujących się specyficznymi zagrożeniami, takimi jak terroryzm, cyberprzestępczość, przestępczość zorganizowana czy katastrofy ekologiczne.

Rekomendacje te mają na celu usprawnienie funkcjonowania systemu bezpieczeństwa w dużej aglomeracji miejskiej, jaką jest Warszawa, poprzez rozwój technologii, wzmacnianie współpracy między służbami, inwestycje w infrastrukturę oraz edukację społeczną³⁸⁹. Wprowadzenie tych zmian może znacząco zwiększyć efektywność działań prewencyjnych, poprawić reakcje w sytuacjach kryzysowych i zapewnić mieszkańcom wyższy poziom bezpieczeństwa.

³⁸⁹ Tamże.

ZAKOŃCZENIE

Niniejsza rozprawa doktorska stanowi efekt kilkunastomiesięcznych dociekań autora w tematyce dotyczącej bezpieczeństwa, a dokładniej wnikliwej analizy i oceny systemu bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy. Zrealizowane w ramach dysertacji badania umocniły autora o konieczności szerszego zainteresowania się niniejszą problematyką. *Celem rozprawy doktorskiej była kompleksowa analiza systemu bezpieczeństwa w dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy. Rozwiązanie problemów szczegółowych wraz z pozytywną weryfikacją hipotez szczegółowych umożliwiło rozwiązanie głównego problemu badawczego zawartego w pytaniu: Jakie zmiany wprowadzić w systemie dla bezpieczeństwa publicznego w Warszawie, aby poprawić skuteczność działania służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo aglomeracji?* Dało to podstawę do potwierdzenia hipotezy głównej, a mianowicie do stwierdzenia, że: *Wzrost liczby mieszkańców oraz rozwój infrastruktury w dużej aglomeracji miejskiej, takiej jak Miasto Stołeczne Warszawa, prowadzą do zwiększenia złożoności zagrożeń bezpieczeństwa, co wymaga ciągłego dostosowywania i wzmacniania systemu zarządzania kryzysowego oraz współpracy między służbami mundurowymi i lokalnymi społecznościami. Z tego nie wynikają konkretne zmiany!*

Wzrost liczby mieszkańców oraz rozwój infrastruktury w dużej aglomeracji miejskiej, takiej jak Miasto Stołeczne Warszawa, prowadzą do znaczącego zwiększenia złożoności zagrożeń bezpieczeństwa. W miarę jak miasto się rozwija, rośnie liczba wyzwań związanych z zapewnieniem porządku publicznego, ochroną mieszkańców oraz skutecznym zarządzaniem kryzysowym. Te dynamiczne zmiany wymagają ciągłego dostosowywania systemu zarządzania kryzysowego, aby mógł on efektywnie reagować na nowe zagrożenia i minimalizować ryzyko. W tym kontekście kluczowa jest także ścisła współpraca między służbami mundurowymi, takimi jak policja, straż miejska, straż pożarna, a także innymi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo. Taka współpraca pozwala na bardziej skoordynowane działania, szybsze reagowanie na incydenty oraz lepszą ochronę mieszkańców. Nie mniej istotna jest aktywna współpraca z lokalnymi społecznościami, które odgrywają ważną rolę w kształtowaniu bezpiecznego środowiska. Edukacja mieszkańców, promowanie świadomości zagrożeń oraz wspieranie inicjatyw społecznych przyczyniają się do zwiększenia ogólnego poziomu

bezpieczeństwa w mieście. W rezultacie, w obliczu rosnącej złożoności zagrożeń, niezbędne jest nie tylko wzmocnienie infrastruktury i zasobów służb mundurowych, ale także rozwój zintegrowanych strategii zarządzania kryzysowego, które uwzględniają współpracę na wielu poziomach oraz aktywny udział społeczności lokalnych. Tylko dzięki takim działaniom Warszawa będzie mogła skutecznie sprostać wyzwaniom związanym z bezpieczeństwem w szybko zmieniającym się środowisku miejskim³⁹⁰. Uzyskane wyniki badań potwierdzają, że cel rozprawy został osiągnięty a sformułowane problemy badawcze rozwiązane. Potwierdzona również została trafność przyjętych hipotez roboczych. Założono, że system bezpieczeństwa wymiany informacji to strategia działania w zakresie zapewniania właściwej ochrony informacji. Teoretycznie strategia ma zapewnić ciągłe doskonalenie podjętych działań i procedur w celu optymalizacji ryzyka związanego z naruszeniem poufności danych. Z kolei w praktyce na strategię składają się wszystkie procedury, polityki, regulaminy i instrukcje bezpieczeństwa informacji, które są wdrożone w jednostce organizacyjnej. Jednym z najważniejszych potencjalnych źródeł zagrożeń dla bezpieczeństwa w aglomeracji miejskiej jest naruszanie przepisów chroniących mieszkańców przez osoby, które posiadają dostęp do informacji. W dobie cyfryzacji i coraz większej zależności od technologii, dostęp do danych staje się kluczowym elementem funkcjonowania miasta, zarówno na poziomie administracyjnym, jak i w sektorach związanych z bezpieczeństwem publicznym.

Osoby mające dostęp do takich informacji, jak dane osobowe mieszkańców, plany infrastruktury krytycznej czy informacje dotyczące systemów zarządzania kryzysowego, są zobowiązane do szczególnej ochrony tych zasobów. W przypadku naruszenia lub niewłaściwego wykorzystania tych informacji, może dojść do poważnych zagrożeń, w tym ataków cybernetycznych, szantażu, czy też osłabienia skuteczności systemów zarządzania bezpieczeństwem. Naruszenia tego rodzaju mogą mieć również poważne konsekwencje społeczne, prowadząc do utraty zaufania mieszkańców do instytucji publicznych oraz wzrostu poczucia zagrożenia. Dlatego kluczowe jest nie tylko wdrażanie rygorystycznych przepisów chroniących dane, ale także stałe monitorowanie i audytowanie dostępu do informacji oraz edukowanie osób, które mają do nich dostęp. Skuteczna ochrona przed takim zagrożeniem wymaga ścisłej współpracy pomiędzy

³⁹⁰https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/01/strategia_rozwoju_systemu_bezpieczenstwa_narodowego_rp_2022.pdf dostęp z dnia 20.02.2024.

administracją publiczną, służbami bezpieczeństwa oraz firmami odpowiedzialnymi za infrastrukturę IT³⁹¹.

Praca miała na celu zidentyfikowanie kluczowych zagrożeń oraz wyzwań związanych z bezpieczeństwem publicznym w dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy został osiągnięty. Dodatkowo, celem było zbadanie funkcjonujących systemów zarządzania bezpieczeństwem w Warszawie, w tym współpracy służb mundurowych, instytucji miejskich oraz organizacji pozarządowych, a także propozycja rekomendacji mających na celu poprawę bezpieczeństwa mieszkańców oraz odwiedzających miasto. Autorka w swojej dysertacji analizuje na podstawie przeprowadzonych wywiadów możliwe rozwiązania prowadzące do osiągnięcia w rzeczywistości celu pragmatycznego, co pozwoli na jego zastosowanie w praktyce. Zaproponowane rozwiązania oraz wnioski nie zamykają wachlarza możliwości i rozwiązań, które mogą zostać wykorzystane do doskonalenia systemu bezpieczeństwa wymiany informacji organizacji publicznej. Uzyskane oraz zaprezentowane wyniki badań mają uniwersalny charakter, który może przyjąć też inną formę pod wpływem rozwoju dorobku naukowego. Kompleksowa analiza systemu bezpieczeństwa w dużej aglomeracji miejskiej, na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy, obejmuje ocenę i diagnozę różnorodnych aspektów, które mają wpływ na utrzymanie porządku publicznego oraz ochronę mieszkańców. Warszawa jako największa aglomeracja w Polsce, staje przed wyzwaniami wynikającymi z dużej gęstości zaludnienia, intensywnego rozwoju infrastrukturalnego, a także różnorodności społecznej i ekonomicznej. Przedstawione studium jest także potwierdzeniem przyjętej głównej hipotezy badawczej i hipotez szczegółowych zakładających, że kształtowanie bezpieczeństwa w społeczności lokalnej jest zadaniem wszystkich instytucji, które są odpowiedzialne za bezpieczeństwo publiczne, istotna jest spójność realizowanych zadań z polityką bezpieczeństwa państwa w tym zakresie. Charakter tych działań, ma bezpośredni związek z decydowaniem politycznym oraz administrowaniem w tym obszarze. Nie bez znaczenia są również, przedstawione w dysertacji działania związane z komunikowaniem społecznym. Kompleksowa analiza systemu bezpieczeństwa w dużej aglomeracji miejskiej, na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy, obejmuje ocenę i diagnozę różnorodnych aspektów, które mają wpływ na utrzymanie porządku publicznego oraz ochronę mieszkańców. Współczesne zagrożenia oraz bezpieczeństwo

³⁹¹ Tamże.

są nieodłącznie związane z rewolucją w zakresie nowych mediów oraz zmian technologicznych. Autorka zdaje sobie sprawę, iż kwestie te mogłyby być przedmiotem odrębnej analizy naukowej, projektem badawczym o szerokim zakresie. Nie jest jednak zamiarem dysertacji, wyczerpania wszystkich wątków badawczych. Warszawa jako największa aglomeracja w Polsce, staje przed wyzwaniami wynikającymi z dużej gęstości zaludnienia, intensywnego rozwoju infrastrukturalnego, a także różnorodności społecznej i ekonomicznej. Wzrost liczby mieszkańców, migracje i napływ turystów powodują zwiększenie presji na systemy transportowe, usługi publiczne i mieszkalnictwo. Intensywna urbanizacja prowadzi do zagrożeń związanych ze zanieczyszczeniem środowiska, przestępczością w zatłoczonych miejscach oraz rosnącym zapotrzebowaniem na ochronę infrastruktury krytycznej. Warszawa jest siedzibą wielu strategicznych instytucji państwowych i międzynarodowych, co czyni ją kluczowym obszarem ochrony infrastruktury krytycznej, takiej jak sieci energetyczne, wodociągowe i telekomunikacyjne. Skuteczność systemu zarządzania kryzysowego w stolicy wymaga stałej modernizacji oraz współpracy między różnymi podmiotami, aby zapobiegać i reagować na sytuacje kryzysowe, takie jak awarie techniczne, klęski żywiołowe czy zagrożenia terrorystyczne.

Nie ulega wątpliwości, iż żadna instytucja odpowiedzialna za bezpieczeństwo nie jest w stanie prawidłowo funkcjonować bez społecznego wsparcia, a najlepsze efekty w zapobieganiu i zwalczaniu przestępczości przynosi współdziałanie społeczeństwa, przede wszystkim z Policją, Strażą Pożarną, Strażą Miejską i jednostkami samorządu terytorialnego.

Wszystkie hipotezy przyjęte w pracy zostały zweryfikowane pozytywnie, co przemawia za tym, że współpraca służb mundurowych w zakresie bezpieczeństwa aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawa jest niezwykle istotna. Straż Miejska, Policja, Straż Pożarna oraz inne służby mundurowe odgrywają kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa na co dzień. W Warszawie ich działalność obejmuje szerokie spektrum działań – od prewencji, kontroli ruchu drogowego, walki z przestępczością po zarządzanie kryzysowe w sytuacjach nadzwyczajnych. Współpraca między tymi jednostkami, a także koordynacja działań z innymi podmiotami, takimi jak administracja miejska i służby zdrowia, jest niezbędna do efektywnego zarządzania bezpieczeństwem publicznym. Warszawa jako jedno z najważniejszych centrów transportowych w Polsce, staje przed wyzwaniami związanymi z bezpieczeństwem ruchu drogowego, transportu publicznego oraz infrastrukturą kolejową i lotniczą. Zintegrowane

systemy monitorowania i zarządzania ruchem, a także kampanie edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa drogowego, stanowią istotne elementy systemu bezpieczeństwa miasta. Ważnym elementem w kształtowaniu bezpiecznego miasta jest zaangażowanie mieszkańców. Edukacja społeczna na temat bezpiecznych zachowań świadomości zagrożeń oraz reagowania w sytuacjach kryzysowych pomaga budować współodpowiedzialność obywatelską za bezpieczeństwo publiczne. Przeprowadzony proces badawczy, przyczynił się w tej formie, nie tylko do realizacji założeń dysertacji, wyniki badań zostaną przedstawione instytucjom współtworzącym politykę bezpieczeństwa oraz ją realizującym. W tym wymiarze zrealizowana zostanie możliwość zastosowania wyników badań w praktycznych działaniach³⁹².

Kompleksowy system bezpieczeństwa w aglomeracji miejskiej, takiej jak Warszawa, wymaga interdyscyplinarnego podejścia, zaangażowania różnych podmiotów oraz ciągłego dostosowywania się do nowych wyzwań. System ten musi być elastyczny i zdolny do szybkiego reagowania na dynamicznie zmieniające się zagrożenia, a także opierać się na współpracy między służbami publicznymi, administracją miejską i mieszkańcami. Rozwój infrastruktury, edukacja, prewencja i inwestowanie w nowoczesne technologie są kluczowe dla utrzymania wysokiego poziomu bezpieczeństwa w stolicy.

³⁹² S. Zakrzewska *Kierunki doskonalenia systemu zarządzania kryzysowego w kontekście ochrony ludności i ratownictwa*, Studia Społeczno-Polityczne 18/2021, s. 237-241.

BIBLIOGRAFIA

Literatura:

1. Antonowicz M., Łukasik K., *Bezpieczeństwo publiczne*, WSZIP, Warszawa 2011.
2. Apanowicz J., *Metodologiczne uwarunkowania pracy naukowej*, Difin, Warszawa 2005.
3. Babbie E., *Podstawy badań społecznych*, PWN, Warszawa 2003.
4. Balcerowicz B., *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Studia i materiały, nr 40, Warszawa 1996.
5. Bartoszewicz D., *Warszawski przewodnik wiślany.*, Muzeum Powstania Warszawskiego, 2018.
6. Bąk T., Ciekanowski Z., *Bezpieczeństwo państwa*, PWSTE, Jarosław 2014.
7. Bębenek B., Żuchowski I. (red.) *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych (wybrane aspekty)*, Pułtusk 2022.
8. Biniak-Pieróg M., Zamiar Z., *Organizacja systemów ratownictwa*, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Wrocław 2013.
9. Bismor J., Brodny J. *Rola i znaczenie Straży Miejskiej w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej” 2018, z. 117.
10. Boryś W., *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2010.
11. Brzeziński J., *Metodologia badań psychologicznych*, PWN, Warszawa 2019.
12. Bukowski S. Z., *Teorie rozwoju policji. Wybrane aspekty* [w:] Poczucie bezpieczeństwa publicznego i ocena pracy Policji w percepcji mieszkańców Słupska, (red.) Stefański M., Słupsk. 2013.
13. Chojnicki Z., *Podstawy prognozowania regionalnych systemów osadniczych*, Przegląd Geograficzny, 53, 4, 1980.
14. Czupryński A., Wiśniewski B., Zboina J., *Bezpieczeństwo. Teoria – Badania – Praktyka*, Wydawnictwo CNBOP-PIB, Józefów 2015.
15. Denzin N., Lincoln Y. S. (red.), *Metody badań jakościowych. Tom 2*. Warszawa: PWN, 2009.
16. Domański R. (red.), *Nowe problemy rozwoju wielkich miast i regionów*, Biuletyn KPZK PAN, 192, Warszawa 2000.

17. Drozdowski M., Zahorski A., *Historia Warszawy*. Wydawnictwo Jeden Świat, Warszawa 2004.
18. Dziewoński K., Kosiński L., *Rozmieszczenie ludności w Polsce w XX w.*, Przegląd Geograficzny, 36, 1, 1964.
19. Dziewoński K., Gawryszewski A., Iwanicka-Lyra E., Jelonek A., Jerczyński M., Węclawowicz G., *Rozmieszczenie i migracje ludności, a system osadniczy Polski Ludowej*, Prace Geograficzne, IGiPZ PAN, 117, Wrocław 1977.
20. Dziewoński K., Malisz B., *Przekształcenia przestrzenno-gospodarczej struktury kraju*, Studia KPZK PAN, 62, Warszawa 1978.
21. Fehler W., *Bezpieczeństwo przestrzeni publicznej* [w:] W. Fehler (red.), *Bezpieczeństwo publiczne w przestrzeni miejskiej*, Warszawa 2010.
22. Gawron H., *Rozwój aglomeracji miejskich i ich znaczenie dla rozwoju lokalnego rynku nieruchomości*, Zarządzanie i Finanse Journal of Management and Finance Vol. 12, No. 4, 2014.
23. Gawryszewski A., *Ludność Warszawy w XX wieku*, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN im. Stanisława Leszczyckiego, Warszawa 2009.
24. Glaser S., *Polskie prawo karne w zarysie*, Arche, Warszawa 1993.
25. Głowacki R. (i in.), *Poradnik dla członków komisji bezpieczeństwa i porządku*, WSPol, Szczytno 2009.
26. Hajder M., Nycz M., *Katastrofy naturalne i technologiczne, Przyczyny, modelowanie matematyczne w warunkach nieokreśloności*, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania, Rzeszów 2014.
27. Hawkins J. M., *The Oxford Reference Dictionary*, Oxford 1991.
28. Iwanicka-Lyra E., *Delimitacja aglomeracji wielkomiejskich w Polsce*, Prace Geograficzne, IGiPZ PAN, 76, Warszawa 1969.
29. Jagielski A., 1989, *Aglomeracje miejskie i migracje stałe w systemie osadniczym*, [w:] P. Korcelli, A. Gawryszewski (red.), *Współczesne przemiany regionalnych systemów osadniczych w Polsce*, Prace Geograficzne, IGiPZ PAN, 152, s. 78–88.
30. Jagusiak B., *Teoretyczne i metodologiczne problemy badań nad bezpieczeństwem* [w:] *Studia nad bezpieczeństwem. Teoria i praktyka. Człowiek – technika – środowisko*, (red.) Konieczny J., Skarżyński M., Poznań 2014.
31. Jakubczak R., *Obrona narodowa w tworzeniu bezpieczeństwa III RP*, Dom Wydawniczy BELLONA, Warszawa 2003.

32. Jałowiecki B., *Metropolie*, Wydawnictwo Wyższej szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku, Białystok 1999.
33. Jałowiecki B., *Spoleczna przestrzeń metropolii*, Warszawa, Scholar 2000.
34. Jarmoszko S., *Dyspozycyjność wojskowych – Status quo czy zmiana* [w:] J. Maciejewski (red.), *Grupy dyspozycyjne społeczeństwa polskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2012.
35. Jeszka A., *Problemy badawcze i hipotezy w naukach o zarządzaniu*, Organizacja i Kierowanie, nr 5, 2013.
36. Kaczmarek J., Łepkowski W., Zdrodowski B., (red.), *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 2008.
37. Kaczmarczyk B., *Możliwości doskonalenia systemu zarządzania kryzysowego w Rzeczypospolitej Polskiej*, WSOWL, Wrocław 2015.
38. Kaczmarczyk B., Wiśniewski B., *Gwardyński Security of an individual*, Zeszyty Państwowe Wyższej Szkoły Zawodowej w Legnicy 2018, nr 3(28).
39. Kawka W., *Policja w ujęciu historycznym i współczesnym*, ART., Wilno 1999.
40. Kitler W., *Bezpieczeństwo Narodowe RP, Podstawowe kategorie, Uwarunkowania, System*, Warszawa 2011.
41. Klimska U., Swianiewicz P., *Spoleczne i polityczne zróżnicowanie aglomeracji w Polsce — waniliowe centrum, mozaika przedmieść*, Prace i Studia Geograficzne Tom 35, Warszawa 2005.
42. Kogut B., *Krajowy system ratowniczo-gaśniczy – podstawy prawne i organizacja funkcjonowania*, [w:] *Ochrona przeciwpożarowa a bezpieczeństwo państwa*, (red.), J. Zboina, B. Wiśniewski, CNBOP-PIB, Józefów 2014.
43. Korzeniowski L., *Menedżment – Podstawy zarządzania*, EAS, Kraków 2010.
44. Korzeniowski L., *Podstawy nauk o bezpieczeństwie*, DIFIN, Warszawa 2012.
45. Kotarbiński T., *O pojęciu metody*, PWN, Warszawa 1957.
46. Koziej S., *System bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej tom II*, Warszawa 2004.
47. Krzeszowski W., *Zarządzanie w sytuacji kryzysowej*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2010.
48. Kuciński K., *Metodologia nauk ekonomicznych, dylematy i wyzwania*, Difin, Warszawa 2011.
49. Kumaniecki K., *Słownik polsko-laciński*, PWN, Warszawa 1997.

50. Kurkowska-Krutki T., Gorzałczyńska-Mróz A., Góra M., *Policja w systemie bezpieczeństwa państwa. Materiały z konferencji, Legionowo, 15–16 maja 2003 r.*, Warszawa 2003.
51. Kwiecińska M., *Przedmiot badań w naukach o obronności*, „Obronność – Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej” 2016, nr 3 (19), podaję za: J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice 1995.
52. Leśniakiewicz W., *Państwowa Straż Pożarna a Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy*, [w:] *Ratownictwo w Polsce. Lata 1990–2010*, (red.) J. Konieczny, Oficyna Wydawnicza Garmond, Poznań 2010.
53. Loranty K., *Bezpieczeństwo Społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004.
54. Lubiewski P., *Terroryzm a migracja*, TUM, Wrocław, 2018.
55. Łobocki M., *Metody i techniki badań pedagogicznych*, Impuls, Kraków 2006.
56. Maciejewski M., *Grupy dyspozycyjne, analiza socjologiczna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2012.
57. Madej M., *Zagrożenia asymetryczne bezpieczeństwa państw obszaru atlantyckiego*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych Warszawa 2007.
58. Maik W., Pojęcie metropolii a problem badania funkcji metropolitalnych, [w:] Jazdzewska I. (red.), *Funkcje metropolitalne i ich rola w organizacji przestrzeni*, XVI Konwersatorium wiedzy o mieście, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 2003.
59. Majer A., *Duże miasta Ameryki: „kryzys” i polityka odnowy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1997.
60. Majer A., *Socjologia i przestrzeń miejska*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
61. Majewski J., *Warsaw Pocket Guide*, Wydawnictwo RM, Warszawa 2016.
62. Majewski T., *Ankieta i wywiad w badaniach wojskowych*, AON, Warszawa 2002.
63. Markowski T., Marszał T.: *Metropolie, obszary metropolitalne, metropolizacja – Problemy i pojęcia podstawowe*. Warszawa: Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN 2006.
64. Maszke A.W., *Metodologiczne podstawy badań empirycznych*, Rzeszów 2004.
65. Misiuk A., *Instytucje bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce. Zarys dziejów (od X wieku do współczesności)*, WSPol, Szczytno 2012.

66. Misiuk A., *Administracja porządku i bezpieczeństwa publicznego. Zagadnienia prawno-ustrojowe*, Warszawa 2008.
67. Nowak S., *Metodologia badań społecznych*, PWN, Warszawa 2010.
68. Nowak E., Nowak M., *Zarys teorii bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2011.
69. Olejniczak-Szałowska E., *Pojęcie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Policja administracyjna*, w: Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, M. Stahl (red.), *Prawo administracyjne materialne*, Warszawa 2014.
70. Parysek J., *Aglomeracje miejskie w Polsce oraz problemy ich funkcjonowania i rozwoju*, (w:) Wybrane problemy rozwoju i rewitalizacji miast: aspekty poznawcze i praktyczne, Pod (red.) Paryska J. Tolle A., *Biuletyn Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, Poznań 2008.
71. Pawłowski J., Zdrodowski B., Kulickowski M. (red). *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa*, Toruń 2020.
72. Pelc M., *Wybrane problemy metodologiczne wojskowych badań naukowych*, AON, Warszawa 1998, s. 18-19; M. Pelc, *Elementy metodologii badań naukowych*, AON, Warszawa 2012.
73. Pieprzny S., *Policja w systemie organów bezpieczeństwa i porządku publicznego* [w:] E. Ura (red.), *Bezpieczeństwo i porządek publiczny: historia, teoria, praktyka*, konferencja naukowa, Hadle Szklarskie, 26 września 2003 r., Rzeszów 2003.
74. Pieprzny S., *Policja. Organizacja i funkcjonowanie*, wyd. III, Warszawa 2011.
75. Pieprzny S., *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie administracyjnym*, Rzeszów 2007.
76. Pieter J., *Ogólna metodologia pracy naukowej*, PAN, Warszawa - Wrocław 1967.
77. Pilch T., Bauman T., *Zasady badań pedagogicznych*, Żak, Warszawa 2001.
78. Rykiel Z., *Koncepcje i delimitacje wielkomiejskich form osadniczych w Polsce*, [w:] I. Jażdżewska (red.), *Współczesne formy osadnictwa miejskiego i ich przemiany. XV Konwersatorium Wiedzy o Mieście*, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2002.
79. Rynio D., *Wdrażanie koncepcji miast krótkich odległości jako element budowy odporności współczesnych ośrodków osadniczych*, *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna* 70, 2024.

80. Smętkowski M., Jałowiecki B., Gorzelak G., *Obszary metropolitalne w Polsce: problem rozwojowe i delimitacja*, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG) Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2008.
81. Stachak S., *Podstawy metodologii nauk ekonomicznych*, Książka i Wiedza, Warszawa 2006.
82. Stefanowicz J., *Bezpieczeństwo współczesnych państw*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2004.
83. Strzezińska M., *Aspekty bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej w Jarosławiu. Współczesne problemy zarządzania, 2018.
84. Szczurek T., *Od deskrypcji do antycypacji wykorzystania potencjału militarnego w kształtowaniu bezpieczeństwa nowoczesnych wspólnot państwowych wobec rozwoju zagrożeń niemilitarnych*, Warszawa: WAT 2012.
85. Sztompka P., *Socjologia, analiza społeczeństwa*, ZNAK, Kraków 2002.
86. Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Śląsk, Katowice 2010.
87. Śleszyński P., *Klasyfikacja gmin województwa mazowieckiego*, „Przegląd Geograficzny”, 4/ 2012.
88. Śleszyński P., *Obszar Metropolitalny Warszawy a rozwój Mazowsza*. Wybrane wyniki badań prowadzonych w projekcie „Trendy Rozwojowe Mazowsza” 2015.
89. Tarkowski M., 2005, *Dzienny system miejski jako metropolitalny obszar statystyczny – propozycja delimitacji*, [w:] T. Markowski (red.), *Planowanie i zarządzanie w obszarach metropolitalnych*, Biuletyn KPZK PAN, 221, Warszawa.
90. Tryboń M., Grabowska-Lepczak I., Kwiatkowski M., *Bezpieczeństwo człowieka w obliczu zagrożeń XXI wieku*, „Zeszyty Naukowe SGSP” 2011, nr 41.
91. Ura E., *Prawo administracyjne*. LexisNexis, Rzeszów 1997.
92. Wiśniewski B., *Przygotowania obronne resortu spraw wewnętrznych*, WSPol, Szczytno 2014.
93. Wiśniewski B., *System bezpieczeństwa państwa. Konteksty teoretyczne i praktyczne*, Wyższa Szkoła Policji, Szczytno 2013.
94. Wiśniewski B., Zalewski S., Podleś D., Kozłowska K., *Bezpieczeństwo wewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej*, AON Warszawa 2003.

95. Wojnarowski J., *Współczesne wyzwania i zagrożenia dla systemu bezpieczeństwa narodowego*, W: Zarządzanie bezpieczeństwem narodowym. Praca zbiorowa (red.) Ł. Sułkowskiego, A. Marjańskiego, Łódź 2009.
96. Wolanin J., *Zarys teorii bezpieczeństwa obywateli*, DANMAR, Warszawa 2005.
97. Zaborowski J., *Prawne środki zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego*, ART., Warszawa 1997.
98. Zakrzewska S., *Kierunki doskonalenia systemu zarządzania kryzysowego w kontekście ochrony ludności i ratownictwa*, *Studia Społeczno-Polityczne* 18/2021.
99. Zubek J., *Doktryny bezpieczeństwa*, Studium, AON, Warszawa 1991.

Akty prawne:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
2. Ustawa o strażach gminnych z dnia 29 sierpnia 1997 r., (Dz. U. Nr 123, poz. 779 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990, Nr 30, poz. 179 z późn. zm.).
4. Ustawa z 12 czerwca 1975 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. nr 20, poz. 106.).
5. Ustawa z 6 czerwca 1997 r Kodeks Karny (Dz. U. 1997 nr 88 poz. 553 z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz. U. 2016 poz. 904 z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. 2002 nr 41 poz. 361 z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. 2011 nr 5 poz. 13 z późn. zm.).
9. Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2009 nr 131 poz. 1076).
10. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. z 2002 r. Nr 62, poz. 558 z późn. zm.).
11. Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 624 z późn. zm.).

12. Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. 2005, Nr 196, poz. 1631 z późn. zm.).
13. Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206 z późn. zm.),
14. Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu. (Dz. U. 2002 nr 74 poz. 676 z późn. zm.).
15. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. 2007 nr 89 poz. 590).
16. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002, Nr 101, poz. 926 z późn. zm.).
17. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 o samorządzie powiatowym (Dz. U.1998, Nr 91, poz. 578).
18. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. 1998 nr 91, poz. 576).
19. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 z późn. zm.).
20. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 1990 nr 16 poz. 95).
21. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1372 z późn. m.).
22. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (j.t. Dz. U. z 2019 r. poz.1499 z późn. zm.).
23. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej. (Dz. U. 2002 nr 62, poz. 558 z późn. zm.).
24. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz. U.2021.0.1763 z późn. zm).
25. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. (Dz. U. 2021 poz. 1737).
26. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 kwietnia 2011 r. w sprawie organizacji i trybu działania Rządowego Centrum Bezpieczeństwa (Dz.U. 2011 nr 86 poz. 471).

27. Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, (Dz. U. 2021 poz. 1737).
28. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udziału pododdziałów i oddziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w zapobieganiu skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwaniu (Dz. U. 2003 nr 41 poz. 347).
29. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wymagań, jakim powinien odpowiadać plan postępowania na wypadek zagrożenia życia lub zdrowia ludzi, mienia oraz środowiska (Dz. U. 2021 poz. 70).
30. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Infrastruktury Krytycznej (Dz. U. 2010 nr 83 poz. 541).
31. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie planów ochrony infrastruktury krytycznej (Dz. U. 2010 nr 83 poz. 542).
32. Zarządzenie nr 36 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 listopada 2017 r. w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych (Dz.Urz.KGP.2017.73).
33. Zarządzenie nr 20 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań policyjnych w związku ze zdarzeniami szczególnymi, § 2 ust. 1 pkt 1 (Dz. Urz. KGP 2020 poz. 35).
34. Zarządzenie nr 15 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 kwietnia 2021 r. zmieniające zarządzenie w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych (Dz. Urz. 2021.31).
35. Zarządzenie Nr 86 Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 sierpnia 2008 r. w sprawie organizacji i trybu pracy Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego (M.P. 2008 nr 61 poz. 538).
36. Wytyczne nr 3/2000 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 czerwca 2000 r. w sprawie postępowania Policji w warunkach katastrofy naturalnej i awarii technicznej oraz w czasie innych zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu ludzi i środowiska. (Dz. Urz. KGP 3).

Inne dokumenty:

1. Bezpieczeństwo narodowe a walki niebrojne, Studium, AON, Warszawa 1991.

2. Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, 2001, Monitor Polski Nr 26.
3. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Warszawa 2019.
4. Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego.
5. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego. Katowice: Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego, 2004-06-21, s. 16–19, 22 (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z 2004 r., Nr 68, poz. 2049).
6. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego. kujawsko-pomorskie.pl, Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, 2003-06, s. 37 (Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.; Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego z 2003 r. Nr 97 poz. 1437).
7. Raport o stanie miasta Warszawa.
8. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Systemu Transportowego Warszawy do 2015 roku i na lata kolejne w tym Zrównoważony Plan Rozwoju Transportu Publicznego Warszawy, Warszawa 2009.
9. Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2007.

Strony internetowe:

1. Główny Urząd Statystyczny: Funkcjonalne obszary miejskie (FUA) [dostęp z dnia 08.08.2024].
2. <https://geografia.gozych.edu.pl/aglomeracje/> [dostęp z dnia 01.02.2024].
3. <https://www.gov.pl/web/rcb/raport-o-zagrozeniach-bezpieczenstwa-narodowego> [dostęp z dnia 20.05.2024].
4. <https://www.gov.pl/web/uw-zachodniopomorski/wojewodzki-plan-zarzadzania-kryzysowego> [dostęp z dnia 20.05.2024].
5. <https://www.gov.pl/web/rcb/narodowy-program-ochrony-infrastruktury-krytycznej> [dostęp z dnia 20.05.2024].
6. <https://warszawa19115.pl/-/sto%C5%82eczne-centrum-bezpiecze%C5%84stwa> [dostęp z dnia 20.05.2024].
7. <http://bezpieczna.um.warszawa.pl/zarz%C4%85dzanie-kryzysowe/zesp%C3%B3%C5%82-zarz%C4%85dzania-kryzysowego>, [dostęp z dnia 04.06.2024].

8. <https://www.gov.pl/> [dostęp z dnia 06.05.2024].
9. Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy (PZK) <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> [dostęp z dnia 06.05.2024].
10. Charakterystyka_Katalog+zagrożeń.pdf. <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> [dostęp z dnia 06.05.2024].
11. <https://www.bbn.gov.pl/> [dostęp z dnia 20.05.2024].
12. <https://bip.mazowieckie.pl/artukul/43/106/wydzial-bezpieczenstwa-i-zarzadzania-kryzysowego> [dostęp z dnia 20.05.2024].
13. <https://www.bbn.gov.pl/> [dostęp z dnia 20.05.2024].
14. https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/01/strategia_rozwoju_systemu_bezpieczenstwa_narodowego_rp_2022.pdf [dostęp z dnia 20.02.2024].
15. <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> [dostęp z dnia 20.05.2024].
16. <http://www.wikipedia.org/wiki/Powódź> dostęp z dnia 20.05.2024.
17. <https://bezpieczna.um.warszawa.pl/-/plan-zarzadzania-kryzysowego> [dostęp z dnia 20.05.2024].
18. <https://duw.pl/czk/krajowy-system-ratownic/13471,Prawo-i-Historia.html> [dostęp z dnia 12.02.2024].
19. <https://sites.google.com/a/gimnus.one.pl/straz-pozarna-od-kuchnii/home/historia-strazy-pozarnej> [dostęp z dnia 20.02.2024].
20. <http://www.e-bip.pl/Start/13018/BasicInformations/3> [dostęp z dnia 20.02.2024].
21. <http://www.eszkola.pl/czytaj/Powodzie/3630> [dostęp z dnia 20.05.2024].
22. <https://um.warszawa.pl/waw/strategia/strategia-rozwoju-miasta> [dostęp z dnia 01.02.2024].
23. <https://um.warszawa.pl/documents/56602/3702322/DIAGNOZASTRATEGICZNA.pdf/dcf364c8-bf2b-b89f-6431-50052f836a77?t=1619800897704> [dostęp z dnia 01.02.024].
24. <https://um.warszawa.pl/waw/strategia/strategia-rozwoju-miasta> [dostęp z dnia 01.02.2024].
25. <https://flectogo.com/blog-post/lotniska-w-polsce> [dostęp z dnia 01.02.2024].
26. https://obserwatorgospodarczy.pl/2024/06/09/najwieksze-miasta-w-polsce-gdzie-mieszka-najwiecej-polakow/#google_vignette [dostęp z dnia 01.02.2024].

27. <https://um.warszawa.pl/waw/metropolia-warszawska/o-metropolii> [dostęp z dnia 01.02.2024].
28. <https://warszawa.stat.gov.pl/warszawa/> [dostęp z dnia 01.07.2024].
29. The World According to GaWC 2012, GaWC. Retrieved 21 November 2012, <http://www.lboro.ac.uk/gawc/world2012t.html> [dostęp 04.05.2024].
30. <http://geografia.gozych.edu.pl/aglomeracje/> [dostęp z dnia 01.02.2024].
31. <https://www.techpedia.pl/index.php?str=tp&no=20603> [dostęp z dnia 01.02.2024].
32. <https://gdansk.naszemiasto.pl/gdanski-obszar-metropolitalny-pawel-adamowicz-nie-ma-woli/ar/c1-1914782> [dostęp z dnia 01.02.2024].
33. <https://www.siskom.waw.pl/drogi-miejskie.htm> [dostęp z dnia 01.02.2024].
34. <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/unijne-typologie-terytorialne-tercet/typologia-obszarow-metropolitalnych/> [dostęp z dnia 01.02.2024].
35. <https://um.warszawa.pl/> [dostęp z dnia 05.05.2024].
36. <https://um.warszawa.pl/waw/strategia/strategia-rozwoju-miasta> [dostęp z dnia 06.05.2024].
37. <https://www.gov.pl/web/kmpsp-warszawa/struktura-organizacyjna-km> [dostęp z dnia 06.05.2024].
38. <https://www.kartografia-ekstremalna.pl/p/jakie-sa-w-polsce-aglomeracje> [dostęp z dnia 06.05.2024].
39. <https://www.straz.gov.pl> [dostęp z dnia 12.09.2024 r.]
40. <https://www.kwpsp.warszawa.pl> [dostęp z dnia 12.09.2024 r.]
41. https://www.strazmiejska.waw.pl/straz-miejska/misja-i-zadania-sm?utm_source=chatgpt.com [dostęp z dnia 12.09.2024 r.]
42. <https://minchberg.prv.pl/aglomeracja.htm> [dostęp z dnia 05.06.2024].
43. <https://businessinsider.com.pl/> [dostęp z dnia 06.05.2024].
44. <https://stat.gov.pl/podstawowe-dane/> [dostęp z dnia 01.02.2024].
45. projektprogramuochronysrodowiskadlamstwarszawy20212024.pdf [dostęp z dnia 06.05.2024].
46. Krajowy Plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030, KPEiK_PL_fin.pdf [dostęp z dnia 06.05.2024].
47. Strategia-Rozwoju-Obszaru-Metropolitalnego.pdf <https://um.warszawa.pl/> [dostęp z dnia 06.05.2024].

48. Struktura Komendy Głównej Policji, <https://info.policja.pl/inf/komenda-glowna-policji/strukturakgp/86025,Struktura-Komendy-Glownej-Policji.html>, [dostęp 01.05.2024].
49. Warszawa – Oficjalny portal miasta [dostęp z dnia 05.06.2024].
50. Załącznik do uchwały nr LXIV/2102/2022 Rady m.st. Warszawy z 12 maja 2022 r. [dostęp z dnia 04.05.2024].

SPIS TABEL

Tabela 2.1	Definicje aglomeracji miejskiej.	s. 29
Tabela 4.1	Odpowiedzi na pytania w oparciu o udzielone wywiady eksperckie (Policja).	s.139
Tabela 4.2	Odpowiedzi na pytania w oparciu o udzielone wywiady eksperckie (Straż Pożarna).	s.151
Tabela 4.3	Odpowiedzi na pytania w oparciu o udzielone wywiady eksperckie (Straż Miejska).	s.161
Tabela 5.1	Katalog zagrożeń.	s.190

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 2.1	Funkcjonalne obszary miejskie w Polsce.	s. 34
Rysunek 2.2	Aglomeracja warszawska.	s. 40
Rysunek 2.3	Aglomeracja Górnego Śląska.	s. 41
Rysunek 2.4	Aglomeracja bydgosko-toruńska.	s. 42
Rysunek 2.5	Mapa obszaru megalopolis w orientacji równoległej do Oceanu Atlantyckiego.	s. 43
Rysunek 2.6	Regiony metropolitarne w Polsce.	s. 45
Rysunek 2.7	Typologia metropolitalna w Polsce według NUTS 2016.	s. 46
Rysunek 2.8	Istniejąca sieć drogowa w Warszawie.	s. 60
Rysunek 5.1	System zarządzania kryzysowego w Polsce.	s.177

SPIS WYKRESÓW

Wykres 2.1	Ocena obszaru zarządzanego przez m.st. Warszawę – s. 64	
	bezpieczeństwo w mieście.	
Wykres 2.2	Najważniejsze sprawy do rozwiązania wg mieszkańców s. 65	
	Warszawy.	
Wykres 2.3	Ocena bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania.	s. 66
Wykres 2.4	Najistotniejsze zagrożenia dla mieszkańców.	s. 67
Wykres 2.5	Wskazania działań na poprawę bezpieczeństwa w mieście.	s. 68
Wykres 2.6	Liczba interwencji policyjnych w latach 2019-2023.	s. 75
Wykres 2.7	Liczba interwencji straży miejskiej w latach 2019-2023.	s. 76
Wykres 2.8	Liczba interwencji straży pożarnej w latach 2019-2023.	s. 76
Wykres 2.9	Liczba przestępstw na terenie m.st. Warszawy w latach 2019-2023.	s. 78
Wykres 2.10	Kolizje drogowe w latach 2019-2023.	s. 79
Wykres 2.11	Wypadki drogowe w latach 2019-2023	s. 80
Wykres 2.12	Wydatki bieżące na bezpieczeństwo w latach 2019-2023	s. 81
Wykres 4.1	Schemat organizacyjny Komendy Głównej Policji.	s. 131
Wykres 4.2	Organizacja Państwowej Straży Pożarnej.	s. 147

Załącznik nr 1.

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego *Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy* uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do **kierowniczej kadry Policji/Straży Pożarnej/Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa**. Badanie jest anonimowe - Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją/ Strażą Pożarną/Strażą Miejską obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?
2. Czy obecna struktura Policji/ Straży Pożarnej /Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).
3. Które zadania realizowane przez Policję/ Straż Pożarną /Straż Miejską wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowanych zadań Straż Miejska powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).
4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Dziękuję za udzielone odpowiedzi

Załącznik nr 2 (wywiady eksperckie Policja)

Ankieta 1

NR 1

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Obecnie najważniejszym wyzwaniem jakie stoi przed stołeczną Policją jest walka z pandemią i egzekwowanie wprowadzanych ograniczeń dla społeczeństwa. Sama ochrona policjantów przed zarażeniem, roznoszeniem wirusa i edukacja to ogromne wyzwanie jakie postawione zostało przez stołeczną Policją, w tak krótkim czasie. W tym przypadku nie było czasu na przygotowania, analizę poprzednich podobnych przypadków i nauki na błędach. Wszystkie działania dokonywane były na tzw. „żywym organizmie”. Ponadto Warszawa tak jak inne stolice po analizie wydarzeń z ostatnich kilku lat narażona jest na ataki terrorystyczne. Taka aglomeracja winna utrzymywać na najwyższym poziomie gotowość do reagowania na różnego rodzaju zagrożenia terrorystyczne. Myślę, że jest to jedno z ważniejszych wyzwań jakie mogą pojawić się w przyszłości.

2. Czy obecna struktura Komendy stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

W mojej ocenie struktura Komendy Stołecznej Policji nie nadąża za rozwojem miasta a w szczególności bardzo szybko rozbudowującymi się dzielnicami takimi jak Białoleka, Bemowo a w szczególności Wilanów. W tych dzielnicach odnotowano znaczący wzrost liczby mieszkańców a co za tym idzie również wydarzeń. Na przykładzie Wilanowa w ostatnich 10 latach nastąpił ponad 100 % wzrost ludności. Z roku na rok rośnie liczba

wydarzeń i zadań stawianych przed Policją. Stan etatowy Komendy Stołecznej powinien zmieniać się wraz ze wzrostem ludności i powinien być aktualizowany co najmniej raz na dwa, trzy lata.

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

Wiele zadań realizowanych przez Policję wymaga wsparcia innych służb lub podmiotów a związane jest to np. z posiadanymi uprawnieniami lub wiedzą specjalistyczną. Wszelkiego rodzaju czynności kontrolne realizowane przez Policję wykonywane są z funkcjonariuszami Izby Celnej, Straży Granicznej, Kontroli Skarbowej itp. z uwagi na ich zakres i charakter.

Zadania związane z obsługą zdarzeń drogowych, w których żadna osoba nie odniosła obrażeń winny być obsługiwane przez firmy ubezpieczeniowe i to ich pracownicy powinni przyjechać na miejsce, ocenić szkody i ewentualnie zlecić holowanie pojazdów. Taki system funkcjonuje bez zastrzeżeń w niektórych zachodnich państwach.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Współpraca służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w aglomeracji warszawskiej nie wymaga ściślejszej współpracy ponieważ instytucje, które dbają o bezpieczeństwo bardzo dobrze współpracują i wymieniają informacje w tym zakresie.

NR 2

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Zgromadzenia publiczne i zabezpieczenia z tym związane przede wszystkim przed wyborami Prezydenckimi.

2. Czy obecna struktura Komendy stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Obecna struktura nie jest adekwatna do zadań jakie musi realizować obecnie policja brak jest komórek zajmujących się zwalczaniem cyberprzestępczości jak i przestępczości internetowej jakiej jest coraz więcej zgłaszanej przez obywateli

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

Policja nie powinna przekazywać żadnych realizowanych przez nią zadań innym służbom.

5 91

KWESTIONARIUSZ WYWIADU SZEROKOŚCI

Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Obecna współpraca jest realizowana na odpowiednim bardzo wysokim poziomie.

NR 3

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Aglomeracja warszawska jest jedną z największych w Polsce, jednocześnie w związku z lokalizacją w mieście stołecznym wszystkich najważniejszych instytucji państwowych oraz ulokowania ważnych miejsc pamięci narodowej jest centrum spotkań i manifestacji – zgromadzeń różnych grup społecznych i politycznych. Dla organów państwa oraz organów samorządowych dbających o bezpieczeństwo publiczne implikuje to kilka ważnych celów, które muszą być realizowane w sposób niebudzący wątpliwości natury prawnej – a wraz z nimi natury taktycznej. Wszelkie działania w tym zakresie muszą być ukierunkowane na realizację standardów zawartych w odpowiednich dokumentach tworzonych przez ustawodawcę. Należy podkreślić, że wysiłek odpowiednich instytucji w tym zakresie jest znacznie większy niż w pozostałych częściach kraju. Myślimy tu o zapewnieniu odpowiedniej liczby funkcjonariuszy (w przypadku zabezpieczeń, często odrywanych od swoich codziennych obowiązków, policjantów różnych pionów prewencyjnych), sprzętu służbowego, organizacji służby, sytuacjach konfliktowych na styku Policja/policjant – grupy społeczne/obywatele. Te i inne bardziej szczegółowe elementy determinują działania całych organizacji (w szczególności Policji) i przede wszystkim odpowiednie nimi zarządzenie.

Najbardziej aktualnym wyzwaniem stojącym przed instytucjami odpowiadającymi za bezpieczeństwo publiczne w aglomeracji warszawskiej jest przede wszystkim posiadanie odpowiedniej liczby doświadczonych funkcjonariuszy, mogących wypełniać swoje bieżące oraz zlecane – wyjątkowe zadania, wynikające np. z opisanej wyżej specyfiki służby. Problem braku funkcjonariuszy Policji w aglomeracji warszawskiej jest oczywistym od wielu lat. Obecna sytuacja społeczna związana z pandemią COVID-19 wykazała, jak bardzo niezbędna

52VI

jest odpowiednia liczba funkcjonariuszy dbających o bezpieczeństwo publiczne. Pokazała też jak bardzo służba Policji może być w wyjątkowych warunkach wspomagana działaniami innych służb. W obecnej sytuacji wspieranie działań Policji innymi formacjami mundurowymi nie budzi zastrzeżeń natury społecznej oraz moralnej ze zrozumiałych względów. Takie przekonanie społeczne nie zawsze musi być jednak oczywistym i dlatego odpowiednie zaplecze kadrowe instytucji Policji jest niezbędne na każdym etapie czasowym rozwoju społecznego. Istniejące braki kadrowe i ich uzupełnienie jest moim zdaniem największym wyzwaniem tej instytucji w najbliższych latach. Problem ten powinien zostać w sposób kompleksowy rozwiązany przy udziale władz państwowych i samorządowych.

Podkreślę, że obecne podejście, polegające między innymi na wspieraniu Policji innymi służbami (np. Wojskiem Polskim – w tym Żandarmerią Wojskową i Wojskami Obrony Terytorialnej, Strażą Miejską czy Strażą Graniczną) w sytuacjach wymagających użycia znacznych sił i środków, powinno być moim zdaniem tymczasowe, bądź realizowane w bardzo wyjątkowych sytuacjach mogących spowodować duże zagrożenie bezpieczeństwa publicznego.

2. Czy obecna struktura Komendy Stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Obecna struktura Komendy Stołecznej Policji nie budzi moim zdaniem zastrzeżeń w kontekście aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej. Jednocześnie ważnym jest, aby istniała formalna możliwość łatwego dostosowywania struktury organizacyjnej do przyszłych wyzwań organizacyjnych i taktycznych uwarunkowanych pojawiającymi się w przyszłości ewentualnymi zagrożeniami. Największą rolę w tym zakresie powinien odgrywać Komendant Stołeczny Policji, który po analizie i pracach koncepcyjnych (i być może w porozumieniu z organami państwowymi i samorządowymi), powinien faktycznie podejmować decyzje o zmianach takiej struktury.

Odpowiednio, dostosowywanie struktur poszczególnych jednostek Komendy Stołecznej Policji, powinno leżeć w gestii poszczególnych Komendantów Rejonowych/Powiatowych i Naczelników (i nie powinno to być ograniczone np. względami finansowymi), tak aby na szczeblu bardziej lokalnym zapewnić efektywniejszą służbę podległych funkcjonariuszy.

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

W nawiązaniu do wypowiedzi w pkt. 1 uważam, że wsparcie Policji przez inne służby i podmioty zostało bardzo dobrze zrealizowane w obecnym czasie w celu osiągnięcia celów prewencyjnych – przeciwdziałania COVID-19. Uważam, że najlepszym zobrazowaniem tej kwestii mogą być całościowe statystyki oddające liczby oraz formy wsparcia Policji – zapewne do otrzymania bez większych kłopotów w Komendzie Stołecznej Policji. Dane te – choćby z obszaru działania mojej jednostki, wskazują na setki delegowanych żołnierzy, i funkcjonariuszy straży miejskiej, którzy wypracowali wiele tysięcy godzin na rzecz bezpieczeństwa publicznego w tym trudnym okresie. Uważam jednocześnie, że inne – kompleksowe zmiany w zakresie podziału bieżących zadań związanych z bezpieczeństwem publicznym nie są niezbędne.

Otwartymi do dyskusji pozostają inne szczególne formy współpracy i wykonywania zadań na rzecz bezpieczeństwa publicznego, np. te które będą realizowane w sytuacjach stanów nadzwyczajnych – w szczególności stanu klęski żywiołowej (katastrofy naturalnej i technicznej). Powinny one być oparte o przygotowane wcześniej plany oraz rodzaje występujących zagrożeń. Rola Policji w takich sytuacjach powinna być zarówno wspomagająca, jak również wiodąca (zależnie od rodzaju zagrożeń, etapu realizacji przeciwdziałania tym zagrożeniom oraz problemów im pochodnych). Biorąc pod uwagę doświadczenia państw z ugruntowaną kulturą silnej – wspomagającej interwencji państwa w przypadku takich zagrożeń, reakcja Policji oraz innych organów powinna opierać się na zapewnieniu dużej liczby sił i środków w celu ochrony życia i zdrowia obywateli. Państwo polskie - Policja i inne służby, posiada takie możliwości. Korzystanie z nich powinno być powierzone odpowiednio przygotowanym do tego menadżerom zarządzającym oraz dowódcom działań, tak aby te siły i środki były efektywnie i wspólnie, w porozumieniu wielu podmiotów, wykorzystane dla dobra obywateli.

W związku z powyższym, obecnie bardziej widzę potrzebę (niż potrzebę zmiany w podziale zadań dla poszczególnych służb) wymiany doświadczeń między różnymi instytucjami w zakresie rodzaju i sposobu wykonywania zadań realizowanych w opisanych wyżej przypadkach. Doświadczenia te mogą być wymieniane w różnej formie – np. poprzez wspólne szkolenia, seminaria, gry symulacyjne, spotkania robocze, tak aby w przypadku

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

W nawiązaniu do wypowiedzi w pkt. 1 uważam, że wsparcie Policji przez inne służby i podmioty zostało bardzo dobrze zrealizowane w obecnym czasie w celu osiągnięcia celów prewencyjnych – przeciwdziałania COVID-19. Uważam, że najlepszym zobrazowaniem tej kwestii mogą być całościowe statystyki oddające liczby oraz formy wsparcia Policji – zapewne do otrzymania bez większych kłopotów w Komendzie Stołecznej Policji. Dane te – choćby z obszaru działania mojej jednostki, wskazują na setki delegowanych żołnierzy, i funkcjonariuszy straży miejskiej, którzy wypracowali wiele tysięcy godzin na rzecz bezpieczeństwa publicznego w tym trudnym okresie. Uważam jednocześnie, że inne – kompleksowe zmiany w zakresie podziału bieżących zadań związanych z bezpieczeństwem publicznym nie są niezbędne.

Otwartymi do dyskusji pozostają inne szczególne formy współpracy i wykonywania zadań na rzecz bezpieczeństwa publicznego, np. te które będą realizowane w sytuacjach stanów nadzwyczajnych – w szczególności stanu klęski żywiołowej (katastrofy naturalnej i technicznej). Powinny one być oparte o przygotowane wcześniej plany oraz rodzaje występujących zagrożeń. Rola Policji w takich sytuacjach powinna być zarówno wspomagająca, jak również wiodąca (zależnie od rodzaju zagrożeń, etapu realizacji przeciwdziałania tym zagrożeniom oraz problemów im pochodnych). Biorąc pod uwagę doświadczenia państw z ugruntowaną kulturą silnej – wspomagającej interwencji państwa w przypadku takich zagrożeń, reakcja Policji oraz innych organów powinna opierać się na zapewnieniu dużej liczby sił i środków w celu ochrony życia i zdrowia obywateli. Państwo polskie - Policja i inne służby, posiada takie możliwości. Korzystanie z nich powinno być powierzone odpowiednio przygotowanym do tego menadżerom zarządzającym oraz dowódcom działań, tak aby te siły i środki były efektywnie i wspólnie, w porozumieniu wielu podmiotów, wykorzystane dla dobra obywateli.

W związku z powyższym, obecnie bardziej widzę potrzebę (niż potrzebę zmiany w podziale zadań dla poszczególnych służb) wymiany doświadczeń między różnymi instytucjami w zakresie rodzaju i sposobu wykonywania zadań realizowanych w opisanych wyżej przypadkach. Doświadczenia te mogą być wymieniane w różnej formie – np. poprzez wspólne szkolenia, seminaria, gry symulacyjne, spotkania robocze, tak aby w przypadku

NR 4

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznej Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Najważniejszym wyzwaniem dla warszawskiej Policji jest aktualnie uzupełnienie wakatów i zatrzymanie doświadczonych policjantów liniowych. Doprowadzenie do rzeczywistego przeliczenia mieszkańców kraju względem miejsca zamieszkania i ustalenia rzeczywistej liczby etatów jakim powinien dysponować Komendant Stołeczny Policji.

Drugi i nie mniej ważne wyzwanie to rozpoczęcie (bo w praktyce nigdy nie zostało rozpoczęte) programu dotyczącego ochrony prawnej policjanta, polegający na realnych przepisach prawnych i rzeczywistych działaniach Policji, Prokuratur oraz Sądów.

2. Czy obecna struktura Komendy stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Komenda Stołeczna Policji jest jednostką łączącą zarówno działania komendy miejskiej jak i komendy wojewódzkiej, na terenie której jest ok. 99 procent wszystkich imprez masowych o charakterze medialnym. Jest miejscem gdzie jak pokazuje historia powstają największe i najlepiej działające grupy przestępcze. Jest również najbardziej rozwijającym się miejscem w naszym kraju. Aktualna struktura Komendy Głównej jak i Stołecznej Policji jest całkowicie sprzeczna z potrzebami i oczekiwaniami społecznymi. Każdorazowe wejście nowego zagadnienia wiąże się z powstaniem nowego biura,

W 2014

wydziału a nie obciążeniem już istniejących komórek nowymi zadaniami. Ilość wydziałów, stan (zwłaszcza logistycznych) ich etatów i wysokość tych etatów nie jest w żaden sposób uzasadniony potrzebami służby dla warszawiaków. Wydziały w dużej mierze ograniczają się do funkcji koordynacyjnej, nadzorczej i kontrolnej.

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

Policja jako instytucja jest jedną z najlepiej działających instytucji tego kraju. Policjanci każdego dnia zmagają się z nieprzychylną częścią społeczeństwa, złym nastawieniem wydziałów kontrolnych oraz niespójnymi poleceniami i wyrokami sądowymi. Robią to, co do nich należy pomimo braku ochrony prawnej. Wiele zagadnień można by było przekazać innym służbom, tylko czy te służby byłyby w stanie je zrealizować??

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Tak istnieje potrzeba współpracy z innymi podmiotami i służbami zwłaszcza w dziedzinach gdzie wiedza i doświadczenie leży po stronie tych służb. Koordynacją zajmuje się SSK i to akurat bardzo dobre umiejscowienie w strukturze KSP. Wiodącą rolę powinna odgrywać instytucja, która posiada profesjonalną wiedzę na temat danego zagadnienia.

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Warszawa jako stolica Polski stała się teatrem wyrażania swojego niezadowolenia wobec rządzących krajem ale nie tylko przez różne grupy społeczne, zawodowe a także polityczne. Zapewnienie bezpieczeństwa osobom protestującym a w szczególności mieszkańcom stolicy jest bez wątpienia w obecnej sytuacji kadrowej Policji ogromnym wyzwaniem. W przyszłości biorąc pod uwagę sytuację międzynarodową można spodziewać się dużego napływu cudzoziemców a zwłaszcza ze wschodu Europy. Sytuacja taka będzie rodziła nowe wyzwania przed stołeczną Policją (wzrost przestępczości, handel ludźmi, pojawienie nowych przestępstw na tle narodowościowym i kulturowym).

2. Czy obecna struktura Komendy stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Obecna struktura powinna ulec zmianie ze względu na znaczący wzrost uprzemysłowienia ludności i zurbanizowania.

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

Zadania wynikające z zapewnienia bezpieczeństwa różnego rodzaju protestów, uroczystości Państwowych czy też dużych imprez wymagają wsparcia innych służb i podmiotów. Natomiast wszystkie zadania wynikające z bieżącego funkcjonowania miasta a którymi niejednokrotnie obarczana jest Policja (złe parkowanie, niszczenie zieleni, zaśmiecanie, uliczny handel, i wiele innych) powinny realizować służby miejskie (Straże Miejskie).

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Uważam, że tak. Podmiotem wiodącym powinno być Biuro Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego m. st. Warszawy. Natomiast w kwestii zapewnienia bezpieczeństwa przed przestępczością, wykroczeniami – Policja.

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Niezmienne zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego w Warszawie na poziomie innych stolic krajów europejskich, w szczególności w zakresie zabezpieczenia imprez masowych oraz manifestacji, wieców itp

2. Czy obecna struktura Komendy stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Niezbędne jest uzupełnienie braków kadrowych, aby struktury pozostały adekwatne zarówno do obecnych jak też przyszłych wyzwań nie tracąc przy tym na swojej skuteczności. Obecne struktury oceniam pozytywnie.

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

Obecnie Policja realizuje (także) zadania, które leżą w kompetencjach innych służb (głównie tych posiadających w swojej nazwie słowo „Inspekcja”). Współdziałanie jest

224

elementem niezbędnym do zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego (Straż Pożarna, Wojsko, Służby Medyczne, Inspekcja Ochrony Środowiska, Krajowa Administracja Skarbowa, Państwowa Inspekcja Pracy, Państwowa Inspekcja Handlowa, i wiele innych). Uważam, iż Policja nie musi żadnej z tych służb niczego przekazywać. To te służby mogą czerpać z organizacji Policji i realizować swojej statutowe zadania, do których zostały powołane – każda w ramach swoich kompetencji.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Oczywiście im ściślejsza współpraca tym lepsze efekty. Proponowałbym, aby na szczeblu aglomeracji warszawskiej koordynatorem służb był wojewoda (zgodnie z jego aktualnymi kompetencjami) z funkcjonującą u jego boku kapitułą, w skład której wchodziłoby przedstawiciele najważniejszych służb m.in. Policji, Wojska, Straży Pożarnej.

NR 7

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Otoczająca nas rzeczywistość stale ewoluuje, zmienia się, a policja nie może pozostawać z tyłu i musi nadążyć za zmianami. Specyfika Warszawy, jako stolicy kraju i jego największej metropolii sprawia, że mamy na tym obszarze do czynienia z całym spektrum działań w zakresie bezpieczeństwa publicznego od zwalczania przestępczości pospolitej i zorganizowanej poprzez zabezpieczanie imprez masowych, manifestacji i innych wydarzeń z udziałem dużej ilości osób po bezpieczeństwo w ruchu drogowym, stałą współpracę z mieszkańcami i działania profilaktyczne. Należy także pamiętać o takich gałęziach naszej działalności jak walka z cyberprzestępczością i przestępczością o charakterze ekonomicznym. Każde z tych wyzwań jest istotne i każde traktujemy z należytą powagą. Stały rozwój miasta i wzrost liczby przebywających na tym terenie osób sprawia, że ilość prowadzonych przez nas postępowań i działań jest nieporównywalna do żadnego innego miasta w Polsce.

2. Czy obecna struktura Komendy stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Rozbudowany powinien zostać Wydział Komunikacji Społecznej o komórkę odpowiedzialną za nadzór nad mediami elektronicznymi, które powoli zwiększają liczbę odbiorców i stają się z każdym dniem coraz bardziej opiniotwórcze. Rozbudowa wydział pozwoli na właściwą reakcję służb w przypadku wystąpienia na terenie Warszawy wydarzeń nadzwyczajnych.

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

Bez żadnych propozycji.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Bez żadnych propozycji.

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Przygotowanie, wdrożenie i realizacja procedur dot. reagowania kryzysowego w obrębie organizacji zarządzania kryzysowego, przygotowania sił i środków oraz wypracowanych planów/procedur w ramach sytuacji kryzysowej.

Powyższe zagadnienie ściśle powiązane jest z sytuacją na terenie państw członkowskich UE, a w szczególności z występującymi atakami i incydentami o charakterze terrorystycznym. Wzrost ryzyka wymusza na systematycznym prowadzeniu nadzoru nad realizacją powyższego zagadnienia oraz wdrażania nowych elementów w ramach reagowania kryzysowego w przypadku pojawienia się sytuacji szczególnej.

Sposób realizacji zagadnień związanych z przygotowaniem informacji o cudzoziemcach dla potrzeb postępowań administracyjnych.

Zagadnienie powiązane ściśle z wysoką mobilnością ludzi, która w zakresie migracji osiąga skalę globalną, niosącą ze sobą szereg zagrożeń przestępczych mających wpływ na stan bezpieczeństwa w obszarze podległym Komendzie Stołecznej Policji.

Dostosowanie i bieżące aktualizowanie zadań Komendy Stołecznej Policji do zdiagnozowanych potrzeb w ramach profilaktyki zagrożeń społecznych, w szczególności w obszarze przeciwdziałania patologiom społecznym a także przestępczości związanej z rozwojem współczesnej współczesną technologii, tj. w obszarze zapobiegania cyberprzestępczości.

2. Czy obecna struktura Komendy stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Wraz z rozwojem cywilizacyjnym, w szczególności nauki i techniki zmienia się na przełomie lat charakter przestępczości, co też odnajduję swoje odzwierciedlenie na terenie garnizonu warszawskiego. Tworzą się nowe obszary w działalności przestępczej a te już istniejące doskonalą się poprzez nowe metody działania w oparciu o nowoczesne techniki oraz przy wykorzystywaniu rozwijającej się myśli technologicznej.

Odpowiednia zatem struktura organizacyjna Komendy Stołecznej Policji, zapewnia właściwą koordynację stawianych zadań oraz skuteczną ich realizację na wielu płaszczyznach działania. Komenda Stołeczna Policji podlega ciągłym zmianom organizacyjnym w ramach struktury organizacyjnej mających na celu sprawniejsze i efektywne wykonywanie własnych działań przy realizacji ustawowych zadań Policji. Zhierarchizowany system strukturalny, wielofunkcyjność Wydziałów i Zespołów oraz policjantów i pracowników cywilnych adekwatny jest do aktualnych zagrożeń w obszarze działalności przestępczej na terenie garnizonu jak również w ramach stawianych przed komendą priorytetów i zadań.

Ramowa struktura organizacyjna obejmująca pion prewencyjny, kryminalny oraz logistyczny wymaga ciągłego udoskonalania. Zmiany te jednak odbywać powinny się w sposób bieżący na płaszczyźnie kształtowania procedur administracyjnych, zaszeregowaniu uprawnień decyzyjnych oraz zmian w obsadzie kadrowej.

Kształtowanie natomiast samej w sobie struktury organizacyjnej jednostki jest niezbędne w procesie jej działalności i wymaga ciągłej modyfikacji. Zmiany strukturalne powinny odbywać się poprzez tworzenie odpowiednich zespołów zadaniowych. Funkcjonalność zespołów powinna uwarunkowana być w oparciu o potrzeby społeczności lokalnej, bieżącą analizę zagrożenia przestępczością zarówno w aspekcie garnizonu warszawskiego jak również biorąc pod uwagę uwarunkowania globalne oraz zasady współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi oraz podmiotami poza policyjnymi, w szczególności pod kątem zagrożeń w płaszczyznach opisanych w pkt 1.

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

Policja realizując ustawowe zadania współpracuje z wieloma jednostkami organizacyjnymi oraz podmiotami poza policyjnym w zakresie ich odpowiedzialności za bezpieczeństwo jak i porządek publiczny na wielu płaszczyznach działań. Zatem trudno wyodrębnić jest indywidualną jednostkę czy instytucję na tle innych podmiotów, bowiem każda z nich jest istotna przy wykonywaniu zadań na rzecz poprawy bezpieczeństwa, w ramach posiadanych kompetencji i ustawowych zadań..

Biorąc jednak pod uwagę aspekt uwarunkowań globalnych i ciągłą migracje ludności istotnym i zasadnym elementem w ramach współpracy wydaje się wsparcie Policji przez Straż Graniczną. Tym bardziej, iż proceder przestępczy w tym zakresie obejmuje swoją działalnością nie tylko teren kraju ale również szczebel międzynarodowy. Zatem ogromne znaczenie ma zaciśnięcie współpracy w ramach prowadzonych wspólnych działań zarówno na terenach przygranicznych jak wymiany informacji w ramach prowadzonych czynności przy rozbijaniu grup przestępczych działających poza granicami państwowymi.

We współczesnych uwarunkowaniach społecznych, ekonomicznych, biorąc pod uwagę zakresy kompetencyjne oraz zadania trudno jest wyodrębnić te elementy, które powinna Policja przekazać całkowicie innym jednostkom bądź podmiotom poza policyjnym. Każda bowiem z tych instytucji przy właściwej współpracy przy wymianie informacji oraz realizacji zadań spełnia określone funkcję, które wzajemnie uzupełniają się i jako całość działań przyczyniają się do efektywnego funkcjonowania w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości, ochrony porządku publicznego oraz bezpieczeństwa.

Nadmienić należy jednak, iż na przełomie ostatnich lat część zadań scedowano z instytucji tożsamej w ramach wymiaru ścigania tj. prokuratury na rzecz Policji. Należałoby przeanalizować dotychczasowe zadania między tymi jednostkami i wyodrębnić zadania przy prowadzeniu postępowań przygotowawczych na rzecz prokuratury.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego to jedno z podstawowych zadań Policji nałożonych na nią w Ustawie o Policji. Zaznaczyć należy, że zadania w omawianym zakresie realizują również w ramach swoich kompetencji i regulacji prawnych inne jednostki, instytucje i podmioty poza policyjne. Uszczegółowienie zadań, ciągła wymiana informacji między podmiotami oraz bieżące wykonywanie zadań ma strategiczne znaczenie w skuteczności działania w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości. Skuteczność bowiem podejmowanych działań niejednokrotnie zależy od właściwej współpracy instytucji i podmiotów biorących udział we wspólnych działaniach w omawianym zakresie.

Zatem wymiana informacji i współdziałanie w garnizonie warszawskim między Policją a innymi jednostkami i podmiotami poza policyjnymi jest niezbędna w ramach właściwej i efektywnej realizacji zadań stawianych podmiotom odpowiedzialnym za ochronę bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Trudno natomiast jest wyodrębnić podmiot wiodący, który odpowiedzialny byłby za bezpieczeństwo i koordynował zadania poszczególnych jednostek i instytucji na terenie Warszawy czy powiatów. Złożoność aglomeracji warszawskiej oraz różnorodność instytucji i podmiotów wydaje się wykluczać ustanowienie jednego wiodącego przy realizacji zadań w ramach omawianego zagadnienia.

W zależności od posiadanych kompetencji można by wskazać podmioty wiodące w zależności od charakteru prowadzonych działań, bądź wyodrębnionych zadań na rzecz poprawy bezpieczeństwa oraz porządku publicznego tj. Prokuraturę, Żandarmerie Wojskową, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencję Wywiadu czy w ramach zarządzania kryzysowego Centrum Zarządzania Kryzysowego M. St. Warszawy. Zaznaczyć jednak należy przy tym, iż wiodącą rolę w zachowaniu bezpieczeństwa i porządku publicznego wykonuje Policja i to na niej spoczywa obowiązek zapewnienia przedmiotowego bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Ankieta 9

NR 9

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Aktualne:

- braki kadrowe
- wzrost wpływu na poziom bezpieczeństwa dokonywany przez element migracyjny (przestępczość zarówno „pospolita” jak i ta o znamionach „zorganizowania”)
- brak inwestycji w infrastrukturę mającą praktyczny wpływ na obszary dot. bezpieczeństwa praktycznie na każdym poziomie krajowym, samorządowym, lokalnym (społeczno-obywatelskim)

W przyszłości:

- podobnie jak oba wyżej wskazane (zwłaszcza w przypadku ewentualnego wejścia w fazę kryzysu gospodarczego kraju)
- wzrost napięć społecznych w przypadku ewentualnego wejścia w fazę kryzysu gospodarczego kraju, których eskalacja może nastąpić w stolicy kraju
- wzrost szeroko rozumianego zagrożenia cybernetycznego (w tym zagrożeń dla infrastruktury krytycznej jak i dla przestępczości dot. „pojedynczych” obywateli)
- rozwój szeroko rozumianej przestępczości gospodarczej

2. Czy obecna struktura Komendy stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą

C 201.

pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

- jest adekwatna, lecz wymaga bieżącej uwagi w celu ewentualnej reakcji np. przesunięcia posiadanych sił i środków

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

- wsparcie innych służb i podmiotów jest realizowane na bieżąco, w razie zaistnienia potrzeby współdziałania, w zależności od posiadanych przez Policję, służby czy podmioty uprawnień i kompetencji

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

- współpracę należy utrzymywać i rozwijać, podmioty wiodące to: Policja i Biuro Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy.

NR 10

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisarzatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

- Wzrost przestępców i popołyty generałów i płam i gwał-
cudowników z rękami ukraińskimi i ługowskimi
władzami

- Określenie struktury KSP i jednolitego podległego jej administratywnego i politycznego kierownictwa, jednolitego systemu kierownictwa politycznego i politycznego - ogólnego systemu formalnego i politycznego i politycznego kierownictwa w ramach podległego administracji - ogólnego systemu kierownictwa w ramach podległego.

- odwona placówki dyktando - zadanie to
miałoby do redakt. str. 12 odnowy i nie
wymaga angażowania firmy polij.

ON 91

4. Czy istnieje potrzeba ścisłej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Komenda Stożkowa Policji: winna współpracować i walczyć
nad SH w sposób bardziej efektywny i przy
zachowaniu obecnych przepisów i tym samym.

NR 11

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

1. Duży wpływ mała polska policja sprawowana przez: 1 - duży poziom nakładu: 2 - systemy reagowania: "Warszawa" - system w domach i w miejscach publicznych. Istnieje możliwość w przyszłości stać się większą policją, a która jest nieufnością do linii policji - warte.

2. Czy obecna struktura Komendy stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Struktura jest odpowiednia, ale widać potrzebę kompleksowej pracy reakcji, zadaniowej, na linii policji.

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

Ankieta 12

18/05/2020 15:56 Wzd. dw. z PG KSP

72 35474 477235474 NO.092 #001

fax 44 7238516

NR 12

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Najważniejsze wyzwania, w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej, dotyczą zabezpieczeń licznych demonstracji i protestów społecznych, które z uwagi na siedzibę centralnych organów państwa odbywają się w Warszawie.

W związku z coraz większą ilością pojazdów poruszających się po mieście stołecznym w przyszłości może wystąpić zagrożenie związane z bezpieczeństwem w ruchu drogowym.

2. Czy obecna struktura Komendy stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

W związku z bardzo dużą ilością zarejestrowanych w Warszawie podmiotów gospodarczych (największa w Polsce ilość zarejestrowanych spółek prawa handlowego) popełnianych jest coraz więcej przestępstw finansowych i oszustw w obrocie gospodarczym oraz przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii w tym Internetu przy jednoczesnej stabilności ilości przestępstw kryminalnych. Wydaje się więc zasadnym dostosowanie struktur policji do zmian w rodzajach popełnianych przestępstw.

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać

innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

Z uwagi na nowe obszary działań przestępców jak giełda papierów wartościowych, towarowa czy bankowość elektroniczna, wymagane jest wsparcie podmiotów zajmujących się analizami w tych obszarach jak Komisja Nadzoru Finansowego czy departamenty bezpieczeństwa banków.

Wydaje się zasadnym aby służby wyspecjalizowane do ścigania konkretnych rodzajów przestępstw przejęły od Policji te zadania do wyłącznej właściwości. Wszystkie przestępstwa z zakresu przestępstw karno-skarbowych powinny być we właściwości Krajowej Administracji Skarbowej. Podobnie powinno dotyczyć to innych wyspecjalizowanych służb jak nadzoru farmaceutycznego, weterynaryjnego czy inspektoratów ochrony środowiska.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Nie ma potrzeby ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w aglomeracji warszawskiej. Aktualny poziom jest na właściwym poziomie.

Głównym koordynatorem takiej współpracy z ramienia Policji powinno być Stołeczne Stanowisko Kierowania.

Ankieta 13

18-MAJ-2020 08:02 DD WA KP RZECZNY

DO 36112

P..02

NR 13

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelniczy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

W chwili obecnej są to czynności związane z zapewnieniem przestrzegania obostrzeń i zaleceń będących efektem stanu epidemii, zarówno tych związanych z kontrolą ich przestrzegania przez obywateli, jak i dotyczących wewnętrznych procedur bezpieczeństwa samych funkcjonariuszy. Jednocześnie cały czas należy wykonywać zadania ogólnopolicyjne związane ze zwalczaniem przestępczości pospolitej do czego są kierowane mniejsze siły. Gdyby nie brać pod uwagę stanu epidemii najważniejszym wyzwaniem jest codzienna walka z przestępczością pospolitą, najbardziej uciążliwą dla przeciętnego mieszkańca (kradzieże samochodów, włamania, rozboje) oraz coraz większa ilość przestępstw przeciwko mieniu popełnianych za pomocą internetu.

2. Czy obecna struktura Komendy stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Struktura Komendy Stołecznej nie jest rzeczą stałą i jest ciągle zmieniana. Czasem są to zmiany głębokie ale najczęściej są one niewielkie, dostosowujące ją do aktualnej, często zmieniającej się rzeczywistości. Odpowiadam za zbyt wąski obszar Komendy Stołecznej aby mieć wyrobiony pogląd o adekwatności obecnej jej struktury do aktualnych zadań i przyszłych wyzwań. Moim zdaniem struktura nie jest najważniejsza. Najważniejsze są osoby kierujące jej jednostkami organizacyjnymi wszystkich szczebli. Właściwy dobór osób

Ankieta 14

17-MAJ-2020 17:28 OD WA SSK KSP DO 36112 P..01
 UU : WA KMP 2 SEK. KUM. NN PRKBU : 72 31820 220031820 17 MHU 2020 16:28 SIK. 1

me 14

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznej Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisarzatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Zapewnienie bezpieczeństwa w związku z protestami społecznymi, cyfrowy wzrost wykrywalności przestępstw.

2. Czy obecna struktura Komendy stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Komenda Stołeczna Policji jest adekwatna do potrzeb, w stosunku do potrzeb powstają nowe jednostki, które są potrzebne do wykonywania zadań, które nie były wykonywane wcześniej.

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

*Wzrostu w pełni rozumieć, propozycja
zgodnie; które wymagają poprawy
zawisła prawnik, że w odnozie
ze strony samorządu*

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

*Nieograniczone podmioty odpowiedzialne
za bezpieczeństwo to podmioty i gwarantuje
stwierdzić, że każdy z nich. Podmioty
zobowiązane są do współpracy i do wzajemnej
pomocy w? obszarze bezpieczeństwa.*

LACZNIK02

NR 15

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Jednym z ważniejszych zadań, a także wyzwań stojących przed Warszawską Policją jest zwiększenie efektywności działań Policji na rzecz wzmocnienia współpracy ze społeczeństwem, m.in. poprzez dostosowanie aktywności Policji do zdiagnozowanych potrzeb w obszarze profilaktyki zagrożeń społecznych (w tym w obszarze przeciwdziałania patologiom społecznym i cyberzagrożeniom), a także zacieśnienie współpracy ze społecznością lokalną. Innym wyzwaniem jest także m.in. dostosowanie liczby policjantów pełniących służbę patrolowo-interwencyjną, dzielnicowych i wywiadowczą do zidentyfikowanych potrzeb.

2. Czy obecna struktura Komendy Stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Struktura Komendy Stołecznej Policji, w zależności od zdiagnozowanych potrzeb może być modyfikowana, w celu dostosowania jej do występujących zagrożeń i stawianych przed nią zadań. Struktura organizacji, w obecnej chwili nie może być postrzegana jako stan trwały, lecz powinna charakteryzować się możliwością dokonywania zmian, z zachowaniem jej funkcjonalności, w zależności od stawianych przed nią zadań, które determinują przyjęcie określonych zasad zarządzania strukturą i poszczególne jej elementy składowe. Obecnie należy podejmować starania w dostosowaniu etatowych struktur organizacyjnych Policji w obszarze działań profilaktycznych realizowanych przez Policję na poziomie powiatowym, rejonowym do zidentyfikowanych potrzeb.

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

Należy rozszerzać współpracę z podmiotami zewnętrznymi, w tym władzami samorządowymi w obszarze dotyczącym wspierania i finansowania działań Policji o charakterze profilaktycznym,

34.07

a także z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami w zakresie wzmocnienia działań prospołecznych. Współpraca w powyższym zakresie z wymienionymi instytucjami, powinna sprzyjać podnoszeniu świadomości społecznej oraz kształtowaniu pożądaných postaw społecznych. Wśród zadań, które Policja mogłaby przekazać innym służbom, są przede wszystkim zadania realizowane przez inne podmioty, których kompetencje pokrywają się z zadaniami Policji np. Straż Miejska, w zakresie nieprawidłowego parkowania i umieszczania w Stołecznym Ośrodku dla Osób Nietrzeźwych osób będących w stanie upojenia alkoholowego w stopniu zagrażającym ich życiu lub zdrowiu.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Odnosząc się do aglomeracji warszawskiej należy stwierdzić, że współpraca służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo realizowana jest na właściwym poziomie. Należałoby jednocześnie rozważyć możliwość przekazania do wyłącznej realizacji zadania związane z utrzymaniem porządku w zakresie parkowania pojazdów i umieszczania osób w Stołecznym Ośrodku dla Osób Nietrzeźwych Straży Miejskiej, która mogłaby być podmiotem wiodącym w powyższym zakresie.

Ankieta 16

15.05.2020 10:47

Kibice KSP

226033120

#7670 P 2/3

Nr 16

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Przed stołeczną Policją w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją liczne wyzwania. Głównym z nich jest zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców i porządku publicznego poprzez zapobieganie popełnianiu przestępstw oraz wykroczeń we wszystkich obszarach, począwszy od życia i zdrowia obywateli po ich mienie, wykrywanie czynów zabronionych i ściganiu ich sprawców, inicjowaniu i wdrażaniu działań prewencyjnych w tym różnego rodzaju programów społecznych i edukacyjnych. Obecnie w czasie panującej epidemii COVID 19 jednym z priorytetowych zadań Policji jest zapewnienie przestrzegania przepisów prawa pod kątem stosowania się obywateli do szeregu wytycznych rządu, przepisów porządkowych i administracyjnych. Coraz ważniejszym wyzwaniem stojącym przed organami ścigania jest przeciwdziałanie popełnianiu przestępstw z tzw. nienawiści na tle narodowościowym bądź wyznaniowym, przestępstw związanych z cyberprzestępczością, a także przeciwdziałanie zagrożeniom terrorystycznym.

2. Czy obecna struktura Komendy Stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Obecna struktura organizacyjna Komendy Stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań, jakie pojawiają się przed funkcjonariuszami w celu zapewnienia bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej. Komenda Stołeczna Policji realizuje

swoje zadania na obszarze M. St. Warszawy podzielonego na siedem Komend Rejonowych Policji oraz dziewięciu powiatów. Ponadto podział/struktura samej Komendy Stołecznej Policji na liczne wyspecjalizowane i ukierunkowane na zwalczanie poszczególnych kategorii przestępstw Wydziały usprawniają jej funkcjonowanie.

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które z aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

Szereg zadań realizowanych przez Policję jest wspierany bądź podejmowany wspólnie z innymi podmiotami czy instytucjami. Obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego spoczywa nie tylko na Policji, ale także w dużej mierze na samorządach. Współpraca z samorządem, służbami miejskimi jak i samymi mieszkańcami przekłada się w widocznym stopniu na poprawę stanu bezpieczeństwa publicznego m.in. poprzez działania prewencyjne jak i edukację obywatelską.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Współpraca służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na szczeblu aglomeracji warszawskiej przebiega prawidłowo. Nie mniej jednak należy podejmować dalsze działania i inicjatywy mogące przyczynić się do jego ulepszenia m.in. poprzez szybszą wymianę informacji, usprawnienie procesów decyzyjnych, egzekwowanie przepisów prawa czy dostępu do systemów/baz informatycznych podmiotów administracyjnych, a także sprawne i skoordynowane współdziałanie wszystkich służb w zakresie zapewnienia szeroko pojętego bezpieczeństwa i porządku publicznego. Aktualne regulacje w zakresie koordynacji współdziałania Policji z innymi służbami określają kompetencje każdego z podmiotów i nie wymagają konieczności zmian.

nr 17

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do kadry kierowniczej na poszczególnych poziomach: 1/ Komendy Stołecznej Policji (kierownictwo i naczelnicy wydziałów i/lub zastępcy), 2/ Komendy Rejonowej Policji (komendanci i/lub zastępcy) oraz 3/ Komisariatu Policji w tym komisariaty specjalistyczne (komendanci i/lub zastępcy). Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Policją obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłość:

- utrzymanie wysokiego poziomu ładu, porządku i bezpieczeństwa obywateli między innymi poprzez inicjowanie i organizowanie działań, mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz przeciwdziałanie wszelkim zjawiskom kryminogennymi patologicznym;
- w ujęciu przyszłościowym i nadchodzących lat wyzwaniem dla organów ścigania aglomeracji warszawskiej będzie ciągły wzrost liczby ludności, w tym osób pochodzących z różnych kultur i narodowości co może powodować konflikty na tle narodowościowym oraz różne podejście do przepisów prawa i jego poszanowania;
- ciągła poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym w celu dorównania do standardów europejskich.

2. Czy obecna struktura Komendy Stołecznej Policji i jednostek podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

- W mojej ocenie obecna struktura KSP i jednostek podległych jest adekwatna to stawianych zadań kierownictwu garnizonu stołecznego. Podział i podległość jednostek oraz ich zadania w pełni pokrywają zapotrzebowanie na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców aglomeracji. Jedynym problemem nie mającym wpływu na strukturę KSP jest liczba wakatów we wszystkich jednostkach i komórkach organizacyjnych. Należy również zauważyć, że w aspekcie ciągłego doskonalenia rozwiązań organizacyjnych dot. struktury komendy, okresowo, w miarę potrzeb, dokonuje się zmian organizacyjno-etatowych, które są odpowiedzią na pojawiające się lub zanikające zadania.

3. Które zadania realizowane przez Policję wymagają wsparcia innych służb i podmiotów, a które aktualnie realizowanych zadań Policja powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub

podmiotom).

- *Wsparcia działań wykonywanych przez policję w aglomeracji miejskiej wymagają przede wszystkim działania porządkowe i ratownicze w trakcie katastrof, klęsk żywiołowych, ataków terrorystycznych. Ponadto wsparcia osobowego i logistycznego wymagają także podejmowane operacje i akcje policyjne, zwłaszcza przy zabezpieczeniach demonstracji, manifestacji oraz wizyt przywódców państw.*

- *w mojej ocenie część zadań realizowanych przez policję tj. zadania porządkowe (nieprawidłowe parkowanie, blokowanie przejazdu, spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, zakłócanie spokoju) powinny zostać przekazane do realizacji i odpowiedzialności Straży Miejskiej, która posiada już część uprawnień do realizacji wskazanych zadań. Powyższe spowodowałoby odciążenie patroli policyjnych w tym ruchu drogowego, które mogłyby zostać skierowane w miejsca najbardziej zagrożone przestępczością, wykroczeniami oraz agresją drogową, celem podejmowania działań prewencyjno-kontrolnych w stosunku do sprawców czynów zabronionych. Rozwiązanie to wykluczyłoby również zjawisko pokrywania/krzyżowania kompetencji.*

4. *Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).*

- *podejmowanie szeroko zakrojonych działań mających wpływ na porządek i bezpieczeństwo mieszkańców aglomeracji warszawskiej niesie ze sobą potrzebę ściślejszej współpracy z służbami i podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo w tym podmiotami pozapolicyjnymi. W strukturach miasta funkcje te pełni Biuro Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego;*

- *W razie potrzeby powoływane są sztaby kryzysowe w poszczególnych podmiotach, które ściśle ze sobą współpracują w realizacji zadań,*

- *Z pewnością idealnym rozwiązaniem byłby stan, w którym nie dochodzi do krzyżowania kompetencji przyznanych przepisami prawa. Na chwilę obecną najskuteczniejszym rozwiązaniem jest konstruktywna współpraca ukierunkowana na realizację zadań przez wszystkie podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo w mieście. Ze względu na szeroki wachlarz stanów zagrożenia bezpieczeństwa, wskazanie na chwilę obecną jednego koordynatora nie jest celowe. Miasto podporządkowane ustawowo samorządowi i policja rządowi powinny funkcjonować w oparciu o wspólne wypracowywanie decyzji, jednakże w sytuacji kolizji zdań, rozstrzygający głos powinien należeć do policji jako formacji powołanej do ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.*

Załącznik nr 3 (wywiady eksperckie Straż Pożarna)

Ankieta 1

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed PSP obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Zagrożenia związane ze skutkami działań terrorystycznych w szczególności awarie w infrastrukturze miejskiej, zagrożenia radiacyjne, biologiczne, chemiczne.

2. Czy obecna struktura KM PSP w Warszawie i jednostkach podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (Proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian.)

Zbyt mało funkcjonariuszy. W przypadku rozrastania się miasta i występowania nowych zagrożeń zmiana struktury na wzór sprzed 90 lat tj. wprowadzenie komend rejonowych. Zwiększenie ilości etatów.

3. Które zadania realizowane przez PSP wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowane zadania PSP powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (Proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom.)

Pomoc PRM w transporcie osób chorych z mieszkania do karetki. Czy tych zadań nie mogła by wykonywać straż miejska by nie zmniejszać potencjału ratowniczego PSP - zastęp uczestniczący w akcji znoszenia pacjenta po klatce schodowej nie wyjedzie do działań ratowniczo gaśniczych.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (Proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór.)

Istnieje potrzeba ścisłej współpracy. Podział kompetencji i określenie kto jest służbą wiodącą, a kto pomocniczą przy jakim rodzaju działań jest określony. Nie widzę potrzeby wprowadzania kolejnego szczebla dowodzącego.

Ankieta 2

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed PSP obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Terroryzm biologiczny, chemiczny, radiacyjny. Zagrożeniem są również duże awarie przemysłowe oraz wypadki komunikacji miejskiej z udziałem wielu osób.

2. Czy obecna struktura KM PSP w Warszawie i jednostkach podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (Proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian.)

Bolączką jest deficyt funkcjonariuszy tzn. za mała ilość etatów.

3. Które zadania realizowane przez PSP wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowane zadania PSP powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (Proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom.)

Wsparcia innych służb wymaga działanie w zakresie ratownictwa medycznego. Innym służbom PSP powinno przekazać działania w zakresie zagrożeń radiacyjnych oraz biologicznych.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (Proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór.)

Potrzeba współpracy istnieje zawsze. Na szczeblu aglomeracji współpracą powinien koordynować Prezydent Miasta.

Ankieta 3

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed PSP obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Jednymi z najważniejszych wyzwań w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej są:

- obecnie: duża gęstość zaludnienia, prowadzenie działań ratowniczych na terenie obiektów strategicznych
- w przyszłości: coroczny ciągły przyrost mieszkańców Warszawy, kolejne inwestycje na terenie miasta (w tym budynki wysokie i wysokościowe), zmierzenie się z ryzykiem wystąpienia zagrożenia terrorystycznego na terenie strategicznych obiektów (port lotniczy, metro, dworce kolejowe, stadiony) oraz w trakcie zabezpieczeń imprez masowych.

2. Czy obecna struktura KM PSP w Warszawie i jednostkach podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (Proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian.)

Na bieżąco analizowane są możliwości oraz potrzeby KM PSP m. st. Warszawy z zakresu zabezpieczenia operacyjnego miasta.

3. Które zadania realizowane przez PSP wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowane zadania PSP powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (Proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom.)

Obecnie funkcjonująca siatka bezpieczeństwa właściwie reguluje kwestie realizacji zadań przez poszczególne komórki.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (Proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór.)

j.w

Ankieta 4

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed PSP obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Najważniejszymi wyzwaniami stojącymi przed Państwową Strażą Pożarną w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej jest właściwe wykonywanie zadań ustawowych, określonych w Art. 1. pkt. 2 Ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej. Zgodnie z Art. 11. pkt. 1 ww. Ustawy, zadania i kompetencje Państwowej Straży Pożarnej na obszarze województwa wykonują wojewoda, przy pomocy komendanta wojewódzkiego PSP oraz komendanci powiatowi (miejscy) PSP. Ich zadania zostały określone w odpowiednio w Art. 12 pkt. 5 oraz Art. 13 pkt. 5. ww. Ustawy. W przyszłości spodziewany jest rozwój aglomeracji warszawskiej, który będzie stwarzał wyzwanie w postaci zapewnienia adekwatnego rozwoju potencjału ratowniczego.

Rozwój technologiczny i cywilizacyjny aglomeracji warszawskiej będzie determinował występowanie nowych zagrożeń. Nieustanna adaptacja Państwowej Straży Pożarnej do zmieniającego się świata i nowopowstających zagrożeń jest i będzie jednym z najważniejszych wyzwań stojących przed formacją.

2. Czy obecna struktura KM PSP w Warszawie i jednostkach podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (Proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian.)

Obecna struktura Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej m. st. Warszawy, jest adekwatna do powierzonych zadań. Obszar m. st. Warszawy zabezpieczany jest operacyjnie przez największy potencjał ratowniczy w kraju. Na obszarze miasta lokalizowanych jest 18 Jednostek Ratowniczo Gaśniczych PSP, w których swoje siedziby ma sześć Specjalistycznych Grup i Sekcji Ratownictwa o najwyższym poziomie gotowości operacyjnej. Rozwój miasta i wzrost liczby mieszkańców będzie determinował konieczność adekwatnego zwiększania potencjału ratowniczego np. poprzez zwiększenie stanów osobowych zmian służbowych w Jednostkach Ratowniczo Gaśniczych PSP lub/i powołaniu nowych Jednostek Ratowniczo-Gaśniczych.

3. Które zadania realizowane przez PSP wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowane zadania PSP powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (Proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom.)

Zadania realizowane przez PSP mogące, w określonych przypadkach, wymagać wsparcia przez inne służby i podmioty to:

- organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń;
- wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze;
- kształcenie kadr dla potrzeb Państwowej Straży Pożarnej i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz powszechnego systemu ochrony ludności;
- prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony ludności;

Powierzanie zadań Państwowej Straży Pożarnej innym służbą lub podmiotom nie znajduje uzasadnienia aktualnym systemie formalno-prawnym i organizacyjnym.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (Proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór.)

Obecna współpraca PSP, Policji oraz Państwowego Ratownictwa Medycznego na terenie m.st. Warszawy należy ocenić pozytywnie. Działania realizowane wspólnie przez wskazane służby przebiega pozytywnie.

Obecna sytuacja prawna w RP czyli U S T A W A z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, U S T A W A z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji oraz USTAWA z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej nie wprowadzają spójnego systemu zarządzania. Obecnie w trakcie prac legislacyjnych jest PROJEKT USTAWY O KRAJOWYM SYSTEMIE RATOWNICZYM, który powinien umożliwić scalenie podmiotów działających na rzecz bezpieczeństwa.

Jako osobę odpowiedzialną za koordynację na terenie m.st. warszawy należy uznać Wojewodę Mazowieckiego oraz osobę przez niego wyznaczoną.

Uzasadnienie KSR:

Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej wprowadziła pojęcie krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, jako integralnej części organizacji bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. W myśl formuły krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego skupia on z mocy prawa jednostki ochrony przeciwpożarowej, inne służby, inspekcje i straże, instytucje, a na podstawie umów cywilno-prawnych

podmioty, które dobrowolnie zgodziły się współdziałać w akcjach ratowniczych. System ten został zorganizowany przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, który jest centralnym organem administracji rządowej w sprawach organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego oraz ochrony przeciwpożarowej. Nadzór nad funkcjonowaniem tego systemu pełni minister właściwy do spraw wewnętrznych. Zarys krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego jest zawarty w ustawach: o ochronie przeciwpożarowej i o Państwowej Straży Pożarnej, a rozwinięcie norm dotyczących jego organizacji dopiero w rozporządzeniu ministra spraw wewnętrznych i administracji z dnia 29 grudnia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz. U. Nr 111, poz. 1311 i z 2001 r. Nr 81, poz. 877). Formuła krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego wielokrotnie sprawdziła się w praktyce podczas zdarzeń lokalnych jak również w warunkach katastrof naturalnych i innych zagrożeń noszących znamiona klęski żywiołowej.

Osią systemu w warunkach wszelkich opisywanych zagrożeń okazała się Państwowa Straż Pożarna, wspierana głównie przez jednostki ochotniczych straży pożarnych. Jednakże rozwój cywilizacyjny, który nastąpił w ciągu 10 lat funkcjonowania systemu oraz nowe wyzwania dla służb i organizacji ratowniczych w różnych dziedzinach ratownictwa, spowodowały konieczność modyfikacji tej formuły. Przede wszystkim konieczne stało się uporządkowanie stanu prawnego w sferze ratownictwa i ochrony ludności. Obecne regulacje prawne dotyczące ochrony obywateli przed zagrożeniami cywilizacyjnymi i siłami natury, nie są wystarczające. Nie jest także w pełni uregulowana sfera wzajemnych relacji między podmiotami ratowniczymi oraz kompetencji dowodzenia działaniami ratowniczymi w poszczególnych obszarach ratownictwa. Dlatego też dokonano inwentaryzacji obowiązującego prawa i rozproszonych kompetencji różnych organów władzy publicznej w celu stworzenia podstaw organizacji jednolitego - krajowego systemu ratowniczego.

Przewidywany zakres regulacji wymaga rangi ustawy, gdyż obejmuje działalność różnych podmiotów funkcjonujących na podstawie odrębnych ustaw i nowelizację wielu ustaw ustrojowych.

Ankieta 5

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed PSP obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Dostosowanie działań służb do nowych rodzajów zagrożeń wynikających z wprowadzania do użytku nowych technologii jak pojazdy zasilane alternatywnymi źródłami energii, rozbudowa metra, zmiany w taborze komunikacji miejskiej. Wyzwanie stanowi również dostosowanie procedur ratowniczych do rosnącej liczby ludności na terenie miasta oraz związanym z tym wzrostem transportu i rozbudowa infrastruktury drogowej.

2. Czy obecna struktura KM PSP w Warszawie i jednostkach podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (Proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian.)

Nieustanny rozwój miasta powoduje nieustanny wzrost interwencji na terenie miasta. Prawdopodobne jest że w niedługim czasie powstanie „aglomeracja warszawska”, co wymusi konieczność jeszcze bliższej współpracy pomiędzy komendami sąsiadującymi. W celu sprawnego zarządzania taką liczbą jednostek zasadnym mogłoby być utworzenie jednego wspólnego stanowiska kierowania. Jedno duże stanowisko mogłoby przejąć część zadań obecnych PA. Charakterystyka obszaru miasta, duże zainteresowanie ze strony mediów, wymaga od SKKM posiadania bardzo precyzyjnych informacji.

3. Które zadania realizowane przez PSP wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowane zadania PSP powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (Proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom.)

Współpraca na terenie miasta pomiędzy służbami i podmiotami przebiega bardzo sprawnie. Duże znaczenie ma tutaj koordynacja służb miejskich i innych podmiotów przez Zintegrowane Stanowisko Koordynacji i Reagowania BBiZK. W chwili obecnej należałoby zweryfikować część zadań wykonywanych przez PSP na potrzeby jednostek PRM lub policji. Zadania typu otwarcie drzwi, pomoc w zniesieniu osób poszkodowanych nie muszą być realizowane przez jednostki PSP ze względu na dysponowanie specjalistycznych jednostek do czynności które mogą być realizowane w inny sposób.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien

koordynować taką współpracę? (Proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór.)

Specyfika działań prowadzonych przez poszczególne służby wymaga koordynacji działań w ramach własnych stanowisk kierowania i nie sprawdzi się jedno centralne stanowisko kierowania. Na potrzeby dużych, specyficznych działań powoływane są sztaby akcji w których koordynowane są prowadzone działania. Na terenie miasta funkcjonuje Zintegrowane Stanowisko Koordynacji i Reagowania BBiZK które sprawdza się jako stanowisko koordynujące działania służb miejskich i innych podmiotów które nie posiadają swoich stanowisk kierowania.

Ankieta 6

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed PSP obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Ze względu na źródło, do wyzwań przed Państwową Strażą Pożarną w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej można zaliczyć:

- przyroda (wylanie rzeki Wisły, intensywne opady atmosferyczne, epidemie)
- infrastruktura (zwarta zabudowa, zagęszczenie ludności, awarie infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, energetycznej, ciepłowniczej, transportowej)
- człowiek (protesty, zamachy terrorystyczne, w tym bioterroryzm, epidemia, przestępczość).

2. Czy obecna struktura KM PSP w Warszawie i jednostkach podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (Proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian.)

Uważam, że struktura organizacyjna Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej m.st. Warszawy jest adekwatna do nałożonych na nią obowiązków ustawowych. Instytucja posiada wszelkie narzędzia do ich realizacji i uważam, że poszczególne komórki organizacyjne działają sprawnie. Jednak w kolejnych latach możliwy jest rozwój lub budowa nowych jednostek ratowniczo-gaśniczych wraz z rozwojem miasta i poszerzaniem się powierzchni aglomeracji. W przyszłości przewiduję wyodrębnienie Sekcji Informatyki i Łączności z Wydziału Operacyjno-szkoleniowego jako osobnej komórki organizacyjnej KM PSP m. st. Warszawy z uwagi na poszerzający się zakres działalności tejże sekcji oraz wzrost świadomości znaczenia informacji elektronicznej.

3. Które zadania realizowane przez PSP wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowane zadania PSP powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (Proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom.)

Działania ratownicze polegające na gaszeniu z powietrza rozległych obszarów lasów wspierane są przez inne służby (Policja, Wojsko) oraz podmioty prywatne z uwagi na brak odpowiedniego do tego celu sprzętu i wyszkolonych ludzi. PSP nie posiada na swoim wyposażeniu ani jednego statku powietrznego. Również działania polegające na podejmowaniu czynności, które muszą być realizowane przy użyciu ciężkiego sprzętu budowlanego, np. przesuwanie hałd śmieci, ziemi, itp. W przypadku pożarów wysypisk

PSP często wspomagana jest w tym zakresie przez podmioty prywatne, z którymi związana jest odpowiednimi umowami.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (Proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór.)

Uważam, że potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za szeroko rozumiane bezpieczeństwo na szczeblu aglomeracji miejskiej oczekiwana będzie zawsze, ponieważ nie można osiągnąć stanu współpracy idealnej z różnych przyczyn, np. wymiana kadry, sprzętu, zagrożeń. Zawsze znajdzie się obszar we wzajemnych relacjach, wspólnie podejmowanych czynnościach i działaniach, który będzie można poprawiać, zmienić czy udoskonalić. Podmioty odpowiedzialne za likwidację zagrożeń na mapie aglomeracji jak policja, straż miejska, straż pożarna, czy pogotowie ratunkowe codziennie podejmują wspólne działania na rzecz bezpieczeństwa, jednak to Państwowa Straż Pożarna bardzo często w praktyce koordynuje akcję ratowniczą, w tym czynności innych służb i podmiotów, jak np. policjantów czy pogotowia ratunkowego.

Ankieta 7

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed PSP obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Aglomeracja warszawska jest największą w Polsce pod względem obszarowym, jak również liczby mieszkańców. Ze względu na swoją rozległość na jej obszarze potykamy wszelkiego rodzaju zagrożenia: od zwartej zabudowy wysokiej i wysokościowej w śródmieściu i okolicach, poprzez duże dzielnice osiedlowe, dzielnice domów jednorodzinnych aż do obszarów leśnych. Dodatkowo na terenie miasta zlokalizowany jest największe w kraju port lotniczy Okęcie, obiekty administracji centralnej oraz liczne zakłady produkcyjne i magazynowe. Warszawa jest jedynym miastem w Polsce, w którym funkcjonuje metro. Wzdłuż Warszawy płynie rzeka Wisła, która jak pokazują doświadczenia lat ubiegłych potrafi stwarzać realne zagrożenie powodziowe. W przyszłości powstawać będą kolejne budynki wysokościowe, które już na etapie budowy potrafią być wyzwaniem podczas akcji ratowniczych. Powstaje obwodnica miasta, która może mieć realny wpływ na zmianę charakterystyki ościennych dzielnic. Dotychczas w Warszawie nie dochodziło do zamachów terrorystycznych. Jest to realne zagrożenie, a szczególnie zagrożone jest metro.

2. Czy obecna struktura KM PSP w Warszawie i jednostkach podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (Proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian.)

Obecnie na terenie miasta funkcjonuje 18 jednostek ratowniczo-gaśniczych w tym 1 szkolna – SGSP. Łącznie w komendzie zatrudnionych jest ponad 1 000 pracowników, z czego 99% to funkcjonariusze. Jest to liczba sięgająca 1/3 pracowników w całym województwie mazowieckim i przewyższająca takie województwa jak np. lubuskie. Na bazie 6 JRG funkcjonują jednostki specjalistyczne – wszystkie specjalizacje wymienione w rozporządzeniu o krajowym systemie ratowniczo gaśniczym. Komenda ma status komendy miejskiej, podległej administracyjnie komendzie wojewódzkiej i głównej. W miarę zmiany przepisów jednostki są przystosowywane do nowych wyzwań i wytycznych – np. ratownictwo radiologiczne, posiadanie w strukturach PSP ratowników medycznych. Obecne rozlokowanie, wyposażenie w siły i środki jest optymalne do posiadanych możliwości logistycznych i finansowych. W KM PSP m.st. Warszawy dokonywane są ciągłe zmiany, mające na celu usprawnienie systemu ratowniczo gaśniczego, np. restrukturyzacja jednostek specjalistycznych, doposażanie jednostek

w nowe samochody gaśnicze i specjalne, nowy sprzęt ratowniczy. Jednostką specjalistyczną, która może budzić wątpliwości, co do zasady umiejscowienia jest JRG 1, na bazie której zorganizowana jest specjalistyczna grupa ratownictwa wodno-nurkowego. Część sprzętu znajduje się w siedzibie JRG, część na Kanale Żerańskim, część w Porcie Praskim. Jest to rozwiązanie, które sprawdza się w chwili obecnej i pozwala reagować zarówno na rzece Wiśle, jak również na zbiornikach i ciekach z nią niepołączonych. Pod zastanowienie można jedynie poddać kwestię rozczłonkowania sprzętu. Rozwiązaniem mogłaby być jednostka znajdująca się w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki z własnym portem, dająca możliwość natychmiastowej reakcji. W przyszłości aglomeracja warszawska będzie się jeszcze bardziej rozrastać. Obecnie do działań w dzielnicach ościennych w JRG na służbie obsada osobowa liczy 8-9 ratowników. W momencie zwiększenia liczby mieszkańców jednostki te będą częściej uczestniczyły w zdarzeniach niż dotychczas. Warunki lokalowe najmniejszych jednostek pozostawiają wiele do życzenia i nie dają możliwości wprowadzenia większej liczby pojazdów i obsady. W przyszłości co najmniej dwie jednostki muszą zostać przeniesione do nowych lokalizacji, a w przypadku dołączenia kolejnych obszarów do terenu miasta stołecznego warszawy należałoby rozważyć wybudowanie dodatkowych jednostek. Funkcjonowanie największej komendy w Polsce jako komendy miejskiej nie oddaje jej charakterystyki. Jej rozbudowana struktura daje podstawy do przekwalifikowania komendy miejskiej na komendę stołeczną równą w hierarchii administracyjnej komendzie wojewódzkiej szczególnie, że przyszłość może przynieść utworzenie województwa warszawskiego.

3. Które zadania realizowane przez PSP wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowane zadania PSP powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (Proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom.)

Obecnie każde większe działanie ratownicze PSP wymaga pomocy innych służb. Przepisy dają kierującemu działaniem ratowniczym szereg uprawnień, ale jest to lista skończona i czasami tak prozaiczna czynność jak wejście do mieszkania nie może odbyć się bez obecności Policji.

Strażak nie ma też uprawnień do wylegitymowania kogokolwiek. Oprócz policji w działaniach straży bardzo często bierze udział Pogotowie Ratunkowe. PSP pomimo posiadania ratowników medycznych nie ma uprawnień do np. podawania leków czy transportu poszkodowanych. Jest to w mojej ocenie słuszne rozwiązanie i rozszerzanie

uprawnień medycznych strażakom przy obecnie funkcjonującym systemie ratownictwa medycznego nie powinno być zbyt daleko idące. Inne kraje w szeregach straży pożarnej posiadają paramedyków. Funkcjonuje to jednak na zupełnie innej zasadzie. Paramedycy pomimo noszenia munduru strażaka nie uczestniczą w działaniach gaśniczych. Bliżej im do ZRM niż straży pożarnej. Ponadto PSP korzysta z pomocy wielu służb technicznych jak np. pogotowia gazowego czy energetycznego. Na potrzeby działań kierujący działaniem ratowniczym może wspomóc się centrum zarządzania kryzysowego, które funkcjonuje w strukturach samorządowych i podlega Biurze Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy. W dzisiejszych czasach obserwuje się tendencję do rozszerzania odpowiedzialności i zadań przydzielanych PSP. Przykładem może być ratownictwo radiologiczne. W mojej ocenie ratownictwo chemiczne ciężkie oraz radiologiczne w czasie pokoju powinny być realizowane przez Wojsko Polskie, które ma do tego odpowiednie i rozbudowane struktury. Zmniejszyłoby to koszty utrzymania, wyszkolenia i wyposażenia jednostek specjalistycznych „chemicznych”.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (Proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór.)

W Warszawie współpraca pomiędzy podmiotami i służbami jest bardzo ścisła. Odbywa się to zarówno na szczeblach pomiędzy poszczególnymi służbami na podstawie podpisanych porozumień, ale również ze względu na fakt, że bezpieczeństwo miasta jest odpowiedzialnością samorządu, to on za pośrednictwem BBiZK koordynuje pracę wszystkich służb. Zgodnie z przepisami również nadzoruje wszystkie straże i inspekcje. W mieście stołecznym ta koordynacja i nadzór są bardzo widoczne. Jest to też forma pomocy i współpracy przy realizowaniu wspólnych dla PSP i miasta celów. W mojej ocenie obecna forma współpracy i koordynacji jest sprawna i nie ma potrzeby jej przeorganizowania.

Ankieta 8

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed PSP obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

W Warszawie ze względu na dużą liczbę osób mieszkających oraz pracujących zdarzeń w ciągu doby jest więcej niż w niejednym województwie. Głównymi wyzwaniami oprócz codziennych zadań PSP są różnego rodzaju dodatkowe czynności takie jak zabezpieczenia spotkań, imprez, manifestacji (szczyt NATO, Prezydencja, imprezy sportowe itp.) Dodatkowymi wyzwaniami jakie mogą się pojawić to ataki terrorystyczne, skutki zmian klimatycznych oraz problemy wynikające rozwijającej się infrastruktury i budowli (budynki wysokościowe, metro warszawskie itp.)

2. Czy obecna struktura KM PSP w Warszawie i jednostkach podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (Proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian.)

Przede wszystkim komenda powinna być na poziomie Komendy Wojewódzkiej. Moją propozycją jest stworzenie Komendy Stołecznej PSP. Wyzwania i skala zadań oraz ilość osób zatrudnionych jak wcześniej wspomniałem jest większa od kilku województw w Polsce. Stworzenie Komendy Stołecznej umożliwiłoby stworzenie zupełnie innej struktury komendy. Komendant Stołeczny byłby przełożonym komendantów rejonowych, którzy natomiast zajmowali się w swoich rejonach operacyjnymi w zakresie takim jak w tej chwili KM PSP. Każdy Komendant Rejonowy miałby swoich funkcjonariuszy odpowiedzialnych za kwatermistrzostwo, kontrole, finanse itp. Struktura wzorowana na aktualną Komendę Wojewódzką i Komendy Powiatowe. W Policji taka struktura się sprawdza i w KM PSP m. st. Warszawy też by się sprawdziła.

3. Które zadania realizowane przez PSP wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowane zadania PSP powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (Proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom.)

Zadania jakie wykonujemy wspólnie z innymi służbami to otwarcia mieszkań, wypadki, zagrożenia terrorystyczne (CBRN) zabezpieczenia imprez, spotkań itp. Wydaje mi się, że patrząc na Warszawę podział zadań jest prawidłowy i współpraca układu się dobrze. Pomoc PRM w transporcie osób chorych z mieszkania do karetki. Czy tych zadań nie mogłaby wykonywać straż miejska by nie zmniejszać potencjału ratowniczego PSP -

zastęp uczestniczący w akcji znoszenia pacjenta po klatce schodowej nie wyjedzie do działań ratowniczo gaśniczych.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (Proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór.)

Współpraca z innymi służbami jest dobra i odbywa się na różnych szczeblach. Dowódcy JRG lokalnie współpracują z Policją, Strażą Miejską, Delegaturami BBiZK oraz innymi lokalnymi instytucjami. Na szczeblu aglomeracji powinien koordynować te działania Dyrektor BBiZK.

Ankieta 9

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed PSP obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

• działania ratownicze w budynkach wysokich i wysokościowych, • działania ratownicze prowadzone na kondygnacjach podziemnych poniżej poziomu -1, • działania ratownicze prowadzone w tunelach metra warszawskiego, • działania ratownicze prowadzone w obiektach wielkokubaturowych (hale magazynowe, centra handlowe), • działania ratownicze prowadzone w obiektach użyteczności publicznej z dużą liczbą osób (tj. stadiony, obiekty widowiskowe), • działania ratownicze w zakładach zawierające substancje niebezpieczne (ZZR, ZDR), • muzea, archiwa, budynki zabytkowe. Brak możliwości stwierdzenia dot. zagrożeń jakie mogą wystąpić w przyszłości.

2. Czy obecna struktura KM PSP w Warszawie i jednostkach podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (Proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian.)

Obecna struktura jest adekwatna do aktualnych zadań. W chwili obecnej brak jest sytuacji wymagających wspomagania i wspierania codziennych działań. W przypadku wystąpienia zdarzeń (np. planowanych przedsięwzięć bądź uroczystości) przekraczających możliwości KM PSP działania wspierane są na poziomie Komendy Wojewódzkiej PSP.

3. Które zadania realizowane przez PSP wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowane zadania PSP powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (Proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom.)

Działania PSP i innych podmiotów na terenie m.st. Warszawy określa Plan Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy oraz Powiatowy Plan Ratowniczy m.st. Warszawy. Działania te realizowane są zgodnie z zawartą w nich siatką bezpieczeństwa. Plan ten jest uzgodniony przez wszystkie służby współpracujące na terenie m.st. Warszawy i jest aktualizowany w miarę potrzeb oraz nowelizacji poszczególnych przepisów.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (Proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór.) Działania na szczeblu aglomeracji

warszawskiej koordynowane są zgodnie z Planem Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy, który definiuje rodzaj zdarzenia oraz przypisany im podmiot wiodący oraz służby wspomagające.

Ankieta 10

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed PSP obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości? Jako najważniejsze wyzwanie w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej to budynki/obiekty będące w fazie budowy. Warszawa ma największą ilość rozpoczętych inwestycji, a budowane obiekty są co raz większe i bardziej złożone. Ich forma i kształt są często nieregularne. Na placach budowy są pracownicy, którzy w większości nie posługują się językiem polskim. Przepisy w bardzo wąski sposób regulują ten problem. Zdarzenia, które do tej pory wystąpiły w tego rodzaju obiektach pokazały, że stanowią one dla naszej służby ogromne wyzwanie.

2. Czy obecna struktura KM PSP w Warszawie i jednostkach podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (Proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian.) W mojej ocenie obecna struktura nie jest adekwatna do aktualnych zadań i przyszłych wyzwań. KM PSP w m. st. Warszawy powinna mieć statut komendy stołecznej z większym budżetem i większą autonomią we wprowadzaniu zmian organizacyjnych oraz inną siatką płac.

3. Które zadania realizowane przez PSP wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowane zadania PSP powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (Proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom.)

Niemal wszystkie działania prowadzone przez PSP są prowadzone we współpracy z innymi służbami - głównie Policja i PRM. W mojej ocenie współpraca ta jest dobra. Uważam, że działania w zakresie ratownictwa chemicznego powinny być przekazane Wojsku Polskiemu [przynajmniej w zakresie specjalistycznym]. Uważam, że Wojsko ma o wiele większy potencjał osobowy i sprzętowy oraz większe możliwości finansowania. Wojsko posiada sprzęt do działań przy zdarzeniach chemicznych. W tym momencie PSP dubluje ten sprzęt, a zdarzeń w koniecznością użycia tego sprzętu jest stosunkowo niewiele.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (Proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za

bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór.)

Nie da się odpowiedzieć precyzyjnie na to pytanie. Nie da się wyłonić jednej służby, która weźmie odpowiedzialność za każde działania ratownicze na terenie Warszawy. Zdarzenia są różne i różne kompetencje są potrzebne. Uważam, że obecna sytuacja dot. kompetencji przy zdarzeniach jest poprawna. Koordynacja zakresu współpracy powinna regulowana być poprzez porozumienia między różnymi służbami.

Ankieta 11

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed PSP obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości? Tabela

1. Zagrożenia oraz podmiot wiodący Źródło: Opracowanie własne na podstawie siatki bezpieczeństwa m.st. Warszawy L.p. Zagrożenia Podmiot Wiodący 1 Zagrożenia spowodowane siłami natury a) powódzie KM PSP b) niekorzystne zjawiska atmosferyczne KM PSP 2 Zagrożenia Spowodowane rozwojem technologicznym a) chemiczno - ekologiczne KM PSP b) radiacyjne MUW 3 Biologiczne a) epidemie Zgodnie z wojewódzkim planem działania na wypadek wystąpienia epidemii b) epizootie PIW 4 Awarie a) ciepłownicza Dystrybutor energii cieplnej Veolia Warszawa S.A b) energetyczna Operatorzy systemów dystrybucyjnych elektroenergetycznych Innogy Stoen Operator Sp. z o.o. PGE Warszawa Teren Sp. z o.o. c) gazowa PSG Sp. z o.o. Oddział w Warszawie d) wodno-kanalizacyjna MPWiK S.A. 5 Pożary KM PSP 6 Katastrofy a) budowlana P/WINB b) drogowa KM PSP c) kolejowa KM PSP c) w metrze MW Sp z o.o. 7 Zagrożenia, w przypadku których akcja ratownicza prowadzona będzie na wodzie a) katastrofa budowlana mostu P/WINB b) wypadek żeglugowy KM PSP c) wpadnięcie środka komunikacji do rzeki KM PSP 8 Wypadek lub incydent lotniczy a) na lotnisku SPL Okęcie, SL Babice b) poza lotniskiem KM PSP 9 Terroryzm KSP 10 Protesty społeczne KSP Zagrożenia z siatki bezpieczeństwa w czasie pokoju istniejące obecnie z pewnością będą istniały też w przyszłości. Z roku na rok obserwujemy na świecie z większą mocą i skalą destrukcyjną wpływ sił natury (powódzie, huragany, susze). Najbardziej obawiałbym się zdarzeń związanych z siłami natury.

2. Czy obecna struktura KM PSP w Warszawie i jednostkach podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (Proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian.)

Struktura Komendy Miejskiej PSP m.st. Warszawy jest dobra, jedynie ilość osób pełniących służbę w tej strukturze jest zbyt mała patrząc na wskaźniki ogólnopolskie. Według Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie mieszka blisko 1,78 mln osób. Tymczasem według danych PAN i Orange Polska w stolicy od poniedziałku do piątku w ciągu dnia w Warszawie przebywa prawie 2,3 mln. W stolicy na dzień 1 maja 2020 r. zatrudnionych było 1060 strażaków, w kraju zatrudnionych około 30 000 strażaków. Wskaźnik wynosi tylko 0,46 strażaka na 1000 osób przebywających w Warszawie.

KSRG na poziomie aglomeracji warszawskiej sprawdził się w ciągu ostatnich dwudziestu pięciu lat, nadal się rozwija i jest doskonały jest to bardzo dobry system ratowniczy.

3. Które zadania realizowane przez PSP wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowane zadania PSP powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (Proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom.)

Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej podczas zdarzeń współdziała z podmiotami ratowniczymi głównie: KSP - Komenda Stołeczna Policji WSPRiTS Meditrans - Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego i Transportu Sanitarnego "Meditrans SM m.st. Warszawy - Straż Miejska m.st. Warszawy LPR – Lotnicze Pogotowie Ratunkowe SPL Okęcie/ SL Babice - Służby Portu Lotniczego im. Fryderyka Chopina/Służby Lotniska Warszawa Babice Podmioty włączane do działań poprzez Centrum Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy jako podmioty pomocnicze w których PSP jest podmiotem wiodącym: PSSE - Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna PIW - Powiatowy Inspektorat Weterynaryjny P/WINB - Powiatowy/Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego ZTM – Zarząd transportu Miejskiego MW Sp. Z o.o. - Metro Warszawskie Sp. Z o.o. ZDM Zarząd Dróg Miejskich ZOM – Zarząd Oczyszczania Miasta MPWiK S.A. - Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. PSG S.A. Oddział w Warszawie - Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Warszawie PGNiG TERMIKA S.A. - Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo TERMIKA S.A. PGE Dystrybucja S. A. Warszawa-Teren Sp. Z o.o.- Polska Grupa Energetyczna Dystrybucja Warszawa – Teren Sp. Z o.o. PKP PLK S.A. - Polskie Koleje Państwowe Polskie Linie Kolejowe S.A. UŻŚ Warszawa - Urząd Żeglugi Śródlądowej w Warszawie ZZW – Zarząd Zieleni m.st. Warszawy NGO – organizacje pozarządowe WZMiUW Oddział Warszawa - Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Oddział Warszawa TP S.A – Telekomunikacja Polska S.A. Każde zdarzenie jest inne i w zależności od potrzeb jeżeli PSP jest podmiotem wiodącym wtedy kierujący działaniem Ratowniczym dysponuje potrzebnymi siłami i środkami za pośrednictwem Służby Dyżurnej Centrum Zarządzania Kryzysowego M. St. Warszawy, która pełni całonocowe dyżury. Współpraca służb układa się dobrze – nie widzę potrzeb zmian zadań realizowanych przez służby. Pomoc PRM w transporcie osób chorych z mieszkania do karetki. Czy tych zadań nie mogłaby wykonywać straż miejska by nie zmniejszać potencjału ratowniczego PSP - zastęp uczestniczący w akcji znoszenia pacjenta po klatce schodowej nie wyjedzie do działań ratowniczo gaśniczych.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (Proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór.)

Organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego na obszarze m.st. Warszawy jest Prezydent m.st. Warszawy i to Prezydent jako Szef Zespołu Zarządzania Kryzysowego powinien koordynować współpracę wszystkich służb. W mojej ocenie niemożliwe jest aby w aglomeracji warszawskiej istniał tylko jeden podmiot wiodący ze względu na zakres swoich kompetencji prawnych, umiejętności, wyposażenia czy też doświadczenia. Podmioty wiodące wymienione w tabeli 1 – są optymalnie dopasowane do zagrożeń.

Ankieta 12

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed PSP obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Przede wszystkim musimy ciągle dostosowywać się do nowych zagrożeń wynikających z rozwoju cywilizacji. A co za tym idzie – wprowadzenie nowych technologii, chociażby ciągle poszerzanie linii metra, rozbudowa infrastruktury, czy też ogólny wzrost transportu o każdej porze dnia.

2. Czy obecna struktura KM PSP w Warszawie i jednostkach podległych jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (Proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian.)

Według mnie, nie jest adekwatna, ponieważ przede wszystkim nie jest w pełni samodzielna, oraz ma zbyt niski budżet. Proponuje wprowadzić autonomię w działaniu oraz zwiększenie budżetu rocznego, z uwzględnieniem wszelkich wyzwań, jakie mogą pojawić się w aglomeracji warszawskiej.

3. Które zadania realizowane przez PSP wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowane zadania PSP powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (Proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom.)

Zadania wykonywane wspólnie z innymi służbami to:

- otwarcia mieszkań,
- wypadki drogowe,
- zagrożenia terrorystyczne,
- zabezpieczenia imprez masowych.
- pomoc w klęskach żywiołowych

Jeśli chodzi o przekazanie zadań to część naszych obowiązków np. pomoc w transporcie osób chorych przekazałbym Straży Miejskiej a oraz transport chemiczny, tutaj doskonale odnalazłoby się np. Wojsko jest w tej kwestii lepiej wyposażona.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (Proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór.)

Jeśli chodzi o organ właściwy na obszarze m.st. Warszawy jest to Prezydent m.st. Warszawy i to właśnie Prezydent powinien zorganizować współpracę wszystkich służb, aczkolwiek uważam, że niemożliwe jest aby właśnie w Warszawie i jej aglomeracji jeden podmiot był w stanie podjąć takie stanowisko. Trzeba by zmienić wtedy podległość i szereg uprawnień.

Załącznik nr 4 (wywiady eksperckie Straż Miejska)

Ankieta 1.

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego ***Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy*** uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do **kierowniczej kadry Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa**. Badanie jest anonimowe - Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Strażą Miejską obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?
2. Czy obecna struktura Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).
3. Które zadania realizowane przez Straż Miejską wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowanych zadań Straż Miejska powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).
4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny

za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Dziękuję za udzielone odpowiedzi

Ad. 1.

Obecnie Warszawa, podobnie jak wiele innych dużych europejskich aglomeracji, stoi przed wyzwaniami związanymi z napływem znacznej liczby ludności. Chodzi tu zarówno o osoby migrujące wewnątrz z innych miast i wsi, jak również o obcokrajowców. Warszawa jako największa aglomeracja w Polsce i jedno z największych miast w Europie Wschodniej jest chętnie wybieranym miejscem do osiedlania się i szukania pracy przez osoby pochodzące ze wschodu. Ze względu na podobieństwa kulturowe, łatwość w nawiązywaniu kontaktów z uwagi na podobieństwo języka oraz atrakcyjność zarobków, w porównaniu z zarobkami na wschodzie, do Warszawy chętnie przyjeżdżają osoby m.in. z Ukrainy, Rosji, Litwy oraz Białorusi. Na tablicach informacyjnych w pojazdach komunikacji miejskiej, na stacjach metra, w automatach biletowych oraz w bankomatach obok takich języków obcych jak angielski, niemiecki i rosyjski, pojawia się również język ukraiński. O ile jeszcze kilkanaście lat temu osoby pochodzące ze wschodu kojarzone były przez warszawiaków głównie z wykonywaniem prac niewykwalifikowanych pracowników fizycznych, to obecnie osoby te wykonują zawody związane z usługami w centrach handlowych, w sklepach, recepcjach przychodni, w szpitalach, w pracach wymagających dobrej lub bardzo dobrej znajomości języka polskiego np. jako konsultanci na różnego rodzaju infoliniach. Na emigrację zarobkową decydują się w większości osoby młode, które po zdobyciu pracy często w Warszawie zakładają rodziny i wiążą przyszłość z miastem. Podejrzewam, że tempo zachodzących zmian struktury społecznej przyspieszy jeszcze bardziej po wejściu na Polski rynek mieszkaniowy zagranicznych firm i konsorcjów specjalizujących się w wynajmie długoterminowym mieszkań. Takie przemiany społeczne powodują pewne napięcia, które mogą eskalować i generować incydenty i problemy związane z zakłócaniem ładu i porządku w miejscach publicznych. Podstawą i fundamentem spokojnego życia w mieście, zarówno dla mieszkańców oraz dla osób przyjezdnych powinno być poczucie bezpieczeństwa i to bez względu na porę

dnia czy nocy, miejsce, narodowość, kolor skóry czy wyznanie religijne. Straż Miejska m.st. Warszawy jest postrzegana przez mieszkańców jako jednostka, której funkcjonariusze są „najbliżej” mieszkańca, podejmują działania bezpośrednio na ulicach miasta, często są pierwsi na miejscu wypadku, przestępstwa, zdarzenia, w którym potrzebna jest natychmiastowa pomoc. To do Straży – na numer alarmowy 986 – zgłaszają się mieszkańcy szukający rozwiązania dla ważnych dla nich problemów. To strażnicy interweniują w przypadkach, kiedy w godzinach wieczornych grupa osób hałasuje i spożywa alkohol pod oknami, kiedy w okolicach placu zabaw dla dzieci biega luzem pies rasy agresywnej, kiedy osoba starsza ma problemy z powrotem do domu i jeździ przez kilka godzin autobusem, czy też osoba bezdomna potrzebuje transportu do miejsca, w którym bezpiecznie będzie mogła zjeść posiłek w czasie siarczystych mrozów. Wiele osób, które widzą w przestrzeni miejskiej osobę leżącą i potrzebującą pomocy, nie podejmuje sama działań ratunkowych, ani nie wzywa na miejsce Pogotowia Ratunkowego. Zamiast tego wzywają właśnie Straż Miejską. Moim zdaniem najlepszą formą działań w obszarze bezpieczeństwa są działania zapobiegawcze, prewencyjne, wyprzedzające wystąpienie poważnego zagrożenia. Widok umundurowanego patrolu ma działanie prewencyjne, zwiększa poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców, zniechęca do łamania przepisów. Obecnie, kiedy liczba osób w Warszawie rośnie, powinno za tym iść również zwiększenie stanu etatowego jednostki. Niestety od kilkunastu lat, pomimo zmian wspomnianych na wstępie, stan etatowy nie tylko nie powiększył się, ale również uległ zmniejszeniu. Podobnie ma się sytuacja dotycząca zatrudnienia. Liczba funkcjonariuszy pracujących w Straży miejskiej m.st. Warszawy zmniejsza się. Powodów takiego stanu rzeczy jest wiele. Należą do nich niewątpliwie: starzenie się pracowników i odchodzenie strażników na emeryturę, niepewność związana z przyszłością formacji – co pewien czas pojawiają się doniesienia prasowe o planach likwidacji straży gminnych/miejskich, dość niskie – w porównaniu do zarobków policjantów, wykonujących często tą samą pracę – pensje, brak możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę – w odróżnieniu do funkcjonariuszy zatrudnionych w podmiotach zajmujących się utrzymaniem ładu, porządku i bezpieczeństwa, konieczność spełnienia określonych warunków fizycznych i psychicznych, niezbędnych do podjęcia pracy, odpowiedzialność związana z pracą strażnika

oraz stres wywołany niebezpiecznymi sytuacjami podczas interwencji. Dlatego wg mnie największym wyzwaniem w obszarze bezpieczeństwa w Warszawie jest zwiększenie liczby funkcjonariuszy pracujących w Straży Miejskiej m.st. Warszawy. Pozwoli to na planowanie i realizowanie zadań w o wiele szerszym zakresie, niż ma to miejsce obecnie. Jednocześnie trudno jest odpowiedzieć jednoznacznie na pytanie, ile konkretnie osób powinna liczyć Straż Miejska m.st. Warszawy, czy przyjąć w założeniach liczbę strażników przypadających na dany obszar, odległość, gęstość zaludnienia, liczbę osób zameldowanych, liczbę mieszkańców, liczbę osób przebywających np. w ścisłym centrum albo w okolicach zagęszczonej przestrzeni biurowej, czy „wagi” problemów i częstotliwości nieprawidłowości występujących w danym rejonie?

Ad. 2.

Obecna struktura Straży Miejskiej m.st. Warszawy jest najlepszą możliwą wersją umożliwiającą alokację posiadanych sił do wykonywania przypisanych im zadań. Jednocześnie, m.in. z powodów wspomnianych w odpowiedzi na pkt 1, prawie wszystkie komórki cierpią na brak pełnej obsady, co sprawia, że obciążenie pracą na poszczególnych stanowiskach jest większe, niż pierwotnie planowano. Obecnie działalność prewencyjna jednostki opiera się przede wszystkim na pracy siedmiu Oddziałów Terenowych Straży Miejskiej m.st. Warszawy. W skład Oddziału Terenowego wchodzi następujące referaty: służby dyżurnej, ds. komunalnych (rejonowi), szkolny, oskarżycieli publicznych, patrolowo-interwencyjny oraz referat ds. parkowania. W Oddziałach zatrudnionych jest ponad 1200 pracowników. Rejony działania siedmiu Oddziałów pokrywają się terytorialnie z rejonami działania siedmiu Komend Rejonowych Policji, które tworzone były w czasie, kiedy Warszawa podzielona była na 7 dzielnic. Dzięki temu Naczelnik Oddziału Terenowego Straży Miejskiej jest partnerem dla Komendanta Rejonowego Policji i może ustalać szczegóły współpracy łatwiej, niż w przypadku, kiedy musiałby to robić np. z trzema Komendantami, w przypadku innego podziału podległego rejonu. Jeden Oddział może obsługiwać jedną dzielnicę – I Oddział Terenowy obsługuje wyłącznie Śródmieście, jednak z uwagi na liczbę osób, gęstość zaludnienia, charakterystykę problemów, położenie geograficzne, umiejscowienie kluczowych instytucji życia publicznego, jest oddziałem najliczniejszym, bo może być w nim zatrudnionych aż 195 osób; lub

nawet 4 dzielnice, dla przykładu: VII Oddział Terenowy obsługuj dzielnice: Praga Południe, Wawer, Rembertów oraz Wesoła. Trzy ostatnie z nich to dzielnice, w których przeważa zabudowa jednorodzinna, a występujące problemy różnią się w sposób istotny od problemów występujących na innych obszarach miasta. Strażnicy zatrudnienia w Oddziałach Terenowych operują głównie na dobrze znanym, podległym terenie. W sporadycznych przypadkach kierowani są do pracy na terenie innych Oddziałów – dzieje się tak głównie w przypadku zabezpieczeń oraz wydarzeń, które ze względu na liczbę zaangażowanych sił, nie mogłyby być obsługiwane wyłącznie przez jeden Oddział. Wsparciem dla Oddziałów Terenowych są Oddziały o zasięgu ogólnomiejskim, obsługujące zgłoszenia z terenu całego miasta. Jest to Oddział Specjalistyczny oraz Oddział Ochrony Środowiska. Do zadań Oddziału Ochrony Środowiska należy w szczególności prowadzenie spraw z zakresu ochrony środowiska, a także podejmowanie działań mających na celu zapobieganie naruszeniom przepisów dotyczących czystości i porządku w zakresie ochrony środowiska i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi. Do zadań Oddziału Specjalistycznego należy w szczególności prowadzenie spraw z zakresu ochrony spokoju i porządku publicznego na terenie m.st. Warszawy, w tym: bieżąca współpraca z jednostkami Policji, zabezpieczanie ładu i porządku publicznego podczas zgromadzeń publicznych i imprez masowych, ochrony i konwojowania oraz udzielanie doraźnego wsparcia patrolom z innych Oddziałów i Wydziałów Straży Miejskiej. Nie jest wykluczone, że w przyszłości zajdzie konieczność zmiany struktur, dostosowania jej lub dokonania korekty, jednakże kierunek tych zmian powinien być ściśle skorelowany z nowymi zadaniami i wyzwaniem stawianymi przed formacją. Przykładowo prawdopodobnie w 1991r., kiedy powstała Straż Miejska m.st. Warszawy nikt nie przewidywał powołania w 2016r. Oddziału Ochrony Środowiska.

Ad. 3.

Konieczność wsparcia innych służb w działaniach Straży Miejskiej m.st. Warszawy wynika nie z braku sił i środków formacji, tylko z obowiązujących przepisów, luk prawnych, przyjętych rozwiązań organizacyjnych, dostępów do określonych zasobów itp. Jednym z podstawowych kierunków działania Straży

Miejskiej m.st. Warszawy jest dbanie o ład i porządek w miejscach publicznych. Przy podejmowaniu interwencji w tym zakresie przez funkcjonariuszy Policji często zdarza się, że podczas sprawdzenia osoby ujawniany jest fakt, iż osoba ta jest poszukiwana. Strażnicy miejscy nie mają możliwości samodzielnego sprawdzenia osoby pod tym kątem. Podobna sytuacja dotyczy osób łamiących przepisy ruchu drogowego. Strażnik podejmując działania wobec takie osoby nie ma możliwości sprawdzenia m.in. tego, czy kierowcy nie cofnięto prawa jazdy, czy samochód, którym się porusza nie został skradziony, czy nie jest poszukiwany, czy na kierowcy nie ciąży zakaz prowadzenia pojazdu itp. W tym zakresie zadania realizowane przez strażników wymagają wsparcia Policji. Realizując interwencje dotyczące handlu poza miejscami wyznaczonymi strażnicy mają prawo zabezpieczyć towar oferowany do sprzedaży do czasu ewentualnego wydania przez Sąd orzeczenia o przepadku towaru. Jednakże z uwagi na obowiązujące przepisy strażnicy nie mogą zabezpieczyć stoisk handlowych, wag, parasoli i innych sprzętów stoiska handlowego. Stoiska handlowe zabezpieczają urzędnicy m.st. Warszawy posiadający upoważnienie prezydenta miasta pozwalające na tego typu działania, prowadzone na podstawie przepisów Kodeksu Cywilnego. Doświadczenia pokazały, że niektórzy sprzedający wykazują się nie lada pomysłowością w aranżacji miejsc służących do sprzedaży towarów z naruszeniem przepisów. Mam tu na myśli m.in. specjalnie do tego przystosowane pojazdy zabezpieczone kratami, do których dostęp jest mocno utrudniony. W tego typu interwencjach niezbędna jest asysta Policji. Straż Miejska m.st. Warszawy realizuje obecnie bardzo wiele, bardzo zróżnicowanych zadań, poczynając od pomocy osobom bezdomnym i potrzebującym, egzekwowania przepisów ruchu drogowego, ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, przewozu osób nietrzeźwych, zabezpieczeń okolic imprez masowych i zgromadzeń publicznych, podejmowania działań w obszarze handlu, poprzez działania z zakresu ochrony środowiska, usuwanie wraków pojazdów, ochrony zwierząt, czuwanie nad bezpieczeństwem dzieci i młodzieży w okolicach szkół, aż do prowadzenia działań edukacyjnych i dydaktycznych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Wiele z tych zadań powiela się i pokrywa z zadaniami realizowanymi przez inne służby i podmioty. Przykładowo: pomoc osobom w kryzysie bezdomności realizowana jest również przez Ośrodki Pomocy Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i

jednostki miejskie, ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego, przewozem osób nietrzeźwych, egzekwowaniem przepisów ruchu drogowego, zabezpieczeniem okolic imprez masowych i zgromadzeń publicznych, działaniami w obszarze handlu zajmuje się, lub powinna zajmować się Policja. Prowadzeniem kontroli w zakresie ochrony środowiska zajmuje się również Inspekcja Ochrony Środowiska oraz odpowiednie wydziały w strukturach miejskich. Takie powielanie się zadań może prowadzić z jednej strony do załatwienia danej sprawy w sposób wieloaspektowy, wykorzystując różne punkty widzenia i zebrane doświadczenia, a z drugiej strony, do rozmycia się odpowiedzialności związanej z podjęciem skutecznych działań i „spychaniem” odpowiedzialności na inny podmiot. Np. obecnie mieszkańcy miasta nie dzwonią z problemem dotyczącym nieprawidłowego parkowania pojazdów (najczęstszego powodu zgłoszeń do naszej jednostki od kilkunastu lat) do Policji (pomijając brak możliwości bezpośredniego połączenia z Policją z terenu Warszawy, gdyż numer 997 nie funkcjonuje w stolicy, rozmówcy są automatycznie przełączani na inny numer), tylko zgłaszają je do Straży Miejskiej m.st. Warszawy. Pomimo tego, że nikt nie zdjął z Policji ustawowego obowiązku wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców. Przy obecnym niskim stanie etatowym wydaje się, że niektóre z zadań powinny być zdjęte ze Straży Miejskiej m.st. Warszawy i być przekazane innym służbom i podmiotom. Jednakże dokładne doprecyzowanie tego, które konkretnie zadania powinny być przekazane innym podmiotom wymagałoby posiadania interdyscyplinarnej wiedzy i zasobów danych o formach, zaangażowaniu, możliwościach, obowiązujących uregulowaniach prawnych itp. dotyczących realizacji przez te podmioty określonych zadań oraz oszacowanie wpływu przekazania konkretnych zadań innym służbom i podmiotom.

Ad. 4.

O ile w czasie prowadzenia akcji ratunkowych osoba koordynująca całością działań najczęściej posiada pełną informację dotyczącą sił i środków używanych i możliwych do użycia, o tyle zapewne trudno byłoby znaleźć osobę koordynującą współpracę służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w Warszawie, która potrafiłaby odpowiedzieć na pytanie: ilu funkcjonariuszy, z jakich jednostek, patroluje o danej porze dany obszar. Przykładowo: do Straży

Miejskiej m.st. Warszawy oraz do Komendy Stołecznej Policji wpływają pisma dotyczące przypadków zakłócania ładu i porządku na danej ulicy. Działania obu jednostek nie są ze sobą skoordynowane, jedna jednostka nie ma wiedzy o planach i ich realizacji przez drugą jednostkę. Obie jednostki wysyłają w rejon wskazanej ulicy zwiększone siły patrolowe. Prowadzi to do mniej efektywnego rozmieszczenia patroli w terenie przez dwie jednostki niż w sytuacji, w której jedna osoba mogąc dysponować całością sił obu jednostek, dokonała zaplanowania służb w terenie. W obecnym stanie za bezpieczeństwo na terenie Warszawy odpowiada Policja. Dzieje się tak zarówno z uwagi na skalę obu jednostek – w Straży Miejskiej m.st. Warszawy może być zatrudnionych ok. 1900 osób, natomiast w Komendzie Stołecznej Policji ok 10 tys. osób., jak również na to, że w porównaniu z Policją straże gminne/miejskie mają bardzo wąskie uprawnienia. Jednak obecnie nie sposób wyobrazić sobie utrzymania ładu i porządku na terenie miasta bez Straży Miejskiej m.st. Warszawy. Nie jest również argumentem trafionym powtarzana przez niektóre osoby teza, że wystarczy rozwiązać straż, a zaoszczędzone pieniądze powierzyć Policji. Policja w Warszawie nie posiada know how pozwalającego na skuteczne podejmowanie wielu działań podejmowanych z powodzeniem przez strażników. Mam tu na myśli procedury związane z ochroną środowiska naturalnego, usuwaniem tzw. „wraków” pojazdów, walką z nielegalnym handlem, czynnościami podejmowanymi pod nieobecność właściciela pojazdu na miejscu zdarzenia, edukacją dzieci, młodzieży i osób dorosłych, niesieniem pomocy osobom w kryzysie bezdomności i osobom potrzebującym oraz w wielu innych dziedzinach. Poza tym, z powodu wyższych zarobków, dodatków i gratyfikacji (preferencyjne warunki wynajmu mieszkań, możliwość wykupu mieszkań itp.) oraz przywilejów emerytalnych „utrzymanie” policjanta jest dużo bardziej kosztowne niż strażnika.

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego *Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy* uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do **kierowniczej kadry Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa**. Badanie jest anonimowe - Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Strażą Miejską obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?
2. Czy obecna struktura Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).
3. Które zadania realizowane przez Straż Miejską wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowanych zadań Straż Miejska powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).
4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Dziękuję za udzielone odpowiedzi

1. Straż Miejska z mocy przepisów prawa powoływana jest fakultatywnie w celu ochrony porządku publicznego na terenie miasta lub gminy, co wynika z artykułu pierwszego punkt 1 ustawy o strażach gminnych. Jednocześnie w punkcie drugim tego samego artykułu określono rolę straży miejskiej: „Straż spełnia służebną rolę wobec społeczności lokalnej, wykonując swe zadania z poszanowaniem godności i praw obywateli”. W stosunku do mieszkańców ważne jest to, aby strażnik reagował na każde naruszenie porządku publicznego i zawsze starał się być w miejscu, gdzie jest naruszany porządek prawny. Właściwa reakcja i szybkość podejmowanych interwencji ma duży wpływ na budowanie pozytywnego wizerunku formacji w społeczeństwie. Aby dobrze realizować te cele istnieje potrzeba zapewnienia odpowiednich środków technicznych oraz ciągłego podnoszenia kompetencji zatrudnionych pracowników. W artykule 11 ustawodawca zamieścił szeroki katalog zadań, które powinny być wykonywane przez straż. Mieszkańcy Warszawy kierując zdecydowaną większość swoich próśb o interwencje z zakresu ruchu drogowego, jednoznacznie określają, że oczekiwana aktywność strażników powinna być związana z czuwaniem nad porządkiem i kontrolą ruchu drogowego. Ciągły i szybki rozwój motoryzacji i wzrost natężenia ruchu kołowego pojazdów przy równoczesnym deficycie miejsc postojowych zlokalizowanych w osiedlach mieszkaniowych i innych miejscach publicznych powoduje narastającą ilość zgłoszeń dotyczących nieprawidłowego postoju pojazdów. Strażnicy wychodząc naprzeciw temu zapotrzebowaniu realizują działania interwencyjne w toku bieżącej służby, ale również współpracują z zarządcami dróg w celu maksymalnego zoptymalizowania istniejącej infrastruktury i poprzez to ograniczenia występowania wykroczeń w ruchu drogowym. Straż Miejska m.st. Warszawy wychodzi naprzeciw również innym zagrożeniom i wyzwaniom, które będą występowały w latach kolejnych. Decydującym dokumentem, który będzie miał w tym przypadku zastosowanie jest Strategia Warszawa 2030. W wyniku dwuletnich prac zostało określonych szereg celów strategicznych i operacyjnych i wskazano potencjały i wyzwania stojące przed Warszawą.

Jednym z zagadnień poruszonych w tym dokumencie jest czystość środowiska przyrodniczego i występujące przekraczanie norm zanieczyszczania powietrza. Straż Miejska aktualnie już realizuje zadania z tego zakresu. W strukturze funkcjonuje Oddział Ochrony Środowiska wyposażony w nowoczesne środki techniczne (drony i specjalistyczne pojazdy) oraz w ramach każdego Oddziału Terenowego znajduje się referat ds. komunalnych, którego funkcjonariusze również realizują czynności z tego zakresu. Jednak mając na względzie wskazania wynikające ze strategii oraz narastające zagrożenia z tego zakresu, funkcjonowanie Straży Miejskiej w tej materii powinno być w przyszłości wzmacniane. Do zadań, które powinny podlegać dalszemu rozwojowi jest działalność informacyjna, prewencyjna i integrująca społeczność lokalną. Straż Miejska również w tym aspekcie może właściwie realizować zadania, które również są określone w Strategii Warszawa 2030. Skuteczna działalność straży miejskiej powinna opierać się na partnerskiej współpracy ze społecznością lokalną.

2. Struktura organizacyjna Straży Miejskiej m.st. Warszawy wprowadzona została uchwałą Rady Miasta Stołecznego Warszawy w sprawie nadania Regulaminu Straży Miejskiej m.st. Warszawy. W dokumencie tym wyodrębniono trzy główne piony, które zawierają:

- Oddziały Terenowe, realizujące zadania na obszarze siedmiu wydzielonych rejonów m.st. Warszawy oraz Wydział ds. Wykroczeń;
- Oddział Specjalistyczny, Oddział Ochrony Środowiska, Wydział Informatyki i Łączności;
- Wydział Logistyki.

Ponadto w strukturze istnieją komórki organizacyjne funkcjonujące poza trzema głównymi pionami:

- Wydział Budżetowo-Księgowy, Wydział Kontroli Wewnętrznej, Wydział Kadr i Płac, Wydział Szkolenia, Wydział Promocji i Komunikacji Społecznej, Zespół Radców Prawnych, Zespół Inspektorów BHP, Inspektor P. poż., Inspektor Ochrony Danych, Zespół ds. Informacji Publicznej i Ochrony Danych, Administrator Bezpieczeństwa Systemów Informatycznych, Wydział Profilaktyki i Planowania, Wydział Centralne Stanowisko Kierowania, Wydział Zamówień Publicznych, Wydział Prezydialny.

Strażnicy wykonujący zadania w ramach Oddziałów Terenowych są przydzieleni do pracy w poszczególnych referatach:

- referat ds. komunalnych;
- referat szkolny;
- referat oskarżycieli publicznych;
- referat służba dyżurna oddziału;
- referat patrolowo-interwencyjny;
- referat ds. parkowania.

Nad całością pracy Oddziału Terenowego nadzór sprawuje naczelnik oddziału lub zastępca naczelnika oddziału, którzy kierują pracą strażników za pośrednictwem właściwych kierowników referatów. Stale zwiększająca się ilość zgłoszeń dotyczących porządku w ruchu drogowym generuje dodatkowe obciążenia, również dla strażników, którzy byli kierowani do pracy w referatach realizujących zadania w innym zakresie. Ciągłe podnoszenie efektywności egzekwowania prawidłowości postoju i parkowania pojazdów jest koniecznością wynikającą z oczekiwań mieszkańców Warszawy. Zadania wynikające z konieczności zachowania czystości środowiska przyrodniczego i zapobiegania przekraczania norm zanieczyszczania powietrza oraz działalność informacyjna, prewencyjna i integrująca społeczność lokalną to główne kierunki rozwoju naszej formacji.

3. Ważnym działaniem zgodnie z ustawą o strażach gminnych jest współpraca Straży Miejskiej z Policją – jest to działanie szczegółowo rozpisane w Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Straż Miejska współpracuje z Policją zgodnie z treścią ustawy o strażach gminnych – art. 9 ust. 5. Funkcjonariusze straży miejskiej w toku codziennie wykonywanych czynności służbowych są zobowiązani do nawiązywania kontaktu z zarządcami terenów. Częste interwencje dotyczą zabezpieczenia miejsc niebezpiecznych, braków w infrastrukturze, nieprawidłowości w oznakowaniu drogowym – wielokrotnie są to interwencje długotrwałe, angażujące nadmierną ilość sił i środków. właściciele terenów powinni wykazywać się większą dbałością w zarządzaniu nieruchomością i takie działania zrealizować we własnym zakresie.
4. Konieczność nawiązywania i kontynuowania współpracy pomiędzy podmiotami mającymi za zadanie zapewnienie właściwego poziomu

bezpieczeństwa oraz spokoju i porządku publicznego wynika z potrzeby realizacji wspólnego celu, ale również z konkretnych przepisów prawa. Ustawa o strażach gminnych określa zasady i sposób współpracy straży miejskiej z policją. Te regulacje oraz codzienna praktyka dowodzą, że te formacje mają wiele zbliżonych zadań w ramach współpracy w celu zapewnienia porządku i bezpieczeństwa osób i mienia. W czasie zagrożeń bezpieczeństwa publicznego, katastrof lub klęski żywiołowej wójt, burmistrz, prezydent miasta na wniosek Komendanta Głównego Policji, może na czas określony zarządzić wykorzystanie straży miejskiej do działań z policją. Policja i straż miejska w czasie zagrożeń i kryzysów są traktowane jak jedna formacja publiczna w czasie wspólnego wykonywania zadań. Zasady tej współpracy zostały wprowadzone w Warszawie, gdzie wspólnie policja i straż miejska wykonują działania prewencyjne mające na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się wirusa sars cov 2. Wielość zagrożeń w obszarze bezpieczeństwa występujących na dużej aglomeracji warszawskiej, powoduje, że podmiotem mogącym właściwie koordynować działania w zakresie zapewnienia spokoju i porządku publicznego i skutecznie reagować na tym terenie jest Komenda Stołeczna Policji. Policja będącą jedyną jednolicie organizacyjną jednostką działającą na terenie aglomeracji warszawskiej ma odpowiednie możliwości do nawiązywania współpracy z odpowiednimi strażami miejskimi operującymi na terenie Warszawy, jak również gmin przyległych. Na terenie samego miasta Warszawy rola policji będzie bardzo podobna, jednak rolę koordynatora działań w zakresie bezpieczeństwa powinno spełniać Biuro Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy, które współpracuje z policją, administracją rządową, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami w celu poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego.

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego *Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy* uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do **kierowniczej kadry Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa**. Badanie jest anonimowe - Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Strażą Miejską obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Bezpieczeństwo aglomeracji warszawskiej to temat, który obejmuje wiele aspektów, a Straż Miejska odgrywa kluczową rolę w jego zapewnianiu. Obecnie oraz w przyszłości stołeczna Straż Miejska zmagać się będzie z kilkoma istotnymi wyzwaniami:

1. Przestępczość i drobne wykroczenia

Straż Miejska musi skutecznie reagować na drobne przestępstwa, takie jak kradzieże kieszonkowe, wandalizm czy nielegalny handel. Wzrost liczby takich incydentów, szczególnie w ścisłym centrum Warszawy, stawia przed nią wyzwanie związane z efektywnym patrolowaniem oraz współpracą z policją i innymi służbami.

2. Zarządzanie ruchem drogowym i parkowaniem

Warszawa boryka się z problemem korków, parkowania w miejscach niedozwolonych i innych utrudnień związanych z ruchem drogowym. W przyszłości, wraz z rozwojem infrastruktury, Straż Miejska będzie musiała radzić sobie z intensyfikacją ruchu, wdrażaniem nowych rozwiązań technologicznych (np. inteligentne systemy parkingowe, monitoring wizyjny) oraz zapewnieniem odpowiednich działań w sytuacjach kryzysowych.

3. Problemy związane z imprezami masowymi

Organizacja dużych wydarzeń, koncertów czy protestów może prowadzić do wystąpienia zagrożeń, w tym zamachów terrorystycznych, zamieszek, czy wypadków. Straż Miejska będzie musiała skutecznie zarządzać tłumami, dbać o porządek publiczny i współpracować z innymi służbami porządkowymi.

4. Przemoc domowa i problemy społeczne

Wzrost liczby osób dotkniętych przemocą domową, uzależnieniami, bezdomnością, a także osób w kryzysie psychicznym stanowi wyzwanie dla Straży Miejskiej. Często Strażnicy podejmują interwencje, które wymagają specjalistycznego wsparcia psychologicznego czy współpracy z organizacjami pomocowymi.

5. Technologie i nowoczesne narzędzia

Zastosowanie nowoczesnych technologii, takich jak drony, systemy rozpoznawania twarzy, analiza danych z kamer monitoringu miejskiego, stwarza nowe wyzwania związane z ochroną prywatności oraz bezpieczeństwem cybernetycznym. Straż Miejska będzie musiała dostosować swoje działania do rozwoju tych technologii, jednocześnie dbając o przestrzeganie przepisów prawa i etyki.

6. Zmiany klimatyczne i ich wpływ na bezpieczeństwo

Wraz z rosnącą liczbą ekstremalnych zjawisk pogodowych (np. powodzi, huraganów) Straż Miejska może zostać zobowiązana do nowych zadań związanych z zarządzaniem kryzysowym, pomocą w nagłych wypadkach czy koordynowaniem działań w obliczu zagrożeń naturalnych.

7. Zwalczanie dezinformacji i zagrożeń związanych z cyberbezpieczeństwem

W dobie internetu i mediów społecznościowych Straż Miejska może stanąć przed wyzwaniem przeciwdziałania dezinformacji, która może prowadzić do zamieszania, niepokoju społecznego czy nawet masowych panik. Utrzymywanie bezpieczeństwa w internecie staje się równie ważne jak w przestrzeni fizycznej.

Wyzwania przyszłości:

- **Robotyzacja i automatyzacja służb porządkowych** – W przyszłości Straż Miejska może wykorzystywać technologie automatyzacji do patrolowania, monitorowania przestrzeni publicznej czy udzielania pierwszej pomocy.
- **Zrównoważony rozwój miasta** – Straż Miejska będzie musiała zapewniać bezpieczeństwo w kontekście rosnącej liczby tzw. „zielonych przestrzeni” czy działań związanych z ochroną środowiska w miastach, a także w zarządzaniu bezpieczeństwem w kontekście transportu elektrycznego, rowerów czy hulajnog.

Podsumowując, Straż Miejska Warszawy będzie musiała dostosować swoje działania do dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości urbanistycznej i technologicznej. Kluczem do skuteczności będzie umiejętność współpracy z innymi służbami oraz elastyczność w dostosowywaniu strategii działania.

2. Czy obecna struktura Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Obecna struktura Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa w dużej mierze odpowiada na bieżące potrzeby miasta, jednak istnieje kilka obszarów, w których mogą być wymagane zmiany, aby sprostać rosnącym wyzwaniom związanym z bezpieczeństwem aglomeracji.

1. Adekwatność obecnej struktury:

- **Rozbudowa jednostek specjalistycznych:** Straż Miejska posiada wydziały odpowiedzialne za różne aspekty bezpieczeństwa, takie jak patrolowanie, zarządzanie ruchem drogowym czy interwencje w sprawach porządkowych. Tego rodzaju struktura jest funkcjonalna w obecnym kontekście, ponieważ umożliwia szybkie i efektywne reagowanie na codzienne zagrożenia.
- **Technologie i monitoring:** Obecne zasoby, takie jak monitoring miejski, są wykorzystywane do monitorowania sytuacji na ulicach i zapewnienia porządku. Działania te są kluczowe w miastach o dużym natężeniu ruchu i liczbie mieszkańców, co czyni je skutecznymi w zapewnianiu bezpieczeństwa.

2. Propozycje zmian w kontekście przyszłych wyzwań:

- **Wzrost roli technologii:** Z uwagi na rosnące znaczenie nowych technologii, Straż Miejska powinna rozważyć stworzenie dedykowanych zespołów zajmujących się zarządzaniem i rozwojem technologii, takich jak monitoring wideo, drony, sztuczna inteligencja do analizy danych oraz inteligentne systemy zarządzania ruchem.
- **Zwiększenie liczby funkcjonariuszy oraz specjalizacja:** Biorąc pod uwagę rosnącą liczbę wyzwań związanych z przestępczością, bezpieczeństwem publicznym i zarządzaniem kryzysowym, konieczne może być zwiększenie liczby

funkcjonariuszy, a także dalsza specjalizacja w określonych obszarach, takich jak zarządzanie kryzysowe, prewencja przemocy czy wsparcie dla osób w kryzysie.

- **Integracja z innymi służbami:** Aby lepiej radzić sobie z trudnymi sytuacjami kryzysowymi, Straż Miejska powinna wzmocnić współpracę z policją, służbami ratunkowymi oraz organizacjami pozarządowymi, zwłaszcza w zakresie interwencji w przypadkach przemocy domowej, bezdomności i uzależnień.
- **Dostosowanie do zmian klimatycznych:** Zwiększenie liczby ekstremalnych zjawisk pogodowych może wymagać utworzenia jednostki zajmującej się zarządzaniem kryzysowym w kontekście katastrof naturalnych, takich jak powódzie czy huragany.

3. Które zadania realizowane przez Straż Miejską wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowanych zadań Straż Miejska powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

Zadania wymagające wsparcia innych służb i podmiotów:

1. **Zarządzanie kryzysowe (np. powódzie, huragany):** Straż Miejska powinna współpracować z jednostkami takich jak straż pożarna, policja, służby ratunkowe oraz wojsko, aby skutecznie reagować w sytuacjach kryzysowych. Chociaż Straż Miejska może pełnić rolę wspomagającą, nie jest wyposażona ani wyszkolona do obsługi bardziej złożonych działań ratunkowych.
2. **Przemoc domowa i interwencje społeczne:** Straż Miejska często zajmuje się interwencjami w przypadkach przemocy domowej, bezdomności, uzależnień czy kryzysów psychicznych, jednak w takich sytuacjach kluczowe jest wsparcie ze strony organizacji pomocowych, ośrodków interwencyjnych i służb socjalnych, które mają odpowiednią wiedzę i zasoby, by skutecznie pomagać tym osobom.
3. **Przestępczość zorganizowana i poważniejsze przestępstwa:** W przypadkach przestępstw wymagających ścisłego ścigania (np. handel narkotykami, terroryzm), Straż Miejska powinna współpracować z policją. Straż Miejska nie ma odpowiednich zasobów ani kompetencji, by prowadzić dochodzenia w takich sprawach.

4. **Zwalczanie nielegalnego handlu i przemytu:** Choć Straż Miejska może kontrolować handel w przestrzeni publicznej, poważniejsze przypadki nielegalnego handlu wymagają wsparcia służb celnych i skarbowych, które mają odpowiednią wiedzę i uprawnienia do przeprowadzania specjalistycznych kontroli.

Zadania, które Straż Miejska powinna przekazać innym służbom lub podmiotom:

1. **Kontrola budowlana:** W zakresie nadzoru nad inwestycjami budowlanymi, Straż Miejska powinna ograniczyć swoją rolę i przekazać te zadania odpowiednim instytucjom, takim jak nadzór budowlany, który ma odpowiednią wiedzę prawną oraz kompetencje w zakresie oceniania zgodności z przepisami budowlanymi.
2. **Wymierzanie kar za wykroczenia związane z ruchem drogowym:** Straż Miejska zajmuje się kontrolą parkowania oraz karaniem za wykroczenia drogowe, jednak w przypadku bardziej zaawansowanych działań związanych z przestępstwami drogowymi (np. prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu), odpowiedzialność powinna należeć do policji, która dysponuje odpowiednimi narzędziami i uprawnieniami.
3. **Zarządzanie przestrzenią publiczną w kontekście dużych wydarzeń:** Straż Miejska pełni rolę w utrzymaniu porządku podczas masowych wydarzeń, jednak organizacja i koordynacja takich wydarzeń powinna leżeć w gestii specjalistycznych agencji oraz jednostek zarządzających eventami, które mają odpowiednie kompetencje w tym zakresie.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Tak, istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w Warszawie. Współpraca ta jest niezbędna, aby skutecznie reagować na różnorodne zagrożenia, takie jak kryzysy, przestępczość, ekstremalne zjawiska pogodowe czy sytuacje społeczne wymagające interwencji.

Dziękuję za udzielone odpowiedzi

Ankieta nr 4

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego ***Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy*** uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do **kierowniczej kadry Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa**. Badanie jest anonimowe - Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Strażą Miejską obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Najważniejsze wyzwania, przed którymi stoi Straż Miejska Warszawy, to: zwiększona liczba mieszkańców i turystów, rosnąca przestępczość drobna (w tym wandalizm i kradzieże), zarządzanie ruchem drogowym i parkowaniem, a także zapewnienie porządku podczas imprez masowych. Dodatkowo, problemy związane z przemocą domową, uzależnieniami, bezdomnością, oraz wykorzystywanie nowych technologii, jak monitoring wizyjny czy drony, stawiają przed nią kolejne wyzwania. W przyszłości mogą pojawić się również trudności związane z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi i zagrożeniami związanymi z cyberbezpieczeństwem.

2. Czy obecna struktura Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Obecnie:

- **Wydziały specjalistyczne:** Straż Miejska ma odpowiednie jednostki zajmujące się patrolowaniem, ruchem drogowym czy utrzymaniem porządku, co pozwala na skuteczne reagowanie na codzienne zagrożenia.

- **Wykorzystanie technologii:** Monitoring wideo oraz inne technologie są już wykorzystywane do zapewnienia porządku i bezpieczeństwa, co sprawdza się w dużych aglomeracjach.

Propozycje zmian na przyszłość:

- **Większe zaangażowanie technologii:** W związku z rosnącym znaczeniem technologii, Straż Miejska mogłaby utworzyć jednostkę odpowiedzialną za rozwój nowych technologii, takich jak drony, systemy wideo czy sztuczną inteligencję do analizy sytuacji w mieście.

- **Zwiększenie liczby funkcjonariuszy i specjalizacja:** W obliczu rosnącej liczby wyzwań, potrzebne może być zwiększenie liczby strażników oraz specjalizacja w takich obszarach jak zarządzanie kryzysowe, przeciwdziałanie przemocy czy pomoc osobom w trudnej sytuacji.

- **Lepsza współpraca z innymi służbami:** Zacieśnienie współpracy z policją, służbami ratunkowymi i organizacjami pozarządowymi może poprawić efektywność interwencji, zwłaszcza w przypadkach przemocy domowej, uzależnień czy bezdomności.

- **Reakcja na zmiany klimatyczne:** Z uwagi na rosnącą liczbę ekstremalnych zjawisk pogodowych, warto rozważyć stworzenie specjalnej jednostki zajmującej się zarządzaniem kryzysowym w przypadku klęsk żywiołowych, takich jak powódzie czy burze.

3. Które zadania realizowane przez Straż Miejską wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowanych zadań Straż Miejska powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

Zadania, które wymagają wsparcia innych służb i podmiotów:

1. **Zarządzanie kryzysowe (np. powódzie, huragany):** Straż Miejska powinna współpracować z takimi służbami jak straż pożarna, policja i służby ratunkowe, ponieważ te jednostki są lepiej przygotowane do działań w sytuacjach kryzysowych. Straż Miejska może wspomagać, ale nie ma zasobów ani doświadczenia, by radzić sobie z bardziej zaawansowanymi interwencjami.

2. **Przemoc domowa i wsparcie społeczne:** W sytuacjach związanych z przemocą domową, bezdomnością czy uzależnieniami, Straż Miejska powinna współpracować z organizacjami społecznymi, ośrodkami interwencyjnymi i służbami socjalnymi, które mają odpowiednie umiejętności i zasoby, by skutecznie pomagać osobom w kryzysie.
3. **Poważne przestępstwa i przestępczość zorganizowana:** Straż Miejska nie jest przystosowana do zajmowania się poważnymi przestępstwami, takimi jak handel narkotykami czy terroryzm. W takich przypadkach konieczna jest współpraca z policją, która ma odpowiednie narzędzia i uprawnienia do prowadzenia dochodzeń.
4. **Nielegalny handel:** Choć Straż Miejska może kontrolować handel na ulicach, w przypadkach poważniejszych, jak przemyt czy handel nielegalnymi produktami, potrzebne jest wsparcie służb celnych i skarbowych, które mają specjalistyczne uprawnienia do takich działań.

Zadania, które Straż Miejska powinna przekazać innym służbom:

1. **Nadzór budowlany:** Straż Miejska nie powinna zajmować się kontrolowaniem inwestycji budowlanych, ponieważ te zadania powinny być w rękach odpowiednich służb nadzoru budowlanego, które mają wiedzę i kompetencje do oceniania zgodności z przepisami budowlanymi.
 2. **Wykroczenia drogowe:** Straż Miejska kontroluje parkowanie i drobne wykroczenia drogowe, ale poważniejsze sprawy, takie jak prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu, powinny być przekazane policji, która ma odpowiednie narzędzia i uprawnienia do rozwiązywania takich sytuacji.
 3. **Zarządzanie dużymi wydarzeniami:** Choć Straż Miejska dba o porządek podczas imprez masowych, organizacja i koordynacja takich wydarzeń powinna należeć do wyspecjalizowanych agencji, które lepiej radzą sobie z logistyką i zapewnianiem bezpieczeństwa na większą skalę.
4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Współpraca służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w Warszawie powinna być bardziej zintegrowana, aby skutecznie reagować na zagrożenia.

Podmiot koordynujący:

Prezydent m.st. Warszawy powinien pełnić rolę koordynatora współpracy służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w aglomeracji warszawskiej.

Uzasadnienie:

Prezydent Warszawy ma bezpośrednią kontrolę nad miejskimi służbami, takimi jak Straż Miejska, a także ścisłą współpracę z policją, strażą pożarną oraz służbami ratunkowymi. Jego rola w koordynowaniu działań miejskich służb jest kluczowa, zwłaszcza w zarządzaniu kryzysowym, ochronie porządku publicznego oraz reagowaniu na zagrożenia w aglomeracji.

Dziękuję za udzielone odpowiedzi

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego *Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy* uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do **kierowniczej kadry Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa**. Badanie jest anonimowe - Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Strażą Miejską obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Straż Miejska Warszawy zмага się z wyzwaniami takimi jak wzrost liczby mieszkańców i turystów, rosnąca liczba drobnych przestępstw, takich jak kradzieże i wandalizm, a także problemy związane z ruchem drogowym i parkowaniem. Dodatkowo, musi radzić sobie z sytuacjami związanymi z przemocą domową, uzależnieniami czy bezdomnością. Wykorzystanie nowoczesnych technologii, takich jak monitoring czy drony, także wymaga dostosowania działań. W przyszłości mogą pojawić się trudności związane z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi i zagrożeniami w internecie.

2. Czy obecna struktura Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Obecna struktura Straży Miejskiej jest skuteczna w odpowiadaniu na codzienne wyzwania, w miarę jak zmieniają się potrzeby związane z nowymi technologiami, bezpieczeństwem i zmianami klimatycznymi, konieczne będą zmiany, takie jak dalsza

specjalizacja, rozwój nowych jednostek oraz intensyfikacja współpracy z innymi służbami.

3. Które zadania realizowane przez Straż Miejską wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowanych zadań Straż Miejska powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

Straż Miejska powinna skupić się na zadaniach związanych z codziennym utrzymaniem porządku i bezpieczeństwa w mieście, a bardziej zaawansowane i specjalistyczne zadania, takie jak zarządzanie kryzysowe, wsparcie społeczne czy walka z poważnymi przestępstwami, powinny być realizowane przez odpowiednie służby i organizacje, które posiadają odpowiednie zasoby i kompetencje.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Tak, współpraca służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w Warszawie powinna być bardziej zintegrowana. Tylko dzięki ścisłemu współdziałaniu służb można skutecznie radzić sobie z różnorodnymi zagrożeniami, takimi jak kryzysy, przestępczość czy sytuacje kryzysowe związane z pogodą i problemami społecznymi.

Podmiot odpowiedzialny za koordynację:

Wojewoda Mazowiecki powinien koordynować współpracę między służbami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo w aglomeracji warszawskiej.

Uzasadnienie:

- **Wojewoda Mazowiecki** ma kompetencje do nadzorowania i organizowania działań służb porządkowych i ratunkowych, zapewniając ich efektywną współpracę.
- Pełni kluczową rolę w koordynowaniu działań służb publicznych w sytuacjach kryzysowych, co jest niezbędne w obliczu zagrożeń w dużych aglomeracjach.

- W przypadku poważnych zagrożeń, jak np. klęski żywiołowe czy masowe wypadki, wojewoda ma odpowiednie uprawnienia, aby zapewnić współdziałanie wszystkich odpowiednich służb w regionie.

Dziękuję za udzielone odpowiedzi

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego ***Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy*** uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do **kierowniczej kadry Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa**. Badanie jest anonimowe - Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Strażą Miejską obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

Ad. 1 Straż Miejska Warszawy stawia czoła wyzwaniom związanym z rosnącą liczbą mieszkańców i turystów, drobnymi przestępstwami, ruchem drogowym, przemocą domową oraz nowymi technologiami. W przyszłości mogą pojawić się trudności związane z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi i zagrożeniami cybernetycznymi.

2. Czy obecna struktura Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

Ad. 2 Obecna struktura Straży Miejskiej Warszawy dobrze odpowiada na obecne wyzwania, ale w przyszłości mogą być potrzebne zmiany.

Należy rozważyć powołanie jednostki zajmującej się nowoczesnymi technologiami (np. drony, monitoring), zwiększenie liczby strażników oraz ich specjalizację w obszarach takich jak zarządzanie kryzysowe czy pomoc w sytuacjach kryzysowych. Ponadto, warto wzmocnić współpracę z innymi służbami i stworzyć jednostkę

zajmującą się zarządzaniem kryzysowym w razie ekstremalnych warunków pogodowych

3. Które zadania realizowane przez Straż Miejską wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowanych zadań Straż Miejska powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

Ad. 3 Zadania wymagające wsparcia innych służb:

1. **Zarządzanie kryzysowe:** Straż Miejska powinna współpracować z policją, strażą pożarną i służbami ratunkowymi w sytuacjach kryzysowych, ponieważ te służby mają odpowiednie zasoby i doświadczenie.
2. **Przemoc domowa i pomoc społeczna:** W takich przypadkach Straż Miejska powinna współpracować z organizacjami społecznymi i służbami socjalnymi, które mają odpowiednie kompetencje.
3. **Poważne przestępstwa:** W przypadku przestępczości zorganizowanej, Straż Miejska powinna współpracować z policją, która ma narzędzia do ścigania przestępców.
4. **Nielegalny handel:** W przypadkach przemytu i nielegalnego handlu konieczna jest pomoc służb celnych i skarbowych.

Zadania, które Straż Miejska powinna przekazać:

1. **Kontrola budowlana:** Nadzór nad inwestycjami powinien być przejęty przez odpowiednie służby budowlane.
2. **Wykroczenia drogowe:** Poważniejsze wykroczenia drogowe, jak prowadzenie pod wpływem alkoholu, powinny być przekazane policji.
3. **Zarządzanie wydarzeniami:** Organizacja dużych wydarzeń powinna być zadaniem specjalistycznych agencji, a nie Straży Miejskiej.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

Ad. 4 Współpraca służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w Warszawie powinna być bardziej zintegrowana. **Prezydent m.st. Warszawy** powinien koordynować współpracę służb bezpieczeństwa w stolicy, ponieważ ma bezpośrednią kontrolę nad miejskimi służbami oraz bliską współpracę z policją i służbami ratunkowymi, co jest kluczowe w zarządzaniu kryzysowym i ochronie porządku publicznego.

Dziękuję za udzielone odpowiedzi

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

W związku z realizacją tematu badawczego ***Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy*** uprzejmie proszę o odpowiedź na niżej wymienione cztery pytania. Kwestionariusz skierowany jest do **kierowniczej kadry Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa**. Badanie jest anonimowe - Ekspertów proszę o niepodawanie danych osobowych (imienia, nazwiska, zajmowanego stanowiska).

1. Jakie najważniejsze wyzwania w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej stoją przed stołeczną Strażą Miejską obecnie i jakie mogą się pojawić w przyszłości?

- Straż Miejska Warszawy zмага się z wyzwaniami, takimi jak wzrost liczby osób w mieście, rosnąca przestępczość, trudności w zarządzaniu ruchem i parkowaniem, a także zapewnienie porządku podczas dużych wydarzeń. Dodatkowo, zajmuje się problemami społecznymi, jak przemoc domowa czy bezdomność. Nowe technologie, jak monitoring czy drony, również wymagają dostosowania działań. W przyszłości mogą wystąpić wyzwania związane z ekstremalnymi warunkami pogodowymi i zagrożeniami w sieci.

2. Czy obecna struktura Straży Miejskiej Miasta Stołecznego Warszawa jest adekwatna do aktualnych zadań i ewentualnych przyszłych wyzwań, jakie mogą pojawić się w obszarze bezpieczeństwa aglomeracji warszawskiej? (proszę uzasadnić funkcjonalność obecnych struktur lub przedstawić propozycje zmian).

- Obecna struktura Straży Miejskiej Warszawy odpowiada na bieżące potrzeby, ale w kontekście przyszłych wyzwań może wymagać zmian.

Warto rozważyć utworzenie jednostki zajmującej się nowymi technologiami (np. drony, monitoring), zwiększenie liczby funkcjonariuszy oraz ich specjalizację w obszarach takich jak zarządzanie kryzysowe czy pomoc osobom w kryzysie. Dodatkowo, wzmocnienie współpracy z innymi służbami oraz stworzenie jednostki do zarządzania kryzysowego w przypadku ekstremalnych zjawisk pogodowych mogłoby zwiększyć efektywność działań Straży Miejskiej.

3. Które zadania realizowane przez Straż Miejską wymagają wsparcia innych służb i podmiotów a które z aktualnie realizowanych zadań Straż Miejska powinna przekazać innym służbom lub podmiotom? (proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie te zadania i dlaczego tym służbom lub podmiotom).

- Zadania do przekazania innym służbom:

1. **Wykroczenia drogowe:** Poważniejsze sprawy, jak prowadzenie pod wpływem alkoholu, powinny być w gestii policji.
2. **Kontrola budowlana:** Nadzór nad inwestycjami powinna przejąć odpowiednia służba budowlana.
3. **Zarządzanie wydarzeniami:** Organizację dużych imprez lepiej pozostawić wyspecjalizowanym agencjom.

- Zadania wymagające wsparcia:

1. **Zarządzanie kryzysowe:** Straż Miejska powinna współpracować z policją i strażą pożarną w sytuacjach kryzysowych.
2. **Przemoc domowa i pomoc społeczna:** W takich przypadkach wsparcie powinny zapewniać organizacje społeczne i służby socjalne.
3. **Nielegalny handel:** W sprawach przemytu pomocne są służby celne i skarbowe.

4. Czy istnieje potrzeba ściślejszej współpracy służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i kto na szczeblu aglomeracji warszawskiej powinien koordynować taką współpracę? (proszę wskazać jeden podmiot odpowiedzialny za bezpieczeństwo aglomeracji albo podmioty wiodące w danych dziedzinach bezpieczeństwa i uzasadnić ten wybór).

- Współpraca służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w Warszawie powinna być lepiej skoordynowana. **Jedna osoba** powinna pełnić rolę koordynatora działań służb bezpieczeństwa w mieście i mieć bezpośredni wpływ na miejskie służby i współpracuje z policją oraz służbami ratunkowymi, co jest kluczowe w skutecznym zarządzaniu kryzysowym i utrzymaniu porządku publicznego.

Dziękuję za udzielone odpowiedzi